

Digitized by Google

Digitized by Google

M. D.
C. III
MARINVS GRIMANVS
VENETORVM REIPVBLICÆ
DVX LXXXIX
SYDERA CORDIS
M. DCI
TV MARE MAGNVM ANIMO FAVEAS GRIMANE MARINE
INCLYTE DVX VENETVM HAS CONCIPE LAVDIS AQVAS

SERENISSIMO PRINCIPI MARINO GRIMANO VENETIARVM DVCI, DOMINO SVO COLENDISSIMO.

NEſcio profecto Sereniſſime Princeps, quid auguſtius ac vtilius Symbolis viris magnis, & qui rerumpublicarum curis ſemper occupantur, eſſe poſſit. In his enim tanquā in ſpeculo neglectis Philoſophorū & Hiſtoriographorum voluminibus (quæ non niſi longo tempore euoluuntur) & vitæ, & conſiliorum, rerumque gerendarum rationes, ac prudentiæ leges intueri, mentique inſculpere, vt vſui quotidiano accōmodentur, abſque temporis aliqua iactura, cito & facile licet. Verum etiamſi huiuſmodi præceptis aut legib. non egeat Serenitas tua, vtpote quę prudentia, rerumque gerendarum peritia, ad ſummū locum quē totius Senatus aſſenſu & vniuerſali populi acclamatione obtinet, peruenerit: nihilominus tamen, quia ea quæ res gratas & iucundas in memoriam reuocant, placere ſolent, ac Serenitatem tuam optimis legibus, politiciſque ſententiis ſummopere delectari non dubito: Exiſtimaui me non male facturum, ſi Serenitati tuæ hæc mea Symbola humillime offerrem ac dedicarem. Præſertim quod Reſp. Veneta (ſub qua aliquot annos degi, ac initia artis calcographicę & educationis meæ habui) gratitudinis aliquod teſtimonium à me deſiderare videatur; ac niſi ingratus haberi velim, meorum laborum fructus aliquos (licet exiguos) illi offerre debeam. Accipe itaque Sereniſſime & Magnanime Princeps, qui caput florentiſſimæ illius Reipub. es, ac totum illius corpus, virtutibus, dignitate, & Maieſtate perſonæ tuæ refers, iſtud grati animi mei ſignum, læto ac hilari vultu, & laboribus meis vtere ac fruere, dumque per otium licet, varia Principum Italię conſilia, inſtituta, & propoſita contemplare, meque meaque in tuam clientelam ſuſcipere dignare. Deus Opt. Max. interea ſua clementia Serenitatem veſtram in ęternum bene beateque valere faciat.

Sere: Veſt.

Seruus obedientiſſimus

Ægidius Sadeler.

CANDIDO LECTORI.

PRIORES *duos Tomos Jſagoge illuſtrauit Doctiſſimus vir Jacobus Typotius Sac. Caeſ. Maieſtatis Hiſtoricus. Verum quia orationis grauitas non minus interpretem requirit, quã Hierographiæ Oedipo indigebant, atque hac ratione neque lectori qui auide interdum explicationem cupit, neque Sculptori qui propter orationis obſcuritatem emptores ab emptione voluminum deterreri arbitratur, ſatisfactum ſit: Studui vt vtrique facillimo ac perſpicuo orationis genere ſatisfacerem; eoque magis quod res ipſa per ſe obſcuriſſima, non obſcuram ſed claram, vt intelligatur, orationem deſideret. Si interdum videbor Myſtæ mentem non aſſequi, id mihi à viro bono & candido vitio non vertetur. Cum nulla ratione fieri poſſit vt animi concepta ſemper aſſequi liceat. Dedi imprimis operam vt nulli Hierographiæ deeſſet explanatio, quo nullam tam obſcuram eſſe, quin explicari poſſit, oſtenderetur. Si nonnunquam ſtylus coactus aut tectus videbitur, id ſcias lector figuram ac alluſionem orationis ad gnomem poſtulare: Obſcura enim non ſemper perſpicue exponi poſſunt. Vno etiam tantum modo ſingulæ explanatæ ſunt Hierographiæ, licet multifariam explicari poſſint: Id ſtudio feci, tum ne nimis curioſe Principum arcana indagare velle viderer, tum vt tibi lectori aliqua exercendi ingenij ratio ſupereſſet. Scio multos fore quibus oratio mea non placebit, ſed nec Juppiter omnibus placet. Non fuit mihi propoſitum Typotij ſtylum imitari, ac Grammaticis, Oratoribus vel Poetis ſolis hæc ſcribere; ſed omnibus & vel parum Latinæ linguę peritis; vt cuilibet vſui mea eſſe poſſent. Scripſit Typotius grauiſſimo ſtylo ſibi non aliis, ac ſtudioſe non niſi ſtudio intelligi voluit. Ego legentis mentem & ingenium hærere nolui. Hæc itaque noſtra candide lector qualiacunque ſint, æquo ac beneuolo animo ſuſcipe, & in ęternum vale. Praga, Anno Chriſti, 1603.*

Magni

Magni . . Duces. Duces. Principes et Marchiones. totius Italiæ 1

Thomas Mocenigus Venetorũ Reipub· *Dux* 64

Franciscus Foscari Venetorum *Dux Reipublicæ* 65

Christophorus Monc: Venetorum Rei publicæ Dux 66

Pasqualius Maliperius Venetorum Reipublicæ Dux 67

Nicolaus Thronus Venetorum Reipub· Dux 68

Nicolau Marcellus Venetorum Reip Dux 69

SIC IMMORTALIS SVM.

LAVRVS immortalitatem, quòd perpetuò viteat, deſignat. Duæ vero manus, quæ & illam, & ſeſe complectuntur, fidem datam ſeruanti, immortalitatem parere oſtendunt. hæc Dux Venetus ſibi quòd ſe fidelem reip. ſuæ ſciuerit, accommodare voluit. Sunt aliæ arbores, quæ hyeme & æſtate vigent, ſed hanc elegit, quòd ſacra, & auguſta ſit, eximia forma, odoreque ſuaui prædita, ac victorum ornamentum. Diuo namque Auguſto de cœlo miſſa fuit. Tyberiuſque Imperator tonante cœlo ſertum de lauri frondibus contextum & triumphantes Romanorum duces capiti aptare ſolebant. Laurus ſiquidem, Plinio teſte, ne quis fulmine iciarur, prohibet.

Lauri ſpecies duæ ſunt: Delphica & Cypria. Delphica reges & principes victores, Cypria muſæ (ut & nunc poetę) Delphis coronabantur ac ſeſe immortalitati conſecrabant.

Fides fœderaque duabus iunctis manibus confirmari & olim & nunc ſolent. Fides reipub. eſt fundamentum, hæc namq; ab heroibus reipublicæ cui præſunt, data ſeruataq;, illos immortales facit, & rempublicam florentem conſeruat.

CONSTANTER ET SINCERE.

PALMÆ duo rami diademati transverſim inſerti conſtantiæ, diadema regiũ regni, & aurum ſinceritatis, ſceptrumq; erectum imperij aut reipub. eſt argumentum. Apte hæc ad Symbolum, conſtanter videlicet & ſincerè regnum & imperium vel rempub. eſſe adminiſtrandam. Palma conſtantiam deſignat, quia quo magis deprimitur, eò fortius aſſurgit. Vt illa non cedit: ita heroes publicam utilitatem priuatis commodis præponete, malorumq; injurias & maledicta negligere ac contemnere, ſincereq; temp. adminiſtrare debent, memores Virgiliani verſus: Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito.

Conſtantia & ſinceritas etiam auro indicatur. Nam aurum diro igni toto anno cruciatum, ita conſtanter illius vim perfert, ut nihil illi depereat ponderis, longèq; purius & ſincerius illæſum poſtea eximatur.

Vt itaq; in Hierographia aurea corona ſceptrum erectum ſuſtentat, ita conſtantia ſincera imperium omne continet. Conſtantiæ ſinceræ præmium etiam regnum vel imperium eſt, quod Alexandri Magni exemplo docetur, qui res aduerſas perferens, & contemnens, Cyrum Perſarum regem vicit, & Monarchiam orbis adeptus eſt. Huc reſpexit Archihierographus S. Paulus, qui neminem coronari aſſerit niſi legitime certaverit. Affectus enim animi, Satanam & mundanas nugas ſuperari vult, fortioremq; illum, qui ſe [illegible] quam qui alios vincit recte exiſtimat.

SIC SEMPER.

SOLEBANT Ægyptiorum reges illas pyramides, quæ inter mundi miracula recenſentur, & nunc adhuc ſuperſtites conſpiciuntur, ſepulchris ſuis, vt apud poſteros æterna ipſorum maneret memoria, extruere. Ingentes quidem eaq; forma vt aduerſus omnes tempeſtates, tempuſq; rerum edax quodãmodo SIC SEMPER durarent. Hos imitatus dux Symboli author, monumento firmæque baſi obeliſcum vel pyramidem impoſuit: quam neq; ventus validus appictus deijcere, neq; Sol exurere, aut annorum curſus (quos Sol definit,) exedere poſſunt. Innuitur itaq; bonam famam ac memoriam ducis poſt obitum (quem obeliſcus monumento ſuperſtructus oſtendit) ita conſtanter SIC SEMPER, vt dum viueret permanſuram: manet ſiquidem poſt funera virtus. Imo & poſt fu-

nera

nera nomen ducis ſolis inſtar, illuſtre inuitis Zoilis (quos ventus indicat) fore, indicari poteſt. Verum quid ſi vir magnus reipub. commodo deditus obeliſcum ſcopum, & metam rerum gerendarum nempe reip. vtilitatem eſſe velit? ſeque ad hanc contendere, neq; Solis æſtus ventique frigora, hoc eſt vlla obſtacula ita pertimeſcere vt à cępto deſiſtat memor Poetę:

Qui cupit optatam curſu contingere metam
Multa tulit fecitq́, puer ſudauit & alſit?

Profectò non male Symbolum cum Hieroglypto hoc modo expoſitum conueniet.

VIS CONIVNCTA MAIOR.

SAGITTA ad metam directa Seopum vi fulguris adiuta attingit. VIS enim humana CONIVNCTA cœleſti, MAIOR profectò eſt, vt omnis vis vnita fortior diſperſa. Quis enim neſcit ſagittam ab homine, & fulgur à Ioue emitti? Fulguris etiam vim maximam eſſe, non ignorat is, qui fulguris cauſam, & materiam, ſpiritum eſſe tenuiſſimum ab exhalatione calida ſiccaq; prognatum, ac vehementer impulſum, & incenſum intelligit. Cum enim huiuſmodi exhalatio ſpiritu igneo turgida, à frigidiſſimis denſiſſimiſque nubibus intercipitur & concluditur, ac inanguſtias ita cogitur, vt amplius non poſſit; tū liberum ac capaciorem poſtulat quęritque locum, & nubes à quibus impeditur ac obſeptus eſt, momento, vt ſpacium habeat, disfringit; maximumque ſonitum quem tonitru vocant efficit, vehementique impetu erumpens, & ob motum citiſſimum materiamque ſulphuream halinitri ſpiritu commixtam, ignitus, obuia quæque peruadit, diffindit, aut exurit, quod tum ſpicula ipſi telo tum ignis appictus indicat. Rectè itaque dux numinis vim magnam eſſe, acſi humanis viribus iungatur maiorem fore fulguris imagine, ſeque viribus ſuis, melius rempub. cui præeſt, diuina ope accedente, regere poſſe oſtendit.

IMMORTALE QVOD OPTO.

MVLIERCVLA, aut virgo nuda, nulloq; ornata muliebri mundo retibus vel laqueis inſiſtens, mentem ducis adumbrat. Oſtendit enim quod pericula omnia, quæ à mundo & Satana quotidie imminent, ſtudioſe euitet, animiq; affectus, & impetus improbos, quibus ita ſolet mens, aut animus illaqueari, vt nihil heroicum nihilque pium facere poſſit, ſuperare contendat; Ac ob id ſe interiturum præmium ex palma, vel Lauro quæ cito marceſcunt, non optare, ſed aliud, quod immortale ſit, verum virtutis præmium. Neglecta enim Lauro ac palma cœlum oſtentat, ibi videlicet IMMORTALE eſſe, quod OPTAT, ibi verum rerum bene geſtarum præmium, nempe cum ſummo ac inexplicabili gaudio vitam æternam: Fœlices profectò illi heroes qui immortalia, æternaque interituris, ac caducis rebus præferunt. Fœliciores, qui vitam ita inſtituunt, vt immortale, & ſummum illud bonū conſequi poſſint. Fœliciſſimi qui iam Deo uniti ſummo illo bono fruuntur. Sciuit dux ſe palma laureaque ob virtutes reſque bene geſtas dignum, ſed vana huiuſmodi præmia ſe prudenter contemnere palam commonſtrare voluit. Hunc imitari, & caduca deſpicere: cœleſtiaq; tantum ac diuina præmia optare, diſcamus.

BONÆ SPEI.

EX ſacris literis deſumpta eſt hæc Hierographia, cum poſt aliquot menſium imbres, arca Noe remiſſis, & defluxis ex parte aquis, ſupra montes Armeniæ ſiſteretur; Columbam Noe exploratum emiſit, num terræ planities habirabilis foret. Illa iam dudum concluſa, liberoque aeri credita veterem antea libertatem

&aſſuetos cibos quæſiuit, quos cum nequaquam inueniret: arrepto oleæ ramuſculo ad arcam reuolauit. Hinc bonam ſpem concepit Noe, breui terram habitabilem vt prius fore. Quemadmodum itaque poſt imbrium vndarumque tempeſtates columba oleæ ramulum, deferens ſpei ſignum, dedit ipſi Noe: ita dux hoc Hieroglypto oſtendere voluit: neminem fortunæ iniuriis laceſſitum, nullamq; rempublicam bello conquaſſatam deſperare debere, præſertim fortuna mitiore pacatioreque ſeſe oſtendente: ſequitur enim poſt nubila Phœbus, neque res humanæ perpetuo eodem in ſtatu permanent. In rebus itaque aduerſis nunquam animus deiiciendus, ſed BONÆ SPEI fortes viri eſſe debent: tum quod Deus nullum onus tam magnum, aut calamitatem tam ingentem inferre ſoleat, quam non ferat hominis natura: tum quod aduerſam fortunam & calamitates, ſequatur plerunq; melior fortuna. Inſtabilis enim eſt, & quos depreſſit, mox eleuat.

Columba in Hieroglypto, quia abſque bile animal eſſe putatur, manſueta omnia, oleaque pacem, promittit, quæ BONÆ SPEI eſt, quod rerum copia ac reip. felicitas pacem ſequi ſoleant.

Petrus

349

Magni Duces, et Duces Italiæ. 5

Petrus Mocenigus Venetorum Reipublicæ Dux 70

Andreas Vendramenus Venetorum Reipublicæ Dux 71.

Joannes Mocenigus Venetorum Reipublicæ Dux 72

Marcus Barbaricus Venetorum Reipublicæ Dux 73.

Augustinus Barbaricus Venetorum Reipublicæ Dux 74

Leonardus Loredanus Venetorum Reipublicæ Dux 75

LÆSÆ LIBERTATIS AFFECTVS.

VT ſanitas cum læditur afficitur, ita libertas, ac vt illius affectus, corpus; ita iſtius rempublicam perturbat: Quia enim, ut inquit I. C. res eſt inæſtimabilis libertas, ac, teſte Ariſtotele, poteſtas viuendi, vt velis, quamque natura intro duxit, nullæque gentes qui eam habent libenter amittunt: Fit ut ſi perturbetur, & lædatur multorum tumultuum ſit cauſa, qui non prius ceſſant, quam aut priſtinum ſtatum habeat, aut pereat. Contingit enim interdum eos, qui nimium libertati ſtudent in ſeruitutem rapi, àb iis, quorum intereſt, nimiam libertatem introduci. Nam magna libertas ſine aliquorum damno vel iniuria rarò habetur: Cum enim plebs libertate magna fruitur, tum optimates opprimi, cum optimates, tum plebs, cum vero reges, tum optimates, tum plebs, ſolent. Oſtendit itaq; Hieroglypton turri, quæ carceris figuram præ ſe fert, ſeruitutem, aut læſam libertatem, vndarumque fluctus, qui turrim obſident, & alluunt, læſæ libertatis affectum, tumultum nempe & ſeditionem populi, ad remouendam ſeruitutem, & recuperandam libertatem ortam & inſtitutam, quaſi innuere vellet duces reipub. operam dare debere ne lædant populi libertatem ac ſeditionum nec non tumultuum cauſa fiant, ſed potius ut illam illæſam conſeruent.

Poteſt etiam turris inter fluctus conſtituta mentem principis indicare, quæ vti à fluctibus concuſſa ſine noxa permanet, ita etiam mens humana, ab omnibus læſæ libertatis affectibus, (quæ fluctibus ſignantur) agitata, eos contemnit & ſuperat.

NVLLI CEDIT.

DECET Heroïcum virum, ac reip. præſidem, fortitudo conſtantia & magnanimitas, quæ quercu deſignantur. Nam quercus cæteras omnes arbores tobore, propter ligni duriſſimi compagem; Conſtantia propter radicum ramotumq; multitudinem & craſſitiem: ac magnitudine, quod ramos longè lateq; diffundat excelſaque præ cæteris ſit, ſuperat. Conuenit autem Heroi fortitudo: vt pericula maxima propter honeſtatem & commune bonum ſubeat. Conſtantia, ne à bene inceptis deſiſtat, aut ab aduerſis facile perturbetur. Magnanimitas, vt exiſtimatione ſibi erga populum facta, eum in officio contineat ac incepta facilius ad finem deducere poſſit. Quantum enim poſſit vir magnanimus ac grauis indicat Virgilius:

Ac veluti magno in populo cum ſæpe coorta eſt
Seditio, ſæuitq; animis ignobile vulgus,
Iamq; faces & ſaxa volant furor arma miniſtrat
Tum pietate grauem, ac meritis ſi forte virum quem
Conſpexère, ſilent arrectiſq; auribus adſtant.

His tribus virtutibus clarus, nullis cedat, neque hoſtibus neque rebus aduerſis, vt quercus, quæ aeris imbriumque tempeſtatibus non cedit, ſed pericula quæuis magno animo fortique ac conſtanter ferat. ita ſiquidem laudem apud ſuos ac bonum nomen apud poſteros conſequetur.

CVM PATIENTIA.

QVIS hic dexteras datas & iunctas, flammaque flagrantes, ardentis amoris & concordiæ vinculum ſignificare non intelligit? quod nec ignis, nec aduerſi quippiam diſſoluere debeat. Amoris ſiquidem nexu, ſacramento pactoque confirmato vincti, CVM PATIENTIA quævis potius ferre, quam utrc diuelli patiantur, debent. Sed quid ſerpens in orbem actus, caudamque ori inſertam habens indicat? Serpens, prudentiam, orbis figura, vinculum illud amoris, caput

Reip.

Reipub. ducem, quod caudam, id eſt, plebem, reip. infimum membrum, ità prudenter continere debet; ne vinculum amoris & concordiæ quod inter optimates & plebem, unius corporis partes eſt, rumparur aut diuellatur, ſignificat. Vt enim cũ caput, caudam vel aliud eiuſdem corporis membrum lædit, etiam male habet: quia omnes parres animalis ita harmonice conſentiunt; vt nulla affici & lædi, quin omnes patianrur, poſſit: ita ij, qui rempublicam regunt cum plebem opprimunt & exugunt, tandem & illi, laborante republica, quaſi manibus pedibuſque deſtituti nullas vires habent, ac damnum ſibi non plebi (quæ facilius reip. mutationem fert) intuliſſe ſentiunt.

NON MIHI DOMINE SED NOMINI TVO DA GLORIAM.

PIvs & modeſtus profectò hic dux, qui quas de hoſtibus reportauit victorias non ſibi, ſed numini aſſcribi vult, dum ait: NON MIHI SED NOMINI TVO DA GLORIAM. Pietatis enim eſt, quicquid fœlicitatis vel boni in hac vita conſequimur, illi accepta ferre, cuius beneficio ſumus & viuimus. Modeſtiæ etiam eſt, partæ victoriæ gloriam, quam victoriæ author D. Opt. Max. ſibi, non alteri peperit: non nobis, ſed illi aſcribere: victoria enim omnis à Deo eſt, & ille dat cui vult. Victoriam autem de hoſtibus non leuem hunc ducem reportaſſe, indicat Hercules, qui omnium animalium regem fortiſſimum leonem comprimit.

COPIA ME PERDIT.

QVEMADMODVM plerunque contingit arbores, quæ copiam fructuum ferunt, vel à fructuum onere, vel ab iis qui fructus decerpunt, diſrumpi: Ita ſæpe magni viri eximiis virtutibus, ac animi dotibus præditi, dum nimis ſtudioſe reipub. curam gerunt, ac virtutum & ſtudiorum ſuorum fructus publicæ vtilitati accommodant (memores ſententiæ non nobis, ſed patriæ nati ſumus) vires animi & corporis robur ita frangunt, vt rectè illorum quiuis dicere poſſit: COPIA fructuũ meorum ME PERDIT. Nam ſi nullas animi dotes habuiſſem, quibus patria frui ac vti potuiſſet curis publicis, arduiſq; negotiis, non fuiſſem præfectus, ſed integer curiſque ſolutus, beatam (vt inquit Matcial.) domi viram egiſſem. Verum non luget neq; dolet dux Auguſtiſſimus, ſe aliis inſeruiendo conſumi, ſed innuit iis, qui putant reip. præſides beatos eſſe, rebuſque ſuis optime conſulere potius detrimentum pati.

NASCETVR.

ELEPHAS animal vaſtiſſimum omniumq; quadrupedum maximum res magnas deſignat. Symbolum vero NASCETVR, proli, quam vtero geſtat, accõmodari debet. Indicatur namq; hoc Hieroglypto ac Symbolo res magnas non ita propere eſſe expediendas, ſed expectata daraque occaſione; inquit enim Theognides: μηδὲν ἄγαν σπεύδειν ne nimis propera. Vt enim elephas, Plinio teſte, decennii ſpacio vterum gerit tantumque in vita ſemel, ac pariendi tempus dum veniat, patienter expectat: ita etiam, res magnæ quæ geruntur, accelerari & præcipitari non debent, ſed expectanda apta rei gerendæ occaſio, quæ tandem vti elephanti proles, licet diu vtero contenta, naſcetur. Tempus enim occaſionem gignit & parit.

MAGNORVM DVCES ET DVCES ITALIÆ. 9

Adreas Grimanus Venetorum Rei: publicæ Dux 76.

Andreas Gritti Venetorum Reipublicæ Dux 77.

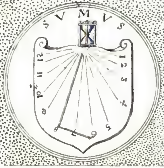
Petrus Landus Venetorum Reip: Dux 78

Franciscus Donatus Venetorum Reipublicæ Dux 79.

Marcus Antonius Triuisanus Venetorum Reip Dux 80

Franciscus Venerius Venetorum Reipublicæ Dux 81

FESTI.

FESTINA LENTE.

CONVENIT hæc Hierographia cũ proxime præcedenti: Columna enim res graues magnaſq; quib. reſp. innititur, vt illa ſtructuræ auguſtioris fulcrũ eſſe ſolet, deſignat. Hanc feſtinanter & lente excreſcens circumuoluit vinea. Feſtinãter, quia vix ſtirps aut arbor tam cito ramos producit, ac vinea, lente tũ quod aſpicienti motus nullus appareat, tum quod tardius botros ferat, & maturet. Prudenter admonentur principes viri, ne cum grauiſſima negocia ac ex quibus ſalus reip. dependet tractant, nimis properent ac inconſulte & immediate quippiam aggrediantur aut ſtatuant: raro enim fœlix euentus huiuſmodi conſilia ſequitur. Lente itaq; feſtinandum; Sat cito ſi ſat bene. feſtinatio neq; cernit, neq; cauet pericula, lenta vero tempus habet; vt noxia obſeruet & euitet.

SVSTINET NEC FATISCIT.

ANDREAS Gritti cum feliciter octennij bellũ pro Venetis geſſiſſet, ac Patauium contra Maximil. defendiſſet, hanc Hierographiam à M. Ioan. Cotta poeta Veronenſi inuentam auroq; inſculptam inter amicos, Cum iam dux Venetorũ electus eſſet, clam diſtribuit. Suſtinet autem in hac Hierographia Atlas orbem, vniuerſæ nempe naturæ maximam molem, imo & vniuerſum ipſum. Inquit Symbolum: Suſtinet nec fatiſcit. Sed quis vniuerſum ipſum ſuſtinere poteſt? profecto nemo niſi Deus Opt. Max. Quid itaq; indicatur? Nihil aliud, quã eos, qui à Deo ad res magnas, aut vt remp. regant vocati ſunt, labores vocationis ſuæ ferre conſtanter debere. Iuuabit enim illos diuina virtus, ne oneri ſuccumbant, aut fatiſcant, perfer itaq; & obdura, SVSTINE NEC FATISCE, Deus opem feret & labor compenſabitur vel hic vel vita æterna.

IN OLLIS VENARI.

PRINCIPES viri in ſyluis non in ollis venari, hoc eſt ſuis nõ alienis laborib. ſibi rem, ſtatum & dignitatem comparare debent. Qui enim alienos labores deuorant, ac ab alijs præparata, & conſtituta ſibi applicant, ac in proprios vſus cõuertunt, illi miluis, (quorum rapacitas cuiuis cognita eſt,) comparari poſſunt: Dum enim prædam in aere miluus quærere deberet, ollam decoctis carnib. plenam (in hoc Hieroglypto) faciliori compendio inuadere conſpicitur. Hic acquirendi modus, vt priuato nulli conuenit: ita nec principi, niſi Tyrannus haberi velit. Tyranni enim per fas nefaſque aliorum facultates per vim ad ſe rapiunt, ac præſenti ſorte minime contenti, regna ac reſp. bene conſtitutas perturbant, inuadunt, ſuiſq; regnis injuſte adjungunt. Princeps iſte Petrus Landus, ne talis putetur & habeatur, Tyrannorum, ac illorum, qui in ocio degentes, injuſte aliorũ opes ad ſe trahunt ac conſumunt, imaginẽ Hieroglypto exhibet. Vitij enim turpitudo exemplo aliquo hominis menti inſculpta, ac palã figura oculis objecta, mentem non ſolum ne peccet firmat & tuetur, verũ etiam virtutis ſtudium ſummopere placere oſtendit.

LIBERTAS SVB METV.

TRACTA eſt hæc Hierographia à vulgari fabula: Equus enim quidam freno ſeſſoreq; excuſſo, veloci curſu ſyluam (libertate adepta) petulans petiit, ibiq; in lupos famelicos incidit, à quibus cum dilaniandus ſterneretur nullaque vitæ ſpes amplius ſupereſſet, exclamaſſe narratur: O me miſerum & infelicem, qui clementem meum dominum abunde pabulũ mihi ſuppeditantem geſtare noluí, jam luporum viſceribus geſtabor. Symbolum ait libertas ſub metu, & vere, vt enim equo illi abſq; metu in ſylu ã excurrenti interitus præſto fuit, ita & rebuſpublicis priuatiſque hominibus, ni prudenter pericula, quæ vel libertatem labefactare aut tollere poſſunt, obſeruent, ac euitent. Inſidiari libertati rerumpublic. Tyranni ſolent; quia non ſe vt populo & communitati, ſed populum,

lum, vt illôrum libidini & voluptati inſeruiant, creatos arbitrantur. Libertas itaq; quæuis cum metu non careat, quin facile in ſeruitutem commutetur: citius autem ea, quæ in peccandi licentia conſtituitur, ac vera libertas, dici non poteſt, eſt ſiquidem libertas, teſte Cicerone poteſtas viuendi vt velis, verum certo tantū modo. Nam Cicero priorem exponens definitionem, inquit ita. Is viuit vt vult, qui recta ſequitur, qui gaudet officio, cui viuendi via conſiderata atque prouiſa eſt, qui legib. quidem nnpropter metum patet, ſed ea ſequitur atque colit: quia id ſalutare maxime eſſe iudicat. Qui nihil dicit, nihil facit, nihil cogitat deniq; niſi libenter ac libere: cuius omnia cōſilia, teſq; omnes, quas getit ab ipſo proficiſcuntur, eodemq; referuntur: nec eſt vlla res, quę plus apud eū valeat, quā ipſius voluntas atq; iudiciū, cui etia fortuna ipſa cedit. Libertate vera quia fruitur reſpub. Veneta, cuius caput dux iſte Franciſcus fuit: vt poſteris conſuleret ac prudentiæ ſuæ teſtimonium relinqueret, admonitos eos voluit; ne libertate, qua ipſo imperante fruuntur, abuterentur, ac tanquam effrenes equi peccandi licentia in vitia ruerent, ac ſine metu amittendæ libertatis, nimis ſecuri, vicinis Monarchis prædæ eſſent. Dum enim libertas peccandi nimia conceditur, ac peccata impunita relinquuntur: bonorum oppreſſio ac propter illatas iniurias vlciſcendi cupido, priſtini ſtatus mutationem & ſeruitutem facile inducunt. Quæcunque itaq; florere reſpublica diu vult, imprimis operam det: vt viri boni tuto degere ac vera libertate frui poſſint, nec non improbi, quantumuis magni, legibus coerceantur, ac delinquenres plectantur.

S V M V S.

SVMVS inquit Symbolum. Verum dubitant arguculi an ſimus nec ne. Nam præſentis temporis eſt Symbolum. Tempus autem præſens nullum viderut. Fluit enim perpetuo tempus. Si momentum & ipſum nunc putes, falletis, quia tantum cōnectit fururum cum præterito, vt linea quæ connectit album lignum nigro, apparens quidem, ſed ſine vlla latitudine. Eſſe tamen nos, vete ſcimus, ſed ita: vt ea, quæ in perpetuo ſunt fluxu, ac ſtabile nihil habent. Fluxus & inconſtās noſter iſte ſtatus horologio Solari cuius vmbra nunquam quieſcit, ac clepſydra cuius momenta continue fluunt, nec conſiſtunt, cōmode deſignantur. Verum Myſta non ſolū ſe nihil eſſe, (vt præſens tempus nullum dari poſſe videtur) oſtendere, conatur: Sed etiam, te nunc dignitate illuſtrem quiſnam prius fuerit, ac poſt hanc vitam futurus ſit perpendere. Qua cōtemplatione nihil vtilius eſt, tum nec ad maiores honores eue cti ſuperbiamus, tum etiam, vt imbecillitatis noſtrę memores, ita viuamus, vt poſteris bonum noſtrum nomen relinquamus, & vitæ æternæ participes fiamus.

A V D A C E S J V V A T.

AVDACES fortuna iuuat timidoſque repellit. Canit Virgilius, à quo vet ſiculo author Hierographiæ Symbolum accepit. Verum fortunam adiicere noluit, quod fortuna temerarios potius, quam audaces iuuet. Ac ſi audaces operatę rei exitus fere ſemper ſequatur, id nō fortunæ, ſed virtuti & prudentiæ tribuendum eſſe: Audaces enim, quæ aggredi volunt, ptius conſultant: Temerarij, abſque conſilio in quæuis pericula ſeſe conijciunt ac præcipitant. Leo vt eſt animalium omnium audaciſſimus & textita apte illius figura erecta, ac ad pugnam inſtituta, audacia ſignificatur: quæ principibus viris imprimis conuenit, tum vt tes magnas arduas ac periculoſas non tentent, niſi adhibito prius conſilio. Tum etiam vt ab inceptis non facile deſiſtant, ſed leonum inſtar magna animi fortitudine audacter & intrepide iis incumbant, donec ad optatum finem perducant. Nihil enim turpius principi præſertim in rebus bellicis, quam quid inconſulte aggredi, ac tentata fruſtra cum ignominia relinquere. Recte itaq; Myſta audaces conſilium iuuare aſſerit.

Lauren-

Digitized by Google

MAGNI DVCES ET DVCES ITALIÆ 13

Laurentius Priolus Venetorum Reip: Dux 82.

Hieronimus Priolus Venetorum Reip Dux 83.

Petrus Loredanus Venetorum Reip Dux 84.

Aloysius Mocenigus Venetorum Reip Dux 85.

Nicolaus de Ponte Venetorum Reipublicæ Dux 86.

Pasqualius Zicogna Venetorum Reipublicæ Dux 87.

NVLLA

NVLLA HORA SINE LINEA.

LINEARVM pictura nobilis fuit Appelles. Is cum Protogenem pictorem, qui peregre profectus fuerat, quæreret lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam: nolebat enim domeſticis nomen ſuum dare. Reuerſus Protogenes ac ſubtilitatem lineę contemplatus Appellem ſe quæſiuiſſe aſſeruit. Qua propter arrepto penicillo alio colore tenuiorē lineā in illa ipſa duxit, ac præcepit, vt ſi rediiſſet illi oſtenderetur. Reuerſus Appelles ac vinci erubeſcēs, tertio colore lineas ſecuit, nullum relinquens amplius ſubtilitati locum, ac Protogenem hac ratione ſuperauit. Appelles id in ore habere ſolebat: nullam diem illi eſſe ſine linea. Cui ſententiæ, Symbolum hoc ſimile eſt viris omnibus, qui reipublicæ inſeruiunt ac præficiuntur obſeruatu neceſſarium. Vt enim Sol, qui inferiora hæc omnia calore & luce regit, generat, producit, ac fouet, nunquam quieſcit, ac ſtylo, quem in horologiis ſolaribus radijs ſuis illuminat, ſingulis momentis vmbrā facit, & proinde NVLLA etiam HORA SINE LINEA elabatur: ita etiam reipub. duces nunquam ocioſi eſſe, ſed aſſiduis exercitijs populi bonum, & commodum curare debent. Hoc quia huic duci ſemper propoſitum fuit, diligentiæ ſuæ notam, poſteris, hac Hierographia reliquit.

PAVLATIM, PAVLATIM.

PAVLATIM incedit, ſed ſecure teſtudo. Securè propter domicilium ac tegumentum, quod ſecum perpetuò fert, ita compactum mirabili naturæ artificio, vt eo ab omni periculo rupium vbi degere ſolet defendatur & muniatur. Nam à ſaxis ſiue in illa præcipitetur teſtudo: ſiue ea in illam decidant, neque lædi ipſa, neque tegumentum confringi poteſt. Oſtendit hac Hierographia prudentiam Myſta, qua in rebus arduis & quæ ad reipublicæ ſuæ ſalutem ſpectant vtitur. Paulatim enim difficillima negotia gerit, ac non niſi circumſpecte & deliberate. Hac enim ratione tuto ad optatum finem etſi paulo tardius, perducuntur. Sat cito, inquit ille, ſi ſat bene, Complures properanter & abſq; conſilio ſua conficiunt, verum ſæpe illos properantiæ nimiæ pœnitet: Si aliqua res celeritate opus habet, res bellica eſt: Verum ni & illa, conſilio ſubitaneo præhabito geratur, multorum exitio properantis ſtultitia plectitur. Valet enim ſemper hoc Saluſtij: priuſquam incipias conſulto, at vbi conſulueris mature opus eſt facto.

NON SVNT TALES AMORES.

DVO Haſtarum manipuli vincti concordiam vireſque iunctas multorum, Vincula, amorem ſignificant. Vt enim iunctæ haſtæ nulla ratione infringi, ne à robuſtiſſimo quidem viro, ſeparati facillime ac à puero poſſunt. Ita etiam regna ac reſpub. concordes nulla hoſtium vi ſubuerti poſſunt. Hanc concordiam conſeruat amor ciuium erga ſe mutuo, quem virtus & bonæ leges ſimiliaque ciuium ſtudia parere ſolent. Hic ſi labatur aut vacillet, & vel propter diuerſam religionem, aut alias cauſas vltro citroque minuatur aut pereat: reſpub. tandem peſſum it, ac non diu ſtare poteſt, vt multæ etiam optime inſtitutæ reſpub. ſuo interitu ſatis declarant. Id Myſta præuidens aliquando (vt nihil in rebus humanis perpetuū) reipub. ſuæ poſſe contingere, Ait: NON SVNT TALES AMORES hominibus, vt nunquam diſſolui ac infringi poſſint: ac propterea ſe dolere caſuram aliquando florentiſſimam rempublicam.

VI PARVA NON INVERTITVR.

VT elephas animalium vaſtiſſimum VI PARVA NON INVERTITVR; ita nec magna reſpub. quæq; diuitiis opulentia ac virtutib. floret:

Hæc

Hæc enim duo, tanquam columnæ eam, ne labatur, ſuſtinent: Diuitiis enim, ea quæ neceſſaria ad conſeruationem reipub. ſunt: ut confœderati, annona, milites, & arma comparantur, ac incolarum virtute, ea quæ comparata ſunt, in optimos uſus vertuntur. Virtus autem vna non ſufficit. Nam iuſtitia, fides, prudentia, fortitudo ac temperantia requiruntur. Iuſtitia, ut inter populum æqualitas Geometrica & Arithmetica ſeruetur, crimina puniantur, & bene de repub meritis præmia dentur: Hac enim ratione pax ſeruatur, & diſcordia, quæ ciues perdere ſolet, prohibetur. Fortitudo, vt tum ad inuadendos hoſtes, tum ad tuendam rempub. ac moleſtias quaſuis ferendas, promptus ſit animus. Fides, ut commercia tuto geri, ac quilibet ſecure de ſe vel ſuis rebus, quod volet, ſtatuere poſſit. Prudentia, vt gerenda, quam optime gerantur, & vitanda, ſecuriſſime vitentur. Ac poſtremo, temperantia, ut malorum, rixarum tumultuumque cauſæ, quæ ex luxu ac ebrietate naſci ſolent, impediantur. Iſtis profecto innitens columnis reſpublica Veneta, (ad quam proculdubio direxit Aloyſius Mocenigus hanc Hierographiam) VI PARVA NON facile INVERTETVR. Non cadet enim (quæ iam aliquot centenis annis floruit) priuſquam virtus exulet, crimina impunita maneant, ac potentioribus peccandi licentia libera relinquatur, plebſque opprimatur, ac ad ſeditionem compellatur. Quæcunque enim reſpublica diu ſtare vult, nulli rei magis, quam ut probi tuti ab iniuria & damno viuere poſſint, ſtudere debet. Qui rempublicam perdi volũt, improbos inducant, qui luxu, intemperantia, perfidia, ac malis moribus, bonos corrumpant: ſic enim breui illius habebunt exitium. Perpendens itaque Mocenigus reipublicæ ſuæ, ſibi commiſſæ, magnitudinem & potentiam, vere vi parua non facile inuerti poſſe aſſeruit.

ALIIS INSERVIENDO CONSVMOR.

NICOLAVS de Ponte ad familiæ nomen, dum pontem pro Hieroglypto exhibet, appoſite, quod cognomine, & re pontis inſtar ſit, alludit: ut enim pons eorum à quibus calcatur pedibus, conſumitur: ita & ipſe reipublicæ ſuæ præfectus, dum eos, quos regit curare, ac iuſtitiæ adminiſtratione, aliiſq; muniis publicis inſeruire cogitur; ſe aliis inſeruiendo conſumi vere aſſerit. Magnum enim onus eſt reipub. ſeruire abſque abſoluta & regia poteſtate, interea tamen omnia ad commodum populi aptare debere. Laude quidem omni digniſſimum cum boni principis ſuprema lex, ſalus populi eſſe debeat, ſed quæ multa incommoda, & pericula ſecum trahat. Bellua enim multorum capitum eſt populus, quibus ſingulis diuerſa de rebus inſunt iudicia, & quod vni placet alteri diſplicet. His omnibus qui vt placeat, ſtudet, non parum conſumitur, animiq. & corporis vires frangit. Non mirum itaq;, bonum hunc principem officio & vocatione ſua ſtrenue fungentem, oſtendere velle quid lucri, & emolumenti oblata illi ducatus dignitas afferat: Nihil videlicet, quam pericula, curas & ſollicitudines, quæ vel interitum, vel varias animi, & corporis ægritudines inducunt.

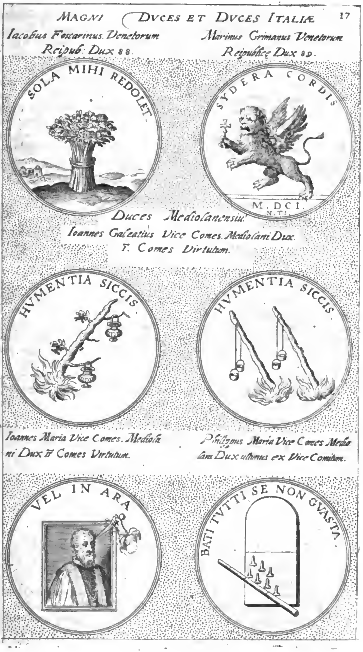
VLTRA NVBILA.

VT nauis tempeſtate iactata, tandem ſecundo afflante vento ſecuro eſſe in ſtatu videtur, ac ciconia ad altiſſima volatum dirigens, tandem etiam vltra nubila delata, neq; à pluuiis, neque ventis amplius quicquam perpeti poteſt: ita Paſquaſius iſte Dux à ciconia nomen familiæ ſuę habens, ciconiæ exemplo egregie oſtendit, ſe ad ſummos quidem honores perueniſſe, ac poſt varios fortunæ inſultus, ea iam ſatis proſpera frui: verum nondum plane ſecurum eſſe, ut caſui ciconia ac vectura onuſta nauis antequam portum attigerit naufragio ac ſubmergendi periculo expoſita eſt. Has animi ſui anguſtias, & curas Hieroglypto

 notat,

notat,ac nihil, in rebus humanis tutum,neminemq; ante ſupremum diem quãtumuis fortuna arrideat,beatum dici poſſe ſignificat. Laude propterea non mediocri dignus. Nihil enim prudentius quam omnes fortunę applauſus ſuſpectos habere,& ita firmare animum,vt ſi velum vertat,noxa non ſentiatur. Magnum quid videtur ad honores ſummos euehi,ſed vt honos,ita onus creſcit, & quantum honoris accreſcit,tantum libertatis decreſcit. Sic qui rebuſp. præficiuntur ſummum quidem locum ſummamque dignitatem obtinent:verum ingenti adiuncto onere, dum omnibus ac ſingulis reipub. membris regendis occupantur, ac recte vt figura indicat onerariæ naui ſimiles ſunt, quæ, quo amplior eo plura in ſe recipit,ac quo plura, eo oborta tempeſtate majoribus periculis exponitur, ac facilius vndis (ni ſe cito exoneret) obruitur. Libertatis jacturam capere illos, qui ſumma in dignitate conſtituti ſunt, notum eſt. Vix enim animum à curis releuare,rebus domeſticis,liberiſque bene educandis,ac valetudini curandæ operam dare illis licet. Hæc omnia, qui neſcit, ſi deſint, libertatem minuere, vix ſapit. Valeant itaque honores tot periculis ac incommodis venales, ac mediocritas in rebus omnibus quæratur,& ſufficiat.

Iacobus

MAGNI DVCES ET DVCES ITALIÆ 17
Iacobus Fescarinus. Venetorum Reipub: Dux 88.
Marinus Grimanus Venetorum Reipublicę Dux 89.
SOLA MIHI REDOLET
SYDERA CORDIS
M.DCI.
Duces Mediolanensiu.
Ioannes Galeatius Vice Comes. Mediolani Dux. 1. Comes Virtutum.
HVMENTIA SICCIS
HVMENTIA SICCIS
Ioannes Maria Vice Comes. Mediolani Dux 2 Comes Virtutum.
Philippus Maria Vice Comes Mediolani Dux ultimus ex Vice Comitum.
VEL IN ARA
BATI TVTTI SE NON GVASTA

SOLA MIHI REDOLET.

FASCICVLVS florum Hieroglypto exhibitus, varias & diuerſas reſpublicas in hoc orbe conſtitutas deſignat: quæ etiamſi floreant, ac opulentia, bonis legibus, aliiſque ornamentis celebrentur, ac cuiuis placeant. Tamen fere ſemper ea in qua quis natus, & educatus eſt, cæteris gratior, ac acceptior eſſe ſolet. Imprimis autem tum, cum in ea non ſolum cõmoda viuendi ratio, verum etiam præcipuus dignitatis gradus habetur. Id quia Iacobo Foſſario contigit, quid mirum illi rempub. ſuam tam celebrem, tam bene conſtitutam, tam antiquam, tam claris viris omniq; diſciplinarum genere ornatiſſimis refertam, tam anguſtis palatjs ornatam, ac deniq; omni rerũ abundantia tam affluentem præ cæteris, quas longis paraſangis præcellit, redolere & placere. Hunc animi ſui affectum, hac Hierographia palam omnib aperire voluit, eaq; ratione ſe quodammodo gratum patriæ ſuæ eſſe oſtendere. Gratitudinis enim eſt agnoſcere acceptum beneficium, quod rependi non poteſt.

SYDERA CORDIS.

SERENISSIMI iſtius principis Symbolum cum Hieroglypto parum conuenire, ac Symbolum vix explicari poſſe, videtur. Quid enim ſydera cum leone, & quid cor cum ſyderibus conueniens habet? Cor profecto nullis ſyderibus, ſed cœlum tantum ornatur. Verum p udentiſſimus princeps abdita animi ſui non cuiuis fortaſſe patere voluit, ſed iis ſolummodo, qui occultiori philoſophiæ ſe conſecrarunt, ac myſticum Hierographiarum ſenſum conſequi valent. De microcoſmi enim ſyderibus hic agitur, ac analogia maioris mundi cum minore (homine videlicet, qui microcoſmus vocatur) oſtenditur. Vt enim in maiori mundo Sol ſuo calore, & ſpiritu omnia fouet, ac ſyderibus omnibus lucem (philoſophorum omnium ſententia) tribuit: ita microcoſmi Sol (id eſt cor hominis) caloris omnis, & vitalis facultatis fons, ad cerebrum (microcoſmi cœlũ) ac principes facultates intellectum & ratiocinationem, ſuos radios ſeu ſpiritus mittit: vt principum facultatum meliores habitus, id eſt virtutes (quæ microcoſmi ſunt ſydera) illuſtrentur. Quę vero ſint iſta ſydera, vel virtutes? Hieroglypton indicat, ac præcipue crux leonis anteriori pede præmonſtrata, ſcopuſque aliarum virtutum omnium, vera nempe religio. Nam virtutes, vt conſtantia, fortitudo, liberalitas ac magnanimitas, Leone S. Marci Venetorum patroni deſignantur. Myſtice itaque oſtendere princeps hac Hierographia voluit, veram Chriſtianamque religionem, & virtutes omnes, præcipue autem animi fortitudinem, & conſtantiam, deſideria & ſydera cordis ſui eſſe, ac optatam quam cupit contingere metam. Auguſtum me hercule propoſitum. Vt enim nihil maius religione, qua Deo alligamur, ita nihil optabilius, quam rationem habere, ac modum virtute comparatum, quo eius connexu & vnione frui liceat.

HVMENTIA SICCIS.

EXHIBETVR hic arboris truncus viridis, cui ignis ſubſtratus, & duæ ſitulæ aqua plenæ appenſæ ſunt. Quibus haud dubie indicare voluit Ioan. Galeatius: ſe omnibus in rebus moderatione vti, & temperantiæ ſtudere, ac animi affectus omnes, præcipue vero iram, & libidinem, quæ igni optime comparari poſſunt, ratione, vt aqua ignis vehementiã contemperat, compeſcere. Quod certe animi propoſitum in viro magno, & principe ſummopere laudandũ eſt, ac ab antiquis non parum celebratum. Extat apud Liuium præclarum Scipionis Africani exemplum. Qui Carthagine in Hiſpania capta, virginem captiuam elegantiſſima forma ad ſe perductam, Romanorũ hoſti & principi deſponſatam, Sponſo ſancte

ſeruari

ſeruari,ac reſtitui cum dote iuſſit. Qua temperantiæ ac munificentiæ fama,magnæ Hiſpaniæ partis ſtudium & fauorem ſibi conciliauit;vt inde amica Romano populo fuerit.Iulius Cæſar etiam iram comprimere, ac ratione extinguere potuiſſe ſcribitur, vt nullius rei illum obliuio ciriu, quam iniuriarum(quæ irarum fomites eſſe ſolent)caperet.Vtilis itaque eſt omnibus in rebus moderatio.

HVMENTIA SICCIS.

SIMILIS omnino hæc Hierographia præcedenti eſt. Ob id ab ea eius interpretatio ſumi poteſt. Vt itaque præcedens moderatione omnibus in rebus opus eſſe docet: ita hæc. Moderatio autem imprimis illis, qui alios regunt, conuenit.Qua ſæpiſſime etiam cõtra ſancitas leges, quod æquum eſt,diſtribuitur, ac obſeruatur: Eſt enim æquum aliquid iuſto maius & correctiuum ipſius, propter circumſtantias, quæ poſitum iuſtum immutant. Hinc prouerbium: ſummum ius ſumma iniuria; dum videlicet nimis ſtricte obſeruatur, neque pro eorum, quæ incidunt,natura, moderatur ac corrigitur:Quid enim ſi ſtatutum ſit, eum,qui noctu gladium gerit, aut ſclopeto plumbeas glanges eiaculatur, capite plecti debere:æquum ne eſt peregrinum, qui legem ignorat ac primum vrbem ingrediens in legem peccat, capitis damnari? Nemo ſane, niſi mere captus dixerit. Vir enim prudens & æquus,reum venia, ob ignorantiam cuius cauſa ipſe non fuit, dignum eſſe, ac id æquitatem poſtulare, quæ legem ita moderatur, neminemque abſque culpa puniri vult, cenſebit.

VEL IN ARA.

NON puto hanc Hierographiam à Galeacio Maria fuiſſe editam, ſed ab alio quopiam, ſi vera ſint, quæ Paradinus refert:Scribit enim Galeacium ita libidini fuiſſe deditum;vt virgines ac honeſtas matronas vi compreſſerit, & violarit: eaque Tyrannide ſibi omnium odium ac præcipue eorum, quos lædebat, ita comparaſſe, vt Andreas quidam Lampaganus ab illo grauiter offenſus, in eius mortem ſociis nonnullis ſibi adiunctis conſpirarit.Quia vero principis maieſtas poſtquam ſæpius cædem cum ſociis propoſuiſſet, illum à cæde facienda terrebat,& prohibebat:vt intrepidus, ac ad facinus perpetrandum audacior eſſet,iuſſiſſe ſibi ad viuum in tabella imaginem principis depingi,adquam aliquoties in die,ac cum luberet, pugionem adigebat. Tandem cum frequenti & quotidiano adactu iam ſibi audacior videretur, ſociis acceptis, templum, vbi princeps erat ingreſſum fuiſſe, ac illum colloquii quaſi cauſa per ſatellites accedenſ, pugione ſubito interfeciſſe.Hæc profecto hiſtoria, ſi vera eſt,ſatis declarat,neq; interfectum Galeacium hac Hierographia vſum fuiſſe, neque etiam interfecti filium vel nepotem. Quicunq; itaq; is fuerit, vel indicare vlciſcendi cupiditatem voluit, vel in patriam ſtudium, Mutii Scæuolæ exemplo, qui vel in ara hoſtem ſuum ſi ſeſe obtuliſſet occaſio, trucidaſſet. Glorioſum enim eſt patriæ hoſtem trucidare. Hoſtes patriæ ſunt, qui patrias leges, & patriam religionem, extinguere, delere, vel mutare volunt. Prohis pugnandum dum vires valent, dum deficiunt aut ceciderunt, cedendum potius,ſatius enim eſt partem patriæ, quam nullam ſupereſſe.

BATTI TVTTI SE NON GVASTA.

IMPERANTIS vel conſulentis eſt Symbolum,ait enim:Feri omnes, ſi non,deſtruis. Obeliſci ſunt lignei, quos feriri omnes vult Myſta; Erecti enim collocantur:vt deiiciantur à ludentibus. Interdum omnes deiici, vt vincatur, & numerus deiectorum vincenti propoſitus compleatur, debent. quod ni fiat, & ne

vnus tantum ſuperſit, amittitur victoria. Obeliſcis autem Myſta inimicos, & in necem, vel detrimentum ſuum confœderatos, intelligi vult. Quos vel non laceſſendos, vel omnes opprimendos vtile eſſe ſecuritatis cauſa arbitratur. Crudele quidem & parum Chriſtianum conſilium (ſi hoc modo Symbolum interpretari velimus) ſed quod in rebus politicis vtile & neceſſarium videtur. Paucorum enim interitu ſæpe multorum cauetur, ac reip. tranquillitas conſeruatur. Huiuſmodi conſilium à Turcarum Imperatoribus obſeruatur, ad Tyrannidem enim euecti, fratres, quoſque ad regnum fas habere putant, necari omnes; vt ſuperſtites, ac à nullo laceſſiti regnent, jubent. Abſq; tamen periculo, huiuſmodi animi propoſitum exequi non licet: Quia multoties, qui inimicos aut hoſtes ſuos delere omnes conatur, non poteſt, vel quod non omnes norit, vel quod crudelitate illa, hoſtium amicos ſibi hoſtes faciat, atq; hoc modo inimicorum inſidiis ſe exponat, ac in alios conſtitutam necem in ſe transferat. Eleganter periculum hoc (ſi Chriſtiane Symbolum explicare velimus) inſinuare Myſta videtur: dum ait: omnes feriendos aut rem male geri; non ſufficit enim conatus, vt res bene geratur. Quia ſi vnus ſuperſtes manſerit, is aliorum necem vlciſci, hoſtibuſque multum negotij faceſſere poterit. Omnes itaq; deiiciendi aut delendi ſunt. Verum quia id difficulter & non ſine ſummo periculo fieri poteſt: Quid aliud inferre licet, quam Symbolum obliq; innuere: hoſtib. parcendum, Deoque ſoli vindictam relinquendam eſſe, Myſtæq; propoſitum pium eſſe. Chriſtianus enim fuit, Proinde nihil æque Chriſtianum piumque Principem magis decet, quam hoſtes non lædere vel laceſſere.

Franciſcus

MAGNI DVCES ET DVCES ITALIÆ.
Franciscus I. Sfortia. Mediolani Dux IIII. Marchio.
Anconę Comes
QVIETVM NEMO IMPVNE LACESSET
QVIETVM NEMO IMPVNE LACESSET
Galeatius Maria Sfortia Mediolani
Dux V. Comes Mar. Anconę
Bona de Sabaudia Galeatij Marię
uxor. Ductssa Mediolani.
ME TRAHIT ALTVS HONOS
SOLA FACTA SOLVM DEVM SEQVOR
Ioannes Galeatius Sfortia Galeatij
filius. Mediolani Dux VI.
Ludouicus Morus Sfortia Mediolani
Dux VII.
ESTE DVCES.
SECVRITAS ALTERA

QVIETVM NEMO IMPVNE LACESSET.

FRANCISCVS Sfortia dux Mediolanenſis, cum ducatus poſſeſſionem ad ſe hæreditario jure per vxorem Blancam vicecomitiſſam deuolutam, accepiſſet, ac turbulentum reip ſtatum armis ac vi compeſcuiſſet, munitionemq; firmiſſimam Portam Iouiam appellatam, tumultuum impediendorum, ac ſecuritatis graria extruxiſſet, militaribus inſignibus venaticum canem clunibus inſidentem, ac anterioribus pedib inſiſtentem, ſub pinoq; quieſcenrem appingi curauit, adiecto Symbolo: QVIETVM NEMO IMPVNE LACESSET. Quo proculdubio indicare voluit, ſe neminem laceſſere velle: verum laceſſitum, promptum ſe ad defendendum ac offendedum fore. Quod re ipſa Iouio teſte præſtitit, cum Renatum regem prouinciæ, bello ad ſe imminentem, armis compeſceret. Boni enim principis indoles eſt, neminem offendere, neminique vim aut injuriam inferre; verum in offendentes aut laceſſentes grauirer ſæuire.

QVIETVN NEMO JMPVNE LACESSET.

DIFFERT hæc Hierographia à priore, Hieroglypto non Symbolo. Nam hic canis inquietus, ac larrans in truncum arboris impetum facit, quem deiicere conatur. Inquit Myſta QVIETVM NON IMPVNE LACESSET. Trunco, ſe, qui quietus eſt, ac neminem laceſſit, ſtatumque ſuum ſatis firmum, ac cane, hoſtes ſuos norari vult. Hos non ſolù fruſtra in ſe impetum facturos, verum etiam defatigatos ſibi ipſis nocituros, ac non impunitos manſuros Symbolo declarat. Vt enim nimio latratu defatigatur & læditur canis; ita etiam, quicunq; potentem & quietum principem oppugnat, oppugnando ſuas atterit vires, ac tandem ijs dejectis, proſtratiſque, facile vincitur, ac ſtultitiæ temeritatiſq; ſuæ pœnas luit. Prudentiæ itaq; eſt, quietos non laceſſere, neq; irritare crabones, ne laceſſiti damnum inferant ac laceſſentes ſui mali ipſimet cauſa ſint.

ME TRAHIT ALTVS HONOS.

QVICVNQVE honori aram conſtruit, id eſt, omnia ſua eo dirigit, vt ſummos honores conſequi poſſit, is facile honores nanciſcitur, ac ijs attollitur. Dirigit is, qui virtutib. operam dat, omnibuſq; vtilis prodeſſe ſtudet, ſupremumque numen colit, amat, ſibique vniri cupit. Id approbar aurea illa Saluatoris ſententia: Primum quærire regnum Dei, & cætera adiicientur vobis. Tanta enim virtutis, ac pietatis vis eſt, vt eam honor ranquam vmbra ſequatur, ac vitium fugiat. Non mirum itaq; Myſtam, qui mentem ſuam cœleſtium rerum deſiderio teneri innuit, (vt cœleſtis glob. & ſtellæ docent,) Symbolo aſſerere: ME TRAHIT ALTVS HONOS. Agnoſcit enim diuini amoris vim, qua ad perpetuos æternoſq; honores trahitur. Verum hi raro appetuntur, quod poſt hanc vitam tantum ſpes ſit, eos conſequi poſſe, omnes enim potius mundanis honoribus conſequendis operam nauant, quia ob oculos verſantur & in quotidiano ſunt vſu. Sed melior ſanctiorque huius principis ſententia Chriſtiano homini ſeruanda eſt; quia cœleſtia terrenis, ac æterna interituris præfert.

SOLA FACTA SOLVM DEVM SEQVOR.

PLINIO narrante Phœnix Arabiæ auis eſt. Vnus in toto orbe, aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla, cæruleam roſeis caudam, pennis diſtinguentibus, criſtiſque faciem, caputque plumeo apice cohoneſtante, viuere annis ſexcentis creditur, ac ſeneſcens caſtra rhuriſque ſurculis conſtruere nidum, replere odoribus, ac ſupere mori. Ex oſſibus deinde, & cineribus potius, naſci primo ceu vermiculum, inde fieri pullum, & tandem adoleſcere. Vnicam hanc auẽ principiſſa Bona SOLA FACTA ob mariti obitum, imitari voluit, ac propterea

pterea ſe SOLVM DEVM SEQVI ad ſupremum vſque diem phœnicis exemplo potius velle, quam ſecundas nuptias celebrare, clare Symbolo ſignificat. Laudatur ob idem propoſitum Annia Romana, quæ cum hortaretur,vt vidua iuuenis formoſaque,iterum nuberet,reſpondit:ſe nolle. Quia ſi bonum coniugem,ut primum habere contigiſſet, perpetua ſi eum mitteret moleſtia victuram. Quod ſi contra in malum incidiſſet virum: nimium graue habituram illud malum, quod nulla neceſſitate cogente ſibi ipſa peperiſſet. Valeria etiam Romana maior Meſſalorum fratrum ſoror celebratur;quod cum ſimiliter hortaretur,vt ſecundo nuberet, Reſponderit,Seruium qui eius vir fuerat,etſi aliis mortuus videretur,apud ſe tamen adhuc viuere. Non paruam itaq; continentiæ,& pudicitiæ laudem meretur hæc principiſſa,quod vidua facta,nullum alium ſponſum,quam Deum velit,qui interire nunquam,ac perpetua fœlicitate eam beare poteſt. 365

ESTE DVCES.

DVCVM officium & munus eſt, gregarios milites in hoſtem ducere, ac factis induſtriam,fortitudinem, & peritiam rei militaris oſtēdere, vt ſibi authoritatem & obedientiam erga milites pariant, iiſque animum, quo ad inuadendum hoſtem,multo ſint alacriores,faciant. Vbi enim conſpiciunt ducem periculis ſe primos exponere, hoſtes aliquot ſternere, ac coronas militares aliquot mereri, pudet propriæ ignauiæ, ac præcipites in hoſtes ruunt, vel vincere, vel mori cupientes. fas eſt itaque duces(vt Lancea in hoſtes præmitti ſolet)tum induſtria, tum rei militaris peritia, rerumque geſtarum gloria(quæ coronis tribus notatur) cæteris militibus præcellere, ac rebūs factiſque, ſe veros duces eſſe docere. Hac enim ratione milites honoris & gloriæ cupidos, ac ad quæuis audenda intrepidos faciunt. Dum enim gloriæ conſequendæ ſtudio inflammantur & tenentur, ac mentem præmiorum accipiendorum ſpe erectam habent, vltro citroque ſeſe in omnis generis diſcrimina præcipitant, ac præclare rebus geſtis, coronas militares conſequuntur, & ad maiores dignitates promouentur, tandemque exercituum duces creantur. Recte itaque Myſta ſuos monet, vt duces eſſe ſtudeant, ac honorem & gloriam ſibi tanquam ſcopum proponant.

SECVRITAS ALTERA.

CANIS plebis ingenium optime refert. Vt enim canis mendicitate viuit, blandiendoque ſibi victum quæritat, alioſque canes & homines ab heri culina latratu, & morſu abigere, & arcere, dum ſibi præferri animaduertit, conatur: ita etiam plebs: Potentiorum enim amicitias adulando commodi cauſa venatur, quas ſi conſequi cum fructu non poteſt, ac ſe deſpici, commodaque omnia ad præcipuos deferri, & ab iis cum luxu conſumi, percipit, ſuæ paupertatis pertæſa, ac magnatum fœlicitati inuidens, latratu ac iniuriis magnatum famam lacerat, ac morſu armiſque illos ac totam rempublicam (ni compeſcatur) perturbat. Compeſcitur autem viri alicuius præſtantis & grauis oratione, legibus, pœniſque. Oratione etſi primus feruor plebis obtundatur; non tamen ſecurus redditur reipub. ſtatus, niſi legum vis adhibeatur, ac ſeditionum capita carceribus includantur, iiſque amplius nocendi occaſio præcidatur. Tum enim ſecuritas altera, & vera reipub. conſtituitur, Quæ prauos, legibus pœniſque ad officia & tranquillitatem reipub. ſeruandam, cogit. Vbi libertas plebi nimia indulgetur, ibi viri boni ſerui, non liberi ſunt, & ab illis ſecuritas exulat.

Maximilianus

MAGNI DVCES ET DVCES ITALIÆ 25
Maximilianus Sfortia Mediolani Dux viii.
Franciscus ii Sfortia Mediolani Dux ix et ultimus
BREVIS VITA MAGNANIMORVM
SALVS ET VICTORIA NOSTRA
Franciscus ii Sfortia Mediolani Dux ix et ultimus.
Christierna Christierni Regis Daniæ filia Francisci ii. Ducis uxor.
MIT. DER ZEIT
ACCIPIO NVLLAS SORDIDA TVRRIS AVES
Duces Sabaudiæ
Amadeus vi. Com: Sabaudiæ. Dux Cablasy et Augustæ Prætoriæ. Princeps Nolæ
Amadeus viii. Dux Sabaudiæ I Cablasy et Augustæ Prætoriæ Princeps Nolæ
FORTITVDO EIVS RHODVM TENVIT.
F E R T
DVCTORE DEO

BRE-

BREVIS VITA MAGNANIMORVM.

MAXIMILIANVS Sfortia Mediolani Dux, hac Hierographia ſe ad res magnas gerendas animum quidē habere demonſtrat; verum ſe animi deſiderium explere non poſſe propter vitæ breuitatē: Ait enim: magnanimorum vitam breuem, ac Hieroglypto oſtendit formicam, rem magnam, nempe cœlum petere. Magnanimum hercle animalculum, quod pro corporis magnitudine maiores vires habet, quam quoduis aliud animal, cuiuſque vires, excedit animus, quo etiamſi breuiſſimæ ſit vitæ, multa conatur: Rempublicam enim inſtituit: diligentia, cura ac labore, dum domicilia & horrea extruit, tantos interdum terræ aceruos eiicit, ut vix quis credere poſſit, à tam exiguo animalculo aſſiduis laboribus tantum aceruum congeri poſſe. Vt itaque tanti animi animalculo animus eſt ad cœlū repere, ac priuſquam eo peruenire poſſit, vita deficiat; ita dolendum multos egregios viros, qui magna animo concipiunt, vt humano generi proſint, è vita tolli, priuſquam animi concepta ad optatum finem perducere poſſint.

SALVS ET VICTORIA NOSTRA.

CONSPICIVNTVR hic oleæ duo rami diademati inſerti. Oleæ rami pacem, diadema regnum vel rempublicam, Symbolum reliqua exprimit: Ait enim: SALVS ET VICTORIA NOSTRA, intellige pax eſt in regno vel republica. Quia omne bellum quietis paciſque recuperandæ cauſa fit, quæ finis & ſcopus belli eſſe debet, nec non etiam victoriæ. Nam victoria obtenta pax reſtituitur, ſaluſque reipublicæ. Hinc rectè Cicero: *Dulce eſt nomen pacis, res vero ipſa tum iucunda, tum ſalutaris.* Et Silius Italicus:

Pax optima rerum,
Quas homini nouiſſe datum eſt, pax vna triumphis
Innumeris potior; pax cuſtodire ſalutem
Et ciues æquare potens.

Mit der Zeit / idest: TEMPORE.

TRES in hac Hierographia viſuntur rupes, ex ſingulis, ſingulæ enaſcuntur Palmæ. Media rupes, vt & palma cæteris procerior, adiunctæ à lateribus rupes, minores ſunt. Germanice Symbolū additur; Mit der Zeit / hoc eſt TEMPORE, quaſi innuere vellet, tempore minores palmas fore æquales maiori, quæ iam excreuit: Videlicet palmam maiorem, quæ victoriam adeptam ſignificat, iam eſſe conſtantem; reliquas vero ſperatas & imminentes mediæ ſimiles, & conſtantes rupium inſtar fore. Admonet etiam Symbolum authorem non diffidere ſibi, quin tandem progreſſu temporis de inimicis ſit reportaturus victoriam. Tantum patienter expectandum, donec palmæ excreſcant, id eſt: tempus victoriæ occaſionem maturam faciat.

ACCIPIO NVLLAS SORDIDA TVRRIS AVES.

INTER Hierographias, quæ hoc volumine continentur, inepta hæc nihilque egregium continere videtur: Loquitur enim Turris, ſeque ſordidam appellat, ait ſiquidem: ACCIPIO NVLLAS SORDIDA TVRRIS AVES. At quid hæc? niſi forte ironice Catharina (à detractoribus ſordida appellata)

pellata) ſe ſordidam, quæ mundiſſima fuit, vocet, ac ſe nullas aues, id eſt, nullos leues & inconſtantes moribuſque incompoſitis homines, qui aliis malo exemplo ſunt, ac ad vitia trahunt, in aulam ſuam admittere, indicare velit.

FORTITVDO EIVS RHODVM TENVIT.

SOCIETAS annunciationis Beatæ Virginis ab Amadeo quinto Sabaudiæ Duce inſtituta fuit, huius ſocietatis Hieroglypton, torques ex aureo funiculo his literis. F. E. R. T. inſertis, fuit, quibus Symbolum exprimitur. Fortitudo eius Rhodum tenuit. Refertur autem Symbolum ad Amadeum primum Ducem Sabaudiæ, qui equites Rhodienſes à Tyrannide infidelium liberauit. Amadeus quintus cum ſocietatem inſtitueret, elegit ſocios quatuordecim, præcipuos ſuos nobiles. Amædeum Comitem Geneuenſem, Antonium Dominum de Geauzeu, Hugonem de Challon, dominum de Arley, Amàdeum de Geneua, Ioannem Viennenſem, Amiralium Franciæ, Guillelmum de Granzon, Guillelmum de Calamon, Ronlandum de Veyſſy, Stephanum Baſtard de La baume, Gaſparum de Moneur, Barleum de Foras, Themardum de Menchon, Amadeũ Bornard, ac Richardum Muſard Anglum, quorum ſingulis torquem aureum literis prædictis inſertis, in memoriam primi Ducis, dono dedit.

DVCTORE DEO.

AMADEVS iſte Sabaudiæ Dux, ſe ad Pontificatum DEO DVCTORE perueniſſe oſtendere voluit. Baculo enim, quo ſolent peregrinantes uti, curſum vitæ ſuæ, quæ nihil aliud, quam vera eſt peregrinatio, demonſtrat. Baculum ſuſtinet manus è nubibus porrecta, nempe Deus, qui peregrinantem ducit, vitamque ejus dirigit. Pileus autem baculo appenſus, pontificatum, quem DEO DVCTORE conſecutus eſt, adumbrat. Monemur hic, vt nos, vitamque noſtram Deo commendemus; bene ſemper ſperemus, neque præter modum ſolliciti ſimus: Quia ad vitam neceſſaria pater noſter cœleſtis nobis abunde ſemper ſuppeditabit: Ait enim Saluator; primum quærite regnum Dei, & iuſtitiam eius, hæc omnia adiicientur vobis.

Ludouicus

MAGNI DVCES, DVCES ITALIÆ. 29

Ludouicus Dux Sabaudię II Cabla: sij et Aug: Prætorię. Princ: Pedē:

Amadeus VIII Dux Sabaudię III. Cabl: et Aug: Pretorię. Princeps Pedemont

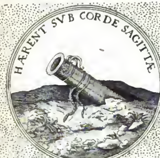
Philibertus II Dux Sabaudię IIII Cab. et Augustę Prætorię Princ: Pedemon

Carolus Dux Sabaudię V Cablasij et Augustę Prætorię. Princ: Pedemon.

Carolus Ioannes Amadeus Dux Sab. Cabl: et Augus: Pretor: VI. Prin. Pede:

Philippij Comes Baugiaci et Brixię. tum Dux Sabaudię VII. Prin: Pede:

TRACTA MAGIS FERIVNT.

OBſcvrior hæc videtur Hierographia, verùm elegans eſt; Nam figuræ explent, quod Symbolo deeſt: ait enim Symbolum: tracta magis feriunt. (ſupple) quàm fracta, aut decidentia: Arcus enim depingitur, cuius chorda aut funis fractus, ac ſagittæ fractæ, & decidentes apparent. Hierographiam hanc veram eſſe quilibet intelligit; verum quo tendat author, difficile diuinatu eſt; forte hoſtium minas non ferire, vt gladium aut telum intelligit.

Non ſemper feriet, cuicunque minabitur anus.

Propterea minas leueſque iniurias negligendas ac contemnendas eſſe: Magni enim hoc animi eſſe indicium, ſi quis ab exiguis non facile commoueatur, ſed tum primum, cum honor, aut vita periclitatur, hoc eſt, cum vere feritur. Huius animi, leo præ cæteris generoſum animal, exemplum eſt: Vulneratus enim, obſeruatione mira percuſſorem nouit, & in quantalibet multitudine appetit: Eum vero qui telum quidem miſerit, ſed tamen non vulnerarit, correptum rotatumque ſternit, nec vulnerat.

IACTÆ CRESCIMVS.

EXhibet hic Myſta proiectiles ollas artificiali igne repletas duas, quæ in hoſtes, aut obſeſſas vrbes ad incendia excitanda proiiciuntur: Hæ, quia flammam & ignem continent, ac is iactus vento agitatus, aut in materiam combuſtibilem incidens, facile excreſcit, recte Symbolo adaptatur. Quo author Hierographiæ, ignis inſtar, ſi variis fortunæ procellis agitetur, aut iactetur, ſe maiorem indies futurum arbitratur: Viros enim fortes non deiicit fortuna, ſed exercet, ut vbi iniurias paulatim remiſerit, creſcant, ac malorum perpeſſorum memores, maiori ſtudio & conatu ſe animo fuiſſe infracto, oſtendant, nullamque calamitatem metuere, quàm non forti animo ferre, & ſuperare poſſint.

PRÆSTANTIOR ANIMVS.

QVia proprium aquilæ eſt Solem poſſe innoxie inſpicere, propterea pullos implumes ſubinde cogit (ut inquit Plinius) Solis radios intueri, & ſi conniuentes, animaduertit, præcipitatè nido, velut adulterinos, & degeneres. Intuetur hic quidem Solem aquila: verum iter ſurſum inſtitutum relinquit, ac deorſum tendit, non quod Solis radios non ferat viſus, ſed quod corporis vires, ut Solē petat, non ſufficiant. Hæc eleganter Heros iſte Symbolo ſuo accommodauit; Oſtendere enim voluit, ſe omnibus animi, & corporis viribus, ad res magnas, & ſublimes tendere: verum ad propoſitam metam & ſcopum peruenire non poſſe, corporis non animi defectu, quem præſtantiorem & indefeſſum animaduertit. Is etſi abſque corpore nihil præſtare, ac corpus ad nutum regere non poſſit, tamen ſubinde eius vires auget.

Omnia deficiunt, animus tamen omnia vincit,
Ille etiam vires corpus habere facit.

Non tamen vires illæ animi appetitui, qui infinitus eſt, ac ſatiari non poteſt, comparari poſſunt. Conſolatur itaque ſe, quod animus promptus fuerit, etſi corpus imbecille.

NATVRA MAIORA FACIT.

IN confeſſo eſt, naturam maiora facere quam artem. Si quis dubitet, contempletur in figura Oceanum, eiuſque fluxum & refluxum: Æthnæ ignitas euomitiones, quæ interdum ingentia ſaxa, ad aliquot miliaria eiiciunt: nubium reſolutio-

ſolutiones, & imbres, quæ iugiter ſubinde vniuerſam prouinciam per aliquot dies perfundunt, inebriantq;. Certe hæc nunquam ab arte fieri poſſe, quiuis percipiet. Vt autem in his natura arti præpollet, ita etiam in iis, quæ homini inſunt. Fundamentum enim omnium artium, & virtutum natura eſſe debet. Niſi enim quis aptus ſit ad artes, aut virtutes, raro artifex, aut probus euadet. Educatio multum quidem poteſt, ſed materiam tantum figuli inſtar à natura ſuppeditatam, efformat: quæ ſi inepta fuerit, nihil inde effinget. Hinc eſt, quod nonnullis videantur adnatæ artes, & probitas: aliis è contra neque educatione neque præmiis aut pœnis artes vel virtutes inſeri poſſint. Vt autem quis illuſtris fieri poſſit, & clarus, educationi ſuccedere debet fortuna, quæ efformatum educatione ornet, & laude, diuitiis, honoribus &c. depingat. Quo author Symboli reſpicit, qui etſi bene educatus fortunaque accedente ad magna promotus ſit: præcipuam tamen fœlicitatis partem à natura, quæ maiora facit, quam educatio & fortuna, ſe obtinuiſſe, inſinuare videtur.

HÆRENT SVB CORDE SAGITTÆ.

NON videtur reſpondere Symbolum Hieroglypto obiter intuenti: Verum ſi quis diligenter perpendere velit, eleganter conuenit. Nam hic nomine ſagittæ telum non intelligitur, ſed quod inſtar ſagittæ procul pelli, ac ferire poteſt. Proinde tormentum bellicum è terra prominens exhibetur: cuius pars (illa nempe quæ globum, aut id, quod eiaculari debet, continet) ſub terra latitat. Vt itaque ſub terra hæret, ſeu latitat iaculum, ita etiam magnanimus iſte princeps indicare voluit: ſe quidem habere ſagittas, aut rationes, quibus vlciſci iniuriam ac iram explere poſſit, verum ſub corde hærere, quod iram comprimat, rectaque ratione frenet: Heroicum enim eſt, non ſolum hoſtes externos, ſed etiam internos, nempe prauos animi affectus domare, & vincere. Inter hos homini rationali, nullus ira turpior eſt. Ira enim ratione caret, & furoris eſt initium. Hinc recte Ouidius:

Vince animos iramq; tuam, qui cætera vincis.

Verum vt ira abſq; ratione belluina eſt: ita quæ loco & tempore fit ac ratione regitur, vtilis eſt & neceſſaria, tum ad regendos ſubditos, tum ad compeſcendos hoſtes. Hæc ſagittas ſub corde latentes habet tamdiu, donec occaſio offeratur: idque neceſſarium eſt principibus, ne temere & impune ab hoſtibus vexentur.

FORTITVDO EIVS RHODVM TENVIT.

REPETITVR hic Hierographia Amadei ſexti Ducis Sabaudiæ; niſi quod hic ſerpens caudam ori inſertam habens addatur, Serpens prudentiam, Vinculum concordiam ſociorum, & literæ Symbolum explicant. Qui cauſam Hierographiæ intelligere cupit, legat quæ paulo ante ſcripta ſunt.

MAGNI DVCES ET DVCES ITALIÆ
33
Philbertus Dux Sabaudiæ Cablasij,
et Aug Prat: viii Princ: Pedemon
Carolus iii. Dux Sabaudiæ ix Cab.
et Augustæ Prætoriæ. Princ Pedem
INFESTVS · INFESTIS
FIDE ET CONSILIO
Beatrix Emanuelis Regis Portu
galiæ filia Caroli Ducis uxor .
Emanuel Philibertus Dux Sabaud.
Cab. et Augu: Prætor: X Prin: Ped:
CON ESTAS
INSTAR
OMNIVM
Emanuel Philibertus Dux Sabaudiæ Cabl et Augus Prætoriæ X. Princ Pedemon
Comes Asti: Niceæ Prouinciæ et Genevæ Marci. Ital et Zeuæ. etc.
RECONDVNTVR NON RETONDVNTVR
SPOLIATIS ARMA SVPERSVNT

373

INFESTVS INFESTIS.

ELEPHAS hoc habet peculiare, vt cum ouium gregem obuium habet, non ſolum non offendat, ſed proboſcide, qua manus loco vtitur, hinc illinc ouiculas amoueat: vt ſibi viã faciat, eaſq; non lædat. Generoſus iſte Elephantis animus cauſam præbuit Hierographiæ, quæ, elephantem ſibi viam per gregem facientem, ne ouiculas conterat, adjecto Symbolo INFESTVS INFESTIS, demonſtrat. Vult autem author intelligi; ſe injuriam aut vim inferentibus infeſtum; quietis vero & benignis, mitem fore. Quæ certe virtus etiamſi quemlibet deceat: nulli tamen magis, quam principi conuenit. Hac enim amatur à populo, ſuoque loco dignus cenſetur; quod bonos tueatur eoſq; præmijs, ac honorib. ornet, malos vero puniat, & à rep. tanquam alijs infeſtos abigat. Qui principes ſubditorum facultatibus inhiant, ac minima data occaſione, ad ſe trahunt, omnibus ſe exoſos faciunt, & non durabile regnum habent: Execrabile enim vulgo videtur, cum qui immenſas habet diuitias, non ſolum tenacem eſſe, ſed innocentes, aut vix pœnam meritos ſpoliare.

FIDE ET CONSILIO.

ELEGANS hæc eſt Hierographia & vera, quæ orbem fide contineri, & conſilio regi, oſtendit. Manus enim junctæ fidẽ, & angues conſilium, vel prudentiam deſignant. Quantum valeat in rep. & conſilijs fides, ſciunt politici omnes. Fides enim commercia firmat, ſine quibus nulla reſpub. florere aut ſtare poteſt. Fides laborantem ac egentem temp. nutrit, & alit. Hanc ſi principes vel exercituum duces amittunt; præcipites ruunt, neque amplius ſe vel exercitum tenere, aut ſuſtentare, deficientibus facultatibus, poſſunt. Vt autem in iſtis neceſſaria fides, ita etiã in conſilijs, quæ propalari non expedit, ac ad tuendam remp. hoſteſque arcendos debellandoſue inſtituuntur. Hæc enim, qui, contra fidem ſilentij datam, detegit, hoſtique reuelat, proditoris ſupplicium meretur.

Si quis Theologicè, fidei vocabulũ explicare velit: conuenit optime Symbolũ Hieroglypto. FIDE enim, hoc eſt religione ET CONSILIO, id eſt, legib. quæ iuriſprudentum conſilio ſtatuuntur, hunc orbem regi, certum eſt.

CON ESTAS, id eſt: ISTIS.

HIEROGRAPHIA hæc inuenta primo fuit à Ioanna Arragonenſi, quam Romæ præſul quidam ſenex deperibat, cum autem ab ea repulſam pateretur, neq; libidinem explere poſſet, amore in rabiem verſo, prohibuit ne ædes ſuas egrederetur. Verum illa mandato neglecto clam ſe Roma proripuit, ac Hierographiam hanc, amicis in ſignum euicti periculi, & victoriæ exhibuit. Exhibet autem leonem clunibus inſidentem, pauidum ac à tribus facibus, quæ manu virginea continentur territum. Leo, qui (vt inquit Plinius) ſenex, primum hominẽ adoritur, ſenem procum indicat, faces autem, quibus terretur leo vel ſenex procus, pudicitia, generoſitas & prudentia ſunt, quæ decus muliebre conſeruant. Pudicitia infamia arcetur, generoſitate inſidiantes repelluntur, ac prudentia pericula cauentur. Iſtis itaq; tribus recte ſe ferociam proci illudere gloriabatur. Cur autem hæc Beatrix eadem Hierographia vſa ſit, neſcitur. Forte Theologice leone, Satanam deſignat, quem tribus facibus ſpe, fide & charitate domauit: vt diadema cœleſte cõſequi poſſet: Vix enim credibile eſt, fœminam politice hac intelligi velle: nempe religione, iuſtitia, & armis tanquam facibus, diadema ſeu regnum contra leonem, id eſt hoſtem, ſeruari.

INSTAR OMNIVM.

QVID ſibi velit Emanuel Philibertus Dux Sabaudiæ hoc Symbolo, INSTAR OMNIVM, difficile eſt conjectu, præſertim quod ex Hiero-

glypto explicati, aut ſuppleri Symbolum non poſſit. Nam corona ex lauri frondibus, cum baccis exhibetur, ac in ſuperiori parte roſa ex vnionibus, qui gemmam circumſtant, conſpicitur. Niſi forte Princeps quemadmodum gemma iſta precio, dignitate, elegantia & pulchritudine inſtar omnium vnionum eſt: Ita etiam ſe INSTAR OMNIVM ſuorum ſubditorum eſſe innuat. Princeps enim caput eſt reip. & ſicut à capite non ſolum motus omnium membrorum, ſed etiam ſenſus prouenit: ita à principe ſalus & fœlicitas populi proficiſcitur; vt recte Princeps ſe INSTAR OMNIVM, à quo ſalus & fœlicitas omnium dependet, dicere poſſit: Sed fortaſſis corona hæc, quæ ducib. Romanorum triumphantibus dabatur, ex lauri foliis, huic Duci INSTAR OMNIVM aliarum eſt: Solebat enim dari obſidionalis, Duci obſidionem paſſo: Ciuilis, ciuem liberanti: muralis, primo murum ſcandenti: Caſtrenſis, caſtra occupanti: & naualis, primo nauem inſilienti: ſed triumphalis tantum duci totius exercitus, qui victoriam obtinuiſſet: Vt enim ille caput militum omniū & exercitus eſt, ita & corona ipſi data, INSTAR aliarum OMNIVM eſſe debet. Principes itaque rectius maiora, eaque, quæ cætera comprehendunt, quam viliora petunt.

RECONDVNTVR NON RETVNDVNTVR.

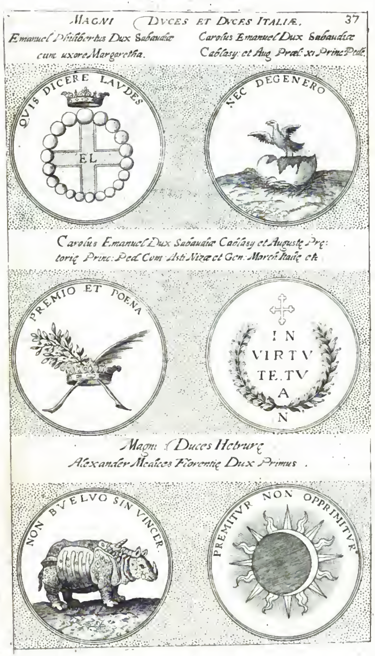
PALO arma impoſita cernuntur, inquit Symbolum: RECONDVNTVR NON RETVNDVNTVR: Retundi enim, aut negligi ne pacis quidem tempore debent: Opinione ſiquidem citius ſæpe bella oriuntur, ac incauti & ſine armis facile ſuperantur. Prudentes principes tempore pacis cogitant de bello, ac ita omnia parant, vt orto bello extemplo parati neceſſariis omnibus ſint: Exemplum prudentiæ præbet Reſpub. Veneta, quæ à multis annis armamentarium celeberrimum totius Europæ in promptu, omni armorum genere inſtructum habet. Verum non ſolum armis prudens princeps, pacis tempore, ſibi proſpicere debet, ſed theſauris, pecuniis, opibus, ac viris qui bella gerere poſſint: hæc enim neruum belli dicuntur vulgo conſtituere. Loca etiam, quę ingreſſum prouinciæ prohibere hoſti poſſunt, tempore pacis, muniri vallis, foſſis, aquiſque debent. Hæc enim qui differt, donec bellum oriatur, ſibi & tempus defuturum, ut recte extruat, & curis expenſiſque nimiis impeditum, id exequi non poſſe, ſentiet.

SPOLIATIS ARMA SVPERSVNT.

HIEROGLYPHE proxime præcedenti ſimilis eſt. Palo ſiquidem arma ſunt impoſita, Gnome vero differt. Ait enim SPOLIATIS ARMA SVPERSVNT. Sed quo pacto ſpoliatis omnibus rebus, arma ſupereſſe poſſunt? Superſunt ſane; quia furor arma miniſtrat. Ira, vindictæq; cupido cudunt & offerunt arma. Oſtendere itaque hac Hierographia princeps voluit; nemini vim eſſe inferendam, victoſque non eſſe terendos; planeque opprimendos, ſed ſinendos, vt ſibi parci putent: Si enim victi omnibus exuantur rebus; animi anguſtia, egeſtas, dolor acceptæ ignominiæ, ac deſiderium recuperandæ libertatis, cogunt, ut priſtinam libertatem quærant, & quæuis tentent potius, quam vt miſerrime viuant. Ob id principes ſemper metuere debent, oppreſſis rationem non defuturam, qua ſe liberent. Satius itaq; eſt, indulgere victis ſuarum rerum vſum, quam penitus ſpoliare; ne arma, vt ſe vlciſcātur, ſuperſint. Innuitur etiam hac Hierographia, potius debellandos quam ſpoliandos aduerſarios. Spoliati enim & non debellati data occaſione vindictam illatę injurię, vt diximus, capiunt.

Sic Romani, qui ad furculas Caudinas omnibus rebus ſpoliati, ac ſub jugum miſſi fuerant, paulo poſt injuriam acceptam vlti ſunt.

Emanuel

MAGNI DVCES ET DVCES ITALIÆ. 37
Emanuel Philibertus Dux Sabaudiæ cum uxore Margaretha.
Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ Cablasy: et Aug. Præt: xi Princ: Ped.
QVIS DICERE LAVDES
EL
NEC DEGENERO
Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ Cablasy et Augustę Pręt: torię Princ: Ped: Com: Asti Nizæ et Gen: March: Italię etc.
PREMIO ET POENA
IN VIRTVTE TVA N
Magni Duces Hetrurę
Alexander Medices Florentię Dux Primus.
NON BVELVO SIN VINCER
PREMITVR NON OPPRIMITVR

QVIS DICERE LAVDES.

QVis dicere laudes, inquit Symbolum, ſupple, Margaritæ poteſt? Margaritæ autem vniones vocantur, ex quibus conſtat corona, Alludit ad nomen vxoris Princeps Emanuel. Sed vnde laudari poteſt Margaretha? A fide, ſpe, charitate, pietate, & religione: Hæc enim crux illa indicat. Deinde à mundicie, ſimplicitate, pulchritudine eximia, quæ ab vnionibus, aut margaritis indicantur. A regia maieſtate, quam corona oſtendit, & ab elegantia, morumque comitate ac manſuetudine, qua hæc duciſſa ornata fuit. QVIS itaq; DICERE LAVDES meæ Margarethæ poteſt: ait Maritus. Verũ & hoc modo intelligi Hierographia poteſt: QVIS DICERE LAVDES Margarethæ poteſt? quæ ſincero puroque amore ſuum amat colitque Maritum, ac ſemper cordi incluſum conſeruat; Aut ſinceritate puritateque cordis (quam uniones deſignant) crucem Domini Saluatoris eiuſque nomen & memoriam in pectore gerit: Hebraice enim EL Deum ſignificat. Conſecrauit itaque vxori hanc Hierographiam, eiuſque virtutem propalare voluit.

NEC DEGENERO.

VT arbores quædam fructiferæ inter alios fructus, interdum inſipidos, exuccos, eſuique inutiles ferunt: ita etiam parentes optimi aut prudentiſſimi ineptos, prauoſque filios, genitoribus ptorſus diſſimiles. Proinde hac Hierographia Carolus dux oſtendit: ſe à parentibus rerum geſtarum gloria claris prognatum ab iis non degenerare, ſed animo, moribus, ac virtute illis tam ſimilem, quam auicula ouo excluſa, progenitori ſuo: Hunc principes, qui parentes omnibus virtutibus ornatos habuerunt, imitari debent, ac parentum veſtigia ſequi, ne degenerent, ac indigni parentibus ſuis, ab alieno excluſi ouo videantur.

PRÆMIO ET POENA.

COnspicitvr hic palmæ & oleæ ramus diademati tranſuerſim immiſſus, vterque victoriæ ſignum eſt. De palma non dubitatur, ſed de olea, qua tamen Plinio teſte Athenienſes victores coronabantur. Alias pacis ſignum eſt. Verum ad Symboli explicationem parum refert, num pax, aut victoria ſignificetur. Nam diadema regium, (quod regnum vel rempublicam deſignat,) ſiue id victoria partum ſit, ſiue alio iure Principi aduenerit: vt conſeruetur & floreat, præmio & pœna opus habet: Præmia enim inuitant, incitantque hominem ad virtutem, pœnæ deterrent à vitiis. Si enim, teſte Cicerone, in republica nec recte factis præmia extent vlla, nec ſupplicia peccatis: neque domus, neque reſpublica ſtare poteſt. Nam boni & rempub. iuuantes, ſi deſit præmium, eam negligunt, ac perire ſinunt. Mali, ſi impune ſcelera committi poſſe animaduertunt, tandem ea, quibus ſalus reipub. innititur, aggrediuntur. Quos itaque ipſa natura retinere in officio non poteſt, ij magnitudine pœnæ, maleficio ſubmouendi ſunt. Sicuti in corpore, ſi quid eiuſmodi eſt quod reliquo corpori noceat, vri aut ſecari patimur, vt membrorum aliquid potius, quam totum corpus intereat: ſic in reipub. corpore, vt totum ſaluum ſit, quicquid eſt peſtiferum, amputari debet.

IN VIRTVTE TVA. N.

HIerocraphia hæc nomini ſuo conuenit: Sacra enim eſt, ac victoriam omnem numini aſcribendam eſſe docet: Quid enim aliud deſignatur, quam hæc oratio? O crux IN VIRTVTE TVA. Nικάω, id eſt vinco, ac in victoriæ ſignum Lauream coronam conſequat: Crucis enim ſigno non ſolum Sathanas eiuſque machinationes coercentur: Sed etiam hoſtes ſuperantur, ut

multis authoribus comprobari poteſt. Nicephorus enim Conſtantinum Magnum, bellum contra Byzantinos gerentem, & iam bis victum, in cœlo crucem ſtellis formatam, hac inſcriptione IN HOC SIGNO VINCES vidiſſe aſſerit: ac poſtridie pugna inita, victoriam obtinuiſſe. Pie itaque veneratur hic Dux crucem, non propter figuram: ſed propter eum, qui illi affixus nos ſaluos fecit, ac virtute ſua nobis victoriam, contra Sathanam, mundum & carnem præbuit.

NON BVELVO SIN VINCER.

id eſt:

NON RECEDO NISI VINCAM.

ALEXANDER iſte, cum Margaretham Auſtriacam Imperatoris filiam duxiſſet in vxorem, ac Thuſciam æquiſſime regeret, Seque optimâ corporis cõſtitutione præditum animaduerteret; voluit rebus bellicis ſe clarum reddere, ac gloriæ cauſa, pro parte Imperatoris ſe quoduis periculum ſubire, imo vel vincere vel occumbere velle, narrabat. Ad hunc ſcopum cum Hierographiam quæreret, nulla hac aptior viſa fuit; Rhinoceros enim ad pugnam adnatis armis inſtructum animal, Elephantem aggredi ſolet, ventremque tanquam cæteris partibus molliorem cornu, quod in fronte vel tergo habet, petit, eo animo, vt non decedat à pugna, niſi elephantem proſtrauerit, & interfecerit. Ob id conuenit Symbolum Glyphe, NON BVELVO SIN VINCER, hoc eſt, non recedam niſi vincam, Rhinoceros enim (vt ait poeta) nunquam victus ab hoſte recedit.

PREMITVR NON OPPRIMITVR.

VT Sol planetarum omnium maximus, & anima quaſi totius orbis, tanto fulgore præditus, vt vbique præſens luce ſua radiiſque eſſe videatur, nihilominus tamen, obiecto Lunæ corpore radios ad nos per aliquot temporis momenta mittere non poteſt: ita magnorum virorum animi, & ſtudia, fortunæ iniuriis, & calamitatibus, ſic interdum premuntur, vt vix videantur poſſe emergere. Tandem tamen, vt Sol decedente Luna, priſtinam faciem recuperat, ſuoſque radios quoquouerſum diffundit: ita etiam conſtantium Heroum animi ab infortuniis, ac calamitatibus liberati, veterem exercendæ virtutis, magnarumque gerendarum rerum conſuetudinem recuperant: vt vere non oppreſſos, ſed preſſos tantum ſe fuiſſe, dicere poſſint. Hoc Symbolum etiam pulchre veritati accommodari poteſt: Veritas enim vna eſt vt Sol: duplicia & multiplicia ſunt veritati contraria. Vt autem Sol nunquam opprimi poteſt, ſed tantum premi, cum videlicet Luna illi opponitur, ac impedit ne ipſius radij ad nos pertingant, ita nec Veritas, quæ etſi aliquando prematur, & cæletur: tempus tamen ipſam tandem in lucem profert, cuius filia eſſe dicitur.

Marga-

MAGNI DVCES ITALIÆ.
41
Morgaretta Austriaca Caroli V Imp filia Alexádri
Medices Duc Flor uxor.
CVM PVDORE LÆTA FOECVNDITAS
CVM PVDORE LETA FOECVNDITAS
Cosmus Medices Magnus Dux Hetruriç primus
Eques Aurei Velleris.
VNO AVVLSO NON DEFICIT ALTER
DVABVS.
Cosmus Medices Magnus Dux Hetruriç I
Mag Magister Equestris ordinis S Stephani.
FESTINA LENTE.
FIDEM FATI VIRTVTE SEQVEMVR.

CVM PVDORE LÆTA FOECVNDITAS.

FOEMINÆ lætari fœcunditate ſolent, ſed quo pacto illis pudori poſſit eſſe fœcunditas, vt Symbolum explicat, non intelligo. Niſi forte dum vterum gerunt, aut prolem ad latera habent, ob memoriam ſacrificij Deæ Veneri præſtiti, dum ſoboli comparandæ operam nauatunt, verecundia afficiantur. Verum illas iſtius ſi pudet, nimis probæ ſunt: quod peccatum in re honeſta, & neceſſaria vereri videantur. Sed nonnullis mulieribus indoles, & ad probitatem propẽſio ſæpe tanta eſt, vt cohiberi non poſſit, ac ea quæ peccatis ſimilia ſunt, ſuſpecta habeat. Excuſetur itaq; pudor iſtius Margaretæ, quæ lęta fœcunditate, vt pauo, pullos ſub alis, ita ſobolem magna charitate tuetur & fouet.

CVM PVDORE LÆTA FOECVNDITAS.

NON differt hæc Hierographia à priore, niſi quod hic pauo erecta & in orbẽ expanſa ſtet cauda, ac ſub illo pulli. Pauone vtitur, quòd reliquas aues pennarum pulchritudine admirabili ſuperet, & quod fœcunda ſit auis, vtpote, quæ duodecim excludat oua, ſtudioſeque conſeruet, ne mas reperiat, ac incubandi deſiderio frangat. Habet expanſas plumas, vt pulchritudinem regiamque maieſtatem deſignet, quam tamen cum pudicitia ac humilitate ſuſtinet. Pudicitia nihil aliud eſt, quam pudoris incurrendi metus, aut pudoris euitandi ſtudium. Pauo pudoris index: quia cum pedes intuetur, verecundatur, ac plumas demittit. Pia itaq; hæc Margareta ſe fœcundam magnaque dignitate pręditam agnoſcit, nec propterea ſe laſciuire aut ſuperbire; ſed dona diuina cum ſumma humilitate ſuſcipere, pudicitiaque ſeruare, rectè hac Glyphe, oſtendit. Eſt itaque huic Margarethæ concordia formæ atq; pudicitiæ. Alias raro conueniunt: Nam vt inquit Iuuenalis:

Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.

VNO AVVLSO NON DEFICIT ALTER.

HIEROGRAPHIA hæc facilis eſt, illi qui ſcit Alexandrum Ducem à Mediceæ familię inimicis interfectum fuiſſe, Coſmumque ei ſucceſſiſſe, qui principatum adeptus, hanc Glyphen edidit; vt hoſtes familiæ, Alexandro extincto, eiuſdem proſapiæ non deeſſe, neq; defuturos ſucceſſores ad remp. regendam, intelligerent. Habuit enim Coſmus tunc temporis numeroſam ſobolem, filioſq; reip. regendæ idoneos. Palma autem arbor præ cæteris electa eſt, quod ſit victoriæ ſignum, à qua, vt VNO ramo AVVLSO NON DEFICIT ALTER, ita neq; à pluribus alicuius principatus hæredibus, vno ab hoſtibus interfecto, vel extincto, alter deficit, qui hoſtes punire aut vincere poſſit.

DVABVS.

VT duæ anchorę naues ne à procellis marinis conquaſſentur, ac rumpantur, ſecuras reddunt: ita leges, & arma remp. ne à turbis, aut ſeditione perturbetur, aut ſubuertatur: Lex enim tãquam anima reip. totum corpus ne morboſum, valetudinarium, ac male affectum reddatur, conſeruat. Ad ſalutem enim ciuium ciuitatumque incolumitatem, vitamque hominum quietam ac beatam, conditæ ſunt leges, vt inquit Cicero: Vbi leges non ſunt, ibi probi, improborum libidini expoſiti, miſeram trahunt vitam; vt apud Barbaros, inter quos potentiores legibus ſoluti, cæteros opprimunt. Præcipuus itaq; ſcopus eſt legum, ſuos incolumes conſeruare, ac nihil niſi ſalutem, atque vtilitatem reip proponere, vt ait Ouidius:

Inde datæ leges, ne fortior omnia poſſet.

Verum non iuuant leges, ſi arma & miniſtri qui illas exequantur, deſint.

Armis

Armis enim improbi & qui in legem peccant, aut tempub. perturbate ſtudent coercendi ſunt, & pleƈtendi. Præſtat, nullam condere legem, quam non tueri. Dum enim latæ non ſeruantur, & legis latoris, & legum authoritas diminuitur, ac improborum peccandi audacia creſcit, bonorumq; vita maioribus periculis exponitur. Quo enim ſeueriores ſunt leges, atrociusque improbi puniuntur, eo ſecurior, tutior, atque beatior bonorum vita redditur. Quid metuat probus ſeueriſſimam legem, in quam peccandi non eſt animus: aut ſi peccet, ſe ſupplicio dignum iudicet?

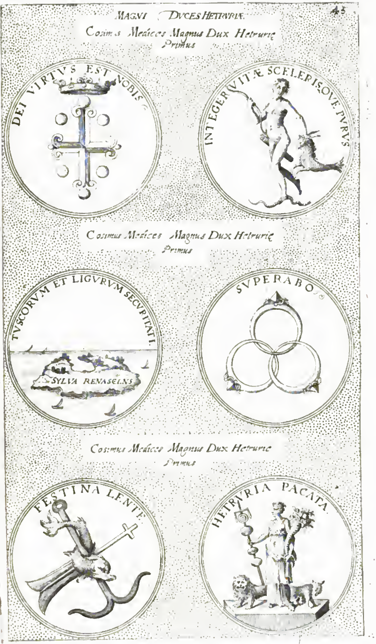
FESTINA LENTE.

LENTE procedit teſtudo: ſed ſecure. Lente ob onus & impedimentum. Nam domicilium adnatum ſecum fert. Secure, quod domicilium ſcuti inſtar ſit, quo inter rupium præcipitia, ſi decidat vel ſaxis obruatur, tuto ire, & commorari mira naturæ prouidentia poteſt. Vt autem feſtinare videatur, velum appiƈtum eſt venti afflatu turgidum. Nam teſtudinis moram lentumque proceſſum inſulæ mari innatantis grauitas, oſtendit. Sæpius repetitur Symbolum hoc in libro, ac eum qui res arduas, & magnas fœlici cum ſucceſſu gerere vult, neque feſtinanter, & inconſulte: ſed lente, ac expeƈtata occaſione facere debere, docet. Primum enim quid agendum ſit, deinde an fieri poſſit, cogitandum: Tum demum quomodo fieri poſſit, conſultandum, ac poſtremo rationes, machinæ, aut inſtrumenta, ad rem gerendam idonea, quærenda ſunt: Hæc enim ſi quis diligenter perpenderit, ac in promptu habuerit, occaſionemque rei gerendæ idoneam reſpondere animaduertit: non cunƈtetur amplius: (elapſa enim ſemel occaſio raro remeat) ſed circumſpeƈte, lenteque feſtinet: Percipiet enim ſe deſideratum, optatumque rerum ſuarum exitum, ac finem conſequuturum.

FIDEM FATI VIRTVTE SEQVEMVR.

ANTIQVI capricornum ita pingere ſolebant, vt terræ globum, remumque anterioribus pedibus, ac dorſo cornucopiæ contineret. Qua figura nummos ſculpi iuſſit Auguſtus Cæſar, qui Capricornum in horoſcopo, vel pro aſcendente habuit. Etſi vero aſtrologorum iudicia vana ſint, vanaque plerumque promittant, quod ex neceſſariis cauſis, quînam contingentes effeƈtus fieri debeant, præſciri velint: Nihilominus tamen, quia Dux eundem Horoſcopum, cum Cæſare Auguſto, ac Carolo Quinto Imp. habuit, eoque die, quo Auguſtus viƈtoriam contra M. Antonium ad promõtotium Attiacum, obtinuit, eo etiam ipſo, ille ad montem Murtanum Florentinos vicit, eiuſdemque fere cum Auguſto ætatis fuit: Non videtur inepte vſus hac Hierographia; qua aſtrologicis vaticinijs neque probatis, neque contemptis, ſe Horoſcopi, & FATI FIDEM eiuſque promiſſa VIRTVTE ſua, non Cœli SEQVI, & obtinere velle oſtendit: Maior enim laus eſt, propria virtute, quam aliena, res magnas conſequi.

Coſimus

45
MAGNI DVCES HETRVRIÆ.
Cosmus Medices Magnus Dux Hetruriæ Primus
DEI VIRTVS EST NOBIS
INTEGER VITÆ SCELERISQVE PVRVS
Cosmus Medices Magnus Dux Hetruriæ Primus
TVSCORVM ET LIGVRVM SECVRITATI.
SYLVA RENASCENS
SVPERABO
Cosmus Medices Magnus Dux Hetruriæ Primus
FESTINA LENTE.
HETRVRIA PACATA.

DEI VIRTVS EST NOBIS.

PIi, & fœlices illi ſunt, qui in fœlicitate,rerumque affluentia conſtituti Deum colunt ac venerantur, beneficiique ab eo accepti memores, quicquid boni, vel beatitudinis adipiſcuntur,illi aſcribunt. Hac pietate, Coſmum principem fuiſſe inſignem, fidem facit; quod poſt trucidati fratris funera, ad imperium corona deſignatum inuitis ſicariis,euectus,crueis (id eſt)numinis vim ſibi familiæque ſuæ Mediceæ, (quam aliquot globuli Hieroglypto inſerti notant) adfuiſſe Hierographia teſtetur, & agnoſcat. Hac enim non ſolum gratias numini à quo imperium accepit,dicit:verum etiam hoſtes bona cauſa deſtitutos,numinis metu, (quod à ſua ſtare parte aſſerit) à vi iniuriiſque inferendis deterret. Arduum enim eſt contra ſtimulum calcitrare,ac contra eos, quos diuina tuetur virtus,quid machinari,vel moliri.

INTEGER VITÆ SCELERISQVE PVRVS.

VEnationis dea Diana,arcu pharetraq; inſtructa, ſerpentem calcans pedibus,ac capricornum manibus tenens, conſpicitur. Exhibetur capricornus; quia(vt præcedenti Hierographia notauimus)in ducis horoſcopo conſtituitur. Qui fortaſſis propter alias conſtellationes violenti quippiam Duci portendit. Verumquia animus prudens ab aſtris non regitur,fataque euitare & fugere poteſt. Propterea Diana cum ſerpente(id eſt prudenter)incedens, Capricornum (id eſt fatum)venatione captum, manu detinet, ne libertatem ad virtutem tendentis animi impedire, & illudere poſſit. Hæc proculdubio Dux ſibi applicare voluit,ac ſignificare, ſe,quod INTEGER VITÆ SCELERISQVE PVRVS ſit, fati minas non metuere,ſed ratione,& prudentia vitam ita inſtituere, ac dirigere, vt quaſi captum ſuoque arbitrio ſubiectum habeat: Sapiens enim dominabitur aſtris, vitæque integritas hominem ad fœlicem optatumque finem deducere ſolet: Qui enim bene vixit,bene etiam mori ſolet.

TVSCORVM ET LIGVRVM SECVRITATI.

SYLVA RENASCENS.

ELBA inſula in mari Tyrrheno ſita, non procul à Plumbino Thuſciæ promötorio Hieroglypton conſtituit. Huic aſcriptum eſt SYLVA RENASCENS. Fuit ſiquidem hæc inſula ſyluis referta, ac præcipue circa eam partem vbi Coſmopolis ciuitas exſtructa,apparet. Hanc quia Thuſciæ Dux à fundamentis ædificauit, ac egregie muniuit, facti illius memoriam poſteris relinquere voluit. Eleganter ſyluam renaſcentem appellat: non arboribus, ſed propugnaculis ac hominibus, qui non ſolum ſe, ac ipſam inſulam, ſed etiam Thuſcos ac vicinos Ligures aduerſus externos hoſtes defendere,ac ſecuros reddere poſſunt: Eo enim loco ſita eſt, ut ipſi Thuſciæ propugnaculi vice ſit, ae invadentes Thuſciam à tergo ſit.

SVPERABO.

VT adamas fortitudine,patientia,& valore,reliquas gemmas ſuperat: ita etiam Coſmus iſte magnus Hetruriæ Dux ſignificare voluit,trib. annulis adamantib. ornatis,ſe operam dare,vt alios omnes principes fortitudine,patientia ac valore,hoc eſt,virtute, poſſit ſuperare. Dignum certe tanto principe propoſitum: Fortitudo enim virum magnum imprimis decet;cuius munera præcipua ſunt,mortis doloriſq; contemptio: Robuſtus enim animus,&excelſus omni eſt liber cura,& angore,cum & mortem contemnit,&ad dolores ita paratus eſt, vt memi-

vt meminerit maximos luctus morte finiri; paruos multa habere interualla requietis: mediocrium nos eſſe dominos: vt ſi toletabiles ſint, feramus: ſin minus, æquo animo è vita, cum ea non placeant, tanquam ex theatro exeamus. Patientia fottitudini tam ſimilis, quam adamas adamanti: Vito enim forti aduerſa patienter ferre, vtile eſt. Cuiuſuis enim dolotis temedium eſt patientia; feras non culpes, quod vitari non poteſt. Valor, ſeu exiſtimatio ob virtutes, animique dotes ſequi hominem ſolet. Ea ſiquidem natuta eſt virtutis, vt quemuis in ſui admirationem trahat, magni fiat, & colatur. Porro annuli adamantibus ornati ſe mutuo complectuntut, ac virtutes has ita iunctas indicant, vt ſepatati nõ poſſint. Adamantis vero fortitudo, qua omnes lapides & gemmas terete poteſt, ac patientia qua, igni ac ferro reſiſtit, dignitaſque, qua reliquas gemmas valore & æſtimatione ſuperat, cuivis nota eſt; Ita vt recte obſcura hæc Hierographia hoc modo explicari poſſit.

FESTINA LENTE.

IAM aliquoties Symbolum iſtud quotidianũ repetitur: FESTINA LENTE, verum alia ſculptura; hic enim delphinus circa anchoram, & remum tepens, aut natans cetnitur. Delphinus, Plinio teſte, velociſſimum omnium animalium: ocyor volucre, ocyot telo, ac niſi multum infra roſtrum os illi foret medio pene in ventre, nullus piſcium celetitatem eius euadetet. Feſtinationis itaque index delphinus, eumque lente feſtinare, docet circa anchotam teuolutio, quæ celeritatem lentam facit, & remus, qui temoram, aut ſi mauis moram indicat. Diximus antea prudentes eos eſſe principes, qui feſtinanter & lente negotia magna gerunt. Hoc eſt, qui mediocritatem ſeruant: oblatas occaſiones non negligunt, ac nihil ſine conſilio aggrediuntut. Nam in rebus magnis memotiaque dignis, conſilia ptimum, deinde acta, poſtea euentus ſpectantur.

HETRVRIA PACATA.

QVID præſtiterit magnus Dux Coſmus HETRVRIA PACATA, hac Hierographia oſtendit: Fetociam enim leonum, hoc eſt potentum, & lupotum, (intellige) improborum, quique tutbata repub. bonorum opes conſumunt, & perdunt, compreſſit, illorumque loco cornucopiæ, id eſt rerum omnium affluentiam, & copiam induxit: Hæc enim pacem ſequi ſolent. Temporeſiquidem belli truces, ac inquieti, plerunque res gerunt, turbaſque augent, & promouent. Rapaces, fraudulenti, ac auari luporum inſtar, in turbis prædam venantut, omniaque ſutſum deorſum commouent, ne deſit tapinæ occaſio, Ita ut, boni, quod ſe à tutbis excludant, illis contemptui, ac prædæ ſint. Recte itaq; Hietogtaphia ſignificatur PACATA HETRVRIA leones, & lupos domitos, ac omnium retum abundantiam (quam cotnucopia deſignat) pacis beneficio introductam eſſe.

MAGNI DVCES HETRVRIÆ
49
Heturię Cosmi uxor
Franciscus Magnus Dux
Heturię secundus
FAMAM SERVARE MEMENTO.
PROSPERO MOTV.
Franciscus Magnus Dux
LÆDENTEM LÆDO
AMAT VICTORIA CVRAM.
Francisci Magni Ducis uxor
Blanca Capella Magna Ducissca
Hetrurię Francisci uxor
GARRVLA ET VADE.
AVDE ET FIET.

FAMAM

FAMAM SERVARE MEMENTO.

NVLLA eſt virtus quin viro maxime conueniat,illique ornamento ſit: Fœmina ab alia virtute, quam à pudicitia vix laudatur. Hanc vnicam ſi conſervet, jam omnibus virtutibus ornata videtur. Hac ſi careat,exteræ omnes virtutes,vt affabilitas,manſuetudo, comitas, ac parſimonia, quæ mulieres ornant, ita ſordeſcunt & deturpantur,vt potius dedecori,& vitio, quā decori ſint. Quo enim affabilior impudica, eo ſceleratior,ac ad decipien dos viros protervior, inſtructior,aptiorque judicatur;ſic de alijs virtutibus cenſendum. Verum non ſufficit mulierem eſſe pudicam; Ita enim viuere debet,vt honeſta habeatur, & putetur. Hoc eſt famam ſeruare debet, omneſq; occaſiones fugere, quib. ſuſpitio impudicitiæ incurritur. Pudicitiæ veræ exemplum morte ſua exhibuit Lucretia Romana Collatini vxor,quæ à Tarquinio ſuperbo, inuita compreſſa pectus pugione,ne ſceleris conſcia fuiſſe crederetur, transfodit. Hanc ſibi pro exemplari, & virtutis ſtimulo Leonora Coſmi vxor propoſuit, ac ſi non morte, vita pudica imitata eſt.

PROSPERO MOTV.

QVIS dubitat quin Myſta hic ſibi gratuletur, quod triremis, ſua ſuorumque ope,contra fluctus & procellas (ſpectant enim vexilla puppim) ad optatum properet portum: Hoc eſt,quod ea quæ animo concepit,ac diligentia laboreq; ad exitum fœlicē ducere ſtudet,inuitis maleuolis, malaq; fortuna PROSPERO MOTV ad finem cupitum tendant. Vt triremis eorum quos continet diligentia,& labore,contra ventum,& fluctus marinos, ſatis proſpere deſideratum ſæpe portum adipiſcitur: ita Heroes diligentia ac ſtudio, non ſolum virtutem conſequi,ac difficillima quæque ad optatum finem perducere poſſunt: ſed etiam contra inimicorum & inuidorum conatum, ad principatus dignitatem PROSPERO paulatim MOTV euehi. Diligentia enim ac ſtudio, virtutis habitus comparatur, omniaque impedimenta,& obſtacula,quæ virtutis habitum, ac ne quis ad ſumma peruenire poſſit, prohibent, remouentur, & ſuperantur.

LÆDENTEM LÆDO.

MAGNANIMI bonique principis eſt,non ſolum neminem lędere,ſed eos defendere,qui propter ætatem, defectum rationis, ignorantiam, aut aliam cauſam ſe defendere contra improborū injurias & fraudes non poſſunt: vt ſunt impuberes,ætate minores,viduæ,mente capti,ſurdi,muti,cœci,ruſtici ac exteri. Hi enim omnes pupillis comparandi ſunt, ac à lege,& rege,niſi Barbarus haberi velit, defendi debent. Barbari ſiquidem,pupillos, viduas, ruſticos ac reliquos,qui ſe ipſos tueri non poſſunt,fraudibus,dolis,ac vi bonis ſpoliant,& in ſeruitutem morte quauis deteriorem redigūt. Hos boni & magnanimi principes, ne in ſe numinis irā concitent,non imitantur: ſed potius Ducē hunc Franciſcū, qui lædentem tantum lædit, vt ruſcus vel Taxus arbor. Hæ enim ſolia ita ſpinis horrida habent,vt ramum,aut folium ab illis illæſus nemo decerpere poſſit. Magnanimum itaq; non ſolum hujus Ducis eſt propoſitum, quod eum tantum lædere velit,à quo læditur;ſed etiam neceſſarium, vt authoritas, ac majeſtas ipſius non labefactetur,ſed conſeruetur.

AMAT VICTORIA CVRAM.

MYSTA muſtelam in arenam profert,quia cum procul odore Bufonem ſentit,rutæ ramuſculum quærit,eoq; arrepto munita,bufoni obuiam it, ac o-

dore herbæ, quæ venenis omnibus medetur, enecat, alias halitu Bufonis interitura, tanta inter eam, & inimicum eſt antipathia. Voluit Hieroglypto Myſta ſignificare, non ſolum prudentia, contra eos, qui vel ſtatum vel perſonam ſuam lædere vellent, ſe defendere velle, ſed etiam cura ac diligentia, inimicorum ſuorum technas & machinationes facile muſtelæ inſtar eludere, vincereq; poſſe. Vix profecto aliud maiorem curam, & diligentiam requirit, quam victoria, ſiue quis inimicos, & hoſtes, ſiue prauos improboſq; animi affectus, ac vitia ſuperare contendat, neque enim minor laus eſt, internos quam externos hoſtes vincere. Interni ſiquidem perpetuo nobis inſidiantur, & incautum feriunt; ut ira, ac libido, quæ niſi ſumma cura, diligentiaq; coerceantur, facile rationis imperium contemnunt. Imprimis autem cauendum, ne vitia in conſuetudinem veniant, ſummaq; cura, & ſtudio virtutes, quæ illis opponuntur, aſſidue ita exercendæ ſunt, vt in habitum tranſeant: Hac enim ratione, victoria, cura & diligentia obtinetur. Ad externos ſuperandos hoſtes, non minus curam, quam diligentiam deſiderari, norunt belli duces.

GARRVLA ET VADE.

NON dubium quin hæc Hierographia in garrulos, & detrectatores aptata fuerit, qui nempe verborum copia ſapientiæ opinionem apud indoctiores, & leuiores homines venantur, aut bonorum hominum famam lacerant, & ex alienis vitiis laudem quærunt. Vtrumque ſane vitium execrandum, auliſque principum familiare. Ibi enim illi qui audaci quadam dicacitate alios ſuperant, prudentiores doctioreſq; iudicantur, & habentur, quique aliorum vitia recenſent, ac carpunt, virtutem amare, & habere putantur. Ægre profecto ſapientes, & boni viri tale iudicium, cum vitium pro virtute habetur, ferunt. Sapientes loquacitatem odio habent, pauca loquuntur, & neceſſaria tantum, potiuſq; ſilent. Tacendo raro peccatur: loquendo ſæpiſſime, vt inquit Horatius:

Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus inuidiæque.

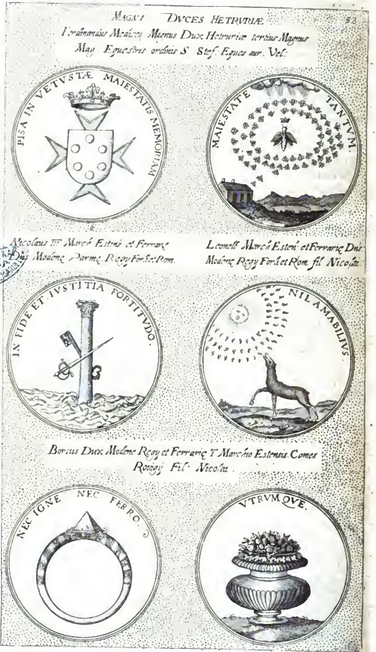
Boni aliorum vitia tegunt, ne ſi propalent, inuidiæ notam ſibi inurant. Garrulos itaque, & detractores Ioannam, Imperatoris Ferdinandi filiam, ac Franciſci vxorem, odio perſequutam fuiſſe, ac à ſe abegiſſe, facile tum Symbolo tum Galerita auicula manifeſtum fit. Galerita enim, nubibus volatu inhærens, totos dies æſtate garrit, ac Symbolum ut abſoluto inutili garritu decedat & vadat, præcipit.

AVDE ET FIET.

IN hac Hierographia vna Venus, vnuſq; amor aut cupido apparet. Platoni duæ ſunt Veneres, vt & geminus amor, vna & antiqua & ſine matre Venus cœlo nata, quæ cœleſtis Venus nuncupatur. Altera iunior eſt Ioue, & Diona progenita, quam vulgarem communemque vocamus. Amor eadem ratione, alius cœleſtis, alius vulgaris; nunquam enim abſque Venere amor eſt. Cœleſtis amoris officium eſt, æterna, & ſummum illud bonum amare, vt haberi poſſit. Habetur autem ab iis, qui omnes animi vires, vt id conſequi poſſint intendunt. Vulgaris amoris officium eſt, terrena, caduca, & mortalia amare, ac deſiderare, quæ varij generis ſunt, alia enim honeſta, alia inhoneſta ſunt. Inter honeſta cenſentur, artes, ſcientiæ & ſimilia, quæ tum propter ſe, ac ipſum honeſtum, tum propter vtile amantur & expetuntur. Inter inhoneſta ſunt voluptates, quarum amor turpis habetur. Hanc Hierographiam cum Symbolo ſiue quis velit cœleſti Veneri, aut amori, ſiue terreno, applicare, perinde eſt. Quicquid enim amat ac expetit humanus animus, id facile ſi ſibi confidat, aptiſq; rationibus aggredi audeat, ſciatque, conſequitur: Labor enim improbus omnia

vincit

vineit, ac audaces fortuna juuat. Id profecto docent ſancti viri, & martyres, qui diuino amote pleni, extrema quæuis paſſi ſunt, vt ſummum illud bonum conſequerentur. Id etiam arrifiees manifeſtũ faciunt, eum ad artes, aut ſcientias ſumma cupidine impulſi, nocte dieque ſudant, vt ſummam illius cognitionem adipiſcantur. Amor diffieultates, & pericula omnia, Veneris ſuaſu, contemnit. Verenti enim obſtaeula, non datur ad metam aditus. Propterea inquir Symbolum: AVDE ET FIET, hoc eſt: ſi quid ames, aude; fiet enim, vt re amara potiaris. In venereis amoribus præ cæreris audaciam raro audenrem fallere, cuiuis notum eſt. Ad hune non dubium eſt, quin Blanea reſpexerir, ſibique ipſi gratuletur hac Hierographia, quod audaciam feliei ſuceeſſu ſibi profuiſſe cognouerit. Alios itaq; vt audeãt exhortatur, ae compotes optatis fore ſi pareant, promittit. Ait enim AVDE ET. FIET. Fuir illa nobilis & patritia Veneta, ex illuſtriſſima prognata familia, eximia pulehritudine prędita, ac alrera Venus, quæ Franciſeum Ducem in ſui traxit amorem, ac ita Cupidinis jaeulis fervit, vt ſaucius, nullam, niſi à ſe, cujus juſſu jaculum immiſſum fuerat, medelam acciperet: quam illa tandem illi perpetua vitæ conſuetudine obtulit, Sacramento firmauit ac ſeruauit, donec concordem animum infœliei, ae ſimili fato ſimul redderent. Hoc audaciæ vltimum fuit præmium.

MAGNI DVCES HETRVRIÆ
53
Ferdinandus Medices Magnus Dux Hetruriæ tertius Magnus
Mag Equestris ordinis S Stef. Eques aur. Vel.
PISA IN VETVSTÆ MAIESTATIS MEMORIAM
MAIESTATE TANTVM.
Nicolaus III Marcħ Estens et Ferrarę
Dñs Modenę Parmę Regy For.li et Rom.
Leonell Marcħ Esten et Ferrarię Dns
Modenę Regy For.li et Rom. fil Nicolai.
IN FIDE ET IVSTITIA FORTITVDO.
NIL AMABILIVS.
Borsius Dux Modene Regy et Ferrarię I Marchio Estensis. Comes
Rouigy Fil. Nicolai.
NEC IGNE NEC FERRO
VTRVMQVE.

ROMA

389

PISA IN VETVSTÆ MAIESTATIS MEMORIAM.

PIsa olim reſpublica libera fuit; multaque bella cum Florentinis tuendæ libertatis cauſa geſſit. Cum libera eſſet, monetam cudit, poſtea cum à Florentinis ſubacta fuiſſet, hoc ius illi ademptum fuit. Id iterum reſtituit Ferdinandus Medices ad Ducatũ evectus, IN VETVSTÆ MAIESTATIS MEMORIAM. Reſtitutionis beneficium hoc nummo agnoſci voluit.

MAIESTATE TANTVM.

INTER omnes Hierographias, vix alia boni principis officium melius explicare videtur: Cernitur enim hic rex apum in examinis medio, forma egregia, duplo ceteris maior, in fronte macula, ac diademate candicãs. Huic omnes parent apes, maieſtateque tantum illius reguntur, non aculeo, quo carere, aut non vti conſtat. Mira omnium circa eum obedientia. Cum procedit, vna eſt totum examen, circaq; eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur. Reliquo tempore cum apes in labore ſunt, ipſe opera intus circuit, ſimilis exhortanti, ſolus immunis. Vt itaq; apum imperator, ſuos majeſtate tantum, nõ aculeo regit: ita bonum principem decet, potius benignitate, affabilitate, comitate aliiſque virtutibus, ſuos ad obedientiam allicere, & regere, quam ſeueritate, minis ac verberibus ad nutum cogere: Hoc enim Tyrannorum eſt, qui nunquam durabile regnum habent. Quia enim multos ſæuitia lædunt, ac nemo iniurias illatas inultas ſinit, oblata minima vlciſcendi occaſione de ſtatu deiiciuntur. Hinc Seneca:

Victima haud vlla amplius
Poteſt, magiſque opima mactari Ioui
Quam rex iniquus.

Id contigit Tarquinio ſuperbo Romanorum Regi, ac Tyranno poſtremo, ob vim Lucretiæ, ac injuriam Collatino eius marito illatam. Studeant itaq; principes vt clementia non ſæuitia regant, amentur, non metuantur. Qui metuuntur, multos metuant neceſſe eſt.

Qui ſceptra duro ſæuus imperio regit,
Timet timentes, metus in authorem redit.

Ac nuſquam tuti, aut ſecuri ſibi videntur. Qui amantur, ſine cuſtodibus, & armis tuti ſunt.

IN FIDE ET IVSTITIA FORTITVDO.

INTER gladium, & clauem conſiſtit columna fluctibus impetita. Gladius iuſtitiæ, quod eo ſontes plectantur: clauis fidei, quod illi theſauri credantur; ac columna, quæ vndarum fluctus ſuſtinet, fortitudinis argumentum eſt, Ait Symbolum IN FIDE ET IVSTITIA FORTITVDO, (ſupple) ad ferenda aduerſa, continetur. Recte quidem: Fides enim, & juſtitia, non ſolum fortitudinem, ſed omnes alias in ſe complectitur virtutes. Fides autem hic non ſolũ pro confidentia: ſed etiam pro vera religione accipi poteſt. Hanc fortitudinem in ſe continere, aut parere, tot docent martyres, qui pro ea tuenda, quæuis tormenta ferendo ſanguinem magna cõſtantia, animiq; fortitudine profuderunt. Vera enim fortitudo eſt, omnium rerum terribiliſſimum, mortem nempe, ac immenſos cruciatus, quibus illa infertur, non metuere. Iuſtitia non minus fortitudinem continet. Siue enim juſtus tueri juſtitiam contra improbos, ſiue eam exequi, & ſontes punire velit; fortitudine opus habet, vt quaſi leo confidens abſque terrore, (vt inquit Salom in Prouer.) quod juſtitiæ munus exigit, faciat. Hac ſi deſtituatur virtute, juſtus eſſe non poteſt. Apte itaq; Myſta IN FIDE ET IVSTITIA fortitudinem eſſe ait, easque ſibi colendas tanquam reip. baſes, & ſine quibus nulla reſpub. nullumq; regnum diu ſtare poteſt, proponit.

NIL

NIL AMABILIVS.

HINNVLVS Solē intuetur, ac NIL inquit eſſe AMABILIVS. Vere profecto, cum nihil anguſtius, vtilius, admirabilius, ac propterea amabilius in toto hoc vniuerſo Sole ſenſib. appareat: Luce enim, ſplendore, ac radijs totum orbem illuſtrat, complectitur, ac coloribus ornat: Calore mouet, generat, fouet, nutrit, ac conſeruat cuncta; vt recte mundi anima, vitæq; fons à multis dicatur. Sine illo horrent frigore cuncta, gelaſcit aqua, intereunt vegetabilia, extinguuntur animalia, quieſcunt omnia, ac tenebris obruta non eſſe videntur. Admirabilis eſt magnitudine: plus centies enim, terræ globo demonſtratur major. Admirabilis motu: ſingulis enim horæ minutis proprio motu plura quam decem miliaria Germanica percurrere à Geometris oſtenditur. Admirabilis ſplendore; quod à terra plurib. quam nongenties mille milliarib. diſtans, non ſolū tam procul omnia illum net, ſed etiā obſtacula omnia, vt nubes, ac angulos quoſuis abditos, minima data rimula penetret. Admirabilis etiam calore, quia tam procul diſtans, ita omnia æſtate calefacit, vt interdum offendat. Huius lucem, & calorē, nullæ faces, nullus ignis, etiamſi ingēs vrbs aut tota prouincia cōflagraret, imitar poteſt. Nō mirū eſt itaque animantibus, Sole, à quo omne beneficium habent, NIL eſſe AMABILIVS. Verum Myſta hoc Sole, quem Hieroglypton exhibet, alium notat, cuius intuitu NIL AMABILIVS eſſe aſſerit: Videlicet conſpicui Solis patrem, & creatorem Deum ipſum. Qui tot interuallis, hunc ſuperat, quot lux ipſas tenebras, ac pictor imaginē. Hunc intueri ſumma fœlicitas, ſummumque bonum, ac ſupremum beatitudinis culmen, immenſum, ineffabile, omnemque ſenſum ſuperans, eſt.

NEC IGNE NEC FERRO.

PRIMVS iſte Ferrariæ Dux conſtantiam ſibi proponit colendam, virtutem ſane principe dignam, imprimiſque conuenientem. Id Adamas gemma indicat, quæ ab igne conſumi nullo tempore poteſt, ac malleum, vt vulgi opinio eſt, perfert, neq; ab eo icta disfringitur. Quæ opinio etſi falſa ſit; tamen quia vulgo vera habetur, recte inſeruit Symbolo. Ignem innoxie ac conſtanter ferre notiſſimum eſt Spagiris, à quib. ſi nube infecta fuerit: ex ſtibio per ſe Mercuriali præparata lympha, ac Phœbeo incluſa Thalamo, illiq; immerſa, Vulcanoque ignita, nitorem eximium concipit, ac artificem ditat. Vt itaq; adamas ignem, quo nihil vehementius eſt, cōſtanter perfert, ac igne purior, & ſincerior redditur: ita principes viri, cum res magnas, & arduas aggrediuntur, conſtanti animo illas gerere nulliſque rebus aduerſis perturbari, aut frangi debent: ſed contra vt illuſtriores fiant, audentius ire. Cauendum tamen à pertinacia, quæ conſtantiam fronte mentitur; Verum vitijs inſeruit, vt conſtantia virtutibus: Multi ſpecie illius decepti, non laudem, ſed vituperium ſibi pepererunt.

VTRVMQVE.

DIFFICILE diuinatu quid ſibi primus Marchio Eſtenſis hac Hierographia propoſuerit. Veriſimile eſt, quia poculum aureum fructuum copia repletū apparet: Se VTRVMQVE, videlicet diuitias rerumq; copiā, ſtatui ſuo procurare voluiſſe. His enim majora, nemo à principe ſuo optare poteſt. Rerū copia, hominum induſtria & artificio comparatur, quæ diuitias pariunt; vtriuſque vero parens, pax & reip. tranquillitas eſt, cuius ſtudioſiſſimus princeps eſſe debet. Qui enim bellis delectatur, ac pacem, quam poſſet habere, negligit, ſibi nihil cōmodi parit, ſubditiſq; quietem ac ſecuritatem omnem auferr, illorumq; necem procurat, regnumq; flagitijs replet. Belli enim tempore ſilent leges, ac milites dominantur, qui reip. fundamenta perturbant. Nam vt inquit ille:

Nulla fides pietaſque v ris, qui caſtra ſequuntur.

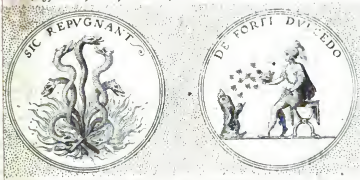
Hercules

DVCES FERRARIÆ 57

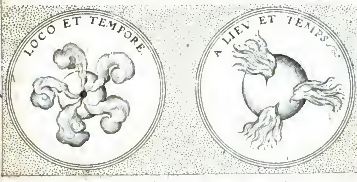
Hercules II Dux Ferrariæ Mutinæ et Regij II. Marchio Estensis Comes Rodigij Dnus Brescelli et Romaniæ Eques ordinis Sancti Michaelis

Alphonsus II Dux Ferrariæ Mutinæ et Regij III. Marchio Estensis Comes Rodigij Princeps Carpi Caen Bayeux et Falesa Dns Comac et Rom.

Alphonsus I Dux Ferrariæ Mutinæ Regij III. Marchio Estensis Comes Rodigij Princeps Carpi etc.

ΟΥΤΩΣ ΑΠΑΝΤΑ.

id eſt:

SIC OMNIA.

MVLTIS modis explicari hæc Hierographia pòteſt, quod admodum ſimplex ſit Hieroglypton, & Symbolon. Verum ſequens figura ſatis docet Principem temporis potius quam alterius rei rationem habuiſſe. Hic Spheram pro Glyphe, ac οὕτως ἅπαντα, id eſt: ſic omnia, pro ſymbolo exhibet. Significat itaque vt terrę globus ſpheræ mundanæ alligatus eſt, ac à cœlo eiuſque motu, & revolutione, quæuis iuſtis temporum interuallis perpeti debet: nunc æſtatem, nunc hyemem: SIC OMNIA ſimiliter tempori eſſe ſubiecta, ac ſe patienter tempori inſeruire, vt ex voto omnia ſuccedant, velle. Vtile profectò Principibus propoſitum, qui ſi diſſimulare, hoc eſt: tempori inſeruire non poſſunt, inepti ad imperia putantur. Hinc prouerbium, qui neſcit diſſimulare neſcit regnare. Ego eos qui diſſimulare coguntur, regnare non poſſe, iudico. Princeps prudens, ita rerum ſuarum ſtatum componit, ut diſſimulatione opus ſit nulla. Præterea tempeſtiue bonis legibus improbos, ac rebelles ita compeſcit, ac coercet, ut nihil magni contra ſe tentare audeant: aut ſi tentent ruant, & pereant, ptiuſquam quid efficiant. Quid hic diſſimulatione opus eſt? ſi leuia tentent, ac pœna delicti præ foribus ſit: at quid diſſimulatio? Verum fuit iſte primus Dux Ferrariæ, huic parere difficile fuit libero populo, hic tẽpori aliquid dare debuit neceſſario, ut imperium nouitium paulatim ſtabiliret.

ΟΥΤΩΣ ΑΠΑΝΤΑ.

id eſt:

SIC OMNIA.

HVIVS Hierographiæ Symbolon à priori non differt. Glyphe plura continet. Cernitur enim hic mulier ulnis pectus comprimens, catenis alligata rupi, ac horologium intuens, quod capſulæ incluſum eminente foris inquietis trutina, rupi impoſitum eſt, adiecta deſuper ſphera. Mulier hæc patientia eſt, ferens ferenda ac tempore liberationem ſperans. Multis enim Sphera ſpem notat, ac omnibus horologium tempus deſignat. Vt itaque rupes iſta omnes cœli, & temporis motus, & viciſſitudines fert, οὕτως ἅπαντα, id eſt: SIC OMNIA incommoda, etiam quæ ſeruitutis ſpeciem præſe ferunt, illi qui nouum imperium adeptus eſt, ferenda fortiter ſunt, donec occaſione, (temporis filia) oblata, eo quo cupit, omnia perduxerit. Prudentiæ enim eſt tempori aliquid, propter maius bonum dare, ac virtutis, aduerſa omnia ferre. Quæ quo facilius feruntur, eò minorem adferunt moleſtiam. Hoc enim proprium patientiæ eſt, quod onus incumbens minus graue faciat, ac eo ſublato augeatur voluptas:

Quod fuit durum pati, meminiſſe dul ceeſt: inquit Seneca. Et Eccleſiaſticus: *Vſq; ad tempus ſuſtinebit patiens.* Vix à fortitudine differt hæc virtus, niſi quod fortitudo magis agendo, quam patiendo celebretur.

SIC REPVGNANT.

CIRCVMVOLVTOS, ac ſe mutuo complectentes angues, vrit ignis, vt nexum diſſoluat, & coniunctos ſeparet, aut necet: repugnant illi, igniſque iniuriam perferunt, neq; ſe diuelli patiuntur. Magnum profectò amicitiæ, ac concordiæ teſtimonium. Vti itaq; potius mortem ferre, quam ſolui malunt: Ita boni, & ſapientes (qui ſerpentibus notantur) vbi amicitiam inierint, concordi animo, eam arcte

arcte cuſtodire debent, iiſq; repugnare, & obſiſtere, quæ concordiam, vel amicitiam diſſoluere conantur, ac quiduis potius pati, quam vt vinculum, quo juncti ſunt ſoluatur. Talis amicitia ſecundas res ſplédidiores facit, & aduerſas partiens communicanſque, leuiores: Sine ea nullo modo firmam, & perpetuam jucunditatem vitæ renere poſſumus, ac vita inſidiarum, & metus plena eſt. Veræ amicitiæ exemplum exhibuit Pylades & Oreſtes, teſte Manilio.

Idcirco nihil ex ſemet natura creauit
Pectore amicitia maius, nec rarius vnquam,
Vnus erat Pylades, vnus qui mallet Oreſtes
Ipſe mori: Lis vna fuit per ſecula mortis:
Alter quod raperet fatum, non cederet alter
Et duo, qui potuere ſequi vix noxia pœnis
Optauitque reum ſponſor non poſſe reuerti
Sponſoremque reus timuit, ne ſolueret ipſum.

Verum hujuſmodi amicitia, rara admodum eſt, quod nunc commodi cauſa, amicitiæ fiant, quæ veræ non ſunt, ac cauſa deficiente pereant, vt inquit Ouidius:

Donec eris fœlix, multos numerabis amicos
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.

DE FORTI DVLCEDO.

EX Sacris literis deſumptum eſt Symbolum. Cum enim Sampſon interfeciſſet leonem, ac poſt aliquod tempus ad locum vbi interemptus fuerat, rediiſſet; Examen apum ex capite leonis euolans conſpexit, exemptiſque fauis mel comedit, ac ænigma domum reuerſus DE FORTI DVLCEDO conuiuis ſuis, ſtipulata mulcta, ſi non ſoluerent, propoſuit explicandum. Qui tandē à Sampſonis coniuge edocti, leonem fortem, & mel, dulcedinem in ipſius inuētam capite fuiſſe, expoſuerunt, mulctamque in Sampſonem rejecerunt. Vir hic ſedens, militari habitu fortitudinis index eſſe poteſt. Symbolo ſignificat Myſta, ſe, viroſque fortes in periculis conſtantes, patienteſque magnum ſolatium fortitudinis, & patientiæ habere, ac calamitates quaſuis à Deo immiſſas, non ſolum non dolere; ſed iucundas, dulces, & gratas, percipere: Quod hac ratione à Deo probati, atq; in hac vita à peccatis expiati, vt per ignem aurum, fœlicitatis perpetuæ compotes fiant, ac patientiæ, fortitudiniſq; lauream, immortale & ſummum illud bonum, conſequantur. Nemo enim inquit Hierographus Paulus id cōſequitur, niſi qui legitime certauerit, ac fortitudinis exempla ediderit, hoc eſt, qui mundum, carnem ac Sathanam debellauerit, ac illorum ſtratagemata illuſerit. Quod ad reliqua Hieroglyptiattinet, Myſta non exhibet hic leonis, ſed vituli caput, quod gentilitiis ſuæ familiæ ſcutis appingi ſolet. Refert itaque ſeipſum vituli capite, ac vt ex vitulo veris initio exenterato, ac cera denuo obſtructo, putrefactaq; carne, apes mellis & dulcedinis parentes, procreantur; Ita ex ſe, ſuaq; familia omne bonum alijs, ſuiſque gloriam, ac honorem prouenturam ſpondet, & promittit.

LOCO ET TEMPORE.

ALPHONSVS Primus Ferrariæ Dux, ſtrenuus, mirandaque animi generoſitate, ac conſtantia præditus, fuiſſe prædicatur. Is in celebri prope Rauennam pugna, uſus fuiſſe dicitur, globo metallico pyrio puluere ita artificioſe conſtructo, vt LOCO ET TEMPORE in hoſtes immiſſus, in partes diſſilierit, magnamq; hoſtium ſtragem ediderit. Ob fœlicem machinæ ſucceſſum, partimq; illius beneficio victoriam, memoriæ cauſa, Glyphen ipſius globi igniti, abſque Symbolo edidiſſe amicis traditur. Quod tamen poſtea ab Arioſto Latine, LOCO ET TEMPORE, adiectum dicitur.

A LIEV ET TEMPS.

id eſt:

LOCO ET TEMPORE.

EADEM plane Hierographia, quæ ſuperior, niſi quod Gallice Symbolum exprimatur, à lieu & temps, hoc eſt, loco & tempore. Admonemur vt omnia loco & tempore faciamus. Vt enim hujuſmodi igniti globi, ſi tardius quam oportet ejaculentur, non hoſtes, ſed ipſum emittentem interficere poſſunt, ac ſi citius quam opus fuerit rumpantur, inutiles fiunt, ita niſi in rebus agendis, quis tempus ac locum, id eſt, occaſionem diligenter obſeruet, ſæpe optato exitu fruſtrabitur. Loci & temporis etiam magna cura in ciuili conuerſatione & officijs habenda eſt, quæ ſi rite obſeruentur, prudentiæ & ſapientiæ indices ſunt, virumque multis ornatum virtutibus commonſtrant. Qui enim quando oportet, & vbi oportet fert terribilia, fortis eſt: Qui vbi & quando oportet dat, liberalis. Qui vbi & quando oportet re vel verbis jucundus eſt, is affabilis & comis eſt. Ita vt loci temporiſque circumſtantia, ſæpe res ineptas, ac inutiles, aptas & vtiles faciat. Vt medicis imprimis notum eſt, qui occaſionem volucrem eſſe ſciunt, & ſæpe pharmaca optima non apto tempore data, aut non apto loco applicata, venena fieri, ac ægrum jugulare. Id nouit Ouidius dum canit:

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt
Et data non apto tempore vina nocent.

Alphonſus

DVCES FERRARIÆ
61
Dux Ferrariç Modenç et Regij III.
Marchio Estensis etc
IN HOC SIGNO VINCES
IN TE QVI SPERAT NON CONFVNDITVR
Hercules II Dux Ferrariç Modenç Regij et Chartres IIII Marchio Estensis Princeps
Carpi Comes Rouiay et Gisors Dns Comasci Montargy
Carsignani Frignani et Romaniç
PERFICIT ET CONFICIT
QVI IVDICATIS TERRAM DILIGITE IVSTICIAM
Hercules II Dux Ferrariç Modene et Chiartres IIII.
March Estensis.
DEVS FORTITVDO MEA
MAIORA

IN HOC SIGNO VINCES.

THAV literæ ſignum in Hebræorum ſacris liberationis fuiſſe indicium ex nono Ezech. patet, vbi ait; Signa Thau ſuper frontes virorum gementium,& dolentium. Omnem autem ſuper quem videris Thau ne occidatis Hoc ſigno etiam vſi fuerunt in Hieroglyphicis Ægyptij alligato ei funiculo, quem manus tenebat, vt in obeliſco Romæ ad portam Collinam ſculptura illius oſtendit. Glyphe illa myſterium liberationis humanæ cõtinet,vt lingua Cimmeria(teſte Goropio Becano) aliarum parens, admirabili modo explicat. Thau enim funem ſignificat, & ſi vertas nomen vat habebis, id eſt, apprehende, ita vt primæ linguæ, nempe Cimmeriæ, architectus Deus admoneat; ſola illius nomenclatura, tale ſignum apprehendendum,huicque ſoli innitendum eſſe: Hoc enim verum noſtrum eſſe crucem, id eſt, Scipionem, vnde crucis nomen deductum eſt. Quod in nullo alio ſigno, victoria,ſalus,aut requies eſſe poſſit: Per hoc enim ſignum ſalui facti ſumus,dum filium æterni patris pro nobis ſanguinem ignominioſe effundentem ſuſtinuit. Non fuit quidem apud Romanos turpius, aut crudelius ſuppliciũ cruce; Sed iam non ignominiæ,ſed pleniſſimæ gloriæ,& victoriæ ſignum eſt,vt recte Myſta admoneat,hoc ſigno nos vincere omnia poſſe.

IN TE QVI SPERAT NON CONFVNDITVR.

VERA hæc, vt præcedens eſt Hierographia, quod ſacra tractet, Hieroglyphe peccatorem exhibet, qui crucem ſupplex amplectitur, ac mentem ad eum, qui cruci affixus, ſpinea corona coronatus flagelliſq; cæſus fuit, dirigit, ac in eo ſpem omnem, ne confundatur, æterniſque crucietur ignibus, ac tormentis, ponit: Hic enim fuit, qui dum perditi primorum parentum peccato eſſemus,nos ſanguine ſuo à peccatis abluit, & redemit Huic fidere,hunc amare, & in hoc ſperare debemus, ne confundamur. Debet enim fide,ac charitate hæc ſpes munita eſſe; Sine fide enim impoſſibile eſt placere Deo, quod qui illa caret, fundamento ſalutis careat. Charitas non ſolum erga Deum,ſed etiam proximũ adeſſe, vt vniuerſa delicta operiat,ac Deus in nobis maneat, debet. Qui his inſtructus,ſpem in Saluatore habuerit, neque hic, neq; in futurum confundetur; ſed omnia ex optato habebit. Nam qui ſperat in Domino ſaluabitur; ſaluatione autem nihil maius.

PERFICIT ET CONFICIT.

APVD veteres Ægyptios Saturnus in Hieroglyphicis pingebatur dextra manu ſerpentem circa collum continere, caudamq; faucibus deuorare. Qua figura,anni circuitum,tempus,ætatem, ac immortalitatem ſignificabant. Idque ideo, Cyrillo authore, quod in longitudinem ſerpens porrigatur, taciteque ſerpat abſque ſtrepitu, multiſque ſpiris abundet,quibus annorum dierumque ſeries tacite præterlabentes egregie deſignantur, Hieroglypto Symbolum optime accõmodatum eſt, PERFICIT ET CONFICIT omnia, videlicet tempus: Nihil enim manu factum eſt, quod tempore tandem non aliquando intereat,& conficiatur. Ob id ait Ouidius:

Tempus edax rerum, tuq; inuidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis, vitiataq; dentibus aui
Paulatim lenta conſumitis omnia morte.

Admonemur etiam hac Hierographia, ne corporis, animi, aut fortunæ, bonis ſuperbiamus; vt enim tempore perficitur corporis forma, agilitas, valetudo, eloquentia, ars, ſcientia & reliqua; ita etiam à tempore paulatim eadem confi-

conficiuntur, tandemque morte intereunt. Fortunæ ſimiliter bona, vt vel data, vel non data occaſione ſæpe eueniunt, ita facile iterum inopinato auferuntur. Propterea tempori fidere ſapientis non eſt; omnia enim mutat, vt inquit Claudianus:

Quid non longa valebit permutare dies?

Narratur Anaxagoram percontanti an Lampſaceni montes aliquando mare futuri eſſent? reſpondiſſe, ita ſane, niſi tempus defecerit. Noſtro ſane æuo, ante pauciſſimos annos, mons maximus in inſulis fortunatis vna nocte ex plano enatus eſt, ac prope Puteolos alius. Tempore itaque mirarerum fit viciſſitudo, ac omnia paulatim mutantur.

QVI IVDICATIS TERRAM, DILIGITE IVSTITIAM.

ADMONENTVR hoc Symbolo reges, principes, ac iudices, vt diligant iuſtitiam, ac Glyphe, ut adminiſtrent tum pœna, quam claua ſignificat, tum æquitate, quam bilanx. Non enim omnia iuſta æqua ſunt; ſæpe enim ſummum ius, ſumma iniuria eſt. Quid ſi lex lata ſit, eum, qui citatus, certo tempore non comparet, cauſam amittere, iſque venire non meminerit, ac iureiurando ſe oblitum fuiſſe teſtari velit; æquum ne eſt, vt centum milium florenorum cauſam amittat? Iniquum profectò videtur: propterea, quod legislator, non obliuioſos, au t certis impedimentis implexos ſed contumaces, ac qui cum poſſent venire, nolunt; vt aduerſario moleſtiam faciant, cauſamque protrahant, tam grauiter puniti velit: Mulcta tamen arbitraria huiuſmodi negligentiam caſtigari æquum eſt. Ad æquitatem ſupremi iudices, & à quibus nulla amplius eſt appellatio, inſtituti ſunt. Hi ſecundum æquitatem iudicare debent, ac potius ſecundum legum mentem quam verba: Æquum enim præſtantius, quodam iuſto, ac alicuius iuſti correctiuum: Emendat enim legem ſecundum naturam circumſtantiarum. Propterea qui hoc agunt, ac iuſtum non exacte in deteriorem exequuntur partem, æqui & boni dicuntur, ac perfecte iuſti ſunt; Eſt enim iuſtitiæ perfectus habitus æquitas. Vt autem æquitas iudicibus convenit: ita etiam claua, ſeu pœna, quæ malos ac ſceleratos, coercet, abigit, aut è medio tollit, vt boni & probi iucunde, ac tuto viuant: Hic enim finis omnis iuſtitiæ, & propter hunc reges & principes à Deo inſtituti ſunt. Nihil propterea magis laudari poteſt in principe, quam ſi iuſticiam diligat, ipſequemet ſtudioſe adminiſtret, aut ab aliis, ſi periculum vetet, adminiſtrari curet. Adminiſtrabit ipſe, ſi cuiuis aures præbeat; hac enim humanitate nihil aptius, vt ſubditorum amorem ſibi conciliet, ac iuſticiam conſeruet, eſſe poteſt; ita enim quæcunque in regno iniuſte geruntur, & qui mali, iniuſti, ac improbi miniſtri ſint, facile ab ipſo deteguntur. Vbi improbi, ac auari iuſtitiæ præſunt, ibi venalis eſt iuſticia, ibi viduæ, pupilli, ac qui ſe tueri non poſſunt, prædæ ſunt. Vbi boni, ibi floret iuſtitia, ac probi miſeræque perſonæ ſecuram, & beatam vitam degunt, principeſque, quia ſitierunt iuſtitiam, æternam beatitudinem conſequuntur.

DEVS FORTITVDO MEA.

PRo Hieroglypto fortitudinis, hic Diui Georgij figura exhibetur, qui Dei inſtinctu, eiuſque fortitudine munitus, Draconem illum Anglicum, qui diuam Margaretham deuoraturus erat, interfecit. Fortitudinem in ſe agnoſcit Myſta, eamque non ſuam, ſed numinis eſſe, pie profitetur, vt Eſaias: DEVS meus, factus eſt FORTITVDO MEA: virtus enim eſt fortitudo, ac virtus omnis à Deo. Hic autem non ſolum bellica fortitudo, qua victoriam Dei auxilio adipiſcimur, intelligitur: Sed ea, qua mundum, Sathanam, omniaque vitia ſuperamus,

mus, quam ſi Dei beneficio obtinemus, tum vere profiteri poſſumus, nos, vires, valetudinem, diuitias, honores, opes ac delicias contemnere, eaque, quæ iis contraria ſunt, pro nihilo ducere, nec multitudinis opinione, nec dolore, nec paupertate terreri, ſed non ſolum hæc omnia contemnere ſatis eſt: verum omnibus modis ad virtutem tendere, ut fortes ſimus, debemus. Inquit enim Ambroſius: in duobus fortitudinem ſpectare animi: Primo vt exteriora corporis pro minimis habeamus, & quaſi ſuperflua, deſpicienda, magis quam expetenda ducamus. Secundo, vt ea, quæ ſumma ſunt, omneſque res, in quibus eſt honeſtas, præclara animi intentione, vſque ad effectum perſequamur. Dei itaque auxilio fortes, nulla pericula, nullos dolores, ne mortem quidem extimeſcimus, ac ita animum componimus affectuſque domamus, vt in nullum flagitij genus, quod Deum offendat, incidamus. Hæc vera eſt fortitudo, quæ non noſtra, ſed Dei eſt, & quam Deus per nos exercet, aut eius beneficio exercemus.

VRGET MAIORA.

QVIS hac Hierographia magnanimitatem huius Herculis non agnoſcit; dum exemplo Rhinocerotis ſe maiora vrgere Symbolo aſſerit? Rhinoceros equidem non minora animalia, ſed elephantem hoſtem ſe longe maiorem, & omnium quadrupedum maximum aggreditur. Habet Rhinoceros in naſo, & ſupra dorſum cornu, quo ad ſaxa limato, præparat ſe pugnæ ac ventrem elephãti, quem ſcit molliorem, petit. Tanti animi fertur, vt à pugna nunquam niſi victor recedat. Cute duriſſima & craſſiſſima eſt armatus: vt non facile ab elephante vulnerari poſſit. Quemadmodum autem Rhinoceros minora quæuis animalia contemnit, ac victoriam quam ab illis ferre poſſet, ſibi potius ignominioſam quam glorioſam putat. Sic magnanimus iſte dux, ſibi non res exiguas, faciles, & leues, vrgendas; ſed magnas, difficiles, & arduas, vt maiorem gloriam conſequi poſſet, propoſuit.

Renata

DVCES FERRANÆ ET MODENÆ.

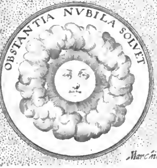
Renata nepotissa Regis Galliæ uxor. Herculis II Ducis Ferrariæ

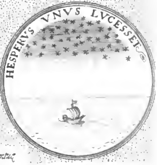

Alphonsus II Dux Ferrariæ Modenæ et Regij ultimus.

Cæsar Dux Modenæ Regij et Carpi VI Marchio Estensis etc

Marchiones Mantuæ

Joannes Franciscus Gonzaga Dñs Mantuæ et primus Marchio

Ludouicus Gonzaga Marchio Mantuæ Secundus

VNA FVIT.

QVIA ab vna arbore duo rami ablati terræque inſerti in duas arbores abeunt; Recte Renata, Herculi matrimonii fœdere iuncta, quod duæ manus ſe mutuo ac ramuſculos complectentes, indicant, marito progeniem & ſobolem promittit. Nihil enim optabilius principe, quam vt legitimam prolem regni hæredem habeat; nihilque mulieri amabilius & gratius, quam vt conjugi ſuo ſobolem ferat. Vt autem arbor à qua ramuſculi ablati ſunt, vna fuit, ac ramuſculi terræ inſerti, multiplicantur: Ita etiam vna fœmina, conjugij beneficio multiplicatur. Diuinam autem & conjugalem eſſe conjunctionem, demonſtrant manus è nubibus porrectæ. Fœlicem autem futuram ſobolem ſignificant oleæ vel lauri rami, qui pacem & victoriam in regno ſeu imperio (quod corona notatur) promittunt.

EXCELSÆ FIRMITVDINI.

ALPHONSVS Dux Ferrariæ ab anno ætatis decimoquarto hac Hierographia vſus dicitur, cauſamque dediſſe præceptores; Qui cum illum optima indole, ac ad virtutes natum animaduerterent, ſæpe inculcabant, ne vnquam hanc indolem, & ad virtutes propenſionem, mutari aut extingui, vt principibus contingere ſolet, pateretur. Hi enim optime educati, virtutibuſque omnibus ornati, cum primum florem ætatis attigerunt, aut ad gubernacula rerum vocati ſunt, effrenes quaſi facti, virtutes in vitia mutant, ac qui prius mites, crudeles; qui liberales, auari; qui æqui, iniqui; qui caſti, in omne libidinum genus profuſi; qui modeſti, ſcurræ; qui affabiles, difficiles & moroſi, fiunt. Vt itaq; Alphonſus oſtenderet ſe perpetuo conſtantem fore, ac indolem Geniumque ad virtutes ſtimulantem, ſe non derelicturum EXCELSÆ FIRMITVDINIS figuram columnam, conſtantiæ imaginem pro Hieroglypto edidit.

OBSTANTIA NVBILA SOLVET.

PVTANT aliqui Cæſarem hunc, cum adoleſcens adhuc eſſet, illuſtriſſimam quandã virginem amaſſe, qua cum potiri ob multa impedimenta non poſſet, iſtam Hierographiam excogitaſſe; vt tempus aliquando fore, quo diſcuſſis impedimentis omnib. Amaſia ſua potiri poſſet, ſignificaret. Verum auguſtius mihi videtur hæc Hierographia interpretanda; Nempe vt Sol ineffabili vi, potentia, ac calore, nubes, qui conſpectum illius nobis intercipiunt, ſoluit ac conſumit; ita etiam authorem iſtius Hierographiæ in vero & æterno Sole Deo opt. max. eam habere animi fiduciam, quod ille, quæcunque obſtant ne ad fœlicitatis, ac beatitudinis culmen peruenire poſſit, facile diſſoluet. Poteſt etiam ſtemmati aut familiæ applicari; Quæ cum antiquiſſima, & illuſtriſſima Solis inſtar ſit, quæuis, à quibus labefactari, ac opprimi poſſet, facile delebit, ac in nihilum, vt Sol nubes, rediget.

HESPERVS VNVS LVCESSET.

NAVIS mari, ventis ac tenebris concredita, animum aut negotia Ducis periculis non leuibus expoſita indicat. Conſolatur tamen ſe Dux neq; deſperat, quin ad fœlicem portum ſit aduentura cum ait HESPERVS VNVS LVCESSET, id eſt: ſtella aliqua major. Eius enim lumine licet exiguo optatum portum nauis conſequetur. Admonemur itaq; hac Hierographia, ne in periculis conſtituti deſperemus, ſed in Deo ſperemus. Facile enim ſi vel minima diuini auxilij lux affulſerit, liberamur. Quamdiu meliora ſperamus, tamdiu le-

uius

uius ferimus pericula. Spes enim ſperantes alit, ac ſperatis ſperans vt præſentibus fruitur.

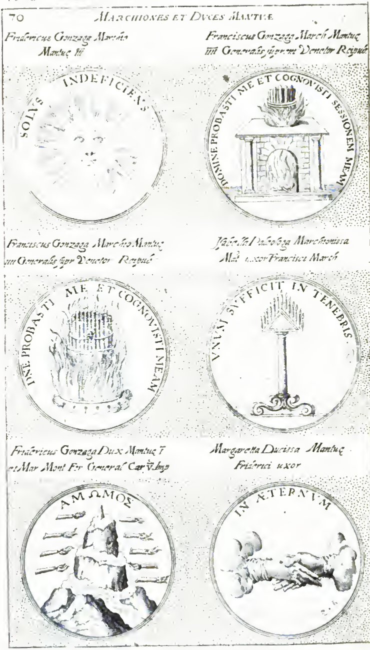
AD NOS LAVDIS AMOR.

CAPREOLVS in cacumine rupis ſe oſtentat. Animal quod inter rupes degit, ac ſumma ſemper appetit loca. Tanta ſaltandi peritia, dexteritate ac ſecuritate prædirum, vt in planitiem vix palma majorem ſalrare præceps abſque periculo audeat; quam cum pedum vnguibus apprehendit, ibi etiam ſe ſiſtere poteſt. Quemadmodum itaque hoc animal nullo præcipitij metu, ſemper altiora, & ſumma petit donec vlterius non poſſit, ita Illuſtriſs. iſte vir Ioannes indicare hac Hierographia voluir, ſe virtutem, qua ſola vera laus comparatur, ſemper amare, tantiq; facere, vt difficillima quæque illius gratia, ac ad eam conſequendam aggredi, velit.

EX GLACIE CRISTALLVS EVASIT.

DE ſe proculdubio Ludouicus Gonzaga, loquitur dum ait, EX GLACIE CRISTALLVS EVASIT. ac à criſtalli origine Hierographiam deduxit. Putant enim authores nonnulli glaciem diu in frigidiſſimis montibus ſeruatam, tandem in criſtallum abire, ac criſtallum prius aquam fuiſſe. Verum omnino falluntur, nunquam enim aqua in criſtallum mutari poteſt, abſq; tamen aqua non generatur, ſolui enim terræ tenuiſſima portio cum aqua debet, quæ recedente aqua, tum primum in criſtallum concreſcit. Si criſtallus ex aqua congelata conſtaret, igne ſolueretur; (quæ enim frigore concreſcunt, calore ſoluuntur,) ac aqueæ partes igne conſumerentur · quod non fit experienti. Igne enim crematus, calcem ſeu terram, & ſal cuius ſpiritus beneficio coagulatus fuit, oſtendit. Verum non refert, quid hac de re vulgares authores cenſeant: Conſtat Illuſtriſſimum D. Ludouicum hac Hierographia oſtendere, nihil eſſe tam imbecillum, ignobile, & puſillum, quin tandem ſtudio, diligentia, opera, & induſtria, illuſtre, firmum, magnumq; euadat: Ac proinde ſe illuſtriorem omnibuſq; virtutibus ornatiorem ſuis futurum.

Fridericus

70
MARCHIONES ET DVCES MANTVÆ
Franciscus Gonzaga March Mantuę
SOLIS INDEFICIENS
DOMINE PROBASTI ME ET COGNOVISTI SESSIONEM MEAM
Franciscus Gonzaga Marchio Mantuę
Marchionissa
uxor Francisci March
DNE PROBASTI ME ET COGNOVISTI MEAM
VNVM SVFFICIT IN TENEBRIS
Gonzaga Dux
Margaretta Ducissa Mantuę
uxor
ΑΜΩΜΟΣ
IN ÆTERNVM

SOLVS

SOLVS INDEFICIENS.

IN rebus humanis nihil eſt perfectum, nihilque completum, nemo etiam tam fœlix, aut beatus, cui non aliquid deſit, & quem non premat moleſtia aliqua. Si animum ſpectes, ſæpe illi, quibus neque valetudo, neque externa bona deſunt, curis, triſtitia, anxietate, aliiſque animi affectibus cruciantur, ac virtutibus animique quiete carent. Quibus animus compoſitus eſt, fortunæ bonis, vel bona valetudine, plerunque carent. Ac qui diuitiis aliiſque externis affluunt, bona multoties valetudo & virtus deficit: nunquam enim hac in vita quis ita fœlix fuit, vt ſi aliis nihil illi deeſſe videretur, ſibi tamen nihil deficere aſſereret. Hinc recte Ouidius:

Vltima ſemper
Exſpectanda dies hominis, dicię beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq. funera debet.

Et Cic. in Tuſcul. Qui beatus eſt, non intelligo, quid requirat, vt ſit beatior: ſi eſt enim quiddam quod deſit, ne beatus quidẽ eſt. Hæc perpendens Myſta Solem Hieroglypto exhibuit, ac illum ſolum indeficientem ſcribit: Vere profecto; vtpote qui neque motu, neque lumine, neque calore vnquam defeciſſe deprehenſus fuerit. Per tot enim ſecula, tam citato motu, quem mens humana concipere non poteſt, indefeſſus ſemper permanſit, ac per tantum ſpacij interuallum lumen perpetuo idem nobiſcum indeficiens communicauit, mitiq; ſuo calore nos fouit. Et quamuis hæc omnia huic noſtro viſibili Soli conueniant: voluit tamen myſtice Hierographiæ author Symbolo æternum illum Solem, Trinitatem videlicet, intelligi, qui ſolus indeficiens & beatus eſt, quem ipſe, vt etiam beatus, & indeficiens fiat, ſibi pro rerum omnium ſcopo, ſancte propoſuit.

DOMINE PROBASTI ME ET COGNOVISTI SESSIONEM MEAM.

DEPICTVS hic eſt furnus probatorius incenſus, cui catinus (quem Spagiri tigillum vocant) virgulis aureis plenus, impoſitus eſt; vt oſtendatur aurum examini, & depurationi eſſe cõmiſſum: Aurum enim igne vehementi probatur, ac ſi adulteratum ſit, facile exemptum dignoſcitur: Prius tamen ingenti igne cruciari debet: niſi enim prorſus ignitum fuerit, non liqueſcit, liquefactum, ac in virgas proiectum, tum demum quanti valeat, manifeſtum fit; Colores ſiquidem & fucos adulterinos ignis conſumit. Vt itaque aurum igne diu vexatum, antequam valor ipſius innoteſcat nobiſque ſit in precio, debet; ita etiam viri boni, Deoque grati, multis ſæpe à Deo calamitatib. affliguntur, vt illuſtriores Deoque chariores fiant. Hunc diuinæ probationis modum in ſe Dux iſte agnouit, propter aduerſa, quæ perpeſſus fuit, ac auri igniti inſtar magna animi fortitudine, conſtanter pertulit. Ob id ait: DOMINE PROBASTI ME ET COGNOVISTI SESSIONEM MEAM. Seſſione, quam furnus probatorius indicat, Marchionatus dignitatem & locum ad quem à Deo vocatus fuit, intelligit, quem ſe vt vocatio poſtulat bene regere, demonſtrare velle videtur.

DOMINE PROBASTI ME ET COGNOVISTI ME.

REPETITVR hic Hierographia ſuperior, ſed omiſſo probationis furno, ac in Symbolo ſeſſionis vocabulo; ita vt non ad locum, ſed ad ſe tantũ referri velit Hierographiam author. Aurum itaque iterum tigillo impoſitum igni ſubſtrato probari oſtenditur. Auri probandi modi varij ſunt: Probatur enim Lydio affrictum

affrictum lapidi: verum incerta & fallax hæc proba, quod ſuperficies tantum examini ſubiiciatur. Probatur etiam aqua ex halinitro, & vitriolo diſtillata, huic enim iniectum, ac poſt aliquod tempus exemptum, ſi priſtinum pondus ſeruauerit, adulteratum non fuit. Per ignem facilius probatur; ſtibio enim commixtum, ac in pyramidem proiectum, ſi pondus amiſerit purum nunc, non antea fuit. Exactiſſime autem cemento regali, (quod ex pulueris plumbi vncia, ſulphuris viui, ſaliſpetræ, ſingulorum ſemuncia, arſenici crudi, ſalis communis binis unciis conſtat) probatur; eo enim omnis fucus tollitur, ac purum putumque redditur: Hique duo poſtremi per ignem probandi modi veriſunt: Si enim ſtibium ac cementum tulerit aurum, defœcatum, ac obrizum dici poteſt. Vt itaque ignis aurum, ita Deus, num illi fidamus, in eo ſpem ponamus, ac virtutes amemus, iiſque ornati ſimus, variis nos calamitatibus probat, quas ſi ſuſtinemus patienter, tum demum nos probatos, puros ac putos æternæque beatitudinis compotes fore, ſcire poſſumus. Hanc probationem Iobi inſtat à Deo inſtitutam Marchio iſte ſe tuliſſe hac Hierographia non minus, quam priori, oſtendere voluit.

VNVM SVFFICIT IN TENEBRIS.

CHRISTIANIS mos eſt, cum anniuerſarios Saluatoris noſtri crucifixi luctus, eiuſque diei, qua paſſus, & mortuus eſt, memoriam celebrant, tredecim candelas ſub crepuſculum, eo, quo cernuntur in Hieroglypto, modo conſtitutas, incendere. Hæ duodecim Apoſtolos, & beatam Virginem numero referunt, ac etſi omnes ſimul ardeant primo: paulatim tamen poſtea ſingulæ extinguuntur, donec omnium ſuprema ſola luceat. Quæ ſola tenebris depellendis ſufficit: quia habitus priuationem tollit: Tenebræ enim nihil aliud, quàm lucis ſunt priuatio, ac lux nihil aliud, quam vita corporum, quatenus viſibilia ſunt, aut lucentis corporis in obiectis corporibus, ſpiritualis præſentia ac idea, quatenus viſus obiectum eſt, ſenſu potius, quam definitione, aut ratione nobis nota: Nemo enim mortalium veram lucis eſſentiam comprehendere animo poteſt: imo nec an ſubſtantia, an qualitas, & ſi ſubſtantia, an corporea, an incorporea ſit, intelligi poteſt. Oculis nihil notius luce: Eius enim beneficio cuncta apparent, & perſpicua omnia ſunt, ac calores actum recipiunt; vt non abſurde Ariſtoteles, lucem actum eſſe perſpicui quatenus perſpicuum definierit. Iſabella Palæologa Græca ex proſapia imperatorũ Conſtantinopolitanorum, propter Turcarum tyrannidem, tam diu in tenebris latuit, donec Franciſci Marchionis coniunx eſſet, cuius vnius & ſolius luce, ſi ſe ereptam è tenebris agnoſcat, ac ſibi illam ſolam lucem ſufficere, vt omnes animi moleſtias, anxietates, omniaque perpeſſa mala obliteret ac exſtinguat; quis illi vitio vertere poteſt, imo non laudet potius? Mulieris enim lux vir eſt, à quo ornamentum & dignitatem adipiſcitur. Sed & nonnulli arbitrantur, illam hac Hierographia vſam cum vidua eſſet, ac ab omnibus aulicis, vno excepto ſene, deſereretur: Cum enim filius ipſius, Amaſiam nobilem coniugis loco ſecum circumueheret, ac omnes aulicos, (à quibus mater antea honorari ſolebat) vt amaſiæ ſuæ aulam ornaret, & ad ſe traheret: Vidua mater ab omnibus neglecta fuit, vnuſque tantum illi fidus adhærebat ſenex, cuius fidem & lucem, vt ſibi ſuffeciſſe, ac cæteros contempſiſſe oſtenderet, veriſimile eſt hanc Hierographiam edidiſſe: Prudentius ac vtilius vnius hominis probi, & fidi conſuetudine vti licet, quam multorum, cum fides à multis raro ſeruari, ab vno facillime poſſit.

ΑΜΩΜΟΣ.

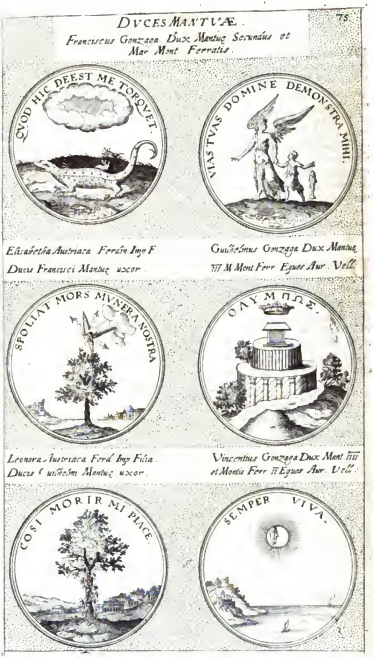
id eſt:

INNOCENS.

PRo innocentiæ teſtimonio exhibet hic adamantē in ſummitate montis conſtitutum,ac conſpicuum facibuſq; illuſtratum Myſta. Adamas inter omnes gemmas colore omni vacat,ac tranſparens eſt aquæ inſtar,puritatis ſane,bonæque conſcientiæ index. Duricie & fortitudine,nulli gemmarum cedit,ignis ferens iniurias,è quo purior, ac nitidior depoſitis ſordibus,& nubeculis ſolet exire: Vt recte igne examinatus irreprehenſibilis, ac inculpatæ pulchritudinis dici poſſit. Ad eius naturam alludit Myſta, cum ſe innocentem ac inculpatum Græco Symbolo oſtendit: Habuit enim inuidos complures, dum Caroli Quinti ſummus Dux belli eſſet, hos facibus ignitis notare voluit: Vti enim ignis adamanti notam,aut maculam inurere nullam poteſt:ſed illum nitidiorem, ac illuſtriorem reddit: ita nec inuidi aut detractores illum calumniis maculare vere poſſunt. Quia ἄμωμος id eſt: ſine macula,ac montis inſtar, ipſius virtus, ac innocentia,ita firma, ac omnibus conſpicua eſt: vt inuidorum ac momorum dentibus tanquam facibus,potius illuſtretur,quam obſcuretur.

IN ÆTERNVM.

DVæ manus dextræ à nubibus porrectæ, nihil aliud, quam diuinum ac coniugale fœdus,quod inter Margaretham,& Fridericum ictum eſt, ſignificat: Duabus enim dextris ſolent fœdera confirmari. Coniugale vero fœdus ad mortem alterius coniugis tantum durare ſolet. Verum Margaretha IN ÆTERNVM fœdus manere, ac nunquam diſſolui cupit. Symbolum IN ÆTERNVM ne mortem quidem ſui coniugis diſſoluere,vinculi,& datæ fidei nexum poſſe,oſtendit. Se itaque, ſi non corpore marito poſt mortem vnita eſſe poſſit, animo tamen fore, neque vnquam primam quam illi dedit fidem, irritam ſecundis nuptiis facturam: Hac enim ratione æternum fœdus ſeruari dicitur. Egregie ſane ac tanta Principe digna gnome,quæ coniugalis amoris vinculum,nunquam diſſolui,ſed in æternum permanere cupit.

75
DVCES MANTVÆ.
Franciscus Gonzaga Dux Mantuę Secundus et Mar Mont Ferratis.
QVOD HIC DEEST ME TORQVET.
VIAS TVAS DOMINE DEMONSTRA MIHI.
Elisabetha Austriaca Ferdin Imp F Ducis Francisci Mantuę uxor.
Guilielmus Gonzaga Dux Mantuę III M Mont Ferr Eques Aur. Vell.
SPOLIAT MORS MVNERA NOSTRA
ΟΛΥΜΠΟΣ.
Leonora Austriaca Ferd. Imp Filia. Ducis Guilielmi Mantuę uxor.
Vincentius Gonzaga Dux Mant IIII et Montis Ferr II Eques Aur. Vell:
COSI MORIR MI PIACE.
SEMPER VIVA.

QVOD HIC DEEST ME TORQVET.

STELLIO Lacertæ genus eſt, inde nomen habens quod tergum,& cauda ſtellis inſignita ſint. Venenoſum eſt animal,eiuſque naturæ,vt qui vinum,in quo extinctus fuerit, ebiberit,leproſus fiat. Vere cauernas relinquens, dum apricatur, ſolem iugiter intuetur, vt nebulæ,& humores oculis inhærentes, ac tenebris conquiſiti diſcutiantur. Animalculum eſt quadrupes Salamandræ non diſſimile, ac inter alia hoc peculiare habet, quod, vt cæteraanimalia Venerem cupiunt, illius ſtimulis neque crucietur, neque amoris conflictus ſentiat. Ab hac ipſius natura princeps Franciſcus Symbolũ accepit, dum ait: QVOD HIC DEEST, nempe amor, ME TORQVET: Fuit enim amore cuiuſdam virginis captus,quo quia ſe mirifice vexari ſenſit, appoſite Stellionem, qui amoris moleſtia caret, pro Hieroglypto edidit. Quibus autem moleſtiis amantes torqueantur, mortalium pauciſſimis ignotum eſt. Ait enim Plautus: Credo ego amorem apud homines carnificinam commentum, ita me amor lapſum animi ludificat,fugat,agit, oppetit, raptat,retinet, iactat,largitur,quod dat non dat, deludit,modo quod ſuauſit diſſuadet: quod diſſuaſit, id oſtentat.

VIAS TVAS DOMINE DEMONSTRA MIHI.

THOBIAS iunior cum iuſſu parentis,ad exigendam debitã pecuniam ei proficiſcendum eſſet in Mediam,factus eſt illi diuino inſtinctu itineris dux Angelus Raphael. Dum itaque circa Tygrin flumen quieſcerent, ac Thobias in flumine pedes lauare vellet: piſcis quidam horrendus in illum inſiliens, non leuem illi timorem incuſſit: Verum Angelo iubente audacior factus, in terram traxit, occidit, exenterauit, ac cor, iecur & fel ſeruauit, vt corde carbonibus iniecto, dæmonia fugare, ac felle cœcitatem oculorum amouere poſſet: Quod poſtea factum fuit. Nam cum apud Raguelem manerent,cuius filia Sara ſeptem viris (quos dæmonium, prima concubitus nocte interfecerat,) fruſtra deſponſata fuiſſet,Angeli conſilio Thobias illam in vxorem petiit à patre,obtinuitque, ac Dæmonio abacto cordis fumo, illa coniugaliter, cum altera parte omnium bonorum,quæ pater poſſidebat,potitus eſt. Huiuſmodi itineris ducem,non eſt dubium,quin ſibi hic Dux, qui adhuc cælebs erat,dum hanc Hierographiam erigeret,optarit:quo iuuante piam, omnibuſque virtutibus ornatam vxorem,vt Sara fuit,nanciſci poſſet.Hanc illius fuiſſe mentẽ,Symbolum,VIAS TVAS DOMINE DEMONSTRA MIHI, confirmat:Sciuit enim Dux,bonam, piam, &probam vxorem, non niſi à Domino, vt Thobiæ contigit, dari. Quam etiam poſtea iugibus ad Deum fuſis precibus obtinuit, Eliſabetham nẽpe Auſtriacam Ferdinandi Imperatoris filiam, cuius pietas & virtus, Solis inſtar totam Italiam illuſtrauit. Poteſt etiam hæc Hierographia ad omnia alia negotia,ac res quaſuis agendas, accommodari & applicari. Quis enim eſt tam impius,qui neſciat omnia Dei nutu regi, ac non velit à Deo rerum ſuarum fœlicem ſucceſſum dari.

SPOLIAT MORS MVNERA NOSTRA.

ARBOR hic oſtenditur frugifera, quam fulminis telum diffindit, & enecat. Ait Symbolum: SPOLIAT MORS MVNERA NOSTRA. Myſtice hæc hominibus accommodantur: Vt enim fulmen florentem arborem ſæpe exurit, ac ne fructus ſuos ſtatuto à natura tempore exhibere poſſit,facit:

cit:ita etiam mors,excelſa,bonęq; frugis ingenia plerunq; immature,ne fructus &munera,quę à numine obtinuerunt,nobiſcum viciſſim communicari poſſint ferit. Id certe vito omni humaniorum literarū genere cultiſſimo, D, Iac. Typotio Belgæ,quondam regis Sveciæ Conſiliario intimo,Cæſariſque Rudolphi II. Hiſtorico,qui Symbolorū priora duo volumina ſua iſagoge illuſtrauit,contigit: Hunc enim mors præcox, tabe conſumptum, amicis, beneque illi volentibus, ante extremum ſenium abſtulit.Habuit vir ille inſignis, cancellariæ aliquot volumina præ manibus, & quædam abſoluit, quibus non ſolum principum ſui æui ſtatum fictis nominibus deſcripſit, ſed etiā formulas literarum, mandatorum, & libellorum,qui à principib. vel rebuſp. expediti ſolent. Poemata & epigrammata etiam nonnulla conſcripſit. Ac libellum de arte Hierographiæ, quem ſpero tandem in lucem prodíturum, ac, etiamſi mors Doctiſſ. Typotium vita ſpoliarit:munera tamen illius noſtra fore.

ΟΛΥΜΠΟΣ.

MONS hic depingitur Olympus, in tota Macedonia, & Græcia altiſſimus, cui ſuperſtructum eſt mauſeolum, quale Auguſtus Romæ habere ſolebat. In huius cacumine altare fidei, & fides coronata cernitur. Proculdubio mons animum hominis excelſa oprantem deſignat: is enim ſi Olympum, hoc eſt cœlum, ac æternam beatitudinem cogitat,ac cupit, fide imprimis inſtructus eſſe debet:fides enim fundamenrum ſalutis eſt,ſine qua impoſſibile eſt placere Deo. Ob hanc cauſam corona illi ſupra pingitur: vt demonſtretur fidei præmium, vel coronam, Olympum eſſe, id eſt, cœleſtem gloriam. Verum quia de fide aliis virtutibus carente,& mortua hic non agitur:arbores viuæ appictæ ſunt. Fides enim fructibus, nempe charitate ac ſpe, vt Olympum conſequatur,ornara eſſe debet;Niſi enim charitas adſit, quæ viæ inſtar ſit, & ſpes quæ viam,vt columnæ mauſeolum, ſuſtentet,non peruenietur ad montis iugum.Recte itaq; hic princeps viua fide, & quæ aliis virtutibus ornata eſt, ſe beatam vitam conſequuturum credit.

COSI MORIR MI PLACE.

id eſt:

ITA MORI PLACET.

ELEGANS hæc Hierographia, ac probæ matrifamilias optime conueniens, vtpote quæ amoris coniugalis vehementiam eiuſque fidem teſtatur: vt enim ab hedera,quæ ſe fulcris,& ramis ſuſtinere non poteſt, arbor circumuoluitur,ac illius complexu tandem in tabem redigitur,ac marceſcit. Ita Leonora Auſtriaca coniugi ſuo Guilhelmo vnita, ac amoris in coniugem igne accenſa, paulatimque tabeſcens: huiuſmodi mortem ſibi placere, Symbolo Italico aſſerit:Nihil enim gratius amantibus eſſe ſolet, quam cum re amata fruuntur, potius in amplexu mori, quam ab ea diuelli. Amor propterea inter coniuges laudatur, qui tam vehemens eſt, ut ſemper ſimul vivere cupiant,& ſi moriendum uni ſit, alter commori optet.

SEMPER VIVA.

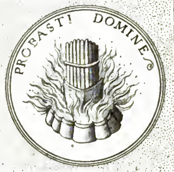
VINCENTIVS Gonzaga,cum Ducis Parmenſis ſororem, virginem eximia forma præditam,in vxorem duxiſſet,neque eam proli ferendo idoneam nactus eſſet: ab ea ſeparatus,alteramque ducens(ſi vulgi fama vera eſt)hanc Hierographiam, ſinceri amoris teſtimonium, in illius memoriam edidiſſe fertur ; qua oſtendere

oſtendere voluit: vt Luna ſemper lumine illuſtratur, licet id non ſemper appareat: Ita virtutes ideam ac formam, prioris Amaſiæ & coniugis, etiamſi conſpectu illius non amplius frui poſſit, animo ſuo firmiter inhærere, vt quaſi SEMPER VIVA appareat. Viuunt enim amantes in alieno corpore, ac amatæ formam, corpus, animumque in ſe ferunt, illiuſque animi facultate, non ſui reguntur. Hæc vis amoris; cujus etiam proprium eſt, non lætari, non gaudere, non bene valere, omnia faſtidire, niſi adſit res amata, ac ea frui liceat. Suſcipit autem ideam veram, ac corpori amantis nectit, vt ſpeculum objecta, oculus: animuſque in ſe ab oculo ſuſceptam attrahit, ſibi vnit, ac ſpirituum beneficio toti corpori communicat: Vt ob id non mirum ſit, amantes ſola idea non contentos, ſed prototypon optare; neque quieſcere donec eo potiantur. Verum iſtius amoris gratia Ducem erexiſſe Hierographiam, veriſimile non eſt: ſed alterius diuinioris, qui virtutem proſequitur, colit ac ſibi vniri cupit. Qua priorem coniugem ornatam fuiſſe, nemini ignotum eſt.

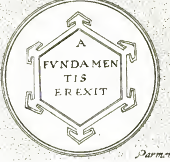
DVCES MANTVÆ 79

Vincentius Gonzaga Dux Mantuæ IIII et Montis Ferratis II Eques Aurei Velleris.

Vincentius Gonzaga Dux Mantuæ IIII et Montis Ferratis II Eques Aurei Velleris

Parmensium Duces

Petrus Aloysius Farnesius PP Pauli IIII fil. Dux Parmæ Placentiæ et Castri

Octavius Farnesius Dux Placentiæ Parmæ et Castri II Marchio Novariæ.

ΦΥΣΑ.
id eſt:
FLATVS.

Videtvr hic Hierographiæ author quatuor elementa exhibere: Corona enim, quia herbis, & floribus conſtat, terram, quæ illorum parens eſt notat. Aquæ figura ſatis apparet. Aer, ſpiritus, aut ventus: quia neque cerni, neque depingi poteſt, Græca dictione φῦσα, id eſt, flatus, ſignificatur. Sol ſuprema parte: quia caloris omnis fons eſt, ignem illum æthereum non male deſignat. Sed quid Myſta velit quatuor elementis, difficulter aſſequi licet. Scitur omnia quatuor elementis conſtare: Scitur abſque iis nihil vitam habere poſſe. Sed quid hinc ſacri colligi poteſt? Non dubitandũ, quin obſcura hæc Hierographia aliquid maius præ ſe ferat, quã prima fronte apparet. Hoc nempe: vt Sol nobis conſpicuus omnia ſuo motu, luce & calore regit: frondes herbaſque virentes producit, tempeſtates marinas, ac ventorũ tormina & procellas, lumine ac præſentia ſuâ moderatur, compeſcit ac regit. Ita Solem illum cœleſtem noſtra omnia negotia ad bonum finem dirigere, ac variis calamitatibus oppreſſos, fortunæque injuriis, ac procellis iactatos, ineffabili ſua bonitate ſubleuare.

PROBASTI DOMINE.

A Franciſco Gonzaga deſumpta eſt hæc Hierographia, qui ſe fidelem Cæſari fuiſſe, ac omnes probationis modos (auri inſtar) ſuſtinuiſſe, oſtenderat: Conſpicitur enim hic furnus ignitus, ac tigillum auri virgulis ad fuſionem plenum, igni impoſitum. Forte iſte Princeps ſe à Cæſare noſtro Rudolpho probatum variis modis, ac ſincerum fidumque inuentum, ſibi ipſi gratulatur. Quid enim principem magis decet, quam fides & boni conſcia mens, quietis laudiſque æternæ ac immortalis pabulum? Si diuinis ſacriſque accommodare Symbolum velimus: nihil profectò gratius, iucundius, acceptius ac quod magis ſolatium præbeat, eſſe poteſt, quam, conſcientia teſte, firmam Deo præſtitiſſe etiam in maximis periculis fidem.

A FVNDAMENTIS EREXIT.

Si quis hanc figuram diligenter contemplari velit, nullam eſſe Hierographiã deprehendet, ſed tantum exſtructæ arcis à fundamentis memoriam. Quæ cunque autem arx ſit, legitime, & ex arte conſtructa eſſe apparet: Hexagona enim eſt, ſexque propugnaculis inſtructa, quæ ita ad lineas diſponi ſolent, vt nuſquam foris, ne vni hoſti ſit tutus locus. Facies etiam propugnaculorum ita duci debent, vt à multis locis defendi poſſint, ac axillæ propugnaculorum, vt vix foris & tantum ad faciei ſuperficiem conſpici poſſint. Hac enim ratione ordinata, tutiſſima fiunt, ac hoſtibus metuenda; quod non niſi maximo periculo arcem oppugnare poſſint. Arces ob quatuor cauſas extruuntur. Primo vt illi, ad quos imminent, ad quæuis officia cogi poſſint, velint, nolint. Sed illæ ſtruentem vel ipſius ſtatum ruunt: quia Tyrannidem inducunt nunquam durabilem. Secundo vt tutus receptus, hoſte prouinciam vaſtante, aut occupante habeatur. Verũ illæ raro vtiles ſunt, ob id, quod occupatis omnib. circumcirca, tandẽ, & illæ ſe dedere cogantur. Tertio extruuntur arces: vt hoſtes circa limites prouinciæ hærere cogantur, ibique detineantur, donec, quæ ad illos pellendos neceſſaria ſunt, parata eſſe poſſint. Atque iſtæ neceſſariæ omniumque vtiliſſimæ ſunt, ſi circa præcipuas vias, ac prouinciæ introitus conſtruantur. Quarto ſtruuntur arces; vt perfidi, aut ad iugum redacti, in officio retineantur. Vtiles quidem illæ, ſi miles ſtationarius recte ſe gerat, ſed nequaquam ſi ferociat: captæ enim ab iniuriam paſſis, rebellionis fiunt fulcrum, ac difficile recuperantur. Qui metui

• nolunt,ac officiis captant ſubditos, arcibus opus non habent;quod amentur, ac ab amantibus non læduntur: Nemo enim quem diligit, offendit.

S I C.

LVNÆ iam primum creſcentis appar et imago. Huic inſcriptum Symbolum SIC. Supple, illuſtrior creſcam: ita vt ſingulæ literæ dictionem referant ſi velis, Nos paucis ita exponimus: Vt Luna paulatim creſcit,SIC Dux iſte Vincentius. Solidiora profectò ea rerum gubernacula, quæ paulatim excreſcunt, quam quæ ſubito ad ſummum perueniunt. Quod cito fit, cito perit, ac præcocia quæuis facile intereunt. Res magnæ & arduæ, vt durent fundamentis egent firmioribus. Creſcunt interdum principes, ambitione, Tyrannide, auaritia aliiſque vitiis, quæ effrenis illa libertas, ac ſuprema poteſtas à nemine, neque à propria conſcientia coercita, parit. Verũ iſte Princeps, ſuis ſe Lunæ modo, paulatim illuſtriorem fore promittit: Luna enim lumine creſcit, ac Solis beneficio. Quid aliud notat Myſta? quam ſe virtutibus, ac potentia diuini illius Solis, id eſt, numinis auxilio, & ope, illuſtriorem ſemper fore confidere, ac eo omnia ſua dirigere, vt ſuorum omnium bono tale propoſitum feliciter, ad optatum finem deducere poſſit.

SE SIBI.

QVIS neſcit arborem ſolitariam frondentem, florentem, fructumque ferentem, quam nullum animal accedere aut conſpicere poteſt, ſibi tantum, non aliis frondere, ac fructus ferre, & propterea nulli alteri animali vtilem, nihilque habere in SE, quam quod SIBI ſit, hoc eſt eſſe. Ab iſtius exemplo Myſta contrarium elici vult; nempe ſe non fore inſtar arboris ſolitariæ, nec ſibi tantum, ſed aliis ſe velle viuere: Non enim, inquit, nobis ſolum, ſed patriæ nati ſumus, ac proinde eius animi eſſe, quod omnibus animi corporis ac fortunæ bonis rempublicam, ac ſuos iuuare velit. Dignum certe tanto Principe propoſitum; imo nulli magis quam principi conueniens. Sunt enim non ſibi, ſed aliis nati, ac ideo præfecti aliis, vt regant, iuſtitiam adminiſtrent, ſontes plectant, ac inſontes tueantur. Sine his enim principes non magis eſſe poſſunt, quam paſtor ſine ouibus. Sunt enim non ſui, ſed ſubditorum cauſa à Deo creati, ac conſtituti. Si aliter ſentiant, ac ſubditos ſpolient, non paſtorum inſtar Duces, ſed Tyranni luporum inſtar, qui non tondent, ſed deglubunt pecus, dici debent, & ſunt.

HIS ARTIBVS.

HIEROGLYPTON clauam, tres globos, ac gyrum ex filo oſtendit. Inſtrumenta hæc ſunt, quibus Theſeus Minotaurum Labyrintho in Creta inſula incluſum, interemit: Filo enim inter eundum extenſo Labyrinthi vias, reditus gratia notauit. Globis piceis Minotauri faucib. iniectis, morſus prohibuit, ac claua proſtrauit: ita vt non ſolum vi, ſed arte hoſtem ſuperauerit. Symbolo HIS ARTIBVS Ducem etiam ſibi propoſuiſſe, ſupremam virtutis militaris gloriam, dubium non eſt. Dicitur enim hanc Hierographiam edidiſſe; dum in exercitiis militaribus in Flandria coram Carolo Quinto, cum Comite Egmondano, altero Minotauro illi dimicandum eſſet, quem non ſola vi, quam claua indicat, ſed prudentia, quam filum, & ſagacitate ſeu ingenio, quod globi indicant, ſe ſuperare poſſe confidebat: Iſtis enim tribus facile robuſtiores vincuntur: Maiora ſæpe ſtratagema, quam vis in rebus bellicis præſtat. Poteſt hæc Hierographia generalius exponi: Ducem videlicet aduerſa omnia, fortitudine, prudentia, ac ingenio ſuperare velle: Fortitudine enim, ac ferendo patienter, aduerſa leuiora facimus. Prudentia, vt minus noceant, nobiſque vtilia fiant, efficimus, ac ingenio quantum poſſumus, à nobis arcemus.

Octauius

PARMENSIVM DVCES . 83

Octauus Farnesius Dux Placentię . Parmę et Castri II Marchio Nouarię S . Rom Eccles. Generalis.

Alexander Farnesius Dux Placentię Parmę et Castri III Marchio Nouarię Eques Aur Vell. Gub. et Gener Belgij.

Rainutius Farnesius Dux Placentię Parmę et Castri IIII Marchio Nouarię Prefect et General S Rom Eccles

VIRTVTIS IMPERIO.

NVLLA arx,caſtrum, aut turris tam munita, cujus porta virtuti non pateat: Inuia enim virtuti nulla via, tantaque eſt virtutis dignitas, ac maieſtas, vt aduerſis rebus omnibus imperet,ſibique ſubiiciat. Ideo itaq; Dux Octauius turrim porta aperta figurauit, ac VIRTVTIS IMPERIO non male aperiri Symbolo notat;quod ſe ſuis virtutibus,beneuolentia, manſuetudine, cōmitate,liberalitare, magnanimitate, ac iuſtitia, nemini inuiſum; ſed omnibus gratum acceptumque fore, omniumque arcium, ciuitatum, ac ædium januas ſibi patere,ſciat. Nam inuiſos tyrannos,ac vitijs deditos, populus liber, à finibus arcere,iiſque fores præcludere: bonos è contra, virtutibuſq; ornatos appetere, ac ad ſe allicere ſolet: Hęc enim virtutis efficacia & vis eſt, vt non ſolum a bonis,ſed etiam ab improbis ametur,deſideretur,& colatur.

NVBES EXCEDIT.

HAc Hierographia,quæ montem Olympum,ac Symbolon NVBES EXCEDIT, continet, Dux iſte oſtendere voluit, ſe Philoſophum & Chriſtianum eſſe, tranquillitatemque animi ſui tantam eſſe, vt nullis fortunæ procellis, vel iniuriis, aut maleuolorum hominum machinationib.perturbari,aut offendi queat: Olympus enim Macedoniæ mons hæc indicat,quia tantæ altitudinis eſt; vt NVBES, Lucano teſte (à quo Symbolum deſumptum eſt) EXCEDAT, ac accolarum ſacrificiis inſeruiat, qui quotannis jugum petunr, ac ibi ſacrificant, victimiſque exuſtis, cineres explanant, figuraſque & lireras nonnullas iis inſcribunt: Has quia elapſo anno, reuerſi illæſas, inregraſque repe-riunt; recte nullum ibi ventum, aut pluuiam unquam eſſe, vel fuiſſe colligunt. Licet etiam Olympum pro animo Ducis accipere, qui mundana omnia ſpernens, NVBES EXCEDIT, ac diuina tantum æternaque appetit, ad quæ omnia ſua dirigit. Verum quid ſi juuenilius iſta inrerpretari Dux velit, ac Hieroglypron cum Symbolo Olympiæ ſuæ applicarit? quam forma, eleganria, ac venuſtate,reliquas ſuæ ætatis Veneres,(vt Olympus reliquos montes)excedere; atq; ab omni infamia & periculo, vt ille à ventis nubibuſque immunis eſt, ſecuram eſſe,oſtendere vult.

PLACENTIA FLORET.

LVPA Romanam Coloniam indicat, quod Romani à Romulo: qui à Lupa educatus fuit, nomen habeat. Etſi autem nunc Romana Colonia non ſit Placentia, ſed proprium ac liberum habeat Principem: tamen antiquitus fuit. Vt itaq; ſub Romanis floruit: ſic nunc ſub iſto principe, quem corona indicat, florere cernitur. Appicta enim florentia lilia conſpiciuntur,quæ odoris ſuauitate,formæ elegantia,ac coloris ſinceritate,omnes alios flores antecellere videntur. Symbolum quænam Colonia Romana floreat,indicat,videlicet Placentia. Lætatur itaque hac Hierographia Princeps, quod ſub ipſius imperio Placentia antiqua Romanorum Colonia, non minus quam olim florear. Laude profecto dignus hic princeps, cui populi placent commoda,ac qui ſuos potius, quam ſe florere cupit: Ipſis enim bene habentibus, aut florentibus, ille bene haber, ac floret. Cum ſe ſolos florere volunt, & putant principes, ſpecie florent, reipſa marceſcunt: id poſtea rerum pericula, quæ populi auxilia poſcunt, dum nulla ſunt oſtendunt.

PLACENTIA ROMANORVM COLONIA.

PRæcedenti ſcholio diximus Lupam Romanos, quod Romulus illorum author à lupa nutritus ſit, indicare: Eius effigies hic iterum exhibetur. Hiſtoria ve-

ria vero hæc eſt, cum Amilius Numitorem fratrem, cui regnum legatum à patre fuerat, regno expuliſſet, ac ſtirpem eius maſculam interemiſſet, filiamque eius, Rheam Syluiam veſtalem virginem, vt ſpes partus perpetua virginitate illi adimeretur feciſſet: Illa vi compreſſa incerto patre, geminos édidit, qui ab Amilio in profluentem aquam mitti iubebantur. Verum cum deferentes in proxima alluuie, pueris expoſitis, diſcederent, ac ſtatim aqua recedens, illos in ſicco reliquiſſet: Lupa ſitiens ad aquam venit, ac ad pueros vagientes deflexa, ſubmiſſis mammas illis prębebat, linguaque lambebat tantiſper, donec Fauſtulus paſtor ſurrepros pueros auferret, ac Laurentiæ vxori educandos daret. Iſtius Romanæ originis cauſa lupa pingi ſolet, & lupæ ſculptura cum gemellis, adhuc hodie in capitolio ex Aſphalto lapide conſpicitur. Verum non ſolum lupa, ſed Tyberis, quia Romam præterfluit, Romanos indicare ſolet. Ob id, huic Hierographiæ appictus eſt cum ſceptro, imperij videlicet ſigno. Mulier autem erecta, & Galeara victoriam, aut Romanam ciuitatem, aut Coloniam ipſius indicare poteſt, quæ florere Placentiam, quod dextra manu lilium, ac ſiniſtra cornucopiæ, contineat, clare oſtendit. Si quis dubitet, Symbolum conſulat: id enim figuram, etſi non integris verbis, explicat.

SECVRITAS PLACENTIÆ ET PARMAE.

SECVRITAS in Ægyptiorum Hieroglyphicis ſella notari ſolebat, quod ea mēbra delaſſata, frui quiete poſſent: Securitas enim quies quędam animi eſt. Hic duplex ſella ſpectatur, vna cui virgo ſecuritas inſidet, altera quæ ignem continet. Deinde virgo facem in manu habere cernitur, proculdubio vt oſtendatur, quænam ſit, aut in quo conſiſtat ſecuritas Placentiæ & Parmæ, vt Symbolum ait. Ignis itaque eſt, ac id quod ignis myſtice ſignificat: vigilantia nempe. Vt enim ignis, tenebras inſidiis plenas pellit, ac minus ſecura quæ ſunt, lumine ſuo ſecura, & aperta facit, ita etiam vigilantia. Hac ſiquidem ciuitates, & arces ab hoſtium dolis, ac irruptionibus defenduntur, ac ſecuræ redduntur. Vbi nullæ ſunt vigiliæ, aut excubiæ, facile hoſtis vallum ſuperat, ac munitiones etiam firmiſſimas occupat. Excubiæ vigilantiſſimis militibus poni debent, vt ſecuri dormiant ciues. Niſi fiat, nemini tuta dies, aut nox eſt. Id clare oſtenditur anſeribus, qui male vigilante Romano milite in capitolio contra Gallos, ipſi vigiles clangore alarumque ſtrepitu, hoſtem clam capitolium aſcendētem M. Manlio prodiderunt, ac rem Romanam ab imminente periculo liberarunt. Recte itaq; hoc loco ignis, id eſt vigilantia, ſecuritas Placentiæ & Parmæ conſtituitur: Hæc enim non ſolum apertos hoſtes fallit, ac eorum conatus irritos reddit, ſed etiam vicinos, qui per fas, nefaſque limites extendere, & omnia ad ſe rapere nimia imperandi cupidine incenſi, volunt, illudere poteſt.

* * *

Fridericus

VRBINI DVCES.
87
Fridericus Rouereus Vrbini Dux I
Prefectus et Generalis Vrbis Romę
Guido Vbaldus Rouereus Feltrius I
Vrbini et Sorę Dux II Prefec Vrb Rom.
NON QVOVIS TEROR
VIRTVS VNITA.
Franciscus Maria Rouereus Vrbini Dux
III Generalis supremus Venet Reip.
Laurentius Medices Vrbini Dux IIII
nepos PP Clem VII Prefectus Vrb Rom.
NON DEGENER ADDAM
SEMPER.
Otto Antonius Rouereus Vrbini Dux
V. Prefectus et Generalis Vrb Romę.
Guido Vbaldus II Rouereus Vrbini Dux
VI Pref Vrb Rom. Gener supr Ven Reip
EA SOLA VOLVPTAS.
ΦΙΛΑΡΕΤΟΤΑΤΩΙ.

NON QVOVIS TEROR.

SILEX in medio, ac ignitabula tria circum diſpoſita in hac Hierographia cernuntur. Omnes ſilici minantur ictus, ſed ille NON QVOVIS (vt ait Symbolum) TERITVR: Quia etiamſi allidatur patique vehementer dum ignem excutit, videatur; tamen ſi ab ignirabulo ferreo percutiatur, non teritur ipſe, ſed potius ferrum: mollius enim ſilice. Propterea vt patiatur ac ignem generet, & promat, ex chalybe fieri ignitabulum debet: Huius enim duritiei cedit, ac atomos à ſe ignitos, percuſſus eiicit. Quomodo autẽ ignis illiſione illa generetur, difficile ſcitu eſt. Ego & motum illũ velociſſimum, quo corpora dura alliduntur, & ſulphur tum lapidis, tum chalybis, ſolidæ materiæ inhærens, & cõbuſtibile, cauſam generationis ignis eſſe exiſtimo: Motum enim, ignem ex materia inflammabili generare, docent ligna in ſe mutuo affricta, quæ facile ignẽ concipiunt, & duriores lapides molaribus terendi cauſa adhibiti, qui in aquis ſcintillas ignis eiiciunt. Recte itaque Symbolo, ſe NON à QVOVIS TERI ait Myſta: Ferenda enim multa ſunt in hac vita, neq; magnanimi eſt ſtatim deſpondere animũ. Siue hoſtes, ſiue infortunia prę manibus ſint, & nõ parum offenderint, reſumendus animus, ac illata damna nihili facienda, vincendaque virtute fortuna eſt. Qui hæc præſtare poteſt, nihil in illum cadere poterit, à quo teratur aut miſer fiat; animus enim eſt, qui teritur, Is ſi fortis & conſtans ſilicis inſtar ſit, illæſus permanet, ac aduerſa, neque iniucunda, neque grauia percipit.

VIRTVS VNITA.

VIRTVTEM vnitam fortiorem eſſe diſperſa, vetus eſt philoſophorum ſententia. Pro virtutis exemplo hic Elephas depingitur animal vt cæteris maius, ita robuſtius. Conſpicitur hic faſciis ligatus, vt vnio illa virium proculdubio ſignificetur. Verum quid fuci, aut muſcæ elephantem vexantes notent, difficile coniectu: Niſi forte vires diſperſas indicent. Nam innumeræ, & ſeparatæ, vt in Hieroglypto apparent, nihil præſtare poſſe, nihilq; virium habere, cuiuis notum eſt. Myſtice autẽ hæc ita interpretari poſſunt. Principes nempe viroſq; magnos, dum omnes ſuos concordes & vnanimes habent, maiores habere vires, quam ſi diſcordes ſint, & non cõueniant; ac muſcarum aut fucorum, id eſt aduerſariorũ, & hoſtiũ fraudes, conatus, & impetus facilius ferre poſſe. Sumpſit fortaſſis ideo hanc Hierographiam Princeps: vt ſtudioſe ſuos concordes ſemper ſeruaret, eaque ratione rerum ubertatem maiorem, & reipublicæ ſuæ ſtatum firmiorem conſequeretur: Concordia enim res paruæ creſcunt & diſcordia maximę dilabuntur. Raro bene vniti, bello ſuperari, diſiuncti facillime poſſunt. Princeps qui facile hoſtes ſuperare vult, ſtratagemate illos diſiungat, nullo labore ſuperabit.

NON DEGENER ADDAM.

CANDELA ardens depellit tenebras, & tanquam lucis parens, innumeras alias accendere poteſt. Myſtæ manus minores candelas comprehendens ait Symbolo: NON DEGENER ADDAM: ſupple lucem. Candelæ parentes ſuos eleganter comparat, quod virtutibus ſuis tanquam luce totam Italiam illuſtrarint. Manu & candelis ſe, ac Symbolo animi propoſitum ſeu gnomen notat. Nempe ſe non ſolum non degenerem parentibus fore, verum etiam illorum lumini ac virtutibus, plus adiecturum, aut ſi fieri poſſit, illos ſe ſuperaturum; vt vere dicere cum Cic. poſſit: præluxi meis maioribus. Laude profecto dignum eſt maxima, hunc Principem, & quoſuis alios, maiores ſuos non ſolum æquare virtute, ſed ſuperare velle. Virtutis ſtudium priſcis philoſophis cæteris omnib, ſemper præpoſitum, ac in ſummo honore habitum fuit.

S E M P E R.

ANNVLVS hicadamante gemma ornatus depingitur. Huic tres pennæ, vel plumæ apponuntur. Pennæ haud dubie tres ipſius adamantis præcipuas qualitates,aut dotes notant. Pulchritudinem, qua eximie nitet & micat:Fortitudinem,qua igni,& ferro reſiſtit,ac phyſicam facultatem & virtutem, qua terriculamēta,incubos,adulteria,phantaſmata,ac inſomnia arcere creditur. Symbolū ait SEMPER: Vt itaque adamas his tribus ornatus dotibus,SEMPER conſtanter permanet: ita etiam Myſta ſemper fortitudinem, ac patientiam ad ferenda mala,& humanos caſus;pulchritudinem, & nitorem conſcientiæ, quo Deo gratus eſſe,ac virtutem,quā ſe ſuoſque regere poſſit, ſibi colendam,& conſtanter ſeruandam eſſe propoſuit. Hac Hierographia multi ex Medicea familia dicuntur uſi,pennaſq; variis coloribus depinxiſſe, videlicet viridi,albo ac rubro: Quibus multorum ſententia,fides,ſpes,ac charitas notabantur: Fides albo,ſpes viridi,ac charitas rubeo: vt hoc modo oſtenderēt,ſe iſtis virtutibus SEMPER florere,Deum amare,ac eius regni, illorum ope compotes fore.

EA SOLA VOLVPTAS.

BVBO apud Romanos, teſte Plinio, funebris, & maxime ominoſus, publicis præcipue auſpiciis,deſerta incolit,nec tantum deſolata,ſed dira etiam,&inacceſſa: noctis monſtrum,nec cantu aliquo vocalis,ſed gemitu. Aridas arbores, & exeſos truncos amat,in quibus hærere & latere die ſolet:nam lucem meridianam ferre non poteſt,aut aliarum auium ſocietatem, quam fugit,& odit, ſolam amans ſolitudinem. Trunco igitur inſidet in hoc Hieroglypto, vt ſolitudinem deſignet. Quam Myſta Symbolo ſibi ſolam voluptati eſſe aſſerit. Sapienter profecto,ſi non quæuis ſolitudo, ſed ea tantum, quæ ab omnibus vanis ac mundanis turbis hominem liberat ac ſolo Deo omnipotenti conſecrat, vitiaque omnia, & voluptates, mundique illecebras ac leuiorum hominum conuentus contemnit,& deſerit,intelligatur. Hæc enim ſolitudo merito ſapienti ſola voluptati eſſe debet, quod ea ad vitam cœleſtem detur aditus,quem mundana omnia præcludere ſolent.

ΦΙΛΑΡΕΤΟΤΑΤΩΙ.

id eſt:

VIRTVTIS AMANTISSIMO.

SYMBOLVM Græcum eſt,à duabus compoſitum dictionibus, ſuperlatiui gradus: Latine virtutis amantiſſimo reddi optime poteſt. In Hieroglypto tres pyramides conſpiciuntur aræ impoſitæ, affixæ, aut ſuperſtructæ, quæ metas notant. Nam ad has tum Græci,tum Romani currere bigis,quadrigis aut etiam pedibus, in circis, quales complures Romæ fuerunt, ſolebant. Qui primi metas attingebant,victores coronabantur,aut propoſitum prēmium conſequebantur. Vt verſus indicat:

Qui cupit optatam curſu contingere metam.

Hac itaque Hierographia oſtendere Dux iſte voluit, verum gloriæ præmium iis,qui virtutem ſequuntur,& amant,deberi. Ac proinde ſe omni conatu, tanquam ad metam propoſitam, eo omnia ſua dirigere, & diſponere: vt virtute adepta, gloriam apud ſuos, poſteroſque,ac immortalem vitam apud Deum conſequi poſſit: Hæc enim veræ virtutis ſunt præmia.

* * *

VRBINI DVCES 91

Guido Vbaldus II. Rouer: Vrbini Dux V: Pref. Vrbis et Generalis Ven. Reip:

Julia Varana Ioan: Mariæ Gamerini Ducis filia Guido Vbaldi Duc Vxor.

Lauinia Rouerea Principissa Vrbini Guidoubaldi Ducis filia

Franciscus Maria II Rouereus. Vrbini Dux VI Præfectus Vrbis Romæ

Franciscus Maria II. Rouereus. Vrbini Dux VI. Præfectus Vrbis Romę.

MERITIS, MINORA.

DVx iſte Guidoubaldus multos ſuæ ætatis principes, virtutis gloria ſuperaſſe, ac iuſtitia, comitate, omnique humanitatis, & officiorum genere, ſuos tanquam fratres, & filios rexiſſe fertur. Eam laudem non ſolum domi, ſed etiam foris, & militiæ ſibi peperiſſe dicitur: vbi fortitudo, magnanimitas, ac diligentia, (quæ præcipue in militia requiruntur) cæteris ipſius virtutibus præluxerunt. Non immerito itaque Ludouicus Dominicus, omni litterarum genere ornatiſſimus, illi Hierographiam iſtam exſtruxit: videlicet currum triumphalem ſpoliis repletum, ac corona laurea ornatum: Quo curruū genere, Romanorum duces deuictis hoſtibus in vrbem, albis equis tracti, triumphanteſque vehebantur: cū nullus honor maior illis à ſenatu Romano daretur. Hoc honore & maiore ob virtutes, ac merita, hunc principem dignum fuiſſe, atque MERITIS MINORA omnia, quæ ſpectantur, ſiue ſpolia, ſiue coronam, ſiue currus & equorum maieſtatem conſideres, eſſe, ſignificare Guidoubaldus voluit.

ADVERSIS ADVERSA SOLATIO.

ROTA hic fortunæ conſpicitur, aduerſis vtrinque manibus, aut brachiis cōprehenſa. Symbolum ADVERSIS ADVERSA SOLATIO eſſe dicit. Id recte figura explicat: Vix enim vna manus, & infectior ſtabilem, & immobilem rotam continere, quin nutet in vtramvis partem, poteſt. Verum ſi aduerſam rotæ partem, altera manus contineat iam quæuis ſolatium habet, ac ſine moleſtia rotam quietam contineri poſſe, nemo dubitat. Sic in rebus aduerſis contingit: Dum enim fortunæ iniuriis premimur, ac calamitatibus obruimur, facilius eas perferre poſſumus: ſi nos non ſolos, ſed complures alios idem ſufferre videmus. Nam

Solatium miſeris ſocios habere pœnarum.

Si quis cauſam quærat, hanc aſſero: quod dum alios ſimili modo opprimi, ac torqueri videmus, neque intrinſecus, quem ferunt dolorem, apparet: fortitudinem ac patientiam miramur, & imitari dum patiendo conamur, occultum noſtrum dolorem animique anxietatem leuamus, & minuimus. Vere itaque aduerſis aduerſa eſſe ſolatio dicitur.

AD LACHRYMAS.

SIVE hoc loco Draco, ſiue Baſiliſcus pro Hieroglypto exhibeatur, idem eſt: vtrumq; enim animal homini inimicum & venenatum eſt. Draco halitu: Baſiliſcus viſu, & ſibilo necare dicitur. Verum num Baſiliſcus in rerum natura ſit, multi dubitant. Narratur à Gallo ſeptennali gigni, ac ex ouo molli erumpere, aerem inficere, omneque animal ſibillo interficere. Ad Draconis figuram propius accedere Hieroglypton videtur. Nam in Simplicium apud Rudolphum Imperatorem Secundum muſæo, exiccatus non abſimilis conſpicitur. Draco Sathanæ ſimulachrum hominis hoſtis gemit, ac AD LACHRYMAS venit, dum Deus, religio, & pietas colitur. Quid mirum itaque hanc Lauiniam tāti Principis filiam, ſibi ipſi bona ſua conſcientia gratulari, ac lætari, quod hoſtem ſuum Sathanam ac ipſius technas, & machinationes numinis auxilio ſuperauerit, ac AD LACHRYMAS coegerit. Quod ſi inuidos, maleuolos ac detractores, draconis effigie notari velimus, ac Lauiniam gaudere, quod non ſolum ab illis lædi non poſſit, ſed quod ſua fœlicitate illos ad lachrymas & gemitus deducat: recte Hierographiam explicabimus: Nam mali & inuidi aliorum fœlicitate lachrymantur, dolent, & tabeſcunt, teſte Horatio:

Inuidus alterius rebus marceſcit opimis.

Ait Seneca: vtinam inuidi oculos haberent in omnib. ciuitatibus, vt omnium fœlici-

fœlicitatibus torquerentur. Nam quanta fœlicium ſunt gaudia, tanti inuidorum ſunt gemitus. Idem ait alio loco: nunquam melius torquebis inuidos, quam virtuti, & gloriæ ſeruiendo. Eleganter itaque aduerſarios gementes, aut AD LACHRYMAS redactos, Hieroglypto expreſſit hæc Principiſſa.

NON DEEST GENEROSO IN PECTORE VIRTVS.

GENEROSITATIS, ac magnanimitatis ſignum, hic eſſe Leonem, Symbolum, & leonis natura, ſatis explicant: Illi enim præcipua generoſitas tunc, cum colla armoſque veſtiunt iubæ. Iniurias acriter vlciſci ſolet: odore Pardi coitum ſentit in adultera, totaque vi conſurgit in pœnam: idcirco au culpam flumine abluit, aut longius comitatur. Generoſitati annumeratur, quod in ſupplices vtatur clementia, proſtratis parcat, ac in viros prius, quam in fœminas fremat, in infantes non niſi magna fame. Credit Libia, Plinio teſte, intellectum ad eos peruenire precum. Hinc ipſe narrat, captiuam reducẽ multorũ in ſyluis impetum mitigaſſe alloquio, auſamq; fuiſſe, dicere ſe fœminam profugam, infirmam, ſupplicem, animalis omnium generoſiſſimi, cæteriſque imperantis, indignam eius gloria prædam, ac his auditis, leonem diſceſſiſſe, intacta muliere. Nos alio caſu diſceſſiſſe, nequaquam ſermonem, quem nunquam audierat, multo minus didicerat, intellexiſſe, exiſtimamus. Hoc verum narratur, quod vulneratus obſeruatione mira percuſſorem noſcat, & ad vindictam ſumendam in quantalibet multitudine appetat. Datur in hoc Hieroglypto illi in manu ſeu anteriori pede gladius, vt iniurias vlciſci poſſe indicaretur. Appoſite profecto: quia iam Franciſcus Maria author Hierographiæ Cardinalem Papienſem Rauennæ propria manu propter grauiſſimas perpeſſas ab illo iniurias, interfecerat: in cuius rei memoriam, ac ad terrendum inquietos, & petulantes animos, hanc non Hierographiam, ſed Myſtographiam potius in lucem edidit: qua ſibi non deeſſe g[illegible]eroſum pectus, ad illatas iniurias vlciſcendas, oſtendere voluit. Politice optu[illegible]e ſed non pie.

INCLINATA RESVRGO.

REM mitandam Ariſtot. in ſeptimo Problematum, & Plutarchus in ſeptin Sympoſiacorum narrat: Si inquit ſupra palmæ arboris lignum magna p[illegible] dera imponas, ac tam grauiter vrgeas, oneresq; vt magnitudo oneris ſuſtin[illegible] non queat, non tamen deorſum palma cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus p[illegible] dus reſurgit & ſurſum nititur, recuruaturque. Propterea inquit Plutarchus certaminibus, Palmam ſignum eſſe placuit victoriæ, quoniã eiuſmodi eſt, vt gentibus opprimentibuſque non cedat. Ad hujus palmæ naturam reſpexit [illegible]uius, dum huic Principi Hierographiam hanc exſtruxit. Non quidem lign[illegible] exhibens (quod dignoſci non potuiſſet) ſed ipſius arboris figuram, quam d[illegible] ſam ſaxo onerauit, adjecto Symbolo INCLINATA RESVRGO. [illegible] itaque Hierographia oſtendere voluit: vt palma lignum onere preſſum, non [illegible]lum non deprimitur, ſed contra nititur, ac altius reſurgit; ita etiam magnum, [illegible]temque Ducis animum, non ſolum fortunæ telis, aut oneribus, non opprimi, [illegible] e contra altius eleuari. Hoc enim proprium eſt fortis animi, aduerſa co[illegible] temnere, ac ex iis ſecundas res elicere. Qui aduerſis non flectitur palmæ inſtar, vere fortis eſt, ac ferendo onera, ſubleuatur.

INCLINATA RESVRGO.

PRÆCEDENTE Hierographia altera pars arboris inclinatur, hic palmæ tantum ramulus. Significatio prorſus eadem, de ligno, (vt ſupra notauimus) non de ramis accipiendum Symbolum: Palmæ enim rami onerati nunquam reſurgunt. Lignum oneratum non flectitur, ſed contra nititur ac fornicatur, ita vt cum pondere aſcendere videatur. Dicitur Dux hanc & ſuperiorem Hierographiam, Iouio inuentore, erexiſſe tunc temporis, cum à Papa Leone ablatum Principatum, iterum recuperaret, ac amicitia inita cum Balionijs, Iulioq; Cardinali de Medices (qui poſtea creatus fuit Papa Clemens Septimus) generalis reipubl. Venetæ Præfectus eligeretur: Præfecturæ dignitatem, ſummo honore fœlicique fortuna, multis rebus domi militiæque benegeſtis, ad funera vſq; ſeruauit. Teſtatum itaq; voluit hac Hierographia, ſe, etiamſi antea oppreſſus fortuna aduerſa fuerit, tamen non deſpondiſſe animum, ſed erexiſſe, tandemque palmæ inſtar reſurrexiſſe, ac ad meliora veniſſe.

Lucretia

DVCES ET PRINCIPES TOTIVS ITALIÆ 95
Lucretia Estensis Ducissa Urbini Fraciſci Mariæ uxor Alfon' Duc Fer sor
Vespasianus Gonzaga Dux Traietti et Sabioneaé Eques Aurei Veller
VT CRESCIT
DECVS ET TVTAMEN IN ARMIS.
Vespasianus Gonzaga Dux Traietti et Sabionedę Vice Rex Nauarrę Eques Aurei Velleris
HIS IMPII TERRENTVR.
IVVAT EMPTA LABORE GLORIA
Ferdinandus Gonzaga. Dux Dariani. Marchio Guastallę. Princeps Malphetæ. Eques Aurei Velleris. Vice Rex Siciliæ. Generalis Car. V Imp Gub Med
VIVO O MORTO.
SIC ALIAS DEVORAT VNA MEAS.

VT CRESCIT.

PALMA arbor ad extremam fluminis ripam excreſcit, ac à vento, ne in flumen deiiciatur, & à flumine, ne terra, cui radices infixæ ſunt, ablata, in flumen incidat, periclitarur. Palmam iam ſæpius victoriam ſignificare diximus. Fluctus, & venti, fortunæ impetus notant. Oſtendere itaque hæc Principiſſa velle videtur, creſcente victoria, etiam creſcere hoſtes. Verum non de ea, quæ bellis comparari victoria ſolet, hic agitur; ſed de ea, quæ fœmineo ſexui magis conuenit; rationis nempe. Quæ quo magis ætate creſcit, ac vitiis dominari conatur, eo plures hoſtes nanciſcitur, maiuſque præmium, ſi victoriam adipiſcatur, meretur: Hæc enim humanæ naturæ conditio, ac is ſtatus eſt, vt ætate ad omne flagitij genus deteriores, niſi ratio effrenes affectus domet, reddamur. Si frenet ac domet, inſtarque palmæ iſtius, tam periculoſo loco expoſitæ, ventos, ac flumina ferat; iam victoriæ non ſolum initium, ſed finis eſt, eiuſque præmium vita æterna, quæ illi tantum, qui legitime certauerit, debetur. Eam ſib deberi hæc Principiſſa myſtice indicare voluit, dum ſe, (vt in Hieroglypto palma immota & inconcuſſa ſtat) per totum vitæ curriculum, vitiis reſtitiſſe demonſtrat.

DECVS ET TVTAMEN JN ARMIS.

ARMA quædam ad oſtendendum, quædam ad defendendum ſunt. Animalibus iis, qui ex præda non viuunt, omnia ad rutandum ſe tantum producta videntur. Ea ita apte compoſuit natura, vt non ſolum tutelæ cauſa, ſed etiam ornamento, & decori ſint. Inter cætera animalia Hiſtrix pilos gallinaceis pennis craſſiores pedis longitudine, toto corpori ita inſertos, ac variegatos, nunc nigro nunc albo colore habet, vt à nullo animali attingi, aut comprehendi poſſit; Imo ita diſpoſiti ſunt, vt ſi venantium venatorum diligentia in diſcrimen ponatur, à ſe ſatis procul, contracta cute, in aduerſarium pilos mucronatos eiaculari poſſit: Ita vt non ſolum decori & ornamento illi ſint huiuſmodi pili, ſed etiam vice pilæ Romanæ, quæ quatuor cubitos longa, in hoſtem initio conflictus iaci ſolebat. Ad iſtius animalis naturā alludit Myſta, ac generoſo principi neceſſaria arma eſſe oſtendit. Tum vt decus, tum etiam vt ſecuritas ſtatus conſeruetur. Arma ſiquidem principes decent: quod retinendæ iuſtitiæ, ac pacis recuperandæ, cōſeruandæque ſint inſtrumenta: Sine his enim, neq; ſontes puniri, neque inſontes tuti eſſe poſſunt.

HIS IMPII TERRENTVR.

FVLMINIS iacula tria conſpiciuntur, quæ Iupiter nequitiæ vindex, emittere in ſceleratos ſolet. Vnum tangit, alterum vrit, tertium findit. Ait Symbolum: HIS IMPII TERRENTVR. Et vere; quis enim non metuat numinis iram & ipſius ſagittas, quæ incautum momento traiiciunt, cuiuſq; ictus nullum ſcutū, aut parma excipere, aut illudere poteſt? Siue quis eum, qui iaculatur, ſiue modum, quo eiaculantur, ſiue vim & materiam ipſorum perpendere velit, omnia terrore plena ſunt. Numine enim ad vindictam parato in impios: Quid impiis terribilius eſſe poteſt? Horrendo etiam illo ſonitu & tonitru, quod fulmen ſequi ſolet, quoque terra ipſa tremit, quidnam magis terrere poſſit haud video? Niſi forte vis, & materia ipſa cui nihil peruium, quæ omnia deiicit, exurit, findit, ac penetrat, præ cæteris omnibus, metum, horrorem, ac terrorem ſceleratis incutiat. Tanta enim fulguris, ac iaculi illius vis, indies conſpicitur; vt vaſtiſſimas arbores deiiciat, & findat, muros denſiſſimos penetret; enſes in vaginis, illæſa vagina liquefaciat; beluas, homines, occulto ſuo igne, ac ſpiritu momento exurat, ac enecet; Incendiis ciuitates vaſtet; aliaq; quam plurima ſupra naturæ curſum efficiat.

efficiat. Interdum fulminis iaculo lapis adiicitur, cum ei aut ſecuris inſtar, grauiſſimus, duriſſimus, colore ex albedine fuſco, ex quo ignis elicitur; Cetaunius à nonnullis appellatus. Hic vi deiectus ſi muros penetret, mirum non eſt: cum Biſalre durior ſit: Foramen habet quaſi manubrij inſerendi cauſa factum fuiſſet. HIS itaque numinis armis IMPII proculdubio TERRENTVR, vt Symbolum ait, ac vt his; ita non minus, pœnis, ſeueriſque legibus, quo mens Myſtæ rendit. Oſtendere enim vult, ſe iuſtitiam colere, ac malos, impios, ſceleratoſque homines minis, pœniſque deterrere, atque ad officia cogere, vt probi tuto & quiete viuere poſſint. Principe ſane magnanimo dignum, & non ſatis laudatum propoſitum.

IVVAT EMPTA LABORE GLORIA.

CAMELOS inter armenta paſcit oriens, quorum duo genera Bactriani & Arabici: Differunt, quod illi bina habent rubera in dorſo: hi ſingula ac à nonnullis dromedarij appellantur, quod celerius cæteris currant: talis hoc loco exhiberur. Camelus non vltra aſſuetum procedit ſpatium, nec plus inſtruro onere, quam commode ferte poſſit, recipit. Sitim quatriduo tolerat, impleturque cum bibendi occaſio eſt, & in præſens & in fururum, obculcata proculcatione prius aqua: alias potu non gaudet. Tantæ celeritatis dromedarius eſſe fertur, vt centum miliatia vno die conficete poſſit. Inediam per deſerta multis diebus ferre, ac tenui victu ſaturari poteſt; vrticis præ cæteris lioentiſſime veſcitur: Dum onera ſuſcipit genua flectit, ac inflexus manet, donec quantum baiulare velit, impoſitum fuerit, tum aſſurgit. Si nimium imponatur, non ſurgit, ſed volutatur, donec onere leuetur. Ab eius natura deſumpta eſt hæc Hierographia: Vt enim Camelus dum longa itinera oneratus facere poteſt, copioſiori meliorique cibo alitur, ac non ſolum pro laboris præmio laudem, ſed cibum conſequitur. Ita viri fortis gloria, labore & periculis parta, (quod propria, non aliena virtute, aut fortuna habeatur) gratior ac maiori præmio digna eſt. Vbi enim plus laboris, ibi plus meriti eſſe debet. Non male itaque Symbolum IVVARE EMPTAM LABORE GLORIAM dicit. Iuuat autem & paſcit animum propriis laboribus adeptæ gloriæ recordatio. Inquit ille:

Quod fuit durum pati meminiſſe dulce eſt.

& ait Æneas: *Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit.*

VIVO O MORTO.

id eſt:

VIVA AVT MORTVA.

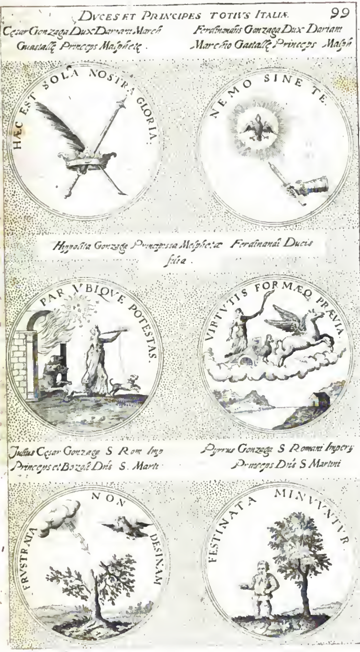
AQVILA auium omnium regina, ac imperatrix, præ cæteris auibus animoſa eſt. Ob id eius figura legionib. Romanorum præġeſtari pro ſignis militarib. ſolebat, & adhuc hodie imperatorum Romanorum ſcutis gentilicijs inſeritur biceps. Notat autem hoc loco authorem Hierographiæ Ferdinandum Gonzagã, Imperatoris nomine belligerantem; Quia vero ad arcem, in iugo montis conſtitutã dirigit volatum, & Symbolo ait: VIVO O MORTO, id eſt, viua aut mortua, (ſupple ad arcẽ peruentã) indicatur animus Ducis; qui arcẽ, quam obſidere conatur, aut ſcopum, quę conſequi ſperat, ſe neglectis periculis omnibus, quæ in Hieroglypto maris latitudine, mõtis altitudine, ac itineris longitudine ſignificãtur, ſe capere, aut mori velle, oſtendit. Generoſi enim ac magnanimi eſt, neque pericula, neque mortem metuere ac vel vincere, & optata adipiſci, vel mori velle: veræ fortitudinis & cõſtantiæ ſignũ. Cauere tamen duces debẽt, ne dum conſtãtiam ac fortitudinem in reb. periculoſis quærunt, in pertinaciam incidãt.

Hæc

Hæc enim ſæpe conſtantiæ ſpecie fallit, belli ducibus imptimis vitanda. Dum enim ijs conſequendis ſtudent, quæ prudentum judicio obtineri non poſſunt, multas rei bene gerendæ occaſiones non ſolum amittunt, ſed rem ſuam perdunt.

SIC ALIAS DEVORAT
VNA MEAS.

MANIPVLVS hic plumarum vel pennarum diuerſi generis auium conſpicitur Symbolum ait, vnam aquilæ nempe pennam, alias deuorare. Scribitur enim à Plinio eam habere naturam pennam aquilæ, vt ſi inter aliarum auium pennas ponatur, illas conſumat, & ad teredinem vel tabem deducat. Multę ſunt hujuſmodi etiā rerum inanimatarum antipathię, ita vt alterū alterum non ferat. Filicis & arundinis tanta eſſe dicitur, vt ſi falx filice muniatur, & arundines ea ſecentur, nunquā poſtea renaſcantur. Magnetis etiam & allij tanta, vt eo inunctus, vim ſuam trahendi ferrum plane amittat: Quorum omnium diſſenſus ratio, homini plane abdita eſt. Pennis vel plumis olim galeæ Romanorum ornabantur, vt hoſti majores, & terribiliores apparerent, faciliuſque victoriam obtinerent. Nunc Vngari, quot Turcas interfecerunt, tot gruum pennas galeis aut pileolis imponere ſolent, ita pennæ illis victoriæ ſigna ſunt. Fortaſſis ab iſtorum moribus Ferdinandus Gonzaga Hieroglypton deſumpſit, ſibique applicauit. Nam cum priuatas, variaſque contra inimicos victorias obtinuiſſet, indicare voluit celebriorem vnam, quam aquilæ bicipitis, Imperatoris videlicet nomine obtinuit: (illius enim fuit ſupremus belli Dux) alias omnes obſcuras reddere, obliterare ac extinguere.

DVCES ET PRINCIPES TOTIVS ITALIÆ 99
Cęsar Gonzaga Dux Dariani March Guastallę Princeps Malphetę.
Ferdinandus Gonzaga Dux Dariani Marchio Gastallę Princeps Malph
HÆC EST SOLA NOSTRA GLORIA.
NEMO SINE TE.
Hyppolita Gonzaga Principessa Melphetæ Ferdinandi Ducis filia.
PAR VBIQVE POTESTAS.
VIRTVTIS FORMÆQ PRÆVIA
Julius Cęsar Gonzaga S Rom Imp Princeps et Bozoli Dñs S. Marti
Pyrrus Gonzaga S Romani Impery Princeps Dñs S Martini
FRVSTRA NON DESINAM
FESTINATA MINVVNTVR

HAEC

HÆC EST SOLA NOSTRA GLORIA.

NIHIL laudabilius Principi, quam vitia omneſque paruos animi affectus vincere, ac eos quibus à Deo præfectus eſt, juſto & æquo imperio regere. Victoria enim, quà vitia animi ſuperat, & virtutem ſequitur, ſubditis bono exemplo eſt, eoſq; ad ſimile virtutis ſtudium incitat, prouocatq;. Imperio vero juſto, prauos à criminibus abſterret, bonoſque quietis amantes tuetur, illorumque vitam jucundam, & ſecuram facit. Quis itaq; nõn laudet iſtius Cęſaris propoſitū? qui ſe victoria (quam palmæ ramus indicat, & ſceptro, quod imperium notat) gloriari, Symbolo oſtendit. Vera profecto victoria, dominari affectibus, veraque gloria juſte, ac æque ſuis poſſe imperare. Qui vitijs dediti ſunt Principes, aulam ſimilibus conſputcant, ac dignitatis decorem maculant. Nam vt ait ille: *Regis ad exemplum totus componitur orbis*. Qui imperio aut legibus nõ vtuntur, ignaui ſunt malorum ac ſceleratorum hominum fulcrum, bonorum exitium, propriiq; ſtatus breui collapſuri cauſa fiunt.

NEMO SINE TE.

QVIA dum filius Dei Chriſtus baptizaretur à beato Ioanne in deſerto, tertia perſona Trinitatis, Spiritus ſanctus, columbæ figura apparuit; ſolet à Chriſtianis pictorib. columbæ imagine adhuc hodie perſona illa diuinitatis figurari, ac depingi. Manus lumen à radiis illius Spiritus petens, ipſum Ferdinandum Gonzagam authorem Hierographiæ notat: qui fatetur aoſq; Spiritu ſancto neminem lumen aliquod habere, aut conſequi poſſe. Vere profecto; Nam de externo hoc & viſibili lumine, hic nõn agitur; ſed de interno intellectus; qui niſi ab hoc diuino Lumine illuſtretur, tenebris obruitur, nihilq; agnoſcere, quod ad ſalutem animæ facit, poteſt. Pie itaq; hic Princeps numinis illius vim, ac ſine ipſo neminem aliquid efficere, quod ſibi vel alijs emolumento eſſe poſſit, agnoſcit.

PAR VBIQVE POTESTAS.

CERNITVR hic Cerberus Typhone, & Echidna natus inferorum canis triceps ante fores Plutonis. Is ingredientib. blanditur; ſed ingreſſos ab egreſſu altiſſimis maximeque horrendis latratibus deterrendo prohibet. Diana venationis Dea, Virginum decus, caſtitatiſque imago, & Sol Dianam illuſtrans, hoc loco etiam conſpicitur. Hoc Hieroglypto ſatis obſcuro, exiſtimo Hippolitam caſtitatem profiteri voluiſſe: Nam vt Cerberus Plutonis oſtium optime contra egreſſuros cuſtodit, ac Dianam blanditijs ad ſe pellicere conatur, ita illa ſe corpus ab omnibus illecebris, ac vitiorum blanditijs, Sathanęque tentationibus immacularũ conſeruare, PARI VBIQVE POTESTATE poſſe oſtendit. Proinde quantum valet Cerberus ad alliciendum, tantum ſe ad repellendum & reſiſtendũ Solis radiis, hoc eſt diuino juuante auxilio, valere. Id enim ſi menti affulſerit, facile Sathanæ blanditiæ, & irritamenta ſuperantur, irritaque redduntur, & caſtitas inuiolata ſeruatur. Narratur de Euſebio Epiſcopo, & martyre, quod virginitatem ab ineunte ætate ſollicite cuſtoditam, Deo protegente nullius inſidiis amittere potuerit. Mulier enim quædam forma illius capta, cum ad ipſum impudenter irrumpere vellet, cubiculũ aditu aperto, intrare non potuit: & culpæ conſcia, ac terrore ſimul perculſa, ante januam, excitato Epiſcopo, crimen confitendo, veniam impetrauit. Ita Dei auxilio miraculoſe caſtitatem ſeruauit.

VIRTVTIS FORMÆQVE PRÆVIA.

EXHIBETVR hic Aurora, Solis, & Lunæ ſoror: quæ præcedenti Hieroglypto deſcribuntur. Dicitur Aurora Solis præuia, quod Sol eam breui ſequatur. Huic digitos roſeos tribuit Homerus, propter colorem ſubrubentem, quo cœlum tin-

lum tingit. Vehitur aurea ſede à Pegaſo equo alato, & cœleſti. Hoc Hieroglypto Principiſſa vigilantiam & diligentiam deſcribere videtur; Diligentiæ enim nota alatus equus Pegaſus, non ſolum pernici curſu, ſed & volatu eſt. Vigilantiæ ſignum gallus ad Rhedam trahendam adhibitus, & mulier facem manu præ ſe ferens, notare poteſt. Vtraque, virtuti veræ comparandæ neceſſariæ, & tanquã viæ: vt aurora Solis præuia eſt. Virtutis enim habitus abſque aſſiduo exercitio ſummaque diligentia, propter naturæ ad improba propenſionem non acquiritur. Huic vigilantia connecti debet, cum neutra abſque altera aliquid poſſit: Vigilantia enim præcauentur pericula, quæ virtutis exercitia impediunt, & remorantur, ac diligentia virtutis actiones in habitum tranſeunt.

FRVSTRATA NON DESINAM.

ARBOR in hoc Hieroglypto fulminis telo fracta ac amputata cernitur: Volans aquila ſupra deiectæ arboris ramos quieſcere, aut nidificare cupit, ſed non poteſt: dolet itaque fortunam ſuam, ac ait: FRVSTRATA, videlicet requie, NON DESINAM, donec alias arbores, aut mihi conuenientem locum inueniam. Aquila vt auium princeps eſt, ita Principem iſtum notat, qui etiamſi animi ſui propoſito optatus euentus non reſpondeat, ſe tamen animum proprerea non deſpondere, ſed quiduis tentare velle: vt tandem, quod cupit, cõſequarur, oſtendere vult. Qua in re conſtantia ipſius ſummopere laudanda eſt: in reb. enim arduis & magnis, etiãſi initio ſæpe fruſtremur deſiderato rei alicuius euentu: non tamen propterea deſinere, ſed perſeuerare pariendo & agendo debemus: Sæpe enim vna horula occaſionem rei gerendæ præbet, quã alias magno labore aſſequi non poſſumus. Quinetiam & labor ipſe improbus omnia vincit: Nec eſt vir fortis ac ſtrenuus, qui laborẽ fugit, & cui non creſcit animus, ipſa rerum difficultate. Perſeuerandum itaque patientia, & labore, vt optata, aquilæ exemplo, (quæ in prædam ſemel intenta, eam donec rapiat non relinquit,) conſequamur.

FESTINATA MINVVNTVR.

NIHIL verius, quam in rebus omnibus feſtinationem plurimum nocere: In conſiliis enim rerum publicarum feſtinatio nimia, arduarum ac grauium rerum pericula nõ ſatis examinat, ac ponderat. Hinc fit plerunq; præter opinionem res male geri ac reipub. ſtatum labefactari & ruere. In actionibus perturbat agentem, & præcipitat: vt in rebus bellicis ſæpe contingit, in quibus nimia feſtinatio, integros interdum exercitus perdit, cum ſine ordine, & tumultuarie acies inſtruitur, aut fuga, vix viſo hoſte, capitur. Ne itaque damnum aliquod feſtinatio inducat, admonere nos philoſophi ſolent aurea ſententia; feſtina lente, ut feſtinatio maturo conſilio ac circumſpecta actione coerceatur. Quo pacto autem feſtinata minuantur, vt Symbolum aſſerit, clarum non eſt; Videtur tamen pigmeus, ac arbuſcula id explicare; nam pigmeus citius aliis hominibus excreſcit, minoremque aliis ſtaturam habet. Stirpes etiam, arbuſculæ ac herbæ, quo citius excreſcunt, eo etiam minores ſunt. Arbores, vt quercus, tilia & nux quo tardius creſcunt, eo maiores euadunt. Voluit itaque hac indicare Myſta, maiora ſemper eſſe ea, quæ paulatim conquiruntur, quam quæ feſtinanrer. Proinde honores feſtinanter acquiſitos, longe minores iis, qui paulatim arborum excelſarum inſtar radices magnas & firmas egerunt. Tales enim, quia baſim habent, ſemper augentur, & non facile ruunt; Vt è contra, qui cito homini adueniunt, raro augeri diu ſolent: Quod enim cito fit, cito perit:

& quod radice firma caret, facile euellitur.

DVCES ET PRINCIPES TOTIVS ITALIÆ. 103

Horatius Gonzaga S. R. Imp: Princ. Marchio Soluarini Pincer Max Imp

Andreas Gonzaga Marchio Guastalæ. etc filius Ferdinandi Marchio

Ludouicus Gonzaga S Rom Imp Prin Marchio Castilionis Dn's Castri Iuvre.

Aloysius Gonzaga S R Imp. Prin. Marchio Castilionis et Soluarini.

Curtius Gonzaga S Rom Imp Princeps Marchio Castilionis etc

Sigismundus Gonzaga S Rom Imperij Princeps.

HIS DEVS OTIA FECIT.

HORATIVS iſte Gonzaga, cum Cæſari Maximiliano in rebus bellicis diu inſeruiuiſſet, ac ad grauiorem ætatem perueniſſet, rebuſq; gerendis non amplius aptus ſibi propter ſenectutem videretur; dicitur hanc Hierographiam edidiſſe, qua exhibet partem nauis, rotam vnam, ac coronam, quæ vtrumque complectitur. Symbolo Hieroglypton ſatis explicatur: Nam nauis parte, ſe mari, ac rota, ſe terra, Imperatori ita fideliter inſeruiuiſſe, vt lauream illam appictam coronam, id eſt, æternam laudem & gloriam meritus fuerit, oſtendere voluit. Verum vt neque pars nauis vtilis amplius ad nauigandum, neque vna rota ad vehendum cuiquam commode inſeruire poteſt: ita nec ſe ætate grauem, amplius poſſe: proinde emeritum eſſe, Deique voluntate, qui omnibus rebus & laboribus finem tandem imponit, neque ſupra vires ac ætatem quicquam fieri permittit, ſibi iam quieſcendum & otiandum eſſe: Natura enim & Deus Senibus otia non voluntaria, ſed neceſſaria facit.

QVI VIVENS LÆDIT MORTE MEDETVR.

SCORPIVS depingitur, animal exiguum, vix maius ipſa figura, qua hic exprimitur, plerunque ex atro colore rubeſcit, multoties albicat, vireſcit, aliiſq; coloribus ad flauedinem tendit. Venenatum animal, in cauda habens venenum: ibi enim aculeum habet ac exiguum ſacculum, cui humor aliquis ineſt viroſus & exitialis, ex hoc aculeus humectatur. Signa à ſcorpione icti hæc ſunt, locus inflammatur, indureſcit, tenditur, rubeſcit, nunc excaleſcit, nunc friget, dolor acerbus, aliquando remittens ſe, hæc ſigna ſequuntur, ſudores, horrores, tremores, ac extremarum partium frigora: capilli capitis erigũtur, ac icti per totum corpus ſe acubus pungi videntur. Remedium mali eſt, necare vel eundem, vel alium ſcorpionem, ac vulneri imponere aut exurere, cinereſq; ægro bibendos propinare. Hac enim ratione facile reſtituitur ſanitati ictus. Celebratur etiam cinis ſcorpionis, ad vrinæ difficultates & calculum, quem frangere potus putatur. Ita QVI VIVENS LÆDIT MORTE MEDETVR. Ab huius natura accepit Symbolum Gonzaga, ac oſtendere voluit, ſibi ſtare ſententiam, illum interficere velle, à quo læderetur, vt eius morte, læſionis dolorem ac vindictæ cupiditatem minueret & tolleret. Generoſum propoſitum, ſed non adeo pium: Bonum enim Chriſtianum decet, iniurias illatas perferre, numinique ſolo vindictã relinquere. Niſi forte Myſta admonere voluerit hac Hierographia eos, quos lęſit, ne ſeſe vlciſcerentur: tandem enim morte, vel ſua, vel illorum, læſionis dolorem periturum; hæc ſi mens myſtæ ſit, laude dignus eſt.

IL MIO SPERAR, ideſt: SPES MEA.

SPERAMVS ſæpe alta & magna, quæ difficulter vel nunquam aſſequi poſſumus; Tale quid iſtum Ducem ſperaſſe, pinus excelſa præ cæteris arbor, denotat: ſiue virginis aut mulieris cuiuſpiam mutuum amorem, ſiue aliud quippiam ſperarit, parum intereſt. Sed coniugalem amorem & caſtum ſperaſſe Petrarchæ verſus ex quibus Hierographia deſumpta eſt, oſtendunt. Ait enim Italice:

Allor, che fulminato è morte giacque
Il mio ſperar, che troppo alto montava.

Quia vero propter Amaſiæ dignitatem, maieſtatemque aut aliam cauſam, ſpe ſua excidit: fulmen, Pinum ſagitta triplici tangente, vrente, ac ſecante deiicientem Hieroglypto exhibet, ſignificans: vt pinus fracta à fulgure eſt, ita etiam ſpem omnem interciſam, ac numinis voluntate in cuius manu omnia noſtra ſunt, ablatam ac extinctam.

PVR CHE NE GODAN GLI OCCHI,
ARDEN LE PIVME.

id eſt:

MODO FRVANTVR OCVLI,
ARDEANT PLVMAE.

AMANTES quia non ſemper habent occaſionem, qua commode amaſijs ſuis amoris vehementiam ſignificare poſſint, Myſtographias inuenerunt, quibus paucis figuris eleganter & artificioſe, ea quæ vix multis verbis effari, & dici poſſunt, oſtendunt. Vti hac elegantiſſima Hierographia perſpicitur, & Symbolo (MODO FRVANTVR OCVLI, ARDEANT PLVMÆ) intelligitur. Ad amores enim ſi accommodetur Hieroglypton; aquila, amantis animum excelſa petere: atque Solem, id eſt, Amaſiam intueri, cujus conſpectu delectatur & paſcitur, ſignificat. Nam Symbolum aquilam, (id eſt, amantem:) plumarum exuſtionem, (id eſt, quævis pericula,) modo illa frui poſſit, contemnere indicat. Ad virtutes vero, ſi aptare Hierographiam placuerit, eleganter, ac apte id fiet. Iuuenis enim & generoſus fuit iſte Princeps, cum Hierographiam hanc erigeret, ac amans gloriæ, quæ ex ſtudijs, ac ijs quæ Principi conueniunt, comparatur. Hunc itaq; amorem, quo ſe nihil mali vereti, ne mortem quidem, modo mentis, oculis, ſcientiarum, ac artium lucem Apollinem, ac gloriæ ſplendorem intueri, eoque frui poſſit, demonſtrare voluit. Poteſt & Theologice, ſancte & pie hæc Hierographia exponi: nempe mentem hominis neglectis omnibus terrenis, corporiſque delicijs, aquilæ inſtar jugiter, non niſi cœleſtia, ac quæ Dei ſunt; contemplari, ac ita ejus amore teneri, vt omnia contemnat, deſerat, & valetudinis jacturam potius faciat, quam interno & aſſiduo illius conſpectu careat.

SIC QVIESCO.

PHOCA ſeu vitulus marinus, amphibiū animal, ac piloſum, dum dormit, tauti mugitū ęmulatur, Catulos pecorum inſtar lactat, ac à duodecima die in mare deſertꝰ dicitur humanas voces intelligere, ac vocatus ſe ſiſtere. Alæ ipſius, capiti ſuppoſitæ, ſomnum prouocant: oculi colores mutant, vt hyenæ. Hoc præcipuum habet quod à fulmine nunquam tangatur. Ob id Auguſtus Cæſar cingulo ex ipſius corio, aut pelle cinctus eſſe ſolebat. Dum mare aut cœlum turbatur, ſcopulo innixus, tum cœli, tū maris procellas negligens, profundo ſomno dormitat, neque facile expergiſcitur. Ab hac ipſius natura Hierographia hæc deſumpta videtur: Qua Myſta, vt vitulus marinus à fulminis ictu tactus, ac à maris procellis illæſus bene quieſcit. Ita ſe à fortunæ aut inimicorum minis vexatum, propter conſcientiæ ſecuritatem, animique magnitudinem, non perturbari, ſed compoſito quietoque eſſe animo, demonſtrare voluit. Hoc ſenſu elegans profecto eſt hæc Hierographia. Nihil enim homini fœlicius hac in vita eſſe poteſt, quam vt ab aduerſis non facile perturbetur, animum ue deiici patiatur, ſed firmum ac quietum ſemper habeat.

COSI VIVO, ideſt: SIC VIVO.

VT animalia, arbores, plantæ, ac cætera omnia Solis beneficio viuunt, qui tanquam parens rerum omnium, & proximum diuinæ virtutis inſtrumentum, cuncta animalia, & ſtirpes generat, auget, nutrit, fouet ac conſeruat: Ita Sigiſmundus iſte Gonzaga hac Hierographia ſe Amaſiæ ſuæ, tanquā Solis conſpectu,

ſpectu,ac familiaritate ſolummodo viuere poſſe, ſignificare voluit. Ea enimvis eſt amoris, vt amans rem amatam tam diu aſpicere,donec ea poriarur, deſideret. Ac vitam nullam extra illius complexum,aut conſpectum jucundam putet: propterea quod amantes,re amata jungi cupiant: Cujus cauſam expreſſit Cato Maior,amantis videlicet animum in alieno corpore viuere, ac animam illic potius eſſe vbi amat, quam vbi animat: corpuſque ob id iterum ſibi animam amatæ corpori connexam,amando repoſcere. Difficulter enim abſq; anima corpus vera vita viuete poteſt, quia vegetatur tantum, ac SIC vt planræ Solis radiis illuſtratæ viuunt, VIVIT. Poteſt in hac Hierographia Sol,æternum Solem deſignare,cujus amore author ſe ſolum viuere, deſignare voluit. Proinde mundanas pompas,corporis delicias,diuitiaſque contemnere,ac tantum vacare, operamque dare puritati ſpititus & contemplationi amorique Creatoris, exemplo patrum anachoritarum, qui carne & mundo mortui, ſoli Deo viuebant. Sanctum profecto & pium tale eſt propoſitum. Gloriam & honores quæ virtutibus comparantur,ſi quis velit Sole deſignari non aberrabit. Laudandi enim ſunt Principes qui hujuſmodi ſibi ſcopos proponunt, ac virtute potius quam vitijs viuere volunt.

DVCES ET PRINCIPES TOTIVS ITALIÆ. 107
Alexander Gonzaga S Rom Imp: Princeps Pincerna Rodulphi Imp.
Franciscus Gonzaga S Rom Imp Princeps March Castilion Dni Castrigufredi.
CROCODILLI LACHRYMÆ
VIRTUTI TROPHÆA NOVA NON DEGENER ADAM
Alphonsus I Carrettus Marchio Finary Sauona et Clauesanę Vicarius ppetuus Rom Impe:
VTROQVE CLARESCERE PVLCHRVM
POTIUS MORI QVAM ABSTINERE
Joannes Carettus Marchio Finary etc Vicarius ppetuus S R Impery
Alexander Carrettus S.R. Imp Princ. Marchio Finary Sauonę Clauesanæ.
AD MELIORA
VI ET RELIGIONE

CROCODILI LACHRYMÆ.

CROCODILVM habet Nilus quadrupeſmalum & terra pariter ac flumine infeſtum ; Superiorem maxillam habet mobilem, ac pectinatim ſtipante ſe dentium ſerie; morſu terribile eſt : magnitudine excedit plerumque duodeviginti cubitos. Parit oua quanta anſeres,nec aliud animal ex minori origine in majorem excreſcit magnitudinem. Vnguibus armatus eſt contra omnes ictus cute inuicta. Die in terra agit,noctu in aqua, teporis vtrumq; ratione. Cibo ſatur piſcium,os aperit, vt à trochilo auium regulo dentes & gingiuæ expurgentur. Qui os ſubiens,ſcabēdi dulcedine in ſomnum crocodilum prouocat,quem ſomno preſſum conſpicatus ichneumon,per patentes fauces,vt telum aliquod immiſſus,erodit aluum, ac crocodilum interficit. Dum homines non procul à littore animaduertit,vagitum,ac ploratum pueri ęmulatur;ac incautos,auxiliū ferre ejulanti volentes,rapit,deuoratque: Hinc natum adagium. Crocodili lachrymæ, in fictos amicos,qui amicitiam ſimulant,vt noceant. Ab hac crocodili natuta veriſimile eſt Principem iſtum ſumpſiſſe hanc Hierographiam ac demonſtrare velle; Se fictis amicis neq; fidere,neq; credere velle. Fide, inquit ille, ſed cui vide. Sapiens& prudens vir cum fidus ſit& fidelis,nemini facile fidit. Qui facile fidit,facile decipitur,ac hoſtibus occultis ſe ipſum prodit.

VIRTVTI TROPHÆA NOVA NON DEGENER ADDAM.

A Paulo Iouio fuit hæc Hierographia primo inuenta,Domino Andreæ filio Ferdinandi Gonzagæ : Is enim cum in flore ætatis egregiam ad virtutes natam indolem oſtenderet, ac optimam de ſe vnicuique ſpem faceret, & propterea turmæ equitum præfectus eſſet: rogauit Iouium , vt Hierographiam aliquam vexillo militari inſcribendam illi quæreret: Qui Parmam aut ſcutum rotundum illi inuenit , in cujus medio Virtus , laurea corona coronata cernitur. Cingitur parma fimbria, cui inſunt quatuor circuli, ſingulis quadrantibus reſpondentes. In primo tigillum auro plenum, ac igni expoſitum,cum Symbolo probaſti me Domine,continetur, qua Hierographia,Franciſcus auus iſtius paternus interdum vſus fuit. In ſecundo circulo Olympus cum altari fidei eſt, eaq; fuit Ferdinandi Ducis patrui iſtius Hierographia. In tertio aui materni, Andreæ Capuani Ducis Thermolenſis Hierographia exhibetur , ea faſciculo ex pilis conſtabat,adiecto Symbolo , fortibus non deerunt. In quarto vero circulo Patris ſui Symbolum;(Nec ſpe,nec metu) eſt. Circa parmæ extremitates in orbem Symbolum additur; VIRTVTI TROPHÆA NOVA NON DEGENER ADDAM. Quo Symbolo manifeſte indicare & ille & hic Princeps,qui eandem majorum ſuorum Hierographiam ſumpſit, cupit ; etiam ſe majorum virtutes æmulari non ſolum , ſed etiam ſuperare, imo noua trophæa majorum victorijs,ſuo labore,virtute & induſtria addere velle.

VTROQVE CLARESCERE PVLCHRVM.

IN hac Hierographia gladius bellum ſignificat, oleæ ramulus, qui enſem circumuoluit , pacem. Olea Mineruæ ſacra erat, neque accendebatur in ſacris, ac prima in certamine Mineruæ ac Neptuni edita fuit. Sine iſtius ramis nō mittebantur Romanorum legati pacis obtinendæ gratia. Fuit etiam in ſacris literis ſignum reconciliationis & fœderis,dum columba ejus ramulos ad archam Noe tulit. Apud Athenienſes victores oleæ ramis olim coronabantur, ſed poſtmodū potius pacis, quam victoriæ ſignum fuit. Symbolum habet, VTROQVE CLARESCERE PVLCHRVM; videl. pace & bello. Vere profecto;

decet enim principem in vtroq; eſſe verſatum, atque vtrumque ſtatum tueri, vt clarus fiat. Clareſcit pace Princeps, cum bonas condit leges, iuſtitiam ſine delectu perſonarum adminiſtrat, ac æquitati & commodo reipublicæ, potius quã proprio ſtudet, eaque tempeſtiue curat, quæ belli tempore neceſſaria ſunt: Tẽpore enim pacis cogitandum eſt de bello. multi profecto Principes & reſpub. in hoc peccant, quod ea, quæ tempore belli requiruntur, differant, donec illud præ forib. ſit. Quo tempore multitudine negotiorũ obruti, nihil recte peragere poſſunt. Tempore pacis muniendæ arces, arma præparanda, pecunia colligenda, & militum delectus habendus, vt vrgente neceſſitate in promptu haberi & eſſe omnia poſſint. Qui hæc negligit de ſtatu ſe periclitari ſciat, hoſtibuſque prędæ eſſe. Bello clareſcit Princeps, cum id prudenter delectis ac expertis militibus, & ducibus; non æmulis, non auaris, neque pertinacibus gerit. Sed iis, qui rationem, conſiliaq; ſequuntur, ac nihil non præmeditatum aggrediuntur, & in reb. gerendis audaces, alacres, prompti, ac circumſpecti ſunt, minimaq; quæque ſuſpecta habent, ac ita ſe muniunt, vt nullis dolis, aut fraudibus inimicorum circũueniri poſſint. Hãc prudentiam, cum bellum geritur, victoria ſequitur, ac princeps illuſtris redditur. Pulchrum itaque eſſe recte hic princeps ſtatuit, bello & pace clareſcere.

POTIVS MORI QVAM ABSTINERE.

VESPERTILIO auicula muris inſtar, ſola inter volucres dentes, ſola mammas habet, ſola animal parit, & lacte nutrit, ſolaque pennis & plumis caret, telam habens pro alis: diei ac ſolis lucem ferre non poteſt, ob viſus debilitatem. Lucem tamen aut facem ſi nocte viderit, non abſtinet, quin eam volando ſectetur, ac attingat, etiãſi ſe exurat. Ab hac eius natura Hieroglypton deſumptũ videtur: in quo ſol, lucis omnis parens conſpicitur, ac Veſpertilio ſub ipſo volitans, eiuſq; lucem appetens, Veſpertilione Princeps ſe, ac Sole fortaſſis amaſiam ſuã intelligit: cuius forma ac venuſtate fruitur, ac ita delectatur, vt potius mori, quã abſtinere eius conſpectu, & cõſuetudine velit: Cupiunt enim potius decies mori amantes, (vt Horatius in Odis canit) quam re amata carere. Poteſt etiam ita interpretari hæc Hierographia: vt propoſitum Principis fuerit non amplius latere, ſed illuſtrem aliquam gloriam virtute conſequi, aut mori, velle: Magni enim viri gloriam vitæ periculo emere ſolent. Quamobrem ait Symbolo: ſe POTIVS MORI, QVAM ABSTINERE à gloriæ, ac honoris deſiderio, cupere.

AD MELIORA.

VT equus, omneque fere animantis genus, dum herbis paſcitur, ac pabulatur, vlterius ſemper progreditur, ac meliores herbas quærit: Ita generoſus animus præſenti fortuna, aut bonis, quæ ad manum ſunt, contentus eſſe non debet: ſed perpetuo AD MELIORA tendere: donec tandem ad id perueniat, quo melius haberi nihil poſſit, numẽ videlicet: Ad hoc enim ſapientis eſt ſua dirigere. Id ſi quis obtineat, ſatiatur, neque alio amplius indiget pabulo. Ad hoc reſpexiſſe Principem non eſt dubium; nam in mundanis rebus ſatietas nulla, neq, finis deſiderij eſt: Omnes tamen actiones humanæ, propter finem aliquem, qui appetitur, inſtituũtur. Gloria, honor, diuitiæ & ſimilia appetuntur quidẽ, ſed nõ propter ſe, ſed propter aliũ finem; Non quieſcit enim in illis humanus animus. Finis hic à philoſophis fœlicitas appellatur, quã quia perfectã nemo in hac vita habere poteſt, ſequitur æternam eſſe, cuius gratia homo ipſe creatus fuit. Hæc meta Myſtæ, ac Chriſtiani hominis eſſe debet: Quæ currenti ac petenti tanquam rerum omnium optimum dabitur.

VI ET RELIGIONE.

POETÆ, ac authores qui Herculis hiſtoriam narrant, etiam Hydræ deſcribunt: Dicitur enim in Lernea palude vixiſſe ſerpens multorum capitum illius naturæ, vt ſi vnum caput abſcinderetur, ejus loco complura alia enaſcerentur, quod cum Hercules reſciuiſſet, eo profectum fuiſſe, ac ferro & igne oppugnara belua eam tandem trucidaſſe, ac interemiſſe. Hac belua, ſeu Hydra veriſimile eſt, authorem ſignificare populum velle, qui à multis multorum capitum belua dicitur: Id enim ſatis explicare Symbolum videtur: Nam nulla re melius quam vi & religione regitur populus. Vi mali, ac Deorum contemptores, religione, boni in officio retinentur. Quæ vbi ſemel animos hominum occupauerit, probitatis & virtutis fit fundamentum, ac vita ipſa difficilius auferri & deleri poteſt. Principes itaque neceſſario religionem in regno ſeruari curent: Hæc enim ſi nutet & vacillet, neque floreat, jam bonis exitium imminere, ac ſtatus ruinam præ foribus eſſe non dubitent: Virtus enim & probitas, ſolæ ſunt, quæ ſtatum conſeruant, & hæ religionis ſoboles. Vi & armis etſi mali cohiberi poſſint interdum, ac vrendo & ſecando, vt Hercules Hydram ſuperauit, compeſcis id tamen cum ſummo fit periculo; quod vno ablaro capite, plura nonnunquam hydræ inſtar renaſcantur. Recte itaque vtrumque modum, vt populi furorem & imperum domet, VIM ET RELIGIONEM, iſte Dux ſibi ſeruanda propoſuit.

Alphonſus

DVCES ET PRINCIPES TOTIVS ITALIÆ.
103
Horatius Gonzaga S R. Imp Princ
Marchio Soluarin Pincer Max Imp
HIS DEVS OTIA FECIT.
Andreas Gonzaga Marchio Guastallæ,
et filius Ferdinandi Marchio
QVI VIVENS LÆDIT MORTE MEDETVR
Ludouicus Gonzaga S Rom Imp Prin
Marchio Castilionis Dn's. Castri Iuure
IL MIO SPERAR.
Aloysius Gonzaga S R Imp Prin
Marchio Castilionis et Soluarini
OCCHI ARDEN LE PIVME
PVR CHE NE GODAN GLI
Curtius Gonzaga S. Rom Imp Princeps
Marchio Castilionis etc
SIC QVIESCO.
Sigismundus Gonzaga S. Rom
Imperij Princeps.
COSI VIVO

PROBANTVR FORTES IMPETV.

CVIVS notum eſt, viros fortes non cognoſci, niſi dum impetuntur, aut probantur: vt nec prudentes, niſi aliquando periculis obiecti, illa vitarint. Virtus enim quæuis obiectum quoddam habet, circa quod verſatur, & cuius ratione virtus eſt. Fortitudo contraria, & aduerſa quæuis pro obiecto habet. Hæc ſi quis ferre, vel remouere poſſit, fortis eſt, & dicitur. Dum cum aduerſis luctatur, ac illorum impetus ſuſtinet, illiſque ſe opponit, probari dicitur: Si vel agendo ſuperet, vel patiendo non frangatur ipſius animus, fortis viri nomen meretur. Alphonſus iſte Marchio Finariæ, quia ab Hiſpanis obſeſſus in arce quadam, illorum vim ſuſtinuit, præſens Hieroglypton, in quo arx in rupe ædificata, & à ven tis, mariq; impetita cernitur, deſcripſit: Vt enim arx rupi ſuperædificata, firmiſſimum fundamentum habere creditur, ac à marinis fluctibus, aquarumque inundationibus, ventorumque procellis oppugnata & impetita; omnem illorum iniuriam abſque noxa perfert, recteque probata dici, ac firma haberi debet: Ita etiam iſte Dux, qui hoſtium & fortunæ conatus pertulit ac ſuperauit, recte ſe probatum, & proinde fortem eſſe, gloriari hac Hierographia poteſt: Probantur enim fortes impetu.

NEC ICTV NEC IGNE.

CONSTANTIÆ & fortitudinis exemplum hic exhibetur, adamante gemma, in iugo monticuli conſtituta, quæ mallei quemuis ictum ſuſtinere putatur, ſed falſo experienti. Valeat tamen fabula pro Symbolo, quia vulgo ita creditur: Igne tamen non frangi, aut defœdari, certiſſimum eſt. In iugo montis conſtituitur, vt omnium oculis authoris conſtantia, & fortitudo exponatur. Conſtantiæ ac fortitudinis profecto eſt, ictum & ignem ferre, hoc eſt, quoſuis fortunæ impetus. Eſt enim fortitudo, definiente Cicerone, ſcientia perferendarum rerum, vel affectio animi in patiendo, & perferendo ſummę legi parens, ſine timore: Vir enim fortis, ne ſuppliciis quidem mouetur, ac ea quæ eximia pleriſque, & præclara videntur, parua ducit, rationeq; ſtabili, firmaq; contemnit, eaque quæ videntur aceiba, ita fert, vt nihil à ſtatu naturæ diſcedat, nihil à dignitate ſapientis, robuſtum magnæque conſtantiæ animum præ ſe ferens, & oſtendens. Huiuſmodi conſtantiæ & fortitudinis propoſitum hic princeps contra fortunæ iniurias, & hoſtes à quibus quotidie oppugnatus fuit, hac Hierographia oſtendere voluit.

VIRTVTEM EXTENDERE FACTIS.

MANVS dextri brachij armati gladium flammis ignito mucrone continere conſpicitur, adiectagnome; VIRTVTEM EXTENDERE FACTIS. Virtutem bellicam hic intelligere Myſtam non ſolum brachij armatura, ſed & gladius ipſe notat. Stat itaque illi ſententia, ſe huic virtuti operam dare velle, quæ rebus bellicis comparatur, ac non voluntate ſolummodo eam, ſed factis extēdere velle. Vehementia deſiderij flammeo illo mucrone deſignatur. Ignis ſiquidem & flamma vt ardorem habent, ita animi & cupiditatis ardorem recte notare poſſunt. Romani etiam dum cum hoſte congreſſuri eſſent vt pugnæ ardens deſiderium oſtenderent, gladios in ſcuta verberabant concuſſioneque fragorem ingentem, ac motu gladij micantes fulgores, ignis inſtar in hoſtes iacere videbantur. Non male itaque Symbolum Hieroglypto conuenit. Cum virtus bellica non niſi gladio ignito, hoc eſt vi, ac animi ardore, diligentiaque obtineatur.

SOLA-

SOLATVR CONSCIENTIA ET FINIS.

LEo hoc loco caudam eleuatam habens, ac diademate ornatus, animum Principis notat. Hoc enim proprium leoni, vt cum maxime animoſus eſt, caudam ſurſum erigat. Animum itaque generoſum Principis SOLATVR CONSCIENTIA ET FINIS, vt Symbolum declarat. Conſcientia rectę voluntatis, maxima conſolatio eſt rerum incommodatum, ac bene actæ vitæ, multorumque benefactorum recordatio, jucundiſſima eſt. Solatur nos conſcientia bona propter finem. Si enim nullius mali aut peccati nobis conſcij ſimus, nō ſolum ſecure & jucunde viuimus, ſed æternam gloriam finem vltimum, qui ab homine deſiderari poſſit, nos conſecuturos ſcimus. Si bonam conſcientiam non habeamus, angimur, triſtamur, ac conſcientiæ ſtimulis ita agitamur, vt nihil nobis lætum, jucundum & gratum ſit. Nulla enim pœna grauior mala conſcientia; quæ audaciſſimum, timidiſſimum: jucundiſſimum, triſtiſſimum facit, eſſe videtur. Ejus vim apptime explicat Iuuenalis:

cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes quos dixi? conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cadit
Occultum quatiente animo tortore flagellum
Pœna autem vehemens, ac nullo ſæuior illis
Quas & Seditius grauis inuenit ac Rhadamantus
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.

Plautus in Muſtellaria ait: Nihil eſt miſerius quam animus hominis conſcius. Finis enim hunc Principem ſolatur, nempe vita æterna, quia omnes ærumnas, calamitates, mortiſque anguſtias obliterat, ac extinguit, ſua dulcedine. Hæc ſi non ſperaretur, beſtiis homo longe miſerior eſſet, quod negotijs, ſtudijs, paupertate, ſeruitute, mortiſque timore angatur: beſtiæ vero horum omnium ignaræ, ſecure ac libere viuant. Vere itaque SOLATVR CONSCIENTIA ET FINIS.

ERIT ALTERA MERCES.

HÆc præfecti claſſis maritimæ Regis Hiſpaniarum Hierographia, elegans eſt, quod verum generoſi, & boni præfecti officium indicet. Palmæ enim tamus victoriam, & Cupreſſi, mortē ſignificat. Quæ duo, fidus belli Dux ſibi proponere debet, vincere vel mori. Palmam victoriam ſignificare nemini dubium, & ſæpius expoſitum eſt. Cupreſſum vero mortem, non ita conſtat: Cupreſſus arbor eſt procera, rectaque tamos in ſummitate tantum habens; folijs virens perpetuis; conos gerit lariceis æmulos, ſolidiores tamen compactioreſque; reſinam fundit liquidam, odore non ingrato, rami ſuauiſſimi ſunt odoris: quamobrē olim rogus ex ijs ſtruebatur; vt nempe odoris ſuauitas fœtorem cadaueris velaret, & tegeret. Ab hoc ipſius vſu, in Hieroglypto, rogum, aut mortem notar. Recte itaque ſculptura fortiſſimi viri gnomen explicat. Ducis enim ſtrenui & fortis officium eſt, omnium rerum terribiliſſimum mortem, non metuere, & vel victoriam, vel occubitum ſibi proponere. Non poreſt enim militi, & Duci mors majori gloria contingere, quam ſi fideliter ſuo fungendo muneri, occumbat.

Turpe videtur militiæ deditum extra militiam mori, & mercede altera, quæ victoria vel mors eſt, vt Symbolum ait, carere.

VIDET

VIDET ET VOLAT.

CERNITVR hic orbis figura cum Zodiaco, cui Sol circa polos aſculptus eſt: in orbe volitat aquila, à ſiniſtris linceum apparet caput, à dextris aquilæ ala, & circa alterum polum cauda aquilæ apparet, Septus eſt etiam orbis corona laurea, Solem videre & luſtrare omnia, volare, ac omni volatui velociorem habere motum: aquilam Solem videre & intueri continuo abſq; viſus jactura poſſe, ac volatu ſuperare alias aues, cuiuis notum eſt. Linceos oculos acute cernere dubium nemini, hinc enim fabella, illorum aciem muros penetrare. Sed ad quid tam multa in Hieroglypto? Exiſtimo profecto Principiſſam iſtam Sole maritum ſuum, eiuſque intuitu & conſortio in hoc orbe nihil illi eſſe poſſe gratius, deſignare velle. Vt enim aquila Solem ſemper intuetur, ac in altum volatu ejus conſortium quærere videtur; ita etiam proba vxor, Solem ſuum, id eſt, maritum ſemper præ oculis habere, ac ſequi debet. Corona enim mulieris, vir eſt. Viceuerſa, vt dum aquila Solem intuetur, ac ad illum tendere videtur, Sol in aquilam viſum ſeu radios dirigit, eamque fouet, ac ad ſe tepore allicit; ita vir fidam vxorem omni beneficij, & humanitatis genere tractare, ac in ſui amorem trahere debet: Hac enim ratione fœlix redditur conjugium. Oſtenditur itaq; hac Hierographia Vxoris erga virum, & Viri erga vxorem officium; qui non minus illius, quam illa ipſius, curam habere debet.

DVCES ET PRINCIPES TOTIVS ITALIÆ 115

Joannes Iordanus Vrsinus Dux Tagliacozz Marchio Mortarę

Paulus Iordanus Vrsinus Romanus Dux Brachianum Vice Rex Siciliç

Virginius Vrsinus Paul Iordani F Dux Bracchianum.

Virginius Vrsinus Dux Celsi, Dus Martricæ

Ludouicus Vrsinus Dux Celsi Dominus Matricę fil Virginij

Camillus Vrsinus Princeps Nolę et Pitiglian: Generał Prefec Venet Reip:

MELIORA QVÆRO.

NEMINEM latet bouem dum paſcitur progrediendo paulatim vlterius, meliores ſemper herbas pabuli gratia quærere ac eligere & nunquam vna ſtatione contentum eſſe niſi ſatur ſit. Ab hoc ipſius pabulandi modo, ſumpſit hanc Hierographiam Princeps: qua oſtendere vult ſe indies MELIORA QVÆRERE. Verum quod quærit non corporis nutrimentum, & ſatietas eſt; ſed animæ, quæ virtutibus tamdiu paſcitur, perfectiores, & meliores ſemper quærens, donec ſaturetur, ac ſummum illud bonum, verum omnis appetentiæ finem, ac ſcopum conſequatur. Hoc enim obtento, ſaturatur anima, neque meliora amplius optare, aut habere, poteſt. Si meliora iſta quę ſe quærere Symbolo Princeps dicit, honores & gloriam quis intelligere velit; non male Hierographiam exponet. Solent enim Principes, ac viri magni, raro pręſenti fortuna eſſe contenti, ſemper enim ad ſumma quædam, ac vt cæteros gloria, honore, & potentia ſuperent, contendunt. Cum hac ratione ſe illuſtres & fœlices, quod multis benefacere poſſint, & à multis venerentur, & colantur, eſſe arbitrantur.

PATIENTIA IN ADVERSIS.

SEIPSVM conſolatur hic Princeps, dum à filio carceri incluſus detineretur. Conſolationis teſtem voluit eſſe hanc Hierographiam, cujus Hieroglypron compedes & vincula quibus ligatus fuit, adiuncta ſecuri, oſtendunt. Securi procuIdubio ſignificare voluit ſe ad mortem paratum eſſe, neque eam metuere. Magna hæc principis fortitudo, & patienta in aduerſis. Durum fuit à filio tanta pericula, tantaſque iniurias ferre. Verum hæc omnia conſtans, & fortis illius animus contempſit, & pertulit: donec iterum priſtinæ libertati reſtitueretur. Simile fortitudinis ſpecimen nobis exhibuit Annitius Boetius conſul Romanus, ab Imperarote vinculis & carcere incluſus: quod Arrij de Trinitate ſententiam ſequi nollet. Hic cum primo dignitate ſumma ablata, carceri mancipatus eſſet, ſatis molli animo fuit, poſtea tamē cum ſe recolligeret, ita ſe firmauit, vt magnum conſtantiæ, & patientiæ poſteris, non ſolum exemplum, ſed ſolatij genus ediderit. Conſcripſit enim in carcere libellum de conſolatione philoſophiæ, Quo certe libello nullus, illi, qui aduerſis premitur, vtilior, maiorique ſolatio eſſe poteſt. In eo vita noſtra theatri inſtar eſſe, & quęcunque magna videntur, ad tempus tantum, & incertum durare, vanitatique plena eſſe omnia, & tandem relinquenda, aliamque perſonam (vt in Comœdiis) finito actu eſſe ſubeundam, longe à priori diuerſam oſtenditur: Summum illud bonum, verum gaudium, immenſas delicias, æternamque beatitudinem, qua maius nihil eſſe poteſt, tantum poſt mortem, non hic in vita dari. Proinde aduerſa omnia & mortem ipſam iucundo, & læto animo, tanquam futuræ beatitudinis initia, eſſe perferenda.

RERVM VICISSITVDO.

NON ſolum illi Heroes, & Principes laudandi ſunt, qui ſibi, egregia & magna proponunt, eaque Symbolis indicant. Verum etiam qui ſeipſos gnome aliqua admonent, ac præ oculis varios rerum humanarum caſus, rerumque viciſſitudines conſtituunt: vt hac ratione memores ſui ſint, neque ſuperbiant, neque ſeſe prætet modum extollant: Sæpe enim qui reges & Principes fuerunt, priuati & ſerui fiunt. Sic Cyrus Perſarum rex ab Alexandro magno, & Baiazetes Turca a Tamerlano, ac Mythridates à Romanis capti fuerunt; ſæpe etiam ditiſſimi, pauperrimi euadunt; fœliciſſimi, miſerrimi: ita vt verum ſit quod à Græco Comico dicitur: Βέβαιον οὐδὲν ἐν βίῳ δοκεῖ πέλειν, id eſt: ſtabile videtur habere no-

 ſtra vita

ſtra vita nihil, omniumque rerum viciſſitudo eſt. Vt enim in tota aquatia, quam Hieroglypton exhibet, amphoræ, aut vaſcula quæ plena fuerunt, mox aqua vacua redduntur, ac quæ in ſummitate rotæ fuerunt, breui ad ima peruenient: ita etiam cuilibet, vt nunc à fortuna eleuetur, nunc deprimatur, nunc ditetur, nunc ſpolietur, contingit. Vidit exemplum fortunæ iſte Princeps in parente, qui cum ſummo loco diu fuiſſet, tandem carceris miſerias experiri, & rerum viciſſitudinem pati, coactus fuit.

RESPICIE FINEM.

IMPERIA omnia (quæ corona indicantur) licet magnis laboribus multoque ſanguine ſint conquiſita, vt Romanorum, ac Alexandri Magni Monarchia, nunquam tamen perpetua ſunt, aut tanta, vt per totum orbem ſe extendant: Plerunque enim vti creſcunt, ita viciſſim decreſcunt ac pereunt. Vi ſæpe conquiruntur, ac conſeruantur; vi iterum aut ſeditione, dum iuſtitiæ aut æquitati locus nullus datur, ruunt. Quicunque itaque Principes ambitione capiuntur, & perpetuo augere imperia, vel regna ſua, dolo, vel vi volunt, hic admonentur, vt RESPICIANT FINEM, ac intelligant, ſe etiamſi totũ orbem occuparint; nihil pręter inanem quandam dominij ideam, abſque corporis vel animi fructu, tantoque emptam ſanguine, breuique interituram habere. Vbi enim Romanorum Imperium tot gentium ſanguine partum? Vbi Alexandri, tot regum copiis deletis? ad priſtinum ſtatum iterum rediit, ac ex vno denuo diuerſa imperia facta ſunt: ita vt fruſtra tantum ſanguinis in gratiam vnius ambitioſi, ac regere volentis Principis effuſum fuerit. Recte itaq; admonentur Principes Symbolo, vt in hoc mundi Theatro RESPICIANT FINEM, quod nullum imperium ſtabile & perpetuum ſit, ac proinde illorum labores inutiles eſſe generique humano nociuos, dum propter ambitionem, regnandiq; cupiditatem multum ſanguinis humani fruſtra effundi debet. Frenent itaque hoc imperandi deſiderium, ac humano ſanguini parcant, mortem, & impetij, totiusque mũdanæ machinæ, nunquam duraturæ reſpiciant finem. Id ſi fecerint, non curis ſe ſolum magnis, ſed etiam periculis multis leuabunt, ac vt coronam cœleſtem habere poſſint, ſe magis idoneos facient.

CONTRARIA IVVANT.

IGNIS ardens, à vento plerunque augetur, & ardentior redditur, etſi ventus contrarius quodammodo igni videatur: refrigerat enim & ignem exiguum extinguit. Quod autem ignis ardorem ventus iuuet, licet ipſi contrarius videatur: hoc propter motum quem in igne velociorem afflatu excitat, contingit. Hac enim ratione fuligo citius pellitur, ac materia citius conſumitur: quæ omnia ſpiritum ignis ſubtiliorem reddunt, igniſque vehementiam augent. Myſta hac Hierographia intelligi vult: Neminem rebus contrarijs, vel aduerſis facile perturbari debere; Vtpote quæ etſi ſæpe multum obeſſe videntur, ſæpe tamen iuuent, hominemque prudentiorem efficiant: non ſolum vt majora damna, & pericula euitare poſſit, (quia vt inquit Poeta) piſcator ictus ſapiet) ſed etiam, vt illata, ſibi vtilia, ac perferendo dulcia faciat: gaudet enim patientia duris. Quin etiam ad hoc interdum aduerſa valent, vt hominis virtutem propalent, ac ipſius conſtantia, & fortitudo conſpicua fiat. Quod, dum fit, recte iuuari contrariis dicere poſſumus; conſequitur enim gloriam, honorem, & laudem, propter virtutem, quibus vix aliud homini maius contingere poteſt.

NIL

NIL MOROR IGNAVOS.

MVLIER hæc alata, diligentiam ſignificat, ignauiæ cõtrariam, hæc Symbolo ait: NIL MOROR IGNAVOS. Diligentia virtus eſt principi non ſolum conueniens, ſed vtilis tum domi tum militiæ. Domi, vt iuſtitia bene adminiſtretur, pauperes non opprimantur à potentioribus, ac potentes à plebe, ſontes plectantur, ſeditiones quæ pullulant, ſtatim capitibus punitis deprimantur, ac omnia, quæ ad reipub. conſeruationem ſpectant, accurate præſcribantur, & ſeruentur. Militiæ, vt mature arma, commeatus, milites, & confinium munitiones procurentur. Sicut enim ignauia reip. ſtatũ perdit, ita diligentia erigit, victoriæq; cauſa eſt: Nulla enim in re vtilitas diligentiæ citius quam in bello conſpicitur. Id teſtatur C. Neronis contra; Aſdrubalem exemplum: Cum enim potentiſſimo Aſdrubal exercitu in Italiam veniſſet, ac illi obiiceretur Liuius conſul, numero militũ impar. C. Nero relictis caſtris milite exhauſtis, prope Annibalis caſtra, magnis itineribus nocte dieque, magnaque militum diligentia & labore, qui vix quod ſatis ad naturale deſiderium corporum eſſet quieti dabant, tandem ad caſtra Liuij prope Senam, noctu teſſera accepta, inſcio Aſdrubale, & Hannibale peruenit, ſequentique die pugna commiſſa, quod Aſdrubal geminatum exercitum ignoraret, ac errore pauciores hoſtes putaret, victus eſt. Qui error Liuio teſte, ſi pugna protracta, tum ab Annibale, tum ab Aſdrubale detectus fuiſſet, victoriam Romanis abſtuliſſet. Tantum poteſt in re militari diligentia.

DVCES PRINCIP: ET MARCHIONES ITALIÆ. 119

Nicolaus Vrsinus Nolæ et Pitigliani Princeps Generalis Præfectus Senensi: Florentini populi Xysti Innocentij Alexandri VI Pont. Max. Ferdin Alphonsi II Neapol Regi demu Venetorum Reipub

Fabritius Colonna Dux Paliani Marchio Tagliacozzæ General S R Ecclés

Prosper Colonna Dux Paliani et Tagliacozæ Gener Supre Car V Imp. Ital

Pyrrus Colonna Marchio Mortaræ Tribunus militum Caroli V Imper

Pompeius Colonna Dux Paliani et Tagliacozæ

SAV-

SAVCIAT ET DEFENDIT.

MILLVS hic exhibetur, qui ferreis clauibus extrorſum acumine prominentibus colla canum, non ſolum defendit, vt gnome aſſerit, verum etiam inuadentes alios canes ſauciat. Qua Hierographia oſtendere hic Princeps vult, ſe contra omnes ſuos hoſtes, & inimicos ita bene munitum eſſe, vt ſi opus fuerit etiam eos offendere defenſionis legitimæ cauſa poſſit. Idq; recte, non poteſt enim princeps bello laceſſitus ſe bene defendere; niſi data occaſione oppugnet hoſtem, illique rationes nocendi præſcindat, & auferat. Qui enim tantum defenſioni ſtudet, ſolumque defenſiuum, vt aiunt, bellum gerit, multis incommodis ſe afficit, ſuoſque prædæ inimicis obiicit, nullamque victoriam habere poteſt aliam, quam vt hoſtis laceſſere deſinat, & quieſcat. Qui offendere ſtudet, non ſolum ſe defendit, ſuoſq;, ſed victoriam inſignem ſuperato hoſte habere poteſt. Vt itaque canis millo & ſcutū & telum habet: ita & hic Princeps armis ſuis ſe tuetur & hoſtem oppugnat.

VIGILIIS ET MODERATIONE.

VIGILIAS noctua ſignificat, propterea quod noctu vigilet; cum enim dies eſt, in truncis arborum, aut ſpeluncis latitat. Frenum moderationem notat, eo ſiquidem equi moderantur, hominiq; obſequioſi redduntur. Vtrunq; certanti neceſſarium eſt, ſiue ſpirituale certamen, ſiue mundanum ſuſpiciatur. In ſpirituali certamine, vigiliis impeditur Sathan, aut diabolus, ne incautum obruat, & priuſquam ad defenſionem paratus ſit, necet. Propterea dicit Chriſtus vigilate, & orate; vt non intretis in tentationem. Moderatione vero reguntur animi affectus, ne Sathanæ delitias, & illecebras ſequantur, ac equi effrenis inſtar, hominem perdant. In mundano certamine contra hoſtem, vel contra fortunam, aliaque aduerſa, quæ contingere Principi poſſunt, non minus vigiliis & moderatione opus eſt, vt ſtatus ſeruetur. Vigiliis vt hoſtis præcaueri, antequam propius accedat, ac fortunæ inſultus prohiberi, antequam præſto ſint, ſeditioneſq; in republica impediri, priuſquam capita habeant, poſſint: Moderatione, vt hoſtis non tumultuarie, ſed ſapienter arceatur, ac fortunæ inſultus, qui præ manibus ſunt, prudenter declinentur, ſeditioneſque ac ſeditionum in republica capita, legibus tanquam frenis coerceantur: Hæc enim ſi Princeps in ſtatu ſuo ſeruauerit, ac VIGILIIS ET MODERATIONE populum ſuum rexerit, firmum ac ſtabile habebit imperium.

INCVLPATA TVTELA.

GRvs accipitrem necat, quæ alias ab accipitre rapi, ac interimi victus gratia ſolet. Verum non facile accipiter gruem ſuperare & vincere poteſt, quia dorſum roſtro ita munit grus, vt dum gruem rapere vult accipiter, ventrem in roſtrum coniiciat, ac ſeipſum interficiat. Ita in hoc Hieroglypto ſuperatus & interemptus à grue ſe defendente accipiter cernitur: idque iure: quia vim vi repellere licet, & omnis, quæ pro vita, cum aduerſarij damno, aut nece, tutela inſtituitur, inculpata & iuſta eſt. Quilibet enim ſuam vitam, ſi alterius vitæ præferat, id quod naturæ debet, conſeruationem videlicet ſui ipſius perſoluit. Ac dignior is, (qui non vltro ſe in periculum coniecit) vita cenſendus eſt, illo qui naturæ opus perdere voluit. Excellens enim & admirandum naturæ opus eſt humanum corpus, tanto artificio conſtructum, totque annis educatum: ac is morte dignus, qui id naturæ artificium delere conatur. Princeps itaque dum hoſtes ſuos quibuſcunque poteſt modis, ſe delere velle, ne ab illis deleatur, hac Hierographia oſtendit, neque imprudens, neque iniuſtus videtur.

INGENIO EXPERIOR FVNERA DIGNA MEO.

NARRAT Iouius quod Proſper Columna iam ſenex amoribus fuerit deditus,(etiamſi Poeta id ſenibus dedecori eſſe velit, dum canit:
Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.)
ac ſcribit, amaſſe illuſtrem fœminam, quæ illi mutuum amorem reddebat. Quē cum ille tegere, & honeſtum haberi vellet; ſemel ſecum familiarem quendam, ſed humili loco natum nobilem, vt fœminæ pudicos mores videret, adduxiſſe. Qui fœminæ (vt ſolent, inſtabiles & inconſtantes eſſe, ac nouis rebus delectari) ita placuit, vt gratiam & copiam ſui illi fecerit. Quod, cum ſummo animi dolore percepiſſet Proſper, taurum Perilli pro Hieroglypto adiecto Symbolo INGENIO EXPERIOR FVNERA DIGNA MEO, elegit; vt oſtenderet ſe flammis amoris exuri, ac mali ſui ſeipſum cauſam eſſe, quod amaſiæ ſuæ alium adduxiſſet procum: ac eumdem errorem commiſiſſe, quem Perillus olim commiſerat: dum proprij interitus cauſa eſſet. Perillus enim Tyranno Phalati inuenerat modum quo homines ingenti cruciatu interfici, abſque aſtantium commiſeratione poſſent. Taurum nempe æneum, cui incluſus homo, ſubſtrato igne, non eiulantis aut gementis hominis vocem, ſed bouis mugitum ederet. Verum Phalaris miratus artificis ingenium, illum tauro includi iuſſit, ac ignem ſubſterni; ita miſer Perillus mugiens proprio inuento, & horribili mortis genere periit.

NE PER PIOGGIA, NE PER VENTO.

id eſt:

NEQVE PLVVIA, NEQVE VENTO.

TVRRIS aut ædificium ſupra rupē extructum, animum Principis indicat, qui, vt turris neq; à vento neq; à pluuia concuti, ac deiici poteſt, ita nec ille à reb. aduerſis. Conſtans enim eſt ac firmus, vt nullo fortunæ, aut aduerſitatis telo imutari, aut conuelli poſſit. Quicunq; huiuſmodi cōſtantiæ propoſitum ſibi proponit Princeps, laude dignus eſt. Nihil enim Heroi magis conueniens, quam fortunæ impetus negligere, inuictum ſe præbere, quæuis perferre, ac oſtendere animum omni fortuna, etiam aduerſa eſſe maiorem: & fortunam potius animo, quam animum fortunæ parere. Id certe martyres complures, qui ſanguinem pro Chriſti fide fuderunt, ac varias calamitates, variaque tormenta pertulerunt, teſtantur. In ferendis enim tormentis, & torturis, etiam delicatæ virgunculæ tam conſtantes nonnullæ fuerunt, vt non tormentis affligi, ſed deliciis frui, ac ſtupentibus tyrannis, ſuaues illis pœnæ viderentur. Quis hic non animaduertit animum infractum, magnum & omnia vincentem: talem ſe habere hic Princeps hac Hierographia oſtendere voluit.

NIL LINQVERE INAVSVM.

POMPEIVS Columna duplici Hieroglypto, nauicula, homineque volante, oſtendit ſe NIL LINQVERE INAVSVM velle, etiamſi vitæ periculum ſubeundum ſit. Magni enim animi eſt, magna etiam cum periculo tentare, & nihil inauſum, aut intentatum relinquere. Sic Icarus tentauit auium volatum æmulari; verum Solis ardore cereis alis liquefactis, in præceps delapſus, interiit. Simili modo nauibus Oceanus prætermauigatur, & ſuperatur, remotiſſimæque

ſimæque noui orbis regiones deteguntur, licet non abſque multorum jactura, & exitio. Hæc ſi ab audentibus inſtituta non fuiſſet nauigatio, occidentis & orientis diuitiæ, adhuc ſepultæ, nobiſque ignotæ laterent. Americus Veſputius vir magnus, & perpetua memoria digniſſimus, primus auſus fuit Oceanum prænavigare ac primus extremas incognitaſque orbis partes detexit. Iſtorum duorum, inſtar omnium exemplo, Pompeius magni ſui animi inſtitutum demonſtrare voluit: ac nihil tam arduum, tam difficile eſſe, vnde ſibi nomen & gloriam comparare poſſit, quin hoc etiam cum vitæ periculo & diſpendio tentare & aggredi audeat. In rebus enim arduis & magnis, ſat voluiſſe ſatis, ac voluntas laudanda eſt, etſi optatus effectus voluntati non reſpondeat. Qui nihil audent & tentant, raro ad magna perueniunt, ac fortunæ beneficio fruuntur. Audaces fortuna juuat, timidoſque repellit, ac nunquam periculum ſine periculo vincitur.

Mutius

DVCES PRICIPES ET MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ 123

Mutius Columna Marchio Mortarær
Generalis et Vexillifer S Rom Eccles

Jeronimus Columna Dux Paliani et
Generalis regis Ferdinandi Arragó

Sarra Columna Dux Pal et Taglia
coza Generalis Alphonsi Regis Neap

Stepanus Columna Dux Paliani
Generalis Alph tun reg Neapet Arag.

Ascanius Columna Dux Paliani et
Tagliacozæ Marchio Mortaræ

Joannes Caraffa Dux. Paliani
Marchio Cauæ Com Mortory. nep P.P paul 4

FORTIA FACERE ET PATI ROMANVM EST.

C. Mutius adoleſcens nobilis Romanus, cum Porſena Hetruſcorum Rex, Romam obſideret, Senatus Romani conſenſu, in caſtra Hetruſcorum ſe contulit, ac in confertiſſima turba, prope regium tribunal conſtitit. Ibi cum ſtipendium militibus daretur, & ſcribacum rege ſedens, pari fere ornatu multa ageret, eumque milites vulgo adirent: timens ſciſcitari vter Porſena eſſet, ne ignorādo regem, ſemetipſe aperiret quis eſſet, ſcribam pro rege obtruncat. Eum ſtatim regij ſatellites comprehenſum, ante tribunal regis ſiſtunt. Tum Mutius, Romanus ſum inquit ciuis, C. Mutium vocant, hoſtis, hoſtem occidere volui, nec ad mortem minus animi eſt, quam ad cædem fuit, & FACERE ET PATI FORTIA ROMANVM EST. Cum Rex ira incenſus, periculoque conterritus, circumdari ignes minitabundus iuberet, niſi inſidias, illi ſtructas proderet. En tibi inquit, vt ſentias quam vile corpus iis ſit, qui magnam gloriam petunt, dextramque manum accenſo ad ſacrificium foculo iniicit, quam cum velut alienato à ſenſu torreret animo: attonitus miraculo Rex cū à ſede ſua proſiliiſſet, amouerique ab altaribus iuuenem iuſſiſſet. Tu vero abi inquit, in te magis quam in me hoſtilia auſus: Iuberem macte virtute eſſe, ſi pro mea patria iſta virtus ſtaret. Tum Mutius quaſi remunerans meritum: Quandoquidem, inquit, eſt apud te virtuti honos, vt beneficio tuleris à me, quod minis nequiſti: trecenti coniurauimus principes iuuentutis Romanæ, vt in te hac via graſſaremur, mea prima ſors fuit, cæteri vt ſors ceciderit, quo te opportunum fortuna dederit, ſuo quiſque tempore aderunt. Huius periculi caſus Porſenam mouerat, vt vltro Romanis pacis conditiones ferret. Ab hoc C. Mutij facto ſumpta eſt Hierographia: Cernitur enim dextra manus cum gladio igne torreri, additum Mutij, Symbolum eſt. Mutium Romanum, Mutius Columna ſibi imitandum in rebus bellicis propoſuit: idque non male, quod equitum præfectus, induſtria & audacia, ad res fœliciter gerendas opus habeat.

CONTEMNIT TVTA PROCELLAS.

Familia Columnenſis in parmis gentilitiis ſolet pro ſigno militari habere antiquitus Sirenem. Eſt autem Siren monſtrum marinum ſuperiori parte virginis forma, inferiori piſcis. Poetæ tres fuiſſe fingunt, ac Acheloi filias. Quæ melodia, cantuſque ſuauitate nautas cum ad ſe pellexiſſent; tandem vndis obruebant, ac interimebant: Hæ, vt in vndis & procellis tanquam in naturali domicilio tutæ viuunt, ac propterea procellas omnes, mariſque tempeſtates contemnunt, ita etiam Princeps iſte Sirenis figura, & Symbolo oſtendit, ſe aduerſa omnia contemnere, ac virtutibus ſuis ita fidere, vt non dubitet, ſe illis omnia aduerſa, & contraria facile ſuperaturum: virtus enim aduerſa non timet; quia ex iis facile eluctatur. Idque tum maxime verum eſt, cum quis iam multoties aduerſa pertulit, ac iis ferendis ita obduruit, vt iam quodammodo in naturam & habitum tranſierint. Tum enim vix ſentiuntur, ac proinde negliguntur & contemnuntur, tanquam ea quæ nocere aut affligere amplius non poſſunt.

ADIMIT QVÆ INGRATA, REFVLGENS.

VT Luna à nubibus tecta, paulatim diſcuſſis nubibus iterum refulget: Ita etiam viri illuſtris, rerumq; bene geſtarum gloria clari, fama, ſi ab inimicorum calumniis, vel conuitiis obſcuretur, ac ad aliquod tempus obnubiletur; tandem virtutis inſita vi ac tempore, inimicorum, aduerſariorumque machinationibus depulſis,

depulſis, iterum refulget, ac in priſtinum ſtatum reſtituitur. Id ſibi futurum virtuti confidens princeps, qui eo tempore quo hanc Hierographiam edidit, ab aduerſariis multa paſſus fuit, pollicetur. Virtus enim & tempus quantumuis deprimatur ac occultetur fama, eam tandem in lucem protrahunt, & quod vere in ſe continet, bonum ſit vel malum propalant. Ob id recte veritas temporis filia appellatur, quod nihil latere ſinat, ſed quæuis in lucem proferat. Admonemur itaque hac Hierographia, ne diffamati, aut rebus aduerſis preſſi, deſperemus, quod tempore tandem mala omnia finiantur. Ac Deus Opt. Max. ſi interdum nos aduerſis affligat, illa iterum ſua bonitate adimat, tandemque radiis benignitatis nobis refulgens, donis innumeris nos ditet, ac malorum paſſorum memoriam iucundam faciat.

PARCE PIAS SCELERARE MANVS.

ACcipiter hic depingitur. Accipitrum genera varia, diſtinctio generum ex auiditate, alij non niſi ex terra rapiunt auem, alij non niſi circa arbores volitantem, alij ſedentem in ſublimi: aliqui volantem in aperto. Itaque & columbæ nouere ex iis pericula, viſoque conſidunt, vel ſubuolant: contra naturam eius auxiliantes ſibi. Regia eſt auis accipiter, animoſa, robur eius in pectore, vnguibus & roſtro, quo prædæ cerebrum ſtatim tranſuerberat. Sicuratus ſi prædam imperitam arripere non poteſt, indignatur, ac vix eo die ad dominum redit. In hac Hierographia accipiter Luſciniã deuoraturus rapit; illa ſupplex laudat accipitrem ac pium, qui trux eſt vocat, admonetque ne pias manus ſceleret. Veriſimile eſt, Myſtam admonere velle eos qui potentiorum iniuriis expoſiti ſunt, vt diſſimulent, bona verba dent, ac ſupplices tempori cedant, donec ira, & indignatio potentum frangatur, aut extinguatur. Lex in aulis Principum; vbi potẽtes etiamſi iniurij, ac iniuſti ſint, reſpici ac coli volunt, vtiliſſima, imo neceſſaria. Hanc qui non ſeruat, neque iniurias & deſpectum ſui, ferre tantiſper, ac magnatibus adulari, vel iocis placere poteſt, ſuperet eruditione & probitate quemuis, nunquam emerget. Non doctos, non probos, non pios vult aula, ſed fictos, qui probitatem in lingua & fronte, ferunt, ac potentibus ad nutum, omniaque obſequia præſto ſunt. Hinc verſiculus: *Qui vult eſſe pius, exeat aula.* Qui itaq; in aula manere vult, Luſciniam imitetur, oppreſſus facile eluctabitur, nihilque vt ad ſumma perueniat, illi inuium erit.

ME TVIS ORNARI.

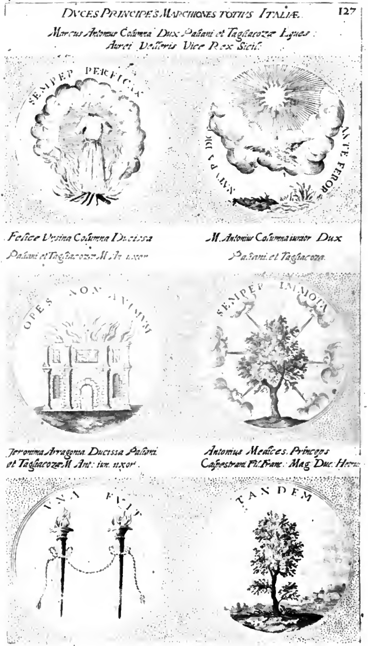
PYramidem aut obeliſcum conſtantiam deſignare, iam ſæpius explicatum eſt. Ornatur pyramis vinea & corona. Vinea, quæ fructum ſuauiſſimum, hominique maxime ſalutarem profert; vbertatem, rerumq; affluentiam deſignat qua Myſta obeliſco notatus, ſe à domino cui fideliter inſeruiuit, donatum agnoſcit & gloriatur. Corona, honorem, gloriam & dignitatem, quam itidem domini munificentia adeptus eſt, quaq; ornatur ſignificat. Quibus omnibus, vt nihil poteſt homini in præmium fidelitatis maius tribui, ita etiam nihil decentius, quam tale beneficium agnoſcere, ac ſi non factis, ſaltem verbis, teſtimoniis, & monumentis, ſe gratum poſteris oſtendere, quod apte profecto hac Hierographia Myſta qui ſe ornari domini ſui beneficiis confitetur, declarat.

OMNES SVB IVGO MEO.

ELeganter Princeps iſte Symbolo ait: OMNES SVB IVGO MEO. Quis enim dubitat, ſub Solis iugo omnia non ſolum inferiora, ſed etiam ſuperiora

periora eſſe. Sol enim lucem ſuam ſtellis omnibus præbet, radiiſque inferiora omnia illuminat, ac calore ita fouet, vt ſine illo, neque animalia, neque plantæ viuere, neque mineralia, & metallica formam aliquam conſequi poſſint: Calore enim mouet cuncta, & in actum redigit, illo deficiente omnia intereunt, quieſcunt, horridamque plane faciem naneiſcuntur. Id hyems, illæque mundi plagæ, quæ arctico polo viciniores ſunt, oſtendunt. Vt itaque ſub Solis jugo omnia ſunt, ac ab ipſo tanquam proximiore numinis inſtrumento, quod ſint, habeant. Ita Myſta indicare voluit, ſe Solis inſtar ſuos ſimili modo ſub jugo habere velle, ac jugum ſuum non minus quam Solis ſuaue fore, eoque vitam, omnemq; commodam viuendi rationem habituros: Huiuſmodi propoſitum principes decet. Qui enim jugum, quo excarnificent, expilent, ac abigant ſubditos proponunt, ac inſtituunt, non Principes ſed Tyranni ſunt, digni vt diis manibus ſacrificentur. Bonum itaq; jugum hic Princeps Sole, à quo omne bonum manat, demonſtrare voluit.

K *Marcus*

DVCES PRINCIPES MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ. 127
Marcus Antonius Columna Dux Paliani et Tagliacozzæ Eques Aurei Velleris Vice Rex Sicil.
SEMPER PERFICIT
NATVRA DICTANTE FEROR
Felice Vrsina Columna Ducissa Paliani et Tagliacozzæ M. An. uxor
M. Antonius Columna iunior Dux Paliani et Tagliacozza.
OPES NON ANIMVM
SEMPER IMMOTA
Jeronima Arragonia Ducissa Paliani et Tagliacozzæ M. Ant: iun. uxor.
Antonius Medices. Princeps Capestrani Fil. Franc: Mag. Duc. Hetru:
VNA FVIT
TANDEM

SEMPER

SEMPER PERVICAX.

PRinceps iſte hanc Hierographiam exhibuit, dum bellum Veronenſe gerebatur. Defendit enim Veronam contra Gallorum, Venetorumque impetus, qui duplici exercitu illam obſederant. Cernitur toga vel tellaris tunica inter ignis flammas illæſa permanere, quia ex albeſtino, aut amiantho lapide conflata eſt. Sciinditur enim aut finditur in filamenta lapis, certoque artificio netur, deinde texitur, vt veſtes & lintea ex eo conficiantur; quæ cum ſqualida, aut ſordida fuerint in ignem, & flammas proiiciuntur, aut detinentur, vt mundentur, nitidaque, ſordiumque expertia fiant. Non conſumuntur enim ab igne, quia lapis iſte omnes ignis non ſolum iniurias perfert, ſed exuſtus mundatur. Vt itaque Amianthus lapis, SEMPER in igne PERVICAX, id eſt: conſtans manet, ita Myſta ſe contra omnes hoſtium conatus, ſemper conſtantem fuiſſe, hac Hierographia oſtendere voluit.

NATVRA DICTANTE FEROR.

QVæcvnqve in hac Hierographia apparent, omnia natura dictante feruntur. Sol ab oriente in occidentem, aut ſi mauis proprio, & naturali motu ab occidente in orientem. Nubes venti afflatum ſequuntur. Mare naturali ſuo motu lunæ motũ ſequitur, & flores ſurſum feruntur. Ciconia etiam NATVRA DICTANTE ſemper altiora petit, ac nubes ſuperare nititur. Propterea hanc Symbolo loqui, & Myſtæ locum ſupplere exiſtimandum eſt. Vt enim Ciconia maria tranſoluat, ac montium omnium iuga, & nubes volatu ſuperat, ac ad ſublimia contendit, ita etiam Myſta in ſe eandem indolem percipere, clare demonſtrat. Proinde ſe non exilibus humilibuſq; eſſe contentum, ſed NATVRA DICTANTE ad altiora, vt iis potiatur FERRI, ſiue ea ſint mundana, vt honos, gloria, & virtus, quæ ceteris rebus omnibus præferuntur, ſiue cœleſtia, vt æterna fœlicitas, ac Sol ille æternus Deus, ad quem abſque virtute non datur acceſſus. Ad hunc enim Solem qui NATVRA DICTANTE fertur, beatus vere dici poteſt, pauci enim propter primi parentis lapſum ad illum Solem ſummum bonum, plures ad malum feruntur. Numini acceptum ferendum eſt, ſi quid boni appetimus, & conſequimur.

OPES NON ANIMVM.

FVit hæc Hierographia primum inuenta ab Erſilia Corteſe de Monti nobiliſſima fœmina, quia proci quos repudiarat multis cladibus ipſius bona, vt ſe vlciſcerentur, affecerant. Ab hac proculdubio deſumpſit hæc Principiſſa hanc Hierographiam, quæ fortaſſis opum fortunæque iacturam, alterius inſtar paſſa fuit. Oſtendit itaque animi conſtantiam, & fortitudinem, ac ſe nulla fortunæ, calamitate, impetu, aut inſultu commoueri, aut frangi: ſed animum inuictum tenere: quia etſi incendio omnia delerentur, tamen OPES tantum NON ANIMVM exuri Hic enim ſuperſtes, & firmus, infœlicia, fœlicia efficere, ac res amiſſas, perditaſque, arte, induſtria ac prudentia recuperare, omniaque in priſtinum ſtatum reducere poteſt. Sequi videtur hoc caſu Biantis dictum: qui incenſa patria admonitus, ſeu increpatus, quod nihil ſuorum bonorum ex incendio ſecum efferret, vt cæteri, reſpondiſſe dicitur: bona mea omnia mecũ porto: animum intelligebat, variis virtutibus, artibus, ac ſcientiis inſtructum, ſupellectili ac pecuniis præferendũ, quo non ſolum præſentis fortunæ iniurias ſe ſuperare, ſed ita rem ſuam inſtituere poſſe confidebat, ne in poſterũ egeret. Hærent enim præcordiis vera bona, viuoque nihil eripitur poſſeſſori, ſed ne mortuo quidem, in anima ſiquidem ſunt, quo nec fortunæ, nec mortis dextra ſe porrigit. Vera bona & virtutes non delentur fortunæ telis, nec igne extinguuntur; Imo potius augentur & clariores fiunt. Vt enim Solis ſplendor poſt tenebras, ac diſcuſſis

nebulis viuacior apparet,ita & virtus calamitate obſcurata,tandemque depulſa, clarior elucescit. Premitur non opprimitur virtus, ac quo magis deprimitur, eo fortius ſe erigit.

SEMPER JMMOTA.

DIVERSAM à patre & matre Hierographiam edit M. Antonius Columna Iunior: Sed eodem ſenſu: vt enim quercus arbor durissima, & robuſtiſſima, omni ventorum generi ſeſe opponit, ac ſemper immota manet: ita principum & Heroum animi nullis fortunæ telis cedere debere oſtendit. Frangi leui fortunæ aduerſæ afflatu animum, muliebre eſt, & viro indignum. Fortis vir, non ſolum aduerſa non metuere, ſed ne mortem quidem debet: vt Socrates, qui Platone teſte in Apolog. morti adiudicatus, propter philoſophiæ ſinceram profeſſionem, ad iudicem conuerſus ait: Equidem vos omnes ſingulari quadam beneuolentia complector: parendum tamen potius duco Deo immortali, quam vobis. Itaque quamdiu & ſpirabo & potero, nunquam philoſophiæ curam abiiciam: nec veſtri admonendi, modoq; ac more meo adhortandi ad virtutē, quemcunq; ex vobis nactus fuero, occaſionem omittam. Huiuſmodi fortitudinis exempla apud Chriſtianos eorum, qui pro fide ſanguinem effuderunt, multa extant: Imo & tenellæ virgines, vt S. Catharina, Apollonia ac aliæ innumeræ, nō ſolum mortem non timuerunt, ſed ſummas delicias, in pœnis crudeliſſimis, & atrociſſima morte ſe percepiſſe, ſæpe ſpectantibus demonſtrarunt.

VNA FVIT.

MVLIERVM & virginum Hierographicæ inuentiones, plerunque virorum ingenij acumine & elegantia ſuperant: vt præcedentes complures examinatæ, & hæc facile oſtendunt. Nec mirum, cum fœminæ ingenium à durioribus negotiis, ciuilibus curis, ac grauioribus ſtudiis ſolutum, amoribus, animique affectibus totum incumbere poſſit. Hæc certe ſi quæ alia mihi ingenioſa videtur: inquit Symbolum VNA FVIT, nempe candela ardens, id eſt anima, vita vna, imo humanum corpuſculum vnum ardens, viuens amore optati ſponſi: Quid enim aliud corpus virginis amore ardens, quam candela ardens? Candelæ vita, ignis & ardor eſt. Virginis amantis vita, amor ſponſi aut ſponſus ipſe; neque enim iſtic viuitur aliter, quā in amati corpore. Sed poſtquam virgo ſponſum conſecuta eſt, & coniunx facta: iam duæ candelæ, vinculo appatent ligatæ, ac ſimul mutuo amore flagrantes, duplicatoque lumine ſe mutuo iuuantes, alioſque illuſtrantes. Tum gaudent ſe binas & iunctas, quæ antea ſolæ fuerunt, non ſolum vt ſibi prodeſſe & lucere, ſed etiam aliis poſſint. Hoc gaudium hac Hierographia propalare Principiſſa Hieronyma voluit.

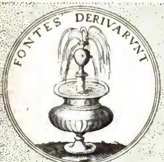
TANDEM.

PROCERA arbor quam Hieroglypton exhibet patrem, propago filium authorem Hierographiæ deſignat. Symbolum TANDEM, mentem Myſtæ etiam vno vocabulo ſatis explicat. Cernitur arbuſculæ propago à maioris radice expullulans, quæ TANDEM excreſcet, ac maiori ſimilis fiet: Hæc enim arborum natura & proprietas, vt quæ à radicibus eiiciuntur germina, in eiuſdem generis arbores excreſcant. Promittit itaq; Antonius iſte filius, ſe patri ſimilem TANDEM fore: virtutib. nempe, omnibuſq; animi, quibus ille pollebat, dotib. Neq; enim aliud laudarētur propoſitum, cum virtutes, non vitia maiorum imitanda ſint. Quam fuerit autem pater vir omni virtutum genere clarus, neminem latet. Hunc quod filius ſibi imitandum proponat, ac ſe ſimilem parenti fore promittat, iure laudandus venit: Maiorum enim virtutes æmulari egregium, ſuperare glorioſum, ac vtrumque non laude ſola, ſed corona dignum immortali.

Ioannes

DVCES PRINCIPES ET MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ 131

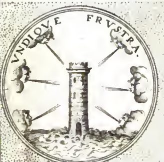
Iones Maria Varanus I. et ultimus Dux Camerini. gener P.P. Leonis X.

Ioannes Farnesius Dux Castri et Camerini. Gener regis Francis Galliæ.

Bortoldus Farnesius. Dux Camerini et Castri.

Carolus Spinellus Dux Seminariæ.

Carolus Spinellus Dux Seminariæ.

Ferdinandus Dux Calabriæ Vice Rex Valentiæ Fri. Regis Neapoli fil.

FONTES DERIVARVNT.

EX Symbolo & figura facile colligitur, Principem hunc viuos & perennes aliquot fontes in aquæductum aliquem deriuaſſe rei pub. iuuandæ cauſa, ac in perpetuam præſtiti officij memoriam, hanc Hierographiam poſteris reliquiſſe. Prudentes ſunt illi Principes, qui multorum commoda quærunt, ac ea conſtruunt, quæ non ſibi ſolis voluptati, ſed populo vniuerſo vtilia ſunt. Inter hæc aquæductus præcipuum locum habere debent. Proſunt enim aquæductus in ciuitatibus, ad extinguenda incendia, ad rem domeſticam & culinariam, ad varias opificum officinas, ad molendina & alia innumera, ſine quibus incommode viuitur, nulla eſt ciuitas etiamſi flumine careat, quin arte aquæductum extructum habere poſſit: Sed magiſtratuum ignorantia aut negligentia, tantum beneficium ſæpe omittitur. Vbi flumen nullum eſt, ex ædium ſtillicidiis collecta totius anni aqua, aquæductui ſufficere poteſt, ſi artificioſe conſtruatur: Verum vbi politici non ſunt, fruſtra non conſueta, aut noua proponuntur. Multi malunt glandibus, quam tritico veſci.

FLAVESCENT.

MATVRITAS perfecta frumenti Symbolo promittitur. Spectantur enim quatuor frumenti manipuli, qui aeri expoſiti aliquot diebus, Flaueſcunt, ac frumentum ſpicis incluſum, terreoque humore adhuc humidum plenam maturitatem adipiſcitur. Non dubium eſt, quin Myſta, ſi dum Hierographiam ederet, ætate iunior fuerit, ac propterea ad res gerendas, non ſatis adhuc idoneus, breui ætatis, & iudicij maturitatem ſibi fore, Symbolo ſuis promiſerit. Verum ſi ætatis ratione hæc Hierographia conſtituta non fuerit, aliquid magni Myſta præ manibus, ac in promptu habuit, quod quidem nondum perfectum & abſolutum, breui tamen fore ſpondet: ac ob id moram rei certæ, & venturæ, æquo animo tolerandam eſſe. Vt enim frumentum in manipulos congeſtum, non ſtatim in horreum deportari debet, ſed primum Soli exponi, vt ſiccatum, horreiſque ingeſtum, non facile putrefiat, & corrumpatur, ita res vtiles, neceſſariæ, & magnæ, antequã occaſio ſe offerat, expediri, & præcipitari non debent. Mora quippe adiuncta, paulatim ita regendæ ſunt, vt fœlicem ſortiantur euentum: Tempus enim quæuis negotia maturat, ac rebus gerendis opportunitatem præbet.

VNDIQVE FRVSTRA.

TVRRIS ex quadrato lapide in mari vel flumine extructa eſt. Hanc vndique ventorum afflant procellæ, ſed fruſtra. Turris, Ducem, eiuſq; animum notat. Vẽti & vndæ aduerſarios, ac hoſtilia quæuis. Vt itaque turris firma, VNDIQVE FRVSTRA impeditur, ac deiici non poteſt; ita Dux iſte ſe non ſolum forti animo eſſe profitetur, nullaſque fortunæ vel aduerſariorum minas & inſultus extimeſcere: ſed etiam tam firma baſi inniti, vt nullo fortunæ impulſu nulliſque aduerſariorum arietibus concuti, aut conuelli poſſit. Baſis autem, bona conſcientia, & virtus eſt. Bona ſiquidem conſcientia aduerſa non timet, ne mortem quidem, quam beatam fore, & aduerſitatum omnium finem agnoſcit. Vitam etiam iucundam & lætam, vt mala, triſtem facit.

Si recte facies, hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Statius:

Inuigilant animo, ſceleriſq; parati
Supplicium exercent curæ. Tunc plurima verſat
Peſſimus in dubiis timor.

Virtutis etiam ea vis eſt, vt non ſolum externorum hoſtium vim repellere,

& illudere

& illudere, eorumq; conatus fruſtraneos facere poſſit: Sed etiam, vt internos illos hoſtes, id eſt, vitiorum impetus, animique prauos affectus, iram, auaritiam, inuidiam, libidinem, ambitionem, ſuperbiam, gulam ac ignauiam domet, frenet, ac vincat.

EX VVLNERE VIGOR.

ANTIQVA Gnome eſt: Vireſcit vulnere virtus. Ab hac Symbolum deſumptum videtur, eodem fere ſenſu. Quercus virtutem ſignificat, conſtantiam imprimis, & fortitudinem, quia à nullis procellis, aut tempeſtatibus facile deiici poteſt. Securis vero qua vulneratur; hoſtes, inimicos, ac res aduerſas deſignat. Vt itaq; ſecuris quercui vehementius adacta, eandem vulnerat, ac à vulneris & fiſſuræ viaut vigore, ita detinetur, vt vix, & non ſine magna vi abſtrahi poſſit: ita iſte Princeps, ſi ab hoſtibus, vel rebus aduerſis laceſſitus, aut læſus fuerit: non ſolum ſe non abiicere, ac minuere animum, ſed potius retinere, ac augere, oſtendere vult. Vt optime hac ratione EX VVLNERE, ſeu incommodo illato, VIGOR prodire, dici poſſit. Hoc enim proprium viri fortis, & magnanimi eſt, vt læſus aut preſſus, illi creſcat animus, ac illatum incommodum euincere & depellere, vel patiendo, vel obſtando fortiter, conetur.

NONDVM IN AVGE.

ORBIS quo Sol defertur, non eſt orbi terrarum concentricus: Hinc fit, Solem interdum remotiorem, interdum propiorem terræ eſſe. Cum longiſſime à terra diſtat, in auge eſſe dicitur. In hac Hierographia, neque in auge, neque in oppoſito augis eſt, ſed in medio itinere mouens ſe, & tendens verſus augem. Carolus Spinellus primus author iſtius Hierographiæ, qua & nunc tota familia vtitur (& Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ apud ſuam Sac. Cæſ. Maieſtatem Rudolphum II. Imperatorem glorioſiſſimum, nuncius Apoſtolicus) indicare voluit: ſe nondum deſiderata & optata attigiſſe: Quæ autem iſta fuerint, difficile eſt coniectu. Poſſunt enim amores, honores, diuitiæ, ac æterna deſiderari. Amores, à iunioribus & ſolutis, voluptatis cauſa: honores, & diuitiæ à viris, vt aliis benefaciant: ac æterna ab vtriſque, ſi ſapiunt, appeti ſolent. Carolum iſtum in rebus bellicis Carolo Quinto & regi Philippo Hiſpaniarum inferuiuiſſe fideliſſime, ac magno cum ſucceſſu, teſtantur hiſtoriæ. Alij etiam complures iſtius familiæ, qui eadem Hierographia vſi ſunt, & adhuc vtuntur, non minus virtute rebuſque bellicis gloria & honore clari, & illuſtres ſunt, ita vt nihil amplius illos deſiderare poſſe, quis arbitretur. Verum ea eſt magni excelſique animi, & veri principis indoles, iſque genius, vt ſemper altiora petat, maioraque cupiat, ac nunquam extremum fœlicitatis culmen ſe aſſecutum putet. Laudandus profecto, magnique faciendus is appetitus, ſi virtutes ſectetur: hoc enim illa tandem comprehenditur ac tenetur, tenentemque æterna mercede ſatiat.

CAVTIVS.

CIRCVMFERT ſecum domicilium, ſcutum, ac ſepulchrum limax: Dum nimis confidenter repit, & ſub ſcuto, aut teſtudine ſua non latitat, ſagitta feritur, quæ in hoc Hieroglypto humeris infixa apparet. Symbolum ait cautius incedendum fuiſſe. Quicunq; enim hoſtes, vel aduerſa veretur, ita ſe munire, ac ita prudenter ſe gerere debet, vt præuiſa iacula evitentur, ne feriant. Pericula etiam ſemel ſuſcepta erudiunt, ac prudentiores faciunt. Fuit iſte Princeps ab Hiſpanis

incarceratus, quod cum Rege Galliæ, dum Nauarram recuperare ab Iberis vellet, pactum ſecretum habuiſſet: ac ad Regem redeunte in Galliam exercitu, fugam inſtituiſſet. Ictus itaque aduerſa fortuna & captus, non facile fidendum, ac prudentius & cautius eum, qui liber eſt, & alicuius partes ſequi vult, quid agat, examinare debere, hac Hierographia oſtendit. Lex hæc prudenti viro præ oculis perpetuo ſit: Periculoſa omnia circumſpecte & non niſi omnibus modis, quibus damnum inferri poſſit, examinatis agenda eſſe. Vigiles enim vt velis, & præuideas cuncta, vix adhuc illæſus euades. Vt tutius euadas, deterrima quæ contingere poſſint, futura ſtatuito, ac ijs, ne fiant, actus & conſilia ſelectiora obiicito: ita CAVTIVS tua inſtitues, pericula vitabis, & prudens eris.

Franciſcus

DVCES PRINCIPES MARHIONES TOTIVS ITALIÆ 135

Franciscus Baucius Dux Andri Generalis Venetorum Republicæ

Ioannes Fridericus Dux Andri etc

Fridericus Dux Montis Alti :

Andreas Matheus Aquauiua Dux Adriæ .

Andreas Capuani Dux Termolis Generalis PP. Iuly III .

Iacobus Boncompagnus Dux Sore filius PP Gregory XIII

SEMPER ARDENTIVS.

AQVILÆ quia proprium eſt altiſſime præ cæteris auibus volare, propterea in Hieroglyphicis, excelſas animi cogitationes notare ſolet. Poteſt itaque recte aquila Myſtam, ſeu authorem Hierographiæ deſignare, ac ſerpens qui pectus aquilæ verberat, amaſiam. Ex Symbolo autem SEMPER ARDENTIVS, dignoſcitur ſerpens dipſas eſſe, qui à ſe verberarum, ſiti inſatiabili cruciat, ac ita afficit, vt quò plus bibat, ardentius potum appetat. Similis ſitis in amore animaduertitur: qui enim formoſæ fœminæ, aut puellę amore captus eſt, quo plus eam contemplatur, SEMPER ARDENTIVS majorique contemplandi deſiderio afficitur & tenetur. Ea enim amoris vis eſt, vt amans nunquam viſu amicæ ſatietur, ſed SEMPER ARDENTIVS intueri cupiat, donec illa fruatur, ac illi vniatur.

NON COECA CONDEMVR IN ALVO.

EQVVM Troianum Hieroglypton refert, cujus hiſtoria Sex. Æneidos à Virgilio recitatur. Is Græcorum dolo Troiæ capiendæ cauſa extructus erat. Obſederant enim decennij ſpacio Troiam Græci, ac cum ſe capere vrbem poſſe deſperarent: ad fraudes, & dolos conuerſi, equum immenſæ magnitudinis conſtruxerunt, intus concauum ac militibus tantum repletum. Hoc in caſtris relicto, caſtra ipſi deſeruere, ac ad Tenedum inſulam non procul inde diſtantem ſe receperunt, paucis circa equũ relictis, qui nunciarent Troianis, Mineruæ ſacris occupata vrbe dedicatum fuiſſe, ac propterea optimum fore, ſi tantũ Deæ oblatũ munus, in vrbem illæſum ad Deæ delubra deferretur. Troiani machinam admirati, ac religione commoti, cum per portas non poſſent, dirutis ciuitatis muris, viam equo fecerunt, ac in ciuitatem traxerunt. Id cum Græci audiſſent, ſtatuta hora ad mœnia properarunt, ac equo incluſi pactum facinus cum aduenrantibus ſocijs aggreſſi, ſimiliter tumultum non leuem equo egreſſi, in ciuitate excitarunt: Ita vt tandem vrbe, Troianis expulſis, potirentur. Ad hanc hiſtoriam alludit Myſta dum ait: NON COECA CONDEMVR IN ALVO. Quo Symbolo indicare vult, ſe non dolo, & fraude, ſed virtute hoſtes ſuos ſuperare velle. Generoſa mehercle Gnome: Animus enim magnus non tecte, & clanculum, ſed aperte inimicis nocere cupit, vt illi, ſe non fortuna, ſed virtute ſuperari ſentiant, ac virtus, inimici dolorem augeat. Cum itaq; ſe vlciſci cupit Myſta, palam id facit, vt inimicus, ſi illi impar ſit, majorem dolorem, quod ſe viciſſim vlciſci non poſſit, & hoſtem à quo injuria illata eſt, noſcat, impunitumque ſinere cogatur, habeat. Hæc ſunt animi magni indicia, leoniſque, non vulpeculæ naturam oſtentant.

PRVDENS SIMPLICITAS.

INTER ea quę vitam beatiorem efficiunt, Martialis prudentem ſimplicitatem enarrat. Inde Symbolum deſumptum eſt. Simplicitatis prudentis Hieroglypton columba eſt; abieti arbori rectæ, quæ nullis tecta eſt ramis inſidens. Prudentia columbæ colligitur ex eo, quod excelſæ arbori inſideat, alis ad volatum extenſis: vt accipitrem facilius, & procul conſpicere, ac ipſius dolos, technas & pericula fugiendo & auolando illudere extemplo poſſit. Columbæ vero ſimplicitas, tum arboris rectitudine, qua propria natura ſurſum ignis inſtar abſque vlla curuatura tendit: tum eo ipſo, quod columba detecta ſedeat, ſignatur. PRVDENS

DENS enim SIMPLICITAS non cadit, niſi in eum, qui rectus, & apertus, id eſt, non tectus eſt. Talem proculdubio hic Princeps ſe eſſe, profiteri hac Hierographia voluit: verum veri Principis ſignum: Qui enim ſimulare cogitur, & apertus eſſe non poteſt, is, neque regnat, neque regnare ſcit. Non regnat, quia voluntatem ad quæuis imperia liberam non habet: nam ab eo ſtringitur, quod ſimulationem poſtulat. Regnare neſcit: quia id, quod ſtringit voluntatem, amouere ac tollere non poteſt. Qui ſimulare coguntur, plerunque tyranni ſunt, quia ſimulant, vt decipiant, ſeditionem effugiant, ac ſuos ſub jugum pedetentim redigant. Si recti & aperti eſſent, boni principes eſſent, ac non niſi quod æquum & juſtum eſt, peterent, ad quæ ſimulatione nulla opus eſt. Huiuſmodi quiuis vir bonus facile concedit Principi, ac ratione regnanti libenter paret, quod hac ratione non bonis, qui lege opus non habent, ſed malis imperet, qui, vt boni defendantur, beateque viuant, coercendi ſunt.

QVID IN ARIDO?

NVLLVM eſt animal, quod extra naturalem vitæ ſibi commodæ locum, bene viuere poſſit. Piſcibus aqua, quadrupedibus terra, & auibus aer, vt ſuum victum & pabulum habeant, conuenit. Quæ ſi mutes, & piſces in aere, aues in aquis, viuere velis, naturam ipſam auferes, & non vitam, ſed interitum omnibus procurabis: Ita enim Deus Opt. Max. apte inferiora hæc omnia conſtituit, eumque ſenſum animalibus dedit, vt vnumquodque non ſolum quis locus illi, vt diu viuere poſſit conueniat; ſed etiam qui cibus, qui potus ſentiat, quem ſi mutet, vel interit, vel ægram & moleſtam trahit vitam. Hic Cete, vel aliud monſtrum marinum habes: quod quantam vim in mari habeat, nemini ignotum eſt; Sæpe enim maximas naues inuertit, vnico ictu ſternit, vndiſque obruit. Sed QVID, vt inquit Symbolum IN ARIDO? ſupple poteſt? nihil profecto: Dum enim ad littus excurrit, ac intempeſtiue aquis deſtituitur, immotum jacet, breuique moritur. Nihil itaque in arido, ne viuere quidem poteſt. Dux iſte Adriæ, ad familiæ nomen alludit Hieroglypto, ac vt Cete abſque aqua viua diu durare non poteſt: ita nec Ducatum ſuum, (quem Cete figura notare vult) ſine ipſo, aut ipſius familia, (quæ inſtar aquæ viuæ eundem alit, fouet, omnibuſque beneficiis, quæ ad ipſius conſeruationem conueniunt, accumulat) ſtare & florere diu non poſſe, hac Hierographia oſtendit.

FORTIBVS NON DEERVNT.

MANIPVLVS hic cernitur miſſilium haſtarum, quas Romani pila vocabant. Erat autem omnium longitudo ligni, fere tria cubita, quibus ſingulis aptabatur telum ferreum hamatum, longitudine par ipſi ligno, cujus nexus ita valide firmabatur, vt non prius deuinctio illa, inter vtendum ſolueretur, quam ipſum ferrum defringeretur. Haſtatorum principum, & triariorum apud Romanos, erant arma iſta miſſilia quibus ſcuta & loricas ſæpe tranſuerberabant; hoſtium ſcutis ſi hærebant illa reddebant inutilia, cum ſemilanceis hodiernis comparari poſſunt, niſi quod grauiores ſint, & mitti non poſſint. Myſta hanc Hierographiam ad terrendos hoſtes, & aduerſarios elegiſſe videtur: Oſtendit enim, ſibi tanquam viro forti, neq; animum, neque arma defutura, vt vim vi repellat, ac illatas iniurias vlciſcatur; FORTIBVS enim NON deſunt arma, & iacula, cum ſæpe viri fortis, & grauis oratio, armorum vices ſuppleat, hoſtiumq; conatus ſupprimat & impediat. Admonere etiam hac Hierographia Princeps velle videtur, ne temere ſubditi etſi inermes, vexentur, & ad ſeditiones cõpellantur, quod fortibus nunquam deſint arma, & furor arma miniſtret; Heluetiorum exemplo, qui cum equis & armis carerent, lanceis, haſtiſque, principes & nobilitatem expulerunt, ac ſe in libertatem receperunt.

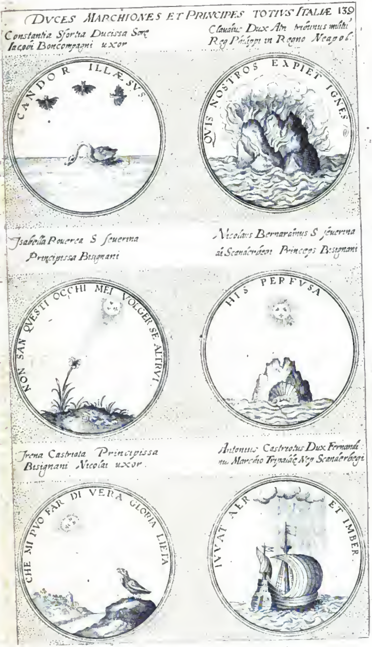
SEMEL

SEMEL IN ÆTERNVM.

VOlitat in ſublime aquila, ac Solem intuetur, quem SEMEL intueri, ac IN ÆTERNVM, vt Symbolum ait, cupit, hoc eſt, ſemel & ſemper: Non enim cum aſpicere incepit, intermitti aſpectum, ſed permanere perpetuo vult: Aquilę natura, vt aliquoties diximus, ea eſt, quod omnes aues volatu ſuperet Solemque illæſa oculorum acie, intueri poſſit. Ob quam cauſam excluſos & adultiores pullos probat: quorum ſi viſum hebetari, aut offendi Solis radijs percipit, tanquam adulterinos è nido, vt alimenro indignas præcipitat. Aquila in hac Hierographia Ducem notat, qui Solis, id eſt, adamatæ Amaſiæ ſuæ ſplendore ſemper frui deſiderat. Hoc enim commune omnibus amantibus eſt, vt nunquam aſpectu Amaſiæ ſatientur, ſed perpetuo ſibi præſentem optent. Theologice poſſumus Hierographiam explicare: Ducis nempe animum, amore diuino capi, Deique conſpectum & vnionem, SEMEL IN ÆTERNVM expetere, vt aquila, viſibilis Solis ſplendore, ſemper delectari cupit. Quo ſenſu elegans & pia eſt Hierographia, id proponens, quod omnibus qui æterno Sole frui volunt, perneceſſarium eſt. Niſi enim quis Deum Opt. Max. amet ex toto corde, nunquam illi vnietur.

Conſtantia

465

DVCES MARCHIONES ET PRINCIPES TOTIVS ITALIÆ 139
Constantia Sforta Ducissa Sore Iacobi Boncompagni uxor
CANDOR ILLÆSVS
QVIS NOSTROS EXPIET IGNES
Isabella Rouerea S Seuerina Principessa Bisignani
Nicolaus Bernardinus S Seuerina
NON SAN QVESTI OCCHI MEI VOLGER SE ALTRVI
HIS PERFVSA
Irena Castriata Principissa Bisignani Nicolai uxor.
Antonius Castreotus Dux Fernandi
CHE MI PVO FAR DI VERA GLORIA LIETA
IVVAT AER ET IMBER

CANDOR ILLÆSVS.

VESPERTILIONES hic inimicos,& inuidos notant. Olot Principiſſam. Veſpertilio neq; quadrupes, neq; auis eſt, vtriuſque tamen naturæ patticeps: Pedes enim haber ac dentes,vt aliæ quadrupedes, pennis plumiſque caret: Lucem Solis non ferr,propterea veſperi tantū membranis, non alis, vt auis volitat. Cygnusalbedine, & candore cæteras aues ſuperat. Apollini ſacer eſt, à quo diuinationem habere videtur: Nam præuidens quid in morte ſit boni, cum cantu & voluptare moritur. Muſarum etiam ob cantum ales dicitur, ac boni ſemper eſt ominis, Ennio teſte:

Cygnus in auſpiciis ſemper latiſſimus ales.
Hunc optant nautæ,quia non ſe mergit in undis.

Vt vero eximius candor Cygni,à veſpertinis tenebris obſcurari non poteſt, multoque minus à circumuolitantibus veſpertilionibus:Ita & iſtius Principiſſæ animi candor,contra peruerſorum &inuidorum hominum rechnas illæſus permanet:neq; injuriis aut calumnijs offendi, aut lædi poteſt. Magni profecto animi indicium eſt, iniurias & calumnias contemnere, ac innocentiæ ſcuto excipere,vindictamque Deo ſoli relinquere. Narratur de Iulio Cæſare, quod nullarum rerum obliuio quam injuriarum illum capere poterat; ob quam cauſam à multis olim philoſophis laudatus fuit,& pro magnanimo habitus. Nunc nobiles viri,ſi inultas injurias relinquant, ſe pro abiectis haberi opinantur, tanta eſt hujus ſeculi,in dijudicandis rebus veris à falſis caligo: Verum hæc Principiſſa hac Hierographia,ſe præſtantius hac de re habere judicium oſtendit.

QVIS NOSTROS EXPIET IGNES.

NOn dubium eſt, quin iſte Dux, dum ait, QVIS NOSTROS EXPIET IGNES, amoris ignes & flammas intelligat: Ac amicæ ſuæ ingenioſe hac Hierographia ſignificet,(cum fortaſſis alijs rationibus præcluſa illi ſit via)quam vehementer illius amore flagret, quantiſque flammis, quas ne Oceanus quidem extinguere poſſit, ardeat. Comparat enim amoris vehementiam, Æthnæ aut Heclæ montis flammis, quæ perennes, & perpetuæ, neq; ab imbre neq; mari,aut fluuio extingui poſſunt,tantaq; vi ſaxa ingentia eructant,vt ad aliquot miliaria,ignis vi proiiciantur. Eleganter omnia;vix enim amoris igne & flammis aliæ maiores eſſe poſſunt. Vtpote quæ microcoſmum conſumunt,in tabem redigunt,ac plane exurunt: Primum enim amantes triſtes,abjecti animi, ac pallentes fiunt, longiſque ſuſpiriis vitam trahunt, tandemque paulatim miſeram vitam agunt,ac extabeſcunt. Id apud Plautum teſtatur adoleſcens, dum ait:

Iactor,crucior,agitor,ſtimulor,verſor in amoris
Rota miſer,exanimor,feror,differor,diſtrahor,
Diripior,ita nullam mentem animi habeo,vbi ſum,
Ibi non ſum: vbi non ſum ibi eſt animus.

Complures vt has animi anxietates, amoriſque flammas effugerent, ſibi ipſis carnifices fuerunt. Sic Medea ſeipſam in ignem conjecit: ac Iphis puer ſe ſuſpendit,cum Anaxareten puellam incredibili amore perſequeretur: & Cephalus ob amorem Pterole Degniti filiæ, ex ſaxo ſe præcipitauit. Quis iſtos neget maximis flammis exuri,cum ſola mors,omnium rerum inducens obliuionem, illas expiare poſſit.

NON

NON SAN QVESTI OCCHI MEI
VOLGER SE ALTRVI.

INQVIT Italice. Non poſſunt oculi mei alio ſe vertere;nonmirum: tanta enim eſt Solis pulchritudo, tam gratus calor,vt floſculi omnes, ac inter cæteros ocellus ſeu garyophyllus,(ab oculis enim nomen habet) Solis aſpectum ſequatur, ac illi faciem opponat. Lætantur enim omnes floſculi Solis aſpectu,tum quod ab eius radiis illuſtrentur, ac pulchritudo eorum conſpicua reddatur, tum quod illius calore foueantur,nutriantur,&excreſcant.Floſculorum exemplo,hæc Principiſſa teſtatur amoris coniugalis vehementiam, ac ſe Solis, id eſt mariti conſuetudine & conſpectu ita delectari, (vtpote cuius beneficio, vitam & dignitatem habeat)vt nullius alterius rationem ullam habere poſſit.Mulieris probæ officium eſt, viri mores ſequi, illoſque ſibi à Deo pro lege conſtitutos exiſtimare, ac obſeruare, ſi fœlicem cum marito hic & poſt obitum vitam degere velit. Quæ viro obſequioſa non eſt, ſibi infelicem vitam facit,rem familiarem peſſundat,prolem malis exemplis educat,ac animæ ſuæ iacturam facit. Recte itaque & prudenter hæc Principiſſa maritum ſolum amat ac colit, aliorumque virorum conſpectum negligit,& contemnit.

HIS PERFVSA.

CERNITVR hic concha margaritifera, vnionem dorſo ferens, ſcopulo innixa,Soli,torique maritimo ſeſe exponens:Symbolum ait HIS PERFVSA. A Plinij & vulgari hominum opinione deſumpta videtur Hierographia: Scribit enim Plinius,certo anni tempore conchas luxuriare,ac maritimum rorem,veluti maritum ſitire,cuius deſiderio hiant, &cum maxime lunares liquantur aſpergines oſcitatione quadam haurire humorem cupitum: ſic concipere grauidaſque fieri,ac pro qualitate roris accepti,ac cœli ſerenitate pulchras fieri. Cœli enim,Soliſque maiorem illis eſſe, quam maris ſocietatem. Turbido cælo, turbidas:ac claro,clatas fieri,ſanoſque partus multiplici conſtare cute.Hæc Plinij & vulgi opinio. Ego ex conchis vniones exemi complures, ac deprehendi illos in animalis corpore naſci, ex eo humore, ex quo teſta ipſius conchæ excreſcit.Humor enim ille, teſtæ adhærens, ſicceſcit paulatim, & induratur,ac non niſi certo tempore ab animali pro teſtæ fabrica eructatur.Hinc ſit conchas multiplici conſtare cute.Dum humor ille ab animali morboſo expelli non poteſt,& in corpore detinetur,ſicceſcit,ac adiecta ſæpius noua cute excreſcit,&in vnionē abit,non ſecus ac in hominum veſica lapides generantur. Dignoſcuntur extrinſecus conchæ, quæ margaritas proferunt: Cum enim pulchræ extrinſecus, & bene formatæ ſunt,margaritis carent, dū tuberoſæ,inæquales,ac morboſæ quodammodo ſunt:tum vniones habent. Parum refert, quod vulgarem hac de re opinionem Myſta ſequutus ſit, dummodo Hierographiæ genuinus ſenſus innoteſcat: Vt enim vnionem paruum & vilem, Solis & roris beneficio, creſcere, augeri, & pulchritudinem, valoremque maximum acquirere putat: Ita ſe, quem propter ætatem iuuenilem, vnioni exiguo comparat, randē ætate & annis(quos Sol deſcribit)auctum,bonaque educatione,virtutibuſque,tanquam rore perfuſum,virum excellentem,magnique pretij fore promittit. Eleganter profecto: vniones enim, vt corpore, ſplendore ac puritate;ita pretio creſcunt.

CHE MI PVO FAR DI VERA GLORIA LIETA.

id eſt:

QVI ME POTEST VERA GLORIA FOELICEM FACERE.

SOL ſe inſpicientem aquilam poteſt vera gloria fœlicem facere vt Symbolum Italice ait. Vera gloria hic eſt ea, quam virtus, & bonarum actionum merita pariunt, ac Sol cœleſtis & ſummus, viſibilis Solis genitor tribuit. Animus itaque nobiliſſimæ fœminæ ſummopere laudandus, quod ſemper Deum contemplari, ac ad illum ſe vertere, vtpote qui omnes mentis tenebras illuſtrare, & illuminare, illamque ſolam lætam efficere poteſt, velit. Quod ſi quis Solem maritum intelligere cupit, non male exponet Hierographiam: fuit enim mariti amantiſſima, qui cum in Hiſpaniam profectus fuiſſet, hanc illi Hierographiam miſiſſe dicitur, vt oſtenderet ſe abſque ipſius copia, & præſentia, verum gaudium nullum habere poſſe. Fuit illa filia, Ducis S. Petri in Galatina, ex nobiliſſima Epirotarum familia, quam Caſtriotam, aut Scanderbeccam familiam vocant. Quæ ferè toti Albaniæ tamdiu imperabat, donec Amurathes Imper. Turcarum occupata Macedonia obſidum loco Ioannis Caſtrioti filios ad ſe vocatos, veneno necaſſet, minori natu Georgio excepto; quem prius à Chriſtianis baptiſatum circumcidi iuſſit, ac Scanderbeg, id eſt Alexandrum Principem appellauit: Beg enim principem ſignificat. Is cum ad vigeſimum ætatis annum perueniſſet, multa pro Turca bella fœliciſſime geſſit, ac ſummus totius militiæ præfectus, ab eo conſtitutus fuit. Poſtea tamen quod à ſuis nimis magni fieret, pœnituit Turcam promotionis, ac rationes quibus interfici commode poſſet, quæſiuit. Id cum ſuboleſeciſſet Alexander, data opportunitate, in Epyrum auitum regnum ſe recepit, ac manu militum collecta, ſibi iterum paternum regnum recuperauit, multiſq; Turcarum millibus ſtratis, & fuſis, multis annis, & quamdiu vixit contra Turcarum vires defendit, & tenuit.

IVVAT AER ET IMBER.

QVI aliquando maria transnauigarunt, proculdubio obſeruarunt, venti, aut aeris impellentis beneficio, dum à velis ſiſtitur, ac excipitur, totam nauem cui adhærent vela, vi illius propelli, ac citiſſime moueri: deinde hunc motum augeri, vehementioremque fieri, ſi vela aqua perfundantur, propterea quod ab aqua obſtructis veli poris aut foraminulis, aeris aut venti nihil, velum tranſire, poſſit: IVVAT itaque, vt Symbolum ait, AER ET IMBER nauis motum. Nauis Principem notat, qui ſcopum propoſitum conſequi cupiens, fatetur abſque cœleſti auxilio ſe conſequi non poſſe; Proinde manifeſte imploratam numinis opem, (qua ducitur, & pellitur, vt eo facilius optatum propoſiti ſui portum, aut ſcopum conſequatur) in ſe percipere. Vt enim nauis abſque vento progredi non poteſt, eoque adjuta, pluuiaque velis perfuſis, facillime curſum perficit: ita etiam abſque Dei auxilio (quod vento & imbre ſignificatur) nihil poſſumus. Vbi itaque id ad manum eſt, omnia nos poſſe, & quæ fieri non poſſe, videntur, credimus. Recte ergo conatibus ſuis adjungit hic Princeps diuinam opem, quæ petenti cuiuis facile præſto eſt, ac difficillima quæque facillima facit.

144 DVCES PRINCIPES MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ

Joan Alfonsus Dux Fernandinus etc

Alphonsus Picolomineus Dux Malphinepos Py II Pont Max

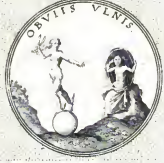

Ludouicus Piccolomineus Dux Malphi nepos Py III Pont Maxim.

Hieronima Columna Ducissa Montis Leonis

Andreas Doria uel Auria et Melphi Princeps Admirallus et Generalis Caroli V Imper

HEBETAT ET ACVIT.

SAxi & rupis ea eſt natura, vt ferrum & malleum hebetet, & acuât, prout ille, qui malleum regit, eum rupi adhibet: Si enim plane in faciem, & ad angulos rectos, vt Geometræ loquuntur, ſaxum verberet, heberabitur proculdubio: Si vero aliter, vt acutum angulum faciat cum rupe, quo minorem, eo magis & facilius malleus acuetur. Vir, Principem: malleus, populum notat Qui reipub. præſunt principes, ac plebem regunt, ſi omnia plane & aperte agant, legeſque nouas patriis contrarias promulgent, ſtricteque obſeruari velint, aut populum tributis, aliiſue incommodis abſque vlla ſimulatione & neceſſitate onerent, aut premant, ſæpe imperium hebetant, in periculum coniiciunt, inualidum ac debile reddunt. Econtra, ſi populum blande regant, ac humaniter tractent, ſtatum & imperium non hebetant, ſed acuunt, id eſt firmum reddunt; vt poſtea quæuis incommoda ſuperare poſſit. Hoc verorum principum, qui amore ſuorum regnum ſtabiliunt, ac publicæ vtilitati ſtudent, illud tyrannorum (qui ſuis exoſi, prima data rebellandi occaſione, omnem imperandi vim amittunt) officium, & munus eſt. Hanc regendæ reipublicæ rationem ſignificare hunc Principem voluiſſe, veriſimile eſt: niſi fortaſſis rupe, aduerſa quæuis, quæ animum & hebetant, id eſt, offendunt: & acuunt, id eſt prudentiorem efficiunt, intelligi voluerit. Aduerſa enim omnia, dum damnum inferunt, aut animum premunt, prudentiorem hominem faciunt. Hinc prouerbium: piſcator ictus ſapiet.

NON VEGO VNDE ESCA.

id eſt:

NESCIO QVA EXIBO.

MYSTA hic Labyrinthũ exhibet pro Hieroglypto. Fuerunt Labyrinthi duo, vnus in Ægypto, alter in Creta. Labyrinthus pyramides operũ mirabilitate ſuperabat: Huic enim duodecim erant aulæ, tecto coopertæ, portas inuicem habentes oppoſitas, quarũ ſex in Boream ſpectabant, ſex Notum reſpiciebant: vnus erat murus exterior, qui illas intra ſe continebat. Domicilia interius erant duplicia: alia quidẽ ſubterranea, alia ſublimia, & ſub illis numero ad tria milia. Ad huius Labyrinthi imitationem, Labyrinthus in Creta à Dædalo extructus fuit, in quẽ includebantur iuuenes tributi nomine ad regem Minoem miſſi, qui à Minotauro vorari putabantur: Verum cũ Theſeus eo nauigaſſet, ab Ariadne Minois filia, Dædali inuentione, edoctus fuit, quo pacto cæſo Minotauro (quod monſtrum fuit quadrupes, capite & brachiis humanis, Centauri inſtar) ab inextricabili viarum errore ſe expediret, ac ad ingreſſum, fili ductu reuerteretur. Oſtendit hoc Hieroglypto Myſta: vt illi, qui Labyrintho intruſi erant, propter multifarias vias egreſſum reperire non poterant, tandemq; à Minotauro deuotabantur, neque aliter quam Theſei filo, ſpes exitus dabatur: ita etiam ſe in hoc mundi theatrum, ad publicam functionem & principatum à Deo vocatum, tot negotiis, curis, ſollicitudinibus & tricis implicitum, vt neſciat quomodo ſe extricet. Difficultates has non ſolum gubernacula & res publicæ, ſed etiam priuatæ augent: dum Sathan alter Minotaurus, vitiorum multitudine & mundanis illecebris, implicatos, quærat vt duoret. His omnibus ſimul qui detinetur, vere in Labyrintho eſt, nulluſque illi egreſſus patet, niſi Theſei filo vtatur, ac illud tanquam itineris ducem ſequatur, id eſt, Dei præcepta & leges obſeruet: His enim facile Minotaurum cædet, & erroneis viis relictis, veram capeſſet, tandemque Labyrintho egreſſus, æternæ libertatis domicilium ingredietur.

EX BELLO QVIES.

VT ex oleæ arboris (pacem deſignantis) ramis, in circumuoluentis rotæ bra-chia incidentibus, contraque motum rotæ luctantibus, rotæ tandem quies oritur: ita ex bello quies naſcitur. Omne enim bellum inſtituitur, vel vt ibi quies fiat vbi geritur, vel vt alio in loco. Sæpe enim foris bellum geritur, vt domi quies & pax ſit. Id qui faciunt principes, vel reſpub. non parum ſapiunt: Hac enim ratione non ſolum ſtabile fundamentum ſtatui ſuo ponunt, dum pax & quies omnium rerum affluentiam, & diuitias ad ſe, pro futuro belli neruo trahant; ſed hoſtes debilitant, & ne ſuam prouinciam aggrediantur, impediunt. Quibus & id foris gerentibus bellum contingit, quod perdere prouincias ſuas non poſſint, alienas vero conquirere, & plerunque hoſtium agros vaſtando, & prædas agendo, illorum ſumptibus bella gerant: Sic Romani, dum in Italia cum Annibale diu bella geſſiſſent, tandem miſſo in Africam Scipione cum exercitu, Italiam ab Annibale & bello liberarunt, & quies domi externo bello inducta eſt, prudenti ſenatus conſilio. Interdum domi bellum geritur, quod ciuile dicitur, cæteris periculoſius & diuturnius: Huius etiam finis, quies, & reipub. tranquillitas ſtatuitur. Oritur enim propter oppreſſionem, principis, optimarum, vel plebis, qui ſeſe in priſtinum libertatis ſtatum reſtituere, vt quiete & ſecure viuant, cupiunt. Qui bellum ambitionis cauſa gerunt, vt aliis imperent, Alexandri Magni exemplo, illi etiamſi ex bellis bella ſerere & quærere, nullamque quietem poſcere videantur: tamen pacificum regnum, omnibus ſub jugum redactis quibus pro libitu imperare poſſint, ſibi proponunt. Ita vt nec hoc modo Symbolum à vero declinet, EX BELLO quietem naſci. Omnia ſiquidem bella propter finem aliquem inſtituuntur, qui alius à bello eſt, & quicunque is ſit, abſque bello eſt, id eſt, belli finis ſeu quies.

OBVIIS VLNIS.

A ſe elapſam alioque delatam fortunam, muliercula *Μετάνοια*, Occaſionis aut Pœnitentiæ filia, tumulo inſidens, expanſis & OBVIIS cum peplo expectat VLNIS: Non enim ſemper aduerſa eſt fortuna neque perpetuo contraria manet: ſed aliquando mutat faciem, ac iterum affabiliori ſe oſtentat, & redit vultu. Hanc reuertentem diligenter obſeruare conuenit, ac OBVIIS VLNIS ejus ducem occaſionem, quæ hic depingitur, excipere: Mulier enim rotæ inſiſtens volubili, nouaculam manu prehendens, taloſque alata, paſſos habens crines, anteriore capitis parte piloſa, ac occipitio calua, non fortuna, ſed eius dux occaſio eſt, à Poetis Dea vocata, ac à Phidia excellentiſſimo ſculptore primum è marmore delineata, quæ Auſonij carmine interrogata, eidemque reſpondens, ſeipſam graphice depingit in Epigram:

Cuius opus? Phidiæ, qui ſignum Palladis eius:
Quique Iouem fecit, tertia palma ego ſum.
Sum Dea quæ rara, & paucis occaſio nota.
Quid rota inſiſtis? ſtare loco nequeo.
Quid talaria habes? volucris ſum, Mercurius &,
Fortunare ſolet, trado ego cui volui.
Crine tegis faciem? cognoſci nolo. Sed heus tu
Occipiti caluo es? ne tenear fugiens.
Quæ tibi juncta comes? dicat tibi: dic rogo quæ ſis?
Sum Dea, cui nomen nec Cicero ipſe dedit.
Sum Dea, quæ facti, non factique exigo pœnas.
Nempe vt pœniteat, ſic Metanœa vocor.

Tu modo dic quid agat tecum? Si quando volaui,
Hac manet hanc retinent, quos ego præterij.
Tu quoque dum rogitas, dum percunctando moraris
Elapſam dices me tibi de manibus.

Hoc Carmine & Hieroglypto, eleganter natura & vis occaſionis exprimitur: Rota enim volubilis, inconſtantiam illius, ac capilli anteriores, prehenſuque faciles, occaſionem oblatam ſubito retinendam eſſe, indicant. Quippe quæ ſemel elapſa, non facile iterum prehendi (vt caluities demonſtrat) poteſt. Nam nouacula omnis generis moræ & impedimenta reſecantur: ita vt non facile ſemel negligentia amiſſa iterum haberi poſſit, ſed eius loco Metanœa, vel pœnitentia. Occaſionis obſeruandæ curam ac diligentiam ſummam habuiſſe hanc Principiſſam, Symbolum indicat. Quia fortaſſis nimis leuiter aliquando fortunæ, ac occaſionis rationem habuerat: Ob id documentum dans, & ſibi, & iis, quibus fortuna interdum arriſit, quo pacto ſi iterum arrideat, eius oblatam occaſionem, OBVIIS VLNIS amplecti debeant. Qui enim datam occaſionē, cum ad manus eſt, negligunt, tarde vel nunquam eam recuperant, ac calamitatibus, aliiſque aduerſis preſſi, imprudentiæ ſuæ pænas dant. Tritum eſt adagium: vnumquemque ſuæ fortunæ eſſe fabrum, & vere: illi nempe, qui occaſionem obſeruat & captat. Multi enim etſi tam benigna fortuna eſt, vt obuiam ire, ac ad fœlicia quæuis inuitare, & non petita vltro offerre, videatur; ſi tamen negligitur, ac beneficij occaſio euaneſcat, non facile poſtea priſtina benignitate affulget; ſed Metanœam, id eſt, pœnitentiam, eiuſque pediſſequas, dolorem, & mœſtitiam, in ſuo loco relinquit. Prudentes itaque ſunt, qui oblatas occaſiones emergendi, beneque viuendi, etſi exiguæ primo videantur, arripiunt; Paulatim enim baſi conſtituta facile ad maiora & meliora peruenitur. Qui parua contemnit, maioribus vix dignus eſt; Raro per ſaltum abſque gradibus, ad altiora & ſublimia datur aditus. OBVIIS itaq; VLNIS, quæcunque ſpem meliorem ſpondent, iſtius Principiſſæ conſilio amplectenda ſunt.

NON DORMIT QVI CVSTODIT.

IN triremibus & munitionibus ſæpe, quibus cuſtodiendi munus incumbit, dormiunt, hoc eſt, cuſtodias ipſis crediras negligunt; ita vt propterea in hoſtium poteſtatem veniant, reſque grauiſſimas & maximas perdant. Vt ante paucos annos Turcis Iaurini contigit, qui campana tormentaria perfractis ciuitatis ianuis, circumuenri à Rudolphi Cæſaris militibus, ad vnum omnes, occupata ciuitate, cæſi ſunt. Simile nuper iis, qui Albam regalem cuſtodiebant, accidit; Hi enim neglecta palude, ac ea parte ciuitatis, quæ paludem reſpiciebat, à tranſeunte paludis vadum milite Cæſareo, intercepti fuerunt, vrbeque capta, trucidati. Iſti omnes etiamſi cuſtodes fuerint, dormierunt, hoc eſt, male, negligenter, & ſine fructu cuſtodierunt. Myſta qui triremium Caroli Quinti Imperatoris ſummus præfectus fuit, huiuſmodi cuſtodes Symbolo intelligi non vult, ſed verum cuſtodem Iehoua, cuius cuſtodiæ ſua omnia commiſit, dum Tunetanam expeditionē aggrederetur. Hunc enim ſciuit pro tegere ſuo ſemper vigilare, ac nunquam, vt alios cuſtodes, dormire; de quibus inquiunt ſacræ literæ, fruſtra vigilant qui cuſtodiunt ciuitatem, niſi Dominus cuſtodierit illam. Indicare itaque voluit Myſta, ſe omnem ſpem ſalutis in Deo ponere, eumque pro ſe vigilare, ac triremium ſuarum fidum cuſtodem in expeditione Tunetana fore.

VIAS

VIAS TVAS DOMINE DEMONSTRA MIHI.

ANDREAS Doria dum triremem pro Imperatore Carolo Quinto,ad expeditionem regni Tunetani ædificaſſet : triremi hanc Hierographiam appingi juſſit: Qua manifeſte ſignificat, ſe,quemadmodum tres Magi regeſue Orientales,ſtella diuina ducti ſunt Bethlehemum,etiã huiuſmodi itineris Ducem implorare,atque ab eo auxilium petere,vt hoſtes ſuperare poſſit. Id enim tela, à ſtella ejaculata aperte oſtendunt.Sapienter exercituum duces, Deum pro duce & adjutore cupiunt: Quia is omnium exercituum dux ſupremus, victoriam cui vult largitur, cum omnes victoriæ occaſiones in ipſius ſint manu. Nam mare ventos & meteora regit,ac cor hominis vel audax,vel pauidum reddit, vt parua manu vincantur hoſtes. Sic Iudæi exiguis copiis, Deique auxilio audaces facti, Holofernis numeroſum exercitum panico pauore conſternatum,fuderunt. Tantum poteſt hac in re numen.

Felice

ILLE MEOS.

VIRGILIANVM eſt Symbolum, ac Didonis, quæ perpetuam poſt obitum mariti viduitatem ſe ſeruaturum iurabat, verba:

Ille meos, primus, qui me ſibi iunxit amores
Abſtulit, ille habeat ſecum, ſeruetq; ſepulchro.

Hieroglypton Symbolo reſpondet; cernitur enim turtur exiccato inſidens arboris ramo, qui coniugij fœdera ita ſeruat, vt poſt obitum coniugis, aut paris ſuperſtes, nunquam coniugij ſocietatem, aut parem amplius quærat: defuncti enim morte perpetuo luget, omneſq; delicias fugit, neq; viridibus arborum ramis amplius, ſed exuccis, aridiſq; tantum inſidet. Hæc Principiſſa, Ducis Biſignani filia, turturis exemplum ſecuta eſt: Marito enim defuncto, ipſa florente ætate vidua ſuperſtes, lugubris ſemper manſit, ſeſeque ab hominum conſortio ſegregauit. Domi etiam perpetuo occluſa veſtalis virginis inſtar, ac à vino abſtinens, ſtudiiſque diuinis, & moralibus dedita, remanſit. Nullas nuptias à principibus expetitas, inire vnquam voluit. Iuſtitiæ imprimis, vt ſubditis bene adminiſtraretur operam dedit: in pauperes & virgines, quas ſuis expenſis elocabat, ſatis liberalis, tandem vt fidelitatem in maritum, & continentiam oſtenderet, hanc Hierographiam edidit.

CELERITATE ET MORA.

ALA orbi applicata celeritatem, ac teſtudo in aduerſam eius partem repens, moram deſignat. Aquila orbem ſuſtinens vtrumque: quantum enim alis feſtinare cupit, tantum orbis pondere impeditur. Symbolum iſtud in libris iſtis frequens, differente Hieroglypto, intellectu non difficile. Hic videtur indicare res graues & politicas, quæ ad orbis imperium ſpectant, neque cito, neque tarde geri debere, ſed inſtituto prius conſilio, quod moram aliquam poſcit. Eo præhabito, celeriter quod concluſum eſt expediendum: alias mora peccatur, & celeritate. Mora in rebus bellicis maxime nocere poteſt: Si enim Rex procul ab exercitu ſit, ac conſilia ad eum priuſquam quid geratur deferri debeant: ſæpe rei gerendæ non ſolum occaſio amittitur: ſed etiam res perditur. Hoc incommodum vt Romani vitarent, Dictatorem creabant, penes quē ſumma erat ſtatuendi & imperandi poteſtas. Idem ægrotis accidit, dum morbus ſedem figit, priuſquam medicus vocetur, & quid agendum ſit conſultum fuerit. Celeritas, abſque conſilio & electione eius quod optimum eſt, inſtituta nocet, quia neque perpendit, neque præcauet, quæ acceleranti obuenire poſſunt pericula. Recte itaq; hæc Principiſſa CELERITATE ET MORA, id eſt prudentia negotium quoduis geri debere, teſtatur. Idque verum eſt non ſolum in iis, quæ viro tantum cõueniunt, vt declaratum eſt, ſed etiā quæ fœminæ. Nam ad viri ferocis affectus compeſcendos, eiuſque compeſcendum animum, reſque œconomicas recte ac dextre à fœmina gubernandas, non minus quam in cæteris celeritate, & mora opus eſt.

OMNIA FORTVNÆ COMMITTO.

QVIS dubitat hunc principem, dum ſe triremi & mari committit, omnia fortunæ committere? Externa enim bona, quæ nobis noſtra videntur, reuera noſtra non ſunt, ſed tantum interna, animi nempe & corporis. Ob id Bias dum patriam egrederetur, interrogatus: cur nullam vt alij ſupellectilem ſecum ferret? Reſpondit: omnia mea mecū porto. Sapienter: Nihil enim noſtrum eſt, niſi id, quod à nobis auferri nullo modo poteſt. Hunc Princeps imitatus, dum ſe Cæſaris dominique ſui cauſa mari committit, inquit: OMNIA FORTVNÆ

COM-

COMMITTO. Reliqua enim bona externa quæ poſſidētur,etiamſi ad aliorum manus perueniāt,non tamen ideo intereunt, aut fortunæ caſus patiuntur. Solus homo is eſt, qui fortunæ inſultus perferre cogitur. & poteſt. Is ſi ſe periculis committat,vt fidelitatem quam ſuo domino debet,reſtetur, rectè omnia ſua fortunæ committere, aſſeuerat: Nihil enim vita eſt maius, quam qui pro domino ſuo exponit, vere ſe fidelem eſſe,vt hic Princeps Symbolo, iactare & gloriari poteſt.

IN MORA ET VELOCITATE.

MORA teſtudine, velocitas naui,& vtrumque creſcente arbore ſignificatur. In mora & velocitate rerum gerendarum fœlicitatem conſiſtere, multis Hierographiis oſtenſum eſt: Quicunque enim mora & velocitate negotia, vel publica vel priuata agere ſibi proponit,prudens eſt, neque facile errat,aut periculum vel damnum incurrit. Nam mora perpendit pericula, eaque præcauet,& velocitas antequam quid aliud intercedat, negotium perficit: Multa enim vt inquit ille cadunt infra calicem ſupremaque labra, ac cunctatione,res bene perpenſæ & deliberatæ, ſæpe fructu carent, optatumque ſcopum non attingunt, pereuntque.

MI TROVO IN ALTO MAR-
SENZA GOVERNO.

INQVIT Symbolum: me in alto mari abſque gubernaculo perſpicio: Hieroglyphon Cymbam fluctibus iactatam, abſque gubernaculo continet. Voluit proculdubio Myſta oſtendere, ſe in multis & maximis periculis verſari, neque omni ablato auxilio ſcire, quomodo emergere poſſit. Vt tamen Cymba fortunæ commiſſa, interdum à fluctibus ad littus proiicitur, ac pellitur, ita ſe non deſpondere animum, ſed fortunæ ita confidere, quod ſperet ab illa inductum malum, illius beneficio iterum ſe conſecuturum. Fortis enim animi eſt,dum aduerſa vrgent & præ manibus ſunt, iis non ſuccumbere: ſed contra niti ardentius,ac ærumnarum finem ſibi breui polliceri. Tum quod rei melioris ſpes,dolorem minuat: tum quod nullum onus tam graue a numine inferatur, quod non ferat hominis natura: quæ patiendo exercitata, fortitudinis habitum inducit, ac hominem immortalitati conſecrat.

SI TE FATA VOCANT.

RAMVS aureus Virgilianus hic exhibetur, omnium,quæ optari poſſunt,ſcopus aut fælicitas ipſa. Hanc cum Æneas quæreret, ac omni ſtudio proſequeretur,reſponſum Sibyllæ accepit,neque virtute, neque vi obtineri, ſed fato.

Si te fata vocant, alias non viribus vllis,
Nec etiam duro poteris conuellere ferro.

Aureus enim ramus, quo honores, diuitiæ, victoria, & quicquid deſiderari poteſt, ſignificatur: neque vi, neque ferro abſcinditur, aurum putatur, ſed fato, id eſt Dei prouidentia obtinetur: Vim enim inferenti ſæpe reſiſtit, vt demulcenti ſeſe vltro carpendum obtrudit,ſi fata velint, hoc eſt,diuina annuat voluntas: Fatum enim Chriſtianis nullum, niſi connectio & ordo rerum à cauſis neceſſariis,vel contingentibus manans, numini ſolo nota, fatum vocetur. Hanc Chriſtiani fati neceſſitatem, agnouit Myſta, qui ſibi omnia fœlicia, diuini numinis ope, ac victoriam contra hoſtes, quos complures habuit, citra labores pollicetur. Fruſtraneus enim labor & inutiles curæ ſunt, quæ aduerſus diuinitus ordinatam rerum ſeriem inſtituuntur Reprehendendi itaque, qui fata cogere volunt,ac præ aliis chimici, qui aureum illum ramum, aureos proferentem fructus, quem lapidem philoſophorum appellant, tot laboribus vigiliis & impenſis vt

Cræſo

Cræſo ditiores fiant, quæritant. Auaris enim quiq; immenſas diuitias, tanquam fœlicitatis ſcopum ſibi proponunt, vt neq; potentibus, ramum iſtum ne attingere quidem datur. Imo conatus temeritatem ſæpe pœnis expiare debent, dum poſt immenſa ſtudia, ac profuſas facultates, ſenilem ætatem pauperie, morbis, ærumnis ac calamitatibus tranſigere coguntur. A fumis enim metallorum, ac mineralium, aliarumque materierum exhalationibus, quæ horrendum fœtorem expirant, non parum corpus labefactatur. Eo enim ſtultitiæ ventum eſt, vt aureum illum ramum ex excrementis aliiſque deteſtandis rebus, quæ lethalem odorem ſpirant, elicere conentur. Multi naturam non ferre, ut auri ſemen haberi, & momento, in igne aurum generari poſſit, autumant. Alij è contra, quia metallorum ſimplex admodum eſt generatio, ac in mineris ex materiis aliquibus aptis & commixtis, agentis vi aurum generatur; extra terræ venas eodem modo generari naturæ opera, & artifice materias idoneas tantum conjungente putant. Hi nocte dieque ſtudent, laborant, vigilant, ſumptibus non parcunt, ac nihil intentatum relinquunt, vt voti compotes fiant: ſed fruſtra plerumq;, quod illis ſolum aureum hunc ramum carpere liceat, quos fata vocarunt, ac quibus Deus tantum beneficium largitur, ac mentis oculos aperit: vt naturam ducem ſequantur, ac rejectis minus idoneis & ſordidis, prolificum ſemen ab aureo ramo, ſi aurum gignere velint, elicere aptis inſtrumentis, aquiſue ſoluentibus eiuſdem naturæ, ex quibus ramus intrinſece conſtat, conentur. Verum inſtrumenti materiam, quam omnia metalla in ſe continent, pauci norunt. Philoſophi, chimici, vnanimiter omnes ita deſcribunt, quod vnicuique quotidie ob oculos ſit, apud quemuis hominem inueniatur, in viis calcetur pedibus, viliſſimi ſit pretij, ac interdum caſu immenſi, lapis ſit & non lapis, in ſe contineat omnes colores, in ſterquilinijs inueniatur. Terra ſit adami, & chaos: quia continet in ſe quatuor elementa actu, ignem qui cauterij inſtar vrit, aquam veram, lutum, ſeu terram veram, ac ſpiritum: Sal etiam ab illis dicitur, & vere ſalis ſpeciem non ſolum habet, ſed eſt. Aqua etiam permanens vocatur: quia ignis injurias perfert, neque ab eo conſumitur, ſed purior redditur. Multi putant ænigmatice, figuratiue, aut allegorice has notas dari, ſed decipiuntur. Niſi enim quis materiam præ manib. habeat, de qua omnia iſta vere dici poſſint, fruſtra laborabit. Hæc enim materia clauis eſt, qua janua horti auriferi aperitur, ac aqua aureum ramum ſoluens præparatur. Illa ab eadem radice cum aqua ſoluente, & aureo ramo manauit. Verum vt Myſta ait, nemo fructum carpet, niſi quem fata vocarint. Hæc in gratiam chimicorum, qui auri ſacra fame tenentur paulo vberius, vt tandem ſatiari poſſint, tractaui.

* * *

M Claudius

154 DVCES PRINCIPES MARHIONES TOTIVS ITALÆ

Claudius de Lando Vallis terre Princ iī Bardio Marchio et Compl Comes

Fridericus de Lando Vallis terre Princ iiī Bardio Marchio et Complani Comes

Ferdinandus San Seuerinus. Princeps Salerni Generalis Caroli V Imper

Felix Princeps Salerni Generalis reg Arragoniꝗ et Neapoli

Joannes Petrus Caraffa Princeps Stutigliani

Joannes Caracciolus. Princeps Melphi.

VLTIMVS ARDOR.

PRinceps iſte, cum multa ab inimicis ſuis perpeſſus, boniſque fere omnibus ſpoliatus eſſet, vnaque tantum ditio, ac ab inimicis laceſſita, illi ſupereſſet, nullibique fere tutus viuere poſſet, hanc Hierographiam in lucem emiſit, qua ſe nudum trabibus ardentibus inſiſtentem, ac ſagittam fractam manu tenentem exhibet: Sic enim ſe omnibus denudatum ac ſpoliatum, reloque fracto, ſub nullius tutela ſecure viuere poſſe, & quodammodo defenſioni ineptum eſſe, ac jam vltimum ignis ardorem, id eſt, extremum ſui interitum expectare, oſtendit. Vulgo nota iſtius Principis aduerſa fortuna & cauſæ illius, quas hic deregere nolo, ſufficiat lectori Hierographiæ expoſitio.

ATTAMEN CONSTANS.

OBeliscvs à fluctibus, ventis, ac fulminis telis oppugnatur: ATTAMEN non deijcitur, ſed CONSTANS manet, ac in ſignum victoriæ laurea corona coronatur. Obeliſcus Myſtam notat, qui variis fortunæ caſibus agitatus, eiuſque tela perpeſſus; nihilominus non ſolum magni animi conſtantia & fortitudine quæuis diſcrimina pertulit, ac nullum puſilli animi indicium oſtendit: ſed etiam illæſus hactenus conſtitit Suſannæ exemplo: Quæ à ſenibus falſo adulterij accuſata, ac in ſummum vitæ periculum coniecta, Deo Opt. Max. innocentiæ propriæ teſtimonio confidens, ac extremā ignominiam, crudeliſſimumque mortis genus expectans, tandem diuino per Danielē judicio, ab ignominia, & periculo liberata fuit, ac de accuſatoribus triumphauit, & in eos talionis legem, mortiſque ſupplicium tranſtulit. Nihil ſane prudentius, quam aduerſa ferre, deſpicere, nihilique facere, ac ita animum ſemper promptum inſtructumque habere, vt numquid mali, aut boni illi contingat, id neq; animus ipſe, multo minus alius quiſpiam percipere poſſit. Si mala contingant, ſperanda meliora, ſi bona, meruenda aduerſa, iudice Horatio:

Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem, bene præparatum
Pectus.

Ita quaſi ponderibus inæqualibus inæquales lances ad æquilibrium rediguntur, & quod uni deeſt prudentia ſuppletur, quod alteri ſuperfluum eſt, virtute demitur.

OFFICIVM NATVRA DOCET.

FErdinandvs Princeps Salernitanus, cum à Marchione Vaſtenſi admoneretur, vt Senæ delicias, vbi gubernatoris munere fungebatur relinqueret, ac ſecum ad bellum Pedemontanum proficiſceretur, reſpondebat: ſpiritum quidem promptum eſſe, carnemque non infirmam; ſed à nemine conductum eſſe, alludens ad Euangelij verba: Nemo nos conduxit. Quod reſpōſum cum audiuiſſet Marchio, illum Magiſtrum ſupremum celerum equitum ad bellum Pedemontanū creauit. Ad quam expeditionē, cum poſceret Hierographiam à Iouio vexillis militaribus impingendā, & Marchio magiſtro equitum, audaciā, liberalitatem ac vigilantiā conuenire diceret. Iouius Marchioni reſpondit: illū neq; liberalitatis neq; audaciæ, quod prius illas virtutes à Marchione didiciſſet, neq; etiam vigilantiæ cōmonendum eſſe; quia conſueuerat quotidie ante lucē ſurgere, tum vt cito à lecto ſe liberaret, tū vt venationib. operā daret. Quia tamē vigilātia partim hoſtiū doli, & machinationes illuduntur, ac eadē in inſidias perducuntur, & circūueniuntur. Recte Iouius illi vigilantiæ notam, gruē exhibuit, quæ Hieroglypton cōſtituit, ac altero pede eleuato lapillum cōtinet. Grues namque

NATVRA DOCENTE, dum maria tranſuolitant, vt Plinius refert, lapillos pedibus tenent, vt ſomnum impediant: Si enim jam dormituriant, ac ſomnus irrepat, reſolutis pedum neruis, decidit in aquam lapis, ac ſtrepitu ſomnum ſoluit, grueſque vigilanres iterum reddit. Vt gruibus hæc à natura documenta dara ſunt: ita huius Principis NATVRA ad vigilias propenſa OFFICIVM DOCET.

AMOR ADDIDIT.

MORA in Hieroglyphicis plerunque teſtudine ſignatur, quod lentum ſit animal, proprio domicilio, ſcutoque ſatis compacto & graui tectum, quo à natura armata eſt, vt inter rupes, vbi commoratur, tuto degere poſſet. Verū hic alata & in aere volitans cōſpicirur; mirum ſane ſpectaculum: ſed non mirū, ſi quis Symbolo intelligat, amorem addidiſſe alas. Magna ſiquidem amoris vis eſt, qui ſæpe ea, quæ difficillima, & fieri non poſſe videntur, facillima facit. Idq; verum, ſiue quis rerum terrenarum amore, ſiue cœleſtiū capiatur. Rerum terreſtrium amor multiplex, alius corporum, alius rerū externarum, alius eorum quæ ad ornatum animi ſpectant. Quid corporum aut carnis amor poſſit, & quanta pericula ſuperet, vt re amata potiatur, cuiuis facile notum eſt. Quas difficultates diuitiarum amor aggrediatur & conficiat, reſtatur verſus:

Per mare per terras currit mercator ad Indos
Pauperiem fugiens.

Gloriæ, doctrinæ & virtutum amor, nō minus cæteris alatus eſt: labores maximos & graues, minimos & leues, vt optaris fruatur, efficit. Verum præ cæteris amor ille, qui terreſtria omnia deſpicit, ac cœleſtia tantum cupit, is diuini amoris alis adiutus ac inſtructus, compos deſiderij tandem fit; Iis namque ſubleuatus in cœleſte regnum, immenſis hinc diſtans interuallis, defertur.

SI PERDIDISSEM VNA SOLA MIHI REDOLERET.

MANIPVLVM florum Hieroglypton exhibet: Flores exiſtimo ditiones, arces aut ciuitates quas Princeps habet, ſignificare: quarum ſingulæ, Symoolo innuente, tanti ſunt momenti, vt omnib. amiſſis, vna ſola ſuperſtes, ad beate, cōmodeque viuendum Principi ſufficere poſſit: Proinde auaritiæ ac ambitioni ſe nequaquam deditum eſſe. Auaris enim & ambitioſis nihil ſufficit, cum ſemper egeant ac ſemper aliquid deſit. Vt ob id vere pauperes & miſeri dici poſſint, etiamſi alijs immenſas habere diuitias aut magnis ornati dignitatibus videantur. Nemo ſiquidem niſi indigentiæ ratione, & eorum quæ deſunt reſpectu, pauper & miſer eſt. Auaris autē ac ambitioſis innumera perpetuo deeſſe notiſſimum eſt. Dum.n. ædes habent prædia cupiunt: dum prædia pagos, dum pagos, ciuitates, dū ciuitates, prouincias: tandē regna & imperia deſiderant. Ita vt nunquā expleri eorum cupiditas, & ambitio poſſit, ac ſemper vt optata cōſequantur, ſe excarnificēnt. Inter hos qui proprium defraudant geniū nec ijs, quæ corpus vt bene valeat, poſcit, vtuntur: omnium ſunt miſerrimi, pauperrimi ac imprudentiſſimi, quod alijs nō ſibi cumulent. Si interroges, cur vigilent, laborent, curis ſe angant, neceſſaria corpori detrahant, fœnore conſcientiam grauenr, ac injuſte aliena ad ſe rapiant, cum jam fortaſſis parum vitæ ſuperſit? Reſpondent ſe neceſſitati prouidere, ac liberis omnia quærere. Si iterū roges an velinr, liberi vtantur & fruantur à ſe partis diuitiis? annuunt: Sed imprudenter, quod, vt liberis voluptatis occaſiones dent, ac genio, voluptatique ad libitum indulgere poſſint, ipſi ſe crucient, grauiſſimaque peccata committant. Si bonum eſt vti diuitijs, tu ipſe illis vtare potius quam alij, ac liberis ſolummodo tantum relinque, quantū, ſi frugi eſſe velint, illis ad acquirendum & viuendum ſufficiat. Si multa liberis reliqueris, perdent ſe, & ſua, neq; comparandis ad vitam neceſſariis dabunt operam. Si parum re-

rum reliqueris, ac bonæ fuerint indolis, non deerunt emergendi, & acquirendi occaſiones, ſi malæ, ac prodigis indigni diuitiis, & te illorum cauſa tantos labores ſuſcepiſſe, imo obulum illis reliquiſſe. Vt autem priuato, auaritia turpis eſt, ita Principi, aut potenti ſordidiſſima, quod illius cauſa omniũ odia incurrat; nemo illi bene velit; nemo officium præſtet; ac quilibet illum tanquã generi humano inutile & noxium pecus, exectetur. E cõtra nihil potenti vel principi laudabilius liberalitate, qua benè de ſe meritos beate poteſt, & debet: Ipſa etiam liberalitas per ſe jucundiſſima eſt ei, à quo exercetur: Amicos.n. parit, homines ad omnia officia paratiſſimos facit, ac ſui ſtudioſum, maximo gaudio & honoribus afficit. Vix enim gratius quicquam eſſe poteſt, quam multis poſſe benefacere, ac multorum animos poſſidere, qui facile liberalitate emũtur. Hæc omnia hunc Principem diligenter perpendiſſe non eſt dubium, ac propterea Symbolo dixiſſe: SI PERDIDISSEM, ſupple fere omnes, VNA SOLA MIHI REDOLERET: id eſt, ſufficeret ad beate commodeq; viuendum. Homini enim neq; auaro, neque ambitioſo pauca ſufficiunt, vt commode ac honeſte viuat. Si quis floribus amicitias, vel amicos intelligere velit, nõ male Hierographiam interpretabitur. Fortaſſis enim Princeps dum fortuna ſecunda eſſet, multos, vt fieri ſolet, amicos habuit; qui, dum vela vertere fortunam animaduerterent, inconſtantiæ ſigna, parumque fidelis amicitiæ notas, vno excepto (qui cæteris conſtantior fuit,) dederunt. Hunc vnum ſibi fidelem, ſi celebret & colat, aliiſque omnibus amiſſis, præferat, ac ſibi redolere aut placere, aſſerat, mirum non eſt. Cum paucorum, quam multorum amicitia, firmior ac ſincerior ſit: Imo Ariſtotele teſte, vix integra inter plures, quam duos conſiſtere poteſt, quod amantis cor neq; diuidi, neque pluribus ſed vni ſoli tantum integrum dari poſſit.

CONFICERE EST ANIMVS.

QVID face ardenti indicetur, difficile eſt conieɛtu, forte Myſta hoſtẽ aliquem habuit ſummo loco conſtitutum, faciſq; ardentis inſtar, omnib. publico aliquo munere conſpicuum; quem, quia loco indignũ putauit, & ob priuata odia, etiam de loco deiicere, & plane conficere ſibi propoſuit, non ſecus ac gladius hic facem amputare velle videtur. Sed ſi forte indignum videatur, hunc Principem parum Chriſtianum habere propoſitum, poterit Hieroglypton commodius, de publicis & nõ priuatis hoſtibus intelligi, quos igne & gladio CONFICERE illi EST ANIMVS. Face enim, id eſt, igne, ac gladio hoſtes terrentur, & cõficiuntur. Quicunq; bonam gerendi belli cauſã habet, is prudenter facit, ſi hoſtes gladio ac ferro adoriatur, inſequatur, & conficiat. Qui enim parcit hoſtibus, ac non ſatis ſeuere bellum gerit, ac cum conficiendi datur occaſio, non conficit, ille ſerpentem alit in ſinu: qui reſumptis viribus, hoſti ſuo nõ parcet, ſed crudelius acceptum dedecus & cladem vindicabit, ac rependet. Id teſte Liuio, Sabinis cõtigit. Cum enim Romanos exercitus duos cõſulares in furculas Caudinas traxiſſent, jamque ſaltibus auguſtiiſque locorum occupatis, Romanis neq; fugiendi, neq; pugnandi daretur locus, & victi omnes deleri abſque gladio poſſent. Sabinis in tam lætis rebus non ſuppetebat conſilium, ac neque dimittere Romanos liberos, neq; penitus perdere, volebant; ſed tantum ſub jugum miſſos, cum ignominia domum mittebant. Quamobrem domum reuerſi Romani, reſumpto in Sabinos bello, eos (à quibus deleri omnes poterant) debellarunt, ſibique ſubjecerunt, ita vt Sabini meritas imprudentiæ pœnas dederint: Moniti enim erant prius, vt vel liberos dimitterent Romanos, hacque beneuolentia perpetuam amicitiam ſtabilirent, vel omnes conficerent, quod intra centum annos vix ſe iterum reſtituere poſſent; Verum Sabini alio conſilio ignominioſe Romanos dimiſerunt, quo neque amicos fecerunt, neq; inimicos ſuſtulerunt. Prudentius itaque eſt conficere hoſtem.

PRINCIPES MARCHIONES TOTIUS ITALIÆ 159
Julius Cybo Marchio Massæ
Dnš Cararię
Franciscus Cybo Malaspina
Marchio Massæ
VON GVET IN BESSER
DI BEN IN MEGLIO
Albericus Cybo Malaspina S. Rom Imper
Princeps et Massę Marcħ Cararice
EN ΚΥΒΩ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ
ALIIS SPRETIS TE SOLAM
Albericus Cybo Malaspina S. Romā
Imp Prīc et Massę Marcħ Cararię
Philippus de Lanoi Princeps Sulmonę
Eques Aurei Velleris.
KAI EXOMENEN
IO VO DIETRO A QVEL CHE ME ARDE

VON

VON GVET, JN BESSER.

id eſt:

DE BONO, IN MELIVS.

DE BONO IN MELIVS inquit Symbolum: Hieroglypton depingitur vas ardente: vt itaq; vas, & præcipue pice oblinitum ac illinitum, dum cœpit ardere paulatim vehementius ardet, ita illius exemplo Princeps indicare vult, ſe virtutis deſiderio inflammari, ac indies virtutibus principe viro dignis, ita proficere velle, vt poſtea ignis inſtar omnibus illuſtris & conſpicuus fiat. Quemadmodum enim ignis tenebras omnes depellit, ſeq; conſpicuum per denſiſſimas tenebras facit: ita virtus vitia omnia delet, aliiſque rebus omnibus prælucet. Virtutes autem principe viro dignæ præcipuæ ſunt, iuſtitia, liberalitas & fortitudo. Iuſtitia, Princeps vnicuiq; ſuum tribuit, probos tuetur, improbos punit, ac leges ęquas condit. Liberalitate, bene meritos remuneratur, miſeros iuuat, ac ſubditorum beneuolentiam ſibi conciliat. Fortitudine, aduerſa perfert, hoſtes, ac difficillima quæque ſuperat. His virtutibus principes ſe exercere debent, vt DE BONO IN MELIVS proficiant, ac tandem habitum virtutis ſibi comparent.

DI BEN IN MEGLIO.

id eſt:

DE BONO IN MELIVS.

EADEM protſus Hierographia cum proxime præcedente, ſed alterius Principis: Fuit enim iſte Comes Anguillarę, ac ſe non minus virtutis deſiderio inflammari quam prędeceſſores, & quotidie in melius proficere velle, oſtendere voluit. Quod reuera præſtitit: nam virtutis amator illuſtriumque familiarum cultor fuit: Inprimis autem familiam Mediceam coniugis gratia coluit: Habuit enim vxorem Magdalenam Laurentij Medicei filiam, Sororem Ioannis Medicei Cardinalis, qui poſtea Papa Leo decimus vocatus fuit. Filius iſtius Franciſci à Leone Decimo Cardinalis creatus fuit. Cum autem Papa illi Cardinalatus dignitatē largiretur, ac coccineum illi imponeret pileum, hæc verba dixiſſe fertur. Innocentius Cybus mihi dedit, nunc autem Innocentio Cybo reſtituo: Quibus verbis innuebat ſe illius familiæ fauore & opera, ad dignitatem illam perueniſſe, ac acceptam gratiam agnoſcere & reddere.

ΕΝ ΚΥΒΩ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ,

id eſt:

IN CVBO GRATITVDO.

IN cubo inquit Myſtographus gratitudo: Græcum eſt Symbolum, cuius vocabulum cubo, reſpondet familiæ cognomini Cybo, licet illud aliter Latinè pronuncietur, Græce enim per ypſilon ſcribitur. Symbolum luculenter teſtatur familiam hanc Græcam fuiſſe, vti etiam tota Hierographia; quæ olim ab Arone Cybo nummo expreſſa, edita fuit, cum Neapolitanis, Renato Andagauenſi tenente regnum, in ſubſidium, inſtructo nauali exercitu, & commeatu veniſſet. Origo autem huius Hierographiæ à quodam viro Græco illuſtri eſt, qui dum Paleologi imperium orientis tenerent Genuam habitatum venit; Eo enim tēpore Genuenſes, Peram, Tyrū, Ptolomaidē, Nigropontum, Pontum, Cyprū,

Tauricam Cherſoneſum aliaſq; innumeras prouincias ſub ſuo imperio habebant. Ex iis complures familiæ nobiliſſimæ Genuam ſe conferebant, ob vrbis elegantiam, ſplendorem, gentiſq; humanitatẽ. Inter cæteras autem nobiliſſimas familias quæ eo venerunt hæc fuit, quæ à cubo nomen retinuit: quæque poſtea in varias Europæ partes ſe tranſtulit, ac ad pontificatum peruenit. In Hieroglypto cubus ſpectatur, ac ciconia illi inſiſtens, gratitudinis nota. Ciconia enim parentes ſuos, beneficiorum acceptorum non immemor, ſeneſcentes alit & nutrit, ac hoſpiti, à quo commorationis & nidificandi beneficium accipit, veris præſentis delitias annunciat, quod zodaico deſignatur. Vtraque ciconia grata eſt benefactori, ita Myſta eius exemplo, ſe benemeritis non minus gratum eſſe velle, & fore, oſtendit.

ALIIS SPRETIS TE SOLAM.

IN hoc Hieroglypto multæ ſtellę circumcirca, templumq; in cuius medio candela ardet conſpicitur: Ad hanc proculdubio Myſta Symbolum dirigit, dum ait: ALIIS SPRETIS TE SOLAM, ſupple cupio, ſequor veneror ac adoro. Verum quid templo & candela notetur dubitari poteſt. Ego eccleſiam veram & Catholicam (quandoquidem Hieroglypto eccleſiæ vel templi forma exhibetur) quæ candelæ, vel facis inſtar, aliis ſtellis omnibus, id eſt, falſis opinionibus & hæreſibus prælucet, ſignificari puto; Cum hac enim comparatæ inſtar ſtellarum ſunt, quæ videntur quidem, ſed nullam, à ſe lucem mittunt. Hanc Eccleſiam Catholicã, & Apoſtolicam qui ſequitur, non errat, quia columna, & firmamentum veritatis eſt, ex vnione fidelium conſtans, ac per varias orbis partes diſperſa. Hoc proprium eius eſt Hilario teſte, vt dum perſequuta eſt, floreat; dum opprimitur, creſcat: dum contemnitur, proficiat: dum læditur, vincat: dum arguitur, intelligat: ac tunc ſtet cum ſuperari videtur. Hanc Myſta Eccleſiam, cæteris ſpretis, ſequendam ſibi recte propoſuit.

KAI EXOMEN EN ΚΥΒΩ, id eſt: *ET HABEMVS IN CVBO.*

LATINE ait Symbolum, & habemus in cubo, alludens ad nomen familiæ: Cubus Geometris corpus eſt ſex ſuperficierum, ad angulos rectos quos ortogonios vocant conſtitutarum, Latinis teſſera dicitur. Quidnam igitur in cubo eſt? Puto Myſtam ſignificare conſtantiam eſſe, qua maiorum & anteceſſorum virtutes imitari velit. Cubi enim conſtitutio talis eſt, vt poſitus aut iactus, dum reſederit, non facile ab externa aliqua re dimoueatur, ſedemue variet aut muret. In hunc ciconia gratitudinis index, quod parentes decrepitos alat, & hoſpiti ſuo imminens ver prænunciet, pedibus inſiſtit; Gratitudinem ſibi Myſta etiam perpetuo, ciconiæ exemplo, colendam proponit. Vtraque virtute sprincipibus viris maximo non ſolum ornamento, ſed emolumento: Conſtantia enim ſuperantur difficillima. Gratitudine omnium nobis ſubiiciuntur, ac deuinciuntur animi, ac vtraque virtute, honor, gloria, diuitiæ & potentia acquiruntur. Zodaicus porro Hieroglypti, quia Solis via eſt, tempus deſignat, quod ciconia vt migret, aduoletque obſeruare, ſi veris vel autumni nuncia eſſe velit, cogitur.

IOVO

IOVO DIETRO A QVEL CHE ME ARDE.

CERNITVR in hac Hierographia candela ardens, ac tinea vel blatta potius, ad candelæ lucem volitans, adiuncto Symbolo Italico, quod Latine ita redditur: ME QVOD VRIT, INSEQVOR. Veriſimile eſt, hunc Principem virginem, aut mulierem quandam deperiſſe, ipſiuſq; aſpectu carere non potuiſſe; ac propterea amoris flammis flagrantem, proprij cruciatus ſibi ipſi cauſam dediſſe: Hæc enim amoris vis eſt, vt quo propius rem amatam accedat amans, majori rei amatæ deſiderio, vt ea potiatur, flagret: Sique potiri ea fas non detur, amoris igne exardeat, conſumatur ac tabeſcat; ſibiq; ipſi necis cauſa fiat. Hunc animi ſui affectum & cruciatum Myſta amaſiæ, hac Hierographia indicare voluit. Poſſumus aliter etiam explicare, ac Principis iſtius fidelitatem blatta demonſtrare; Inſeruiuit enim Philippo Hiſpaniarum regi fideliſſime, ſuoque damno ac incommodo, communi aulicorum fortuna; quæ talis ſæpe eſt, vt quo fidelius Principi ſuo inſeruiunt, ac quo magis illis ſunt familiares, eo etiam citius illorum indignationem, ob minima peccata, incurrant, ac ſeipſos dum frui Principis familiaritate volunt, præcipitent, perdantque; vt blatta; quæ dum luci nimis ſe fidit, ab ea exuritur. In aulis itaq; tutius eſt non nimis prope Principis intueri faciem.

PRINCIPES MARCHIONES ITALIÆ 163

Leonora Doria della Noia Principissa Sulmonę Philip uxor

Constantia Carretta Principissa Sulmona etc

Aristotile Stagiritta Princeps Philosophorum

Bonifacius V S. Rom Imper Princeps et Vicar Marcĥ Montis Fer V.

Gulhelmus IIII Longospada Mar. Montis Ferratis VIII.

Bonifacius III Marchio Montis Ferratis IX

ALTA ALATIS PATENT.

IOBATES cum Bellerophontem innocentem interficere iuſſus fuiſſet, id facere noluit, ſed pœnæ loco, periculum imperauit Bellerophonti, vt Chymeram occideret. Erat autem Chymera quæ flammas euomebat, adeo terribilis, vt cum ea pugnanti, nihil aliud quam præſens exitium præſto eſſe videretur. Proxima enim quęq; comburebat, igne deuaſtabat, pecoraq; interficiebat. Verum dij cognita Bellerophontis innocentia, eius miſerti Pegaſum alatum equum, natum è Neptuno, & Meduſa, vel vt alij maluerunt, è ſanguine Meduſæ, dum eius caput à Perſeo cederetur, illi dederunt. Quo vectus Bellerophon, Chymeram occidit, ac innocentia eius cognita, à Iobate regni ſucceſſor inſtitutus fuit. Sed Bellerophon (quale eſt ingenium pleriſque mortalium) tanta rerum fœlicitate nimium elatus, in cœlum quoque aſcendere inſidens Pegaſo voluit. Verum tantam arrogantiam Iuppiter deprimendam eſſe ratus: æſtrum illi equo immiſit, vt Bellerophon in terram præceps deturbaretur, ac Pegaſus nunc ſublimis, nunc depreſſus per aera volans, in cœlum tandem rediret. Quem cum vidiſſet Aurora, impetrauit à Ioue vt ab eo vecta, quotidianum curſum conficeret. Ad fabuloſam hanc poetarum hiſtoriam, quæ ab Heſiodo deſcribitur, ſpectat Myſta, dum animum ſuum alta, & ſublimia petere Pegaſi exemplo, & figura oſtendere voluit. Animus enim hominis vere alatus eſt, eum cœlos omnes & quicquid in toto vniuerſo eſt, penetrare & ſuperare momento poſſit. Huic nihil occultũ, abditum & occluſum eſt, ſed omnia patent: Huius beneficio nõ ſolùm planetarum & orbis motus, magnitudo & diſtantia, inueſtigatur, & percipitur. Sed etiam quæ ſupra firmamentum ſunt, ac æternam & beatam, teſte Ariſtotele, deguntvitam, intelliguntur, & cognoſcuntur. Recte itaque Symbolum ait ALTA ALATIS PATENT.

NEC CITRA, NEC VLTRA.

METAS multi antiqui authores exiſtimant, pyramidis forma fuiſſe, planaq; ſuperficie: verum errant, quod turbinis inſtar fuerint, Plinio teſte li. 2. nat. Hiſtor. cap. x. vbi ſcribit noctem nihil aliud eſſe quam terræ vmbram, figuram autem vmbræ ſimilem metæ, ac turbini inuerſo, cujus figura ſemper in mucronem deſinat. Turbo autem ſeu trocus rotundus eſt, & pueris notum inſtrumentum, Virgilio teſte:

Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo
Quem pueri magno in gyro v. cua atria circum
Intenti ludo exercent.

Metæ tres quadrato lapidi, ac mucronibus illorum, oua imponi ſolebant, quæ Caſtoris & Pollucis oua repræſentabant. Ita aptabantur vt auferri ſecundũ certantium, ac currentium leges poſſent. Huiuſmodi metas duas Hieroglypton habet; tres enim turbines qui lapidi impoſiti ſunt, pro vna meta accipiũtur ab authoribus, vni aſcriptum eſt: NEC CITRA. alteri: NEC VLTRA. Quibus indicare hæc Principiſſa voluit: cuiuis matronæ nihil magis in rebus omnibus conuenire, quam mediocritatem; Hæc enim virtutis meta eſt; hanc ſi exceſſeris in vitium rues, ſi non aſſequutus fueris, peccabis: Virtus enim vt vulgo dicitur, in medio conſiſtit, & vere res ita ſe habet. Nam inter prodigalitatẽ & auaritiam, virtus eſt liberalitas; inter temeritatem & timiditatem fortitudo: inter ſorditiem & puſillitatem, magnificentia; inter ſuperbiam & puſillanimitatem, magnanimitas; inter animi abjectionem & ambitionem, modeſtia; inter iracundiam & ſtoliditatem, manſuetudo; inter placidum & contentioſum animi affectum, affabilitas medium tenet: inter jactantiam & mendacium veritas: ac inter ruſticitatem & ſcurrilitatem, comitas: ita vt in rebus omnib. mediocritas,

quæ

quæ & locũ,& perſonam,& tempus,ad occaſionem rei gerendæ,id eſt,decorem obſeruat,virtutem pariat. Hanc itaque eleganter hæc Principiſſa ſibi propoſuit.

ARISTEIA, ideſt, STRENVITAS.

HANC Hierographiam ab Atiſtotele ſummo philoſopho, & primo naturæ interprete inuentam eſſe, vix credo;aliquid tamen Figura antiquitatis præ ſe fert, ac ex antiquis Ægyptiorum Hieroglyphicis deſumpta videtur. Symbolum, quidnam figura ſignificet,indicat: Græce ait: ἀρισεία, id eſt; ſtrenuitas;fuit fortaſſis aliquãdo ſtrenuitatis Glypton, propter adiunctos pedibus duos venaticos canes, quorum ſtrenuitas, dum in venarione officio ſuo ſtrenue perfunguntur, nota eſt. Strenuitas porro, circa res gerendas verſatur; quæ ſi diligenter magno animo, neglectoque omni periculo & mora gerantur, ſtrenue geri dicuntur. Hac virtute Ariſtoteles valuit, dum tam ſtrenue philoſophiæ omnibuſque ſcientiis operam dedit; vt non immerito tot coronas, quot figura continet, conſecurus & meritus fuerit. Diſcipulus etiam ipſius Alexander Magnus eadem virtute ornatus fuit,eiuſq; beneficio multa regna acquiſiuit, & coronas adeptus eſt,quæ ſtrenuitatem,tanquam umbra corpus,ſequuntur. Suprema vero, ac capiti imminens Hieroglypti corona, ἄριστον, id eſt,optimum & ſummum illud bonũ deſignat,quod Ariſtoteles agnouit ac coluit,quilibetque Chriſtianus ſummo ſtudio,ac ſtrenue, vt id adipiſcatur, perſequi debet.

CAVTIVS.

BONIFACIVS iſte,dum cum hoſtibus confligere deberet, & nimis properans in tentorio galeam, qua caput ſemper pugnaturus munire ſolebat, reliquiſſet, detectoq; capite nudus cum ſuis in medios hoſtes irruiſſet, vulnus in capite, ſatis periculoſum dicitur accepiſſe. Quia vero periculum auerti galea potuiſſet, propterea ſe CAVTIVS ac prudentius vitæ corporiſq; ratione habiturum,hac Hierographia,(in qua galea cũ Symbolo CAVTIVS depingitur)oſtendit. Proprio enim periculo quiuis prudẽtior fit, hinc prouerbiũ: Piſcator ictus ſapit. Qui ſuo periculo non ſapit, ſtolidus eſt,aut imprudens, omnibuſque iniuriis, periculis & damnis exponitur. Prudentia enim circa pericula verſatur, ac is, qui ea quantum poteſt vitat,prudens dicitur: neque enim omnia & quæuis vitari poſſunt. Quæ præter opinionem incidunt, prudentiæ habitum non tollunt, cum illa conſilio & electione præhabita, eius quod optimum factu eſt definiatur, etiamſi effectus infœlix, & non præuiſus ſequatur: Hæc enim rerum, circa quas verſatur prudentia, natura eſt; ut caſu & propter rei alterius interuentum,ſæpe mutentur. Conſilium eiuſq; anima, recta ratio, rerumq; diſcurſus, prudentiam non euentus facit: Multa enim prudenter, tum in rerum gubernaculis, tum in reb. bellicis ſæpe inſtituũtur, quæ tamen felici carent exitu, non conſilij, ſed rerum incidentium vitio. Hæc vulgus latent, quod ex rerum euentu conſilia ponderat,ac mala omnia illa,quę fœlice fine carent,iudicat. Sapiẽtes viri aliter ſentiunt,ac conſilium non euentum perpendunt, Phocion, cum Athenienſes rem aliter atque ipſe ſuaſerat, proſpere adminiſtraſſent, adeo perſeuerans conſilij ſui propugnator extitit,vt in concione lætari quidem ſe ſucceſſu eorum,ſed conſilium tamen ſuum aliquãto melius fuiſſe diceret. Non enim damnauit, quod recte viderat (quia quodalius male conſuluerat, bene geſſerant) fœlicius illud exiſtimans,hoc ſapientius.

VTRVMQVE.

NVDA muliercula vtramque arborem & aridam,& ſiccam arripit,ac ab vtraque ne vacillet,aut decidat,ſuſtentatur. Veriſimile eſt Myſtam, muliercula, ſe, vel ſtatum ſuum indicare, quem talem eſſe vult, vt non ſolum à potentibus, ed etiam à plebe ſuſtentetur; Vbi enim harmonia hæc in republica eſt, vt Princeps æ-

ceps æqualitatem Geometricam inter ſuos conſeruet, plebique, quæ plebi, optimatibus, quæ optimatibus conueniunt, relinquat, ab vtriſque fulcitur ipſius imperium, ſecureque regnat, neque facile tumultus, aut reipublicæ mutatio fit, quæ ſequi ſolet, dum altera pars negligitur, altera que nimis colitur: Tum enim neglecta, flocci que habita, omnia in republica ſurſum deorſum mouet, vt priſtinum ſtatum, & antiquam libertatem recuperet. Poteſt etiam mulietcula nuda, mentem ſeu animum Principis, ejuſq; virtutem, conſtantiam ſeu fortitudinem, qua VTRVMQVE, id eſt, malam & bonam fortunam æque ferre poteſt, indicare: Id enim conſtantis fortiſque animi officium, & munus eſt, teſte Horatio:

Fortiſſimus ille eſt,
Qui promptus metuenda pati.

Et Cicero 2. de Oratore: Magna laus & admirabilis videri ſolet, tuliſſe caſus ſapienter aduerſos, non fractum eſſe aduerſa fortuna, retinuiſſe in reb. aſperis dignitatem. Vt autem qui magno animo eſt, atq; forti, omnia quæ cadere in hominem poſſunt, deſpicit, & pro nihilo putat, ita & is, qui rebus ſecundis non inſoleſcit: Vir enim fortis & conſtans, ea, quæ eximia pleriſque, & præclara videntur, parua ducere, ratione que ſtabili & firma contemnere debet, & ea quæ videntur acerba, ita ferre, vt nihil à ſtatu naturæ, nihil à dignitate ſapientis decedat. Inquit Horatius:

Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare, ſapienter idem,
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Hæc itaque qui facere poteſt, vere fortis & magni animi eſt.

HIS ARTIBVS.

HIEROGLYPTON arcum, pharetram, ac clauam exhibet, quæ militaria ſunt arma. His tanquam artis militatis inſtrumentis Gnome teſtante, Myſta ſe gloriam & laudem quærere velle, videtur. Vt enim olim arma tractare artis erat, ac Romani ſæpe arte militati potius quam vi, & potentia hoſtium longe numeroſiores exercitus fuderunt ac ſuperarunt; atque ita laudem & gloriam immortalem ſibi pepererunt: ita & hodie armorum dextra aptaque tractatio, artis eſſe ſtatuitur, illique qui ea regere, beneque tractare poſſunt, non infimam laudem & gloriam conſequuntur, longeque majorem merentur ſi rempublicam, patriamue defendant, maximamque ſi ab hoſtibus liberent. Hanc artem qui nouit, ſuorumque commodo exercet, ſtatua dignus eſt, vt immortalitati conſecretur, poſteriſque bono exemplo ſit. Tales complures apud Romanos, noſtroque æuo iis qui hanc artem calluerunt, & fœliciter exercuerunt extructæ fuerunt. HIS itaque inſtrumentis ſeu ARTIBVS militaribus Myſta ſibi laudem & gloriam parere vult.

* * *

quæ & locũ, & perſonam, & tempus, ad occaſionem rei gerendæ, id eſt, decorem obſeruat, virtutem pariat. Hanc itaque eleganter hæc Principiſſa ſibi propoſuit.

ARISTEIA, ideſt, STRENVITAS.

HANC Hierographiam ab Ariſtotele ſummo philoſopho, & primo naturæ interprete inuentam eſſe, vix credo: aliquid tamen Figura antiquitatis præ ſe fert, ac ex antiquis Ægyptiorum Hieroglyphicis deſumpta videtur. Symbolum, quidnam figura ſignificet, indicat: Græce ait: ἀριστεία, id eſt; ſtrenuitas; fuit fortaſſis aliquãdo ſtrenuitatis Glypton, propter adiunctos pedibus duos venaticos canes, quorum ſtrenuitas, dum in venatione officio ſuo ſtrenue perfunguntur, nota eſt. Strenuitas porro, circa res gerendas verſatur; quæ ſi diligenter magno animo, neglectoque omni periculo & mora gerantur, ſtrenue geri dicuntur. Hac virtute Ariſtoteles valuit, dum tam ſtrenue philoſophiæ omnibuſque ſcientiis operam dedit; vt non immerito tot coronas, quot figura continet, conſecutus & meritus fuerit. Diſcipulus etiam ipſius Alexander Magnus eadem virtute ornatus fuit, eiuſq; beneficio multa regna acquiſiuit, & coronas adeptus eſt, quæ ſtrenuitatem, tanquam umbra corpus, ſequuntur. Suprema vero, ac capiti imminens Hieroglypti corona, ἄριστον, id eſt, optimum & ſummum illud bonũ deſignat, quod Ariſtoteles agnouit ac coluit, quilibetque Chriſtianus ſummo ſtudio, ac ſtrenue, vt id adipiſcatur, perſequi debet.

CAVTIVS.

BONIFACIVS iſte, dum cum hoſtibus confligere deberet, & nimis properans in tentorio galeam, qua caput ſemper pugnaturus munire ſolebat, reliquiſſet, detectoq; capite nudus cum ſuis in medios hoſtes irruiſſet, vulnus in capite, ſatis periculoſum dicitur accepiſſe. Quia vero periculum auerti galea potuiſſet, propterea ſe CAVTIVS ac prudentius vitæ corporiſq; ratione habiturum, hac Hierographia, (in qua galea cũ Symbolo CAVTIVS depingitur) oſtendit. Proprio enim periculo quiuis prudẽtior fit, hinc prouerbiũ: Piſcator ictus ſapit. Qui ſuo periculo non ſapit, ſtolidus eſt, aut imprudens, omnibuſque iniuriis, periculis & damnis exponitur. Prudentia enim circa pericula verſatur, ac is, qui ea quantum poteſt vitat, prudens dicitur: neque enim omnia & quæuis vitari poſſunt. Quæ præter opinionem incidunt, prudentiæ habitum non tollunt, cum illa conſilio & electione præhabita, eius quod optimum factu eſt definiatur, etiamſi effectus infœlix, & non præuiſus ſequatur. Hæc enim rerum, circa quas verſatur prudentia, natura eſt; ut caſu & propter rei alterius interuentum, ſæpe mutentur. Conſilium eiuſq; anima, recta ratio, rerumq; diſcurſus, prudentiam non euentus facit: Multa enim prudenter, tum in rerum gubernaculis, tum in reb. bellicis ſæpe inſtituũtur, quæ tamen felici carent exitu, non conſilij, ſed rerum incidentium vitio. Hæc vulgus latent, quod ex rerum euentu conſilia ponderat, ac mala omnia illa, quę fœlice fine carent, iudicat. Sapiẽtes viri aliter ſentiunt, ac conſilium non euentum perpendunt, Phocion, cum Athenienſes rem aliter atque ipſe ſuaſerat, proſpere adminiſtraſſent, adeo perſeuerans conſilij ſui propugnator extitit, vt in concione lætari quidem ſe ſucceſſu eorum, ſed conſilium tamen ſuum aliquãto melius fuiſſe diceret. Non enim damnauit, quod recte viderat (quia quod alius male conſuluerat, bene geſſerant) fœlicius illud exiſtimans, hoc ſapientius.

VTRVMQVE.

NVDA muliercula vtramque arborem & aridam, & ſiccam arripit, ac ab vtraque ne vacillet, aut decidat, ſuſtentatur. Veriſimile eſt Myſtam, muliercula, ſe, vel ſtatum ſuum indicare, quem talem eſſe vult, vt non ſolum à potentibus, ſed etiam à plebe ſuſtentetur: Vbi enim harmonia hæc in republica eſt, vt Princeps æ-

ceps æqualitatem Geometricam inter ſuos conſeruet, plebique, quæ plebi, optimatibus, quæ optimatibus conueniunt, relinquat, ab vtriſque fulcitur ipſius imperium, ſecuteque regnat, neque facile tumultus, aut reipublicæ mutatio fit; quæ ſequi ſolet, dum altera pars negligitur, alteraque nimis colitur: Tum enim neglecta, ſloccique habita, omnia in republica ſurſum deorſum mouet, vt priſtinum ſtatum, & antiquam libertatem recuperet. Poteſt etiam muliercula nuda, mentem ſeu animum Principis, ejuſq; virtutem, conſtantiam ſeu fortitudinem, qua VTRVMQVE, id eſt, malam & bonam fortunam æque ferre poteſt, indicare: Id enim conſtantis fortiſque animi officium, & munus eſt, teſte Horatio:

Fortiſſimus ille eſt,
Qui promptus metuenda pati.

Et Cicero 2. de Oratore: Magna laus & admirabilis videri ſolet, tuliſſe caſus ſapienter aduerſos, non fractum eſſe aduerſa fortuna, retinuiſſe in reb. aſperis dignitatem. Vt autem qui magno animo eſt, atq; forti, omnia quæ cadere in hominem poſſunt, deſpicit, & pro nihilo putat, ita & is, qui rebus ſecundis non inſoleſcit: Vir enim fortis & conſtans, ea, quæ eximia pleriſque, & præclara videntur, parua ducere, rationeque ſtabili & firma contemnere debet, & ea quæ videntur acerba, ita ferre, vt nihil à ſtatu naturæ, nihil à dignitate ſapientis decedat. Inquit Horatius:

Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare, ſapienter idem,
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Hæc itaque qui facere poteſt, vere fortis & magni animi eſt.

HIS ARTIBVS.

HIEROGLYPTON arcum, pharetram, ac clauam exhibet, quæ militaria ſunt arma. His tanquam artis militaris inſtrumentis Gnome teſtante, Myſta ſe gloriam & laudem quærere velle, videtur. Vt enim olim arma tractare artis erat, ac Romani ſæpe arte militari potius quam vi, & potentia hoſtium longe numeroſiores exercitus fuderunt ac ſuperarunt; atque ita laudem & gloriam immortalem ſibi pepererunt: ita & hodie armorum dextra aptaque tractatio, artis eſſe ſtatuitur, illique qui ea regere, beneque tractare poſſunt, non infimam laudem & gloriam conſequuntur, longeque majorem merentur ſi rempublicam, patriamue defendant, maximamque ſi ab hoſtibus liberent. Hanc artem qui nouit, ſuorumque commodo exercet, ſtatua dignus eſt, vt immortalitati conſecretur, poſteriſque bono exemplo ſit. Tales complures apud Romanos, noſtroque æuo iis qui hanc artem calluerunt, & fœliciter exercuerunt extructæ fuerunt. HIS itaque inſtrumentis ſeu ARTIBVS militaribus Myſta ſibi laudem & gloriam parere vult.

* * *

quæ & locũ, & perſonam, & tempus, ad occaſionem rei gerendæ, id eſt, decorem obſeruat, virtutem pariat. Hanc itaque eleganter hæc Principiſſa ſibi propoſuit.

ARISTEIA, ideſt, STRENVITAS.

HANC Hierographiam ab Ariſtotele ſummo philoſopho, & primo naturæ interprete inuentam eſſe, vix credo: aliquid tamen Figura antiquitatis præ ſe fert, ac ex antiquis Ægyptiorum Hieroglyphicis deſumpta videtur. Symbolum, quidnam figura ſignificet, indicat: Græce ait: ἀρισεία, id eſt; ſtrenuitas: fuit fortaſſis aliquãdo ſtrenuitatis Glypton, propter adiunctos pedibus duos venaticos canes, quorum ſtrenuitas, dum in venatione officio ſuo ſtrenue perfunguntur, nota eſt. Strenuitas porro, circa res gerendas verſatur; quæ ſi diligenter magno animo, neglectoque omni periculo & mora gerantur, ſtrenue geri dicuntur. Hac virtute Ariſtoteles valuit, dum tam ſtrenue philoſophiæ omnibuſque ſcientiis operam dedit; vt non immerito tot coronas, quot figura continet, conſecutus & meritus fuerit. Diſcipulus etiam ipſius Alexander Magnus eadem virtute ornatus fuit, eiuſq; beneficio multa regna acquiſiuit, & coronas adeptus eſt, quæ ſtrenuitatem, tanquam umbra corpus, ſequuntur. Suprema vero, ac capiti imminens Hieroglypti corona, ἄρισον, id eſt, optimum & ſummum illud bonũ deſignat, quod Ariſtoteles agnouit ac coluit, quilibetque Chriſtianus ſummo ſtudio, ac ſtrenue, vt id adipiſcatur, perſequi debet.

CAVTIVS.

BONIFACIVS iſte, dum cum hoſtibus confligere deberet, & nimis properans in tentorio galeam, qua caput ſemper pugnaturus munire ſolebat, reliquiſſet, detectoq; capite nudus cum ſuis in medios hoſtes irruiſſet, vulnus in capite, ſatis periculoſum dicitur accepiſſe. Quia vero periculum auerti galea potuiſſet, propterea ſe CAVTIVS ac prudentius vitæ corporiſq; ratione habiturum, hac Hierographia, (in qua galea cũ Symbolo CAVTIVS depingitur) oſtendit. Proprio enim periculo quiuis prudẽtior fit, hinc prouerbiũ: Piſcator ictus ſapit. Qui ſuo periculo non ſapit, ſtolidus eſt, aut imprudens, omnibuſque iniuriis, periculis & damnis exponitur. Prudentia enim circa pericula verſatur, ac is, qui ea quantum poteſt vitat, prudens dicitur: neque enim omnia & quæuis vitari poſſunt. Quæ præter opinionem incidunt, prudentiæ habitum non tollunt, cum illa conſilio & electione præhabita, eius quod optimum factu eſt definiatur, etiamſi effectus infœlix, & non præuiſus ſequatur. Hæc enim rerum, circa quas verſatur prudentia, natura eſt; ut caſu & propter rei alterius interuentum, ſæpe mutentur. Conſilium eiuſq; anima, recta ratio, rerumq; diſcurſus, prudentiam non euentus facit: Multa enim prudenter, tum in rerum gubernaculis, tum in reb. bellicis ſæpe inſtituũtur, quæ tamen felici carent exitu, non conſilij, ſed rerum incidentium vitio. Hæc vulgus latent, quod ex rerum euentu conſilia ponderat, ac mala omnia illa, quę fœlice fine carent, iudicat. Sapiẽtes viri aliter ſentiunt, ac conſilium non euentum perpendunt, Phocion, cum Athenienſes rem aliter atque ipſe ſuaſerat, proſpere adminiſtraſſent, adeo perſeuerans conſilij ſui propugnator extitit, vt in concione lætari quidem ſe ſucceſſu eorum, ſed conſilium tamen ſuum aliquãto melius fuiſſe diceret. Non enim damnauit, quod recte viderat (quia quod alius male conſuluerat, bene geſſerant) fœlicius illud exiſtimans, hoc ſapientius.

VTRVMQVE.

NVDA muliercula vtramque arborem & aridam, & ſiccam arripit, ac ab vtraque ne vacillet, aut decidat, ſuſtentatur. Veriſimile eſt Myſtam, muliercula, ſe, vel ſtatum ſuum indicare, quem talem eſſe vult, vt non ſolum à potentibus, ed etiam à plebe ſuſtentetur; Vbi enim harmonia hæc in republica eſt, vt Princeps æ-

ceps æqualitatem Geometricam inter ſuos conſeruet, plebique, quæ plebi, optimatibus, quæ optimatibus conueniunt, relinquat, ab vtriſque fulcitur ipſius imperium, ſecureque regnat, neque facile tumultus, aut reipublicæ mutatio fit; quæ ſequi ſolet, dum altera pars negligitur, alteraque nimis colitur: Tum enim neglecta, floccique habita, omnia in republica ſurſum deorſum mouet, vt priſtinum ſtatum, & antiquam libertatem recuperet. Poteſt etiam muliercula nuda, mentem ſeu animum Principis, ejuſq; virtutem, conſtantiam ſeu fortitudinem, qua VTRVMQVE, id eſt, malam & bonam fortunam æque ferre poteſt, indicate: Id enim conſtantis fortiſque animi officium, & munus eſt, teſte Horatio:

Fortiſſimus ille eſt,
Qui promptus metuenda pati.

Et Cicero 2. de Oratore: Magna laus & admirabilis videri ſolet, tuliſſe caſus ſapienter aduerſos, non fractum eſſe aduerſa fortuna, retinuiſſe in reb. aſperis dignitatem. Vt autem qui magno animo eſt, atq; forti, omnia quæ cadere in hominem poſſunt, deſpicit, & pro nihilo putat, ita & is, qui rebus ſecundis non inſoleſcit: Vir enim fortis & conſtans, ea, quæ eximia pleriſque, & præclara videntur, parua ducere, ratione que ſtabili & firma contemnere debet, & ea quæ videntur acerba, ita ferre, vt nihil à ſtatu naturæ, nihil à dignitate ſapientis decedat. Inquit Horatius:

Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare, ſapienter idem,
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Hæc itaque qui facere poteſt, vere fortis & magni animi eſt.

HIS ARTIBVS.

HIEROGLYPTON arcum, pharetram, ac clauam exhibet, quæ militaria ſunt arma. His tanquam artis militaris inſtrumentis Gnome teſtante, Myſta ſe gloriam & laudem quærere velle, videtur. Vt enim olim arma tractare artis erat, ac Romani ſæpe arte militari potius quam vi, & potentia hoſtium longe numeroſiores exercitus fuderunt ac ſuperarunt; atque ita laudem & gloriam immortalem ſibi pepererunt: ita & hodie armorum dextra aptaque tractatio, artis eſſe ſtatuitur, illique qui ea regere, beneque tractare poſſunt, non infimam laudem & gloriam conſequuntur, longeque majorem merentur ſi rempublicam, patriamue defendant, maximamque ſi ab hoſtibus liberent. Hanc artem qui nouit, ſuorumque commodo exercet, ſtatua dignus eſt, vt immortalitati conſecretur, poſteriſque bono exemplo ſit. Tales complures apud Romanos, noſtroque æuo iis qui hanc artem calluerunt, & fœliciter exercuerunt extructæ fuerunt. HIS itaque inſtrumentis ſeu ARTIBVS militaribus Myſta ſibi laudem & gloriam parere vult.

* * *

quæ & locũ, & perſonam, & tempus, ad occaſionem rei gerendæ, id eſt, decorem obſeruat, virtutem patiat. Hanc itaque eleganter hæc Principiſſa ſibi propoſuit.

ARISTEIA, ideſt, STRENVITAS.

HANC Hierographiam ab Ariſtotele ſummo philoſopho, & primo naturæ interprete inuentam eſſe, vix credo; aliquid tamen Figura antiquitatis præ ſe fert, ac ex antiquis Ægyptiorum Hieroglyphicis deſumpta videtur. Symbolum, quidnam figura ſignificet, indicat: Græce ait: ἀριστεία, id eſt; ſtrenuitas; fuit fortaſſis aliquãdo ſtrenuitatis Glypton, propter adiunctos pedibus duos venaticos canes, quorum ſtrenuitas, dum in venatione officio ſuo ſtrenue perfunguntur, nota eſt. Strenuitas porro, circa res gerendas verſatur; quæ ſi diligenter magno animo, neglectoque omni periculo & mora gerantur, ſtrenue geri dicuntur. Hac virtute Ariſtoteles valuit, dum tam ſtrenue philoſophiæ omnibuſque ſcientiis operam dedit; vt non immerito tot coronas, quot figura continet, conſecutus & meritus fuerit. Diſcipulus etiam ipſius Alexander Magnus eadem virtute ornatus fuit, eiuſq; beneficio multa regna acquiſiuit, & coronas adeptus eſt, quæ ſtrenuitatem, tanquam umbra corpus, ſequuntur. Suprema vero, ac capiti imminens Hieroglypti corona, ἄριστον, id eſt, optimum & ſummum illud bonũ deſignat, quod Ariſtoteles agnouit ac coluit, quilibetque Chriſtianus ſummo ſtudio, ac ſtrenue, vt id adipiſcatur, perſequi debet.

CAVTIVS.

BONIFACIVS iſte, dum cum hoſtibus confligere deberet, & nimis properans in tentorio galeam, qua caput ſemper pugnaturus munire ſolebat, reliquiſſet, detectoq; capite nudus cum ſuis in medios hoſtes irruiſſet, vulnus in capite, ſatis periculoſum dicitur accepiſſe. Quia vero periculum auerti galea potuiſſet, propterea ſe CAVTIVS ac prudentius vitæ corporiſq; rationẽ habiturum, hac Hierographia, (in qua galea cũ Symbolo CAVTIVS depingitur) oſtendit. Proprio enim periculo quiuis prudẽtior fit, hinc prouerbiũ: Piſcator ictus ſapit. Qui ſuo periculo non ſapit, ſtolidus eſt, aut imprudens, omnibuſque iniuriis, periculis & damnis exponitur. Prudentia enim circa pericula verſatur, ac is, qui ea quantum poteſt vitat, prudens dicitur: neque enim omnia & quæuis vitari poſſunt. Quæ præter opinionem incidunt, prudentiæ habitum non tollunt, cum illa conſilio & electione præhabita, eius quod optimum factu eſt definiatur, etiamſi effectus infœlix, & non præuiſus ſequatur. Hæc enim rerum, circa quas verſatur prudentia, natura eſt; ut caſu & propter rei alterius interuentum, ſæpe mutentur. Conſilium eiuſq; anima, recta ratio, rerumq; diſcurſus, prudentiam non euentus facit: Multa enim prudenter, tum in rerum gubernaculis, tum in reb. bellicis ſæpe inſtituũtur, quæ tamen felici carent exitu, non conſilij, ſed rerum incidentium vitio. Hæc vulgus latent, quod ex rerum euentu conſilia ponderat, ac mala omnia illa, quę fœlice fine carent, iudicat. Sapiẽtes viri aliter ſentiunt, ac conſilium non euentum perpendunt, Phocion, cum Athenienſes rem aliter atque ipſe ſuaſerat, proſpere adminiſtraſſent, adeo perſeuerans conſilij ſui propugnator extitit, vt in concione lætari quidem ſe ſucceſſu eorum, ſed conſilium tamen ſuum aliquãto melius fuiſſe diceret. Non enim damnauit, quod recte viderat (quia quod alius male conſuluerat, bene geſſerant) fœlicius illud exiſtimans, hoc ſapientius.

VTRVMQVE.

NVDA mulieicula vtramque arborem & aridam, & ſiccam arripit, ac ab vtraque ne vacillet, aut decidat, ſuſtentatur. Veriſimile eſt Myſtam, muliercula, ſe, vel ſtatum ſuum indicare, quem talem eſſe vult, vt non ſolum à potentibus, ſed etiam à plebe ſuſtentetur; Vbi enim harmonia hæc in republica eſt, vt Princeps æ-

ceps æqualitatem Geometricam inter ſuos conſeruet, plebique, quæ plebi, optimatibus, quæ optimatibus conueniunt, relinquat, ab vtriſque fulcitur ipſius imperium, ſecureque regnat, neque facile tumultus, aut reipublicæ mutatio fit; quæ ſequi ſolet, dum altera pars negligitur, alteraque nimis colitur: Tum enim negleĉta, floccique habita, omnia in republica ſurſum deorſum mouet, vt priſtinum ſtatum, & antiquam libertatem recuperet. Poteſt etiam muliercula nuda, mentem ſeu animum Principis, ejuſq; virtutem, conſtantiam ſeu fortitudinem, qua VTRVMQVE, id eſt, malam & bonam fortunam æque ferre poteſt, indicare: Id enim conſtantis fortiſque animi officium, & munus eſt, teſte Horatio:

Fortiſſimus ille eſt,
Qui promptus metuenda pati.

Et Cicero 2. de Oratore: Magna laus & admirabilis videri ſolet, tuliſſe caſus ſapienter aduerſos, non fraĉtum eſſe aduerſa fortuna, retinuiſſe in reb. aſperis dignitatem. Vt autem qui magno animo eſt, atq; forti, omnia quæ cadere in hominem poſſunt, deſpicit, & pro nihilo putat, ita & is, qui rebus ſecundis non inſoleſcit: Vir enim fortis & conſtans, ea, quæ eximia pleriſque, & præclara videntur, parua ducere, ratione que ſtabili & firma contemnere debet, & ea quæ videntur acerba, ita ferre, vt nihil à ſtatu naturæ, nihil à dignitate ſapientis decedat. Inquit Horatius:

Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare, ſapienter idem,
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Hæc itaque qui facere poteſt, vere fortis & magni animi eſt.

HIS ARTIBVS.

HIEROGLYPTON arcum, pharetram, ac clauam exhibet; quæ militaria ſunt arma. His tanquam artis militaris inſtrumentis Gnome teſtante, Myſta ſe gloriam & laudem quærere velle, videtur. Vt enim olim arma traĉtate artis erat, ac Romani ſæpe arte militari potius quam vi, & potentia hoſtium longe numeroſiores exercitus fuderunt ac ſuperarunt; atque ita laudem & gloriam immortalem ſibi pepererunt: ita & hodie armorum dextra aptaque traĉtatio, artis eſſe ſtatuitur, illique qui ea regere, beneque traĉtare poſſunt, non infimam laudem & gloriam conſequunrur, longeque majorem merentur ſi rempublicam, patriamue defendant, maximamque ſi ab hoſtibus liberent. Hanc artem qui nouit, ſuorumque commodo exercet, ſtatua dignus eſt, vt immortalitati conſecretur, poſteriſque bono exemplo ſit. Tales complures apud Romanos, noſtroque æuo iis qui hanc artem calluerunt, & fœliciter exercuerunt extruĉtæ fuerunt. HIS itaque inſtrumentis ſeu ARTIBVS militaribus Myſta ſibi laudem & gloriam parere vult.

* * *

PRINCIPES MARCHIONES ITALIÆ 163

Leonora Doria della Noia Principissa Sulmone Phil. uxor

Constantia Carretta Principissa Sulmona etc

Aristotile Stagiritta Princeps Philosophorum

Bonifacius I. S. Rom Imper: Princeps et Vicar March Montis Fer V.

Guilhelmus IIII Longospada Mar. Montis Ferratis VIII.

Bonifacius III Marchio Montis Ferratis IX

ALTA

ALTA ALATIS PATENT.

IOBATES cum Bellerophontem innocentem interficere iuſſus fuiſſet, id facere noluit, ſed pœnæ loco, periculum imperauit Bellerophonti, vt Chymeram occideret. Erat autem Chymera quæ flammas euomebat, adeo terribilis, vt cum ea pugnanti, nihil aliud quam præſens exitium præſto eſſe videretur. Proxima enim quęq; comburebat, igne deuaſtabat, pecoraq; interficiebat. Verum dij cognita Bellerophontis innocentia, eius miſerti Pegaſum alatum equum, natum è Neptuno, & Meduſa, vel vt alij maluerunt, è ſanguine Meduſæ, dum eius caput à Perſeo cederetur, illi dederunt. Quo vectus Bellerophon, Chymeram occidit, ac innocentia eius cognita, à Iobate regni ſucceſſor inſtitutus fuit. Sed Belletophon (quale eſt ingenium pleriſque mortalium) tanta rerum fœlicitate nimium elatus, in cœlum quoque aſcendere inſidens Pegaſo voluit. Verum tantam arrogantiam Iuppiter deprimendam eſſe ratus: æſtrum illi equo immiſit, vt Bellerophon in terram præceps deturbaretur, ac Pegaſus nunc ſublimis, nunc depreſſus per aera volans, in cœlum tandem rediret. Quem cum vidiſſet Aurora, impetrauit à Ioue vt ab eo vecta, quotidianum curſum conficeret. Ad fabuloſam hanc poetarum hiſtoriam, quæ ab Heſiodo deſcribitur, ſpectat Myſta, dum animum ſuum alta, & ſublimia petere Pegaſi exemplo, & figura oſtendere voluit. Animus enim hominis vere alatus eſt, cum cœlos omnes & quicquid in toto vniuerſo eſt, penetrare & ſuperare momento poſſit. Huic nihil occultū, abditum & occluſum eſt, ſed omnia patent: Huius beneficio nō ſolùm planetarum & orbis motus, magnitudo & diſtantia, inueſtigatur, & percipitur. Sed etiam quæ ſupra firmamentum ſunt, ac æternam & beatam, teſte Ariſtotele, degunt vitam, intelliguntur, & cognoſcuntur. Recte itaque Symbolum ait ALTA ALATIS PATENT.

NEC CITRA, NEC VLTRA.

METAS multi antiqui authores exiſtimant, pyramidis forma fuiſſe, planaq; ſuperficie: verum errant, quod turbinis inſtar fuerint, Plinio teſte li. 2. nat. Hiſtor. cap. x. vbi ſcribit noctem nihil aliud eſſe quam terræ vmbram, figuram autem vmbræ ſimilem metæ, ac turbini inuerſo, cujus figura ſemper in mucronem deſinat. Turbo autem ſeu trocus rotundus eſt, & pueris notum inſtrumentum, Virgilio teſte:

> *Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo*
> *Quem pueri magno in gyro v. cua atria circum*
> *Intenti ludo exercent.*

Metæ tres quadrato lapidi, ac mucronibus illorum, oua imponi ſolebant, quæ Caſtoris & Pollucis oua repræſentabant. Ita aptabantur vt auferri ſecundū certantium, ac currentium leges poſſent. Huiuſmodi metas duas Hieroglypton habet: tres enim turbines qui lapidi impoſiti ſunt, pro vna meta accipiūtur ab authoribus, vni aſcriptum eſt: NEC CITRA. alteri: NEC VLTRA. Quibus indicare hæc Principiſſa voluit: cuiuis matronæ nihil magis in rebus omnibus conuenire, quam mediocritatem; Hæc enim virtutis meta eſt; hanc ſi exceſſeris in vitium rues, ſi non aſſequutus fueris, peccabis: Virtus enim vt vulgo dicitur, in medio conſiſtit, & vere res ita ſe habet. Nam inter prodigalitatē & auaritiam, virtus eſt liberalitas; inter temeritatem & timiditatem fortitudo: inter ſorditiem & puſillitatem, magnificentia; inter ſuperbiam & puſillanimitatem, magnanimitas; inter animi abjectionem & ambitionem, modeſtia; inter iracundiam & ſtoliditatem, manſuetudo; inter placidum & contentioſum animi affectum, affabilitas medium tenet: inter jactantiam & mendacium veritas: ac inter ruſticitatem & ſcurrilitatem, comitas: ita vt in rebus omnib. mediocritas,

quæ

ceps æqualitatem Geometricam inter ſuos conſeruet, plebique, quæ plebi, optimatibus, quæ optimatibus conueniunt, relinquat, ab vtriſque fulcitur ipſius imperium, ſecureque regnat, neque facile tumultus, aut reipublicæ mutatio fit; quæ ſequi ſolet, dum altera pars negligitur, alteraque nimis colitur: Tum enim neglecta, flocciquehabita, omnia in republica ſurſum deorſum mouet, vt priſtinum ſtatum, & antiquam libertatem recuperet. Poteſt etiam mulietcula nuda, mentem ſeu animum Principis, ejuſq; virtutem, conſtantiam ſeu fortitudinem, qua VTRVMQVE, id eſt, malam & bonam fortunam æque ferre poteſt, indicate: Id enim conſtantis fortiſque animi officium, & munus eſt, teſte Horatio:

Fortiſſimus ille eſt,
Qui promptus metuenda pati.

Et Cicero 2. de Oratore: Magna laus & admirabilis videri ſolet, tuliſſe caſus ſapienter aduerſos, non fractum eſſe aduerſa fortuna, retinuiſſe in reb. aſperis dignitatem. Vt autem qui magno animo eſt, atq; forti, omnia quæ cadere in hominem poſſunt, deſpicit, & pro nihilo putat, ita & is, qui rebus ſecundis non inſoleſcit: Vir enim fortis & conſtans, ea, quæ eximia pleriſque, & præclara videntur, parua ducere, ratione que ſtabili & firma contemnere debet, & ea quæ videntur acerba, ita ferre, vt nihil à ſtatu naturæ, nihil à dignitate ſapientis decedat. Inquit Horatius:

Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare, ſapienter idem,
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Hæc itaque qui facere poteſt, vere fortis & magni animi eſt.

HIS ARTIBVS.

HIEROGLYPTON arcum, pharetram, acclauam exhibet, quæ militaria ſunt arma. His tanquam artis militaris inſtrumentis Gnome teſtante, Myſta ſe gloriam & laudem quærere velle, videtur. Vt enim olim arma tractare artis erat, ac Romani ſæpe arte militari potius quam vi, & potentia hoſtium longe numeroſiores exercitus fuderunt ac ſuperarunt; atque ita laudem & gloriam immortalem ſibi pepererunt: ita & hodie armorum dextra aptaque tractatio, artis eſſe ſtatuitur, illique qui ea regere, beneque tractare poſſunt, non infimam laudem & gloriam conſequuntur, longeque majorem merentur ſi rempublicam, patriamue defendant, maximamque ſi ab hoſtibus liberent. Hanc artem qui nouit, ſuorumque commodo exercet, ſtatua dignus eſt, vt immortalitati conſecretur, poſteriſque bono exemplo ſit. Tales complures apud Romanos, noſtroque æuo iis qui hanc artem calluerunt, & fœliciter exercuerunt extructæ fuerunt. HIS itaque inſtrumentis ſeu ARTIBVS militaribus Myſta ſibi laudem & gloriam parere vult.

* * *

168 MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ.

Anna Marchionissa Montis Ferratis Bonifacij uxor

Gulhelmus V Marcho Montis Ferratis X

Bonifacius IIII Marchio Montis Ferratis XI

Gulielmus VI Marchio Montis Ferratis XII

Joannes Iustus Marchio Montis Ferratis ultimus XIII

Alphonsus Marchio Estensis Dominus Montechij Fr Duc Hercul II. Ferra

FIDES MAIORA FACIT.

INTER Hierographias, inſignem præ aliis ingenij dexteritatem fœminarum oſtendere videntur. Hæc profectò, ſi quæ alia non parum elegans eſt, qua diſcrimen ponitur, inter ea quæ à natura ſola, ac quæ numinis ope fiunt. Spectatur enim aridus oliuæ arboris ramus, ſacraq; columba, ramuſculum roſtro arripiens, ac folia viridia ſuo attactu inde producere. Sacræ columbæ figura, Spiritus ſanctus, tertia Trinitatis perſona, deſignari ſolet, quod alias columbæ forma apparuerit. Hunc non ſolum maiora facere, quam natura poſſit, cuiuis Chriſtiano conſtat: Sed etiam eum (vt Myſtæ ſenſum explicem) qui illi ita firmiter fidit, vt credat ipſius opem ſibi non defuturam, ſi quid natura maius tentet. Huiuſmodi confidentia & FIDES ſæpe MAIORA FACIT, quā natura ipſa: teſte ipſo ſaluatore, qui ait: Si fidem habueris vt montes transferas, transferentur. Sic Anna in ſenectute ac extra concipiendi ætatem prouecta, fidens Deo cōcepit & peperit: Thobias ſimiliter Saræ (licet ſeptē viri illi accubantes, periiſſent) diuino auxilio fidens, ſe credidit, ac nihil incommodi paſſus fuit. Quantum autem poſſit fides ea, in qua diuinum auxilium non apparet, & quam ſæpe, quæ rerum naturalium vires ſuperare videntur, efficiat, Philoſophis ac Medicis conſtat; qui huiuſmodi fidem cum imaginatione confundunt, atque in morbis, & prægnantibus præcipue elucet. Non raro enim, propter ægroti in medicum, vel pharmacum fiduciam, morbus ſuperatur & depellitur. Fiducia enim vel fides, cordis ſpiritus & ſanguinem mouet, agitatque, ac motionē illius, calorem natiuum ſopitum, ac nimia quiete, marceſcentem excitar, qui recuperandæ ſanitatis fundamentum eſſe poteſt. Prægnātes etiam quid fide, & imaginatione in fœtum poſſint, cui fructus appetitos, in ea corporis parte, quam volunt, inſculpunt, vulgo notum eſt. Itaque propoſitum huius Principiſſæ eſt, Deo Opt. Max. fidere, & omnia ſua committere; quod ea quæ fieri non poſſe, ac præter naturam videntur, illius ope, qui ſteriles fœcundas efficere, & maiora quam natura facere poſſit, perficiantur.

VNDIQVE FRVSTRA.

PYRAMIDES in Ægypto regum pecunias oſtentabant, ac illarum ædificatio inſtituebatur, ne pecunia ad ſucceſſores aut inſidiantes æmulos perueniret, neue plebs otioſa eſſet. Præcipuæ tres ſunt, quæ orbem impleuere fama, ſitæ inter Memphim oppidum (nunc Alcairum vocatum) & Delta inſulā, à Nilo minus quatuor milia paſſuum, à Memphi ſex ad vicum Buſirin, Pyramidem maximam trecenta ſexaginta hominum milia, annis viginti conſtruxiſſe, produntur, atq; in Raphanos, & Allium, ac cœpas mille octoginta talenta dicuntur, operariis erogata. Ampliſſima octo iugera obtinet ſoli, quadrata, cuius vnū latus habet octingentos, & octoginta tres pedes. Multi putant monumenti & ſepulchri cauſa fuiſſe extructas, vtque eorum, quorum iuſſu extructę ſunt, ęterna eſſet memoria; quemadmodum illæ æternæ nulloque ſeculo perire, aut deſtrui poſſe videntur. Tanta enim lapidum moles cui accedit forma in mucronem aſſurgens, ſeipſam proprio pondere ſuſtinet, ac neque in ſe, neque extra machinam vllo vento, aut procella concuti, multo minus deiici poteſt. A Pyramidis itaq; firmitate & cōſtantia Myſta Hieroglypton deſumſit, ac pyramidis inſtar, quæ neq; ab aquis, neq; ventis concuti aut deiici poteſt; ſe à nullis aduerſitatib. aut hoſtibus frangi poſſe: ſed ſemper animum conſtantem habiturum, oſtendit. Proinde omnes hoſtium, & inimicorum inſultus & impetus fruſtraneos fore, vt pyramis in figura VNDIQVE FRVSTRA à vento & mari impetitur.

IN HOC VINCES.

NICEPHORVS narrat, Conſtantinum Magnum in bello contra Byzantinos, cum iam bis victus eſſet, ſignum crucis in cœlo hac inſcriptione vidiſſe; IN HOC SIGNO VINCES HOSTES OMNES, idque poſtridie ſic accidiſſe, ac eum in bello contra Schytas tertio crucem illam vidiſſe. Ab hac hiſtoria veriſimile eſt, Principem iſtum Hierographiam hanc ſumpſiſſe. Vtpote qui auxilium huius ſigni, diuina ope iuuante, in rebus aduerſis, vel hoſtium oppugnatione ſenſit. Nec mirum, cum hoc ſigno inferorum Princeps cum omnibus ſuis deuictus ſit, genuſque humanum ab ipſius iugo liberatum. Hoc ſignum Ægyptij inter Hieroglypticos characteres, pro ſigno vitæ futuræ habuerunt, cuius rationem nullam ſciebant, quam quod certum aliquod diuinum myſterium, in hoc ſigno latere crederent. Character etiam illius pectori Dei Serapidis erat inſculptus. Iſidoro etiam referente antiqui cum numerum eorum, qui cæſi, vel ſaluari in bello eſſent notarent, mortuos litera Θ, figurabant, & ſuperſtites litera T. Achonius Pedianus narrat, olim cum è iudiciis venirent accuſati, Damnatos litera Θ, & abſolutos litera T, fuiſſe notatos. Eſt itaque crucis ſignum ſalutare, victoriæque, ac liberationis nota: vt Moiſis exemplo comprobatur, qui Iudęos victores effecit, quamdiu in monte Deum inuocans, brachiis extenſis crucis figuram faceret: Nam cum primum remitterent ſe brachia, ac figura illa crucis amitteretur, Iudęi ab hoſtibus ſuperabantur. Recte itaq; ait Myſta, IN HOC, nempe crucis ſigno, nos VINCERE.

VNITA VALENT.

VT ſingula haſtilia facile frangas, coniuncta non poſſis: ita diſſidentes facile ſuperantur, concordes non facile: Quia virtus vnita fortior eſt, vt inquit Ariſtoteles, diſperſa, ſiue agat, ſiue patiatur. Hic patiendo, haſtilia vel ſagittæ iunctæ fortiores ſunt vna, quod vires numero augeantur: Niſi enim vt patiens augetur, ita proportione agens augeatur, non cedet patiens, ſed fortius reſiſtet, quemadmodum patiens minus reſiſtit, ſi agens numero creſcat. Iſtorum exemplo Myſta ſe concordiam quæreret ſuorum, quibus vnitus, quæuis obſtacula pellere poſſe facillime, nihilque tam arduum & difficile eſſe, quod ſuperare non poſſit, oſtendere voluit: Concordiam enim princeps, qui in regno conſeruat, firmam baſim regni habet, vireſque multiplices, neque facile ipſius ſtatus concuti poteſt. Quia concordia etiam res paruæ creſcunt, vt diſcordia maximæ dilabuntur.

FIDE ET PATIENTIA.

FIDELISSIMVM homini animal canis eſt; ſæpe aduerſus latrones pro domino pugnaſſe, & in Epyro agnitum, in conuentu percuſſorem domini latratu, & laniatu accuſaſſe, vt ſcelus fateri coactus fuerit, conſtat. Garamantum regem canes ducenti ab exilio reduxere, prœliati contra reſiſtentes. Canis, Iaſone Lycio interfecto, cibum capere noluit, inediaq; conſumptus eſt, ſed ſuper omnia actis populi Romani teſtatum: Appio Iunio, & P Silio Coſſ. cum animaduerteretur ex cauſa Neronis Germanici filij in T. Sabinum, canem illius nec à carcere abigi potuiſſe, nec à corpore receſſiſſe, mœſtos edentem vlulatus, magna populi Romani corona circumſtante, ex qua cum quidam ei cibum obieciſſet, ad os defuncti tuliſſe. Innatauit idem cadauere in Tyberim abiecto, ſuſtentare conatus, effuſa multitudine ad ſpectandum animalis fidem concurrentes. Patientia canis non minus præcedentibus exemplis, dum inediam vigilando, ac excubias

ad do-

ad domini corpus agendo, pertulit: quam Hieroglypto ipſo confirmatur: Indies enim cathenis alligatus, ſeruitutẽ ita æquo animo fert, vt propterea nihil de fide ipſius decedat. Vbi etiã aduerſus dominum quid deliquerit, caſtigationẽ & verbera ita fert patienter, vt quamprimum dominum blandientẽ perceperit, ſtatim injuriæ acceptę immemor, etiam adblandiatur. Noſtro ęuo contigiſſe narratur, crudelem dominum, vt canis ſui in ſe fidelitatem, & patientiam oſtenderet, ad ſe vocatum, gladio pedes omnes amputaſſe, ac gementem & jacentem canem, abjecto gladio ad ſe vocaſſe, qui ad dominum repens, cauda illi adblanditus fuiſſe, acceptæ cladis immemor, magna adſtantium commiſeratione, & in facinoris authorem odio, dicitur. Hujus animalis exemplo, hic Princeps FIDEM ET PATIENTIAM ſibi colendam, recte & prudenter proponit; illa enim vinculum eſt, quo reipublicæ ſtatus connectitur, & conſeruatur: hæc modus, & ratio, qua incommoda feruntur, donec occaſio, & opportunitas rei bene, & tuto gerendæ ſeſe offerat.

TORTO ET FORZA,

id eſt:

INIVRIA ET VIS.

SYMBOLVM iſtud Italicum, non apte Latine ita reddi poteſt, vt duplicem, quemadmodum Italice ſenſum habeat. Torto Italice ſignificat curuum, & iniuſtum, curuaturam oſtendit funis, ac vim, quæ fune fieri poteſt: non tamen curuaturam ſignificari vult Myſta, ſed iniuſtum, vel iniuriam, quod idem vocabulum torto ſignificat, vt videlicet fune ſeu vinculis oſtendat multis iniuriam & vim fieri; quam quia fortaſſis ipſe innocens perpeſſus eſt: Hierographia hac poſteritati notam voluit.

172 *MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ*

Franciscus Estensis Marchio Maśs
et Paduli Com Auellini Fr D. Her Fer

Antonius Caraffa Marchio Mirabelli
et Comes Bagni Nepos P.P. Pauli IIII

Hercules Malaspina Marchio Oramalæ
ſuprem Capitan Reipub Genuen

Antonius Carraciolus Marchio
Vici.

Joannes Iacobus Medices Marchio Marignani
Generalis Caroli V. Imperatoris.

DVX IN HOSTES PARITER ET CLYPEVS.

Dvces,qui manipulis militaribus præficiuntur gregarios milites præcedũt, ſi illos in hoſtes ducere velint; vtque ordine & loco; ita animi fortitudine: Sic enim gregariis clypei, aut ſcuti loco ſunt, hoc eſt, primos hoſtium inſultus, & impetus excipiunt, & ſuſtinent. Hæc Hieroglypton ipſum ſatis explicat: Aquila enim auium regina, Ducem ac clypeum Symbolice deſignat: quia adverſus auium impetus, pectoris robore & viribus munita eſt. Huic ſe comparat recte Myſta; dum ad inuadendos hoſtes pro ſuis ſe ſemper paratum, ac ſi ab hoſtibus oppugnetur, ſe illorum inſultus ſuſcipere, pro ſuorum tutela, & clypei, ſeu ſcuti inſtar illis eſſe velle, oſtendit. Laudandum certe in Principe propoſitum, cum non ob alium finem à Deo creati, & ad imperij ſedem euecti ſint Principes, quam vt hoſtes oppugnent, ſuos defendant, ac iuſte regant. Pius & bonus Princeps officium ſuum, vt iſte, intelligit, ac DVX IN HOSTES PARITER ET CLYPEVS pro gregariis & ſubditis eſt.

DVM SPIRO, SPERO.

Fortvna inſtabilis raro eadem apparet facie: dum arridet ſæpe fallit; dum truci intuetur vultu, beneficiis interdum decipit: Chameleonte itaque mutabilior. Quis tamen horridam faciem extimeſcat? quæ facile benigna fit. Quis non ſperet, dum ſpirat, mutabilem mutaturam ingenium? Æui tempus longum eſt, ſi non cito, ſat cito modo mutet. Interea ſpes alit afflictum, & ærumnæ deuorantur alacriori animo, donec ſperata prius, affulgeant. Id boni ſpes adfert, quod ſperans, ſpe paſcatur, ac ſperatis fere vt præ ſentibus fruatur, & niſi ea aleretur vita, animantibus aliis miſerior homo eſſet. Miſer itaque eſt, ſed miſeram vitam ſpes nutrit: Hinc Myſta DVM SPIRO, SPERO. Sed quid ſperat? mali in bonum cumulationem, aut quod ruinam & exitium minitabatur, priſtinum ſtatum & vitam recuperaturum. Recte quidem anguis exemplo, qui diſſectus, adiunctis diſiunctis partibus, iterum coaleſcere, & iam egreſſuram animam retinere fabuloſe putatur. Oſtendit itaque Myſta ſe virum, quod non deſpondeat, quaſſatum fortunæ iniuriis animum, breui priſtinæ fœlicitati reſtitutum iri. Ea quippe rerum viciſſitudo; vt calamitatibus & aduerſis; fœlicia ac ſecunda quæuis ſuccedant: Speremus ergo dum ſpiramus.

MIHI MEDELAM.

Gesticvlationibvs humanos actus imitatur ſimia, vt diuinos Sathan; illa vt placeat homini; hic vt decipiat, & quod Dei eſt, Deo auferat, ac ad ſe transferat: Coli enim vult vt Deus; non quod commodi inde habeat quicquã, ſed quod Deo aliter nocere (ſi noxa eſt Maieſtatem, quæ offendi non poteſt laceſſere, ac ab ea clientes alienare) nequeat. Vtcum mali genij ingenium, hominis calamitatibus exultat, & dum illius fœlicitatem impedit, pœnarum ſocios, ac in quos ſæuire poſſit, conquirit. Vt mali aliorum fœlicitate marceſcunt, infœlicitate pingueſcunt, ſic Sathan etſi corpore careat, Nam & animus paſcitur, & beatitatis inedia torquetur ac tabeſcit. Vicerat prius ſimia fraude ac technis primum parentem ſerpentis facie; verum vides in Heroglypto à leone ſuperari: Hic eſt Leo de tribu Iuda: Sed gnome, MIHI MEDELAM conuenire non videtur, neque enim medela indiguit; profecto ſui (qui ipſius ſunt membra) indiguerunt. Imo vt ad Myſtam hæc transferantur, Myſtæ generoſus animus ſimiæ infernalis illecebras, præſtigias, ac tentationes, dum contemnit & ſuperat, ipſam

ſternere, ac ſibi victoria medelam facere, recte dici poteſt. Si mauis Leonem Principem eſſe,& Simiam adulatorem,nõ repugno,apte enim quadrabit Gnome Hieroglypto. Simia paraſitando hero grata eſt, dum grauioribus preſſum negotiis, in riſum geſtibus conicit; Canis & equus vtiliores quidem Patrifamilias, ille vt cuſtodiat, hic vt onera ferat aut trahat; ſed citra ſplendorem & cum deſpectu; cum voluptatem herus imprudens, ſæpe vtilitati præferat. In aulis adulatores,gnatones,paraſiti,ac huiuſmodi fæcis homines,aut Simiæ potius,dum voluptati ſunt Principi, & in pretio, grauiſſimo morbo laborat Princeps, & tali, vt de ſtatu periclitetur,ni ocyus ſibi medelam adhibeat,ac huiuſmodi ſimias perdat.Dum febricitat leo, ſimiæ ſanguine ſibi medetur. Cur id nõ imitetur Princeps, dum ſalus reipub. ſuæ,abacta veritate periclitatur: Eius enim rei inopia laborant principes, ac id vnum deeſt, nempe qui verum dicat;dum nemo ex animi ſui ſententia dicat & ſuadeat, ac adulandi certamen ſit vnum amicorum & aulicorum omnium officium. Si bellum gerat, adulatores contemnunt hoſtem ac illius ſucceſſus fœlices cœlant,vireſque ſui Principis maiores, quam ſint celebrant. Hinc ſtulta ſecuritas,neque proſpicit futuris, neque præſenti occaſione, vt hoſtem arceat, vel vincat vtitur: Imo negligentia victoriam hoſti ſæpe tradit.Faciat itaque ſibi medelam Princeps, ac adulatores, paraſitos, gnatones abigat, eoſque apud ſe retineat, qui virtutibus & genere nobiles, veritatem colant, ac quid vere in regno geratur, fortunatum ſit nec ne explicent: Sic enim tempeſtiue admonitus occurrere malo, antequam radices agat,poterit.Si etiam maiora aduerſa omnia principi fiant quam ſint, conſultum erit; ita quippe maiori diligentia quam opus ſit illis occurretur, ac imminentia mala ſecurius depellentur.Sed aula aſſentationibus,raro veritate ali cupit. Hinc fit tot rei gerendæ bonas occaſiones ſæpe amitti, nec prius reipub. vel aulæ vitia corrigi, quam Princeps ipſe manum & medelam adhibeat leonis exemplo.

SEMPER ADAMAS.

MAXIMVM in rebus humanis inter gemmas pretium habet adamas,diu non niſi regibus & iis admodum paucis cognitus: Veteres eum in Æthiopum tantum metallis inueniri exiſtimauere, inter delubrum Mercurij,atque inſulam Meroen. Genera eius ſex:Indici, non in auro naſcentis,ſed quadam cryſtalli cognatione. Siquidem & colore translucido non differt & laterum ſexangulo leuore turbinatus in mucronem, aut duabus contrariis partibus, quo magis miremur, vt ſi duo turbines latiſſimis ſuis partibus iungantur: magnitudine vero etiam auellanæ nuclei. Similis eſt huic quidem Arabicus, minor tantum, ſimiliter & naſcens.Incudibus hi deprehenduntur,ita reſpuentes ictum,vt ferrum vtrinque diſſultet,incudeſq; etiam ipſi diſſiliant. Quippe duritia inenarrabilis eſt,ſimulq; ignium victrix natura & nunquam incaleſcens. Vnde & nomen indomita vis Græca interpretatione accepit. Vnum ex iis vocant cenchron, quod eſt milij magnitudine. Alterum Macedonicum in Philippico auro repertum:& hic eſt cucumeris ſemini par. Poſt hos Cyprius vocatur, in Cypro repertus, vergens in æreum colorem, ſed in medicina efficaciſſimus. Poſt hunc eſt ſiderites ferrei ſplendoris,pondere ante cæteros,ſed natura diſſimilis. nam & ictibus frangitur, & alio adamante perforari poteſt: quod & Cyprio euenit: breuiterq; vt degeneres, nominis tantum authoritatem habent. Hactenus Plinius de adamante, ex quo colligere licet noſtro æuo vix veros illos, qui & igni, & ferro reſiſtunt adamantes haberi. Omnes enim malleo facillime franguntur, vt puluis celandis aliis gemmis vſui ſit:Igne etiã in cineres noſtrates non difficulter rediguntur. Myſta Indicum, qui ferrum & ignem fert, exhibet;vt generoſi animi ſui fortitudinem & conſtantiam indicet,qua res aduerſas abſque noxa & incommodo ferre, poteſt.

CVSTO-

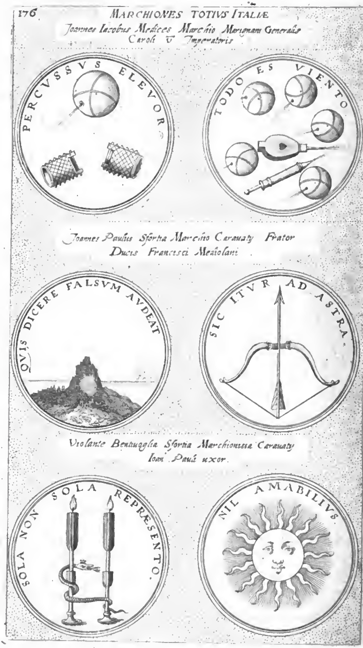
CVSTODI DOMINE VIGILANTES.

HÆc Hierographia intellectu difficilis non eſt: Conſpicitur enim nauis vento agitata in alto mari, ac non procul à ſcopulis, quos nauis præfectus, vt euitet, circa gubernaculum vigilat, numiniſque auxilium implorat, abſque cuius ope raro huiuſmodi pericula vitantur. Nauis Myſtæ perſonam refert, qui multa pericula, & aduerſa perpeſſus, numinis ope indiguit, numiniſque beneficio adjutus, tandem omnia ſuperauit, & ad magna euectus eſt. Prudentes illi, qui dum aduerſis premuntur, numinis auxilium implorant: raro enim fallit quin adiuuet, orate, inquit Chriſtus, & dabitur vobis. Tanta enim eſt patris cœleſtis benignitas, vt roganti nihil deneget, & plerunque petitis majora tribuat. Principem hunc præter multorum opinionem ad ſumma perueniſſe numinis voluntate, eiuſq; prius poſtulata ope, nemini dubium eſſe, Symbolo ac euentu id atteſtantibus, debet.

AGITO.

IMPERANTIS eſt Symbolum: Sed quid imperat? Luſorios obeliſcos in tabula poſitos cædi vult, vt vincatur. Obeliſcis proculdubio Myſta inimicos, vel obſtacula illa, quæ non ad ſcopum ſibi propoſitum peruenire poſſit, impediunt, ſignificat. Hos cædi, hoc eſt, è medio auferri vult. Magnanimi eſt, neque fùrtim, neque clanculum aduerſarios ſuos adoriri, ſed aperto Marte: Hoc modo ſi vincantur, laus manet apud victorem, ac victi æquiori animo infortunium ferunt, victorique fidelius parent. Prudentis etiam eſt, omnia ea, quæ conatibus obſtant amouere, vt facilius deſiderata & optata obtineri poſſint; medicorum exemplo: Qui dum aliquem ad priſtinum valetudinis ſtatum reducere cupiunt: primum ea, quæ naturam impediunt, quo minus medicamento adiuta morbum depellere poſſet, auferunt, ac tum demum morbo auferendo, & depellendo, pharmaca adhibent, remotis enim impedimentis, facile natura morbis medetur, medicamenta in actum redigit, illorumque ope adjuta morbum vincit.

Ioannes

176
MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ
Joannes Iacobus Medices Marchio Marignani Generalis
Caroli V Imperatoris
PERCVSSVS ELEVOR
TODO ES VIENTO
Joannes Paulus Sfortia Marchio Carauatij Frator
Ducis Francisci Mediolani
QVIS DICERE FALSVM AVDEAT
SIC ITVR AD ASTRA
Violante Bentuoglia Sfortia Marchionissa Carauaty
Ioan. Paul uxor.
SOLA NON SOLA REPRÆSENTO.
NIL AMABILIVS.

PER-

PERCVSSVS ELEVOR.

MAGNA pila ventoſa, aut vento plenus coriaceus globus, qui in altum percuti à certantibus ſolet, adiunctis brachialibus, quibus in altum pellitur, hic exhibetur. Pila hæc id habet, vt quia leuiſſima eſt, ventoque conſtricto tumida, duraque, dum percutitur à duriori corpore, ſatis alte eleuetur. Illius inſtar Myſta ſe ab inuidis, ac fortunæ telis percuſſum, non deprimi, ſed magis eleuari aſſerit: idque omnibus viris fortibus magnoque animo præditis commune eſt, aduerſis enim non franguntur & corruunt, ſed firmiores redduntur, magiſq; eleuantur, id eſt, maiores dignitates, melioremq; fortunam conſequuntur. Cui iſtius Principis vita nota eſt, ſcit, quid ab inimicis perpeſſus, quibuſq; poſtea honoribus, affectus fuerit; ſed huius loci non eſt iſta recenſere.

TODO ES VIENTO.

idest:

TOTVM VENTVS EST.

DESCRIBVNTVR iterum pilæ ventoſæ, adiecta ſyringa & folle, quibus ventus pilis inflari ſolet, addito Symbolo Hiſpanico, TODO ES VIENTO, id eſt, totum ventus eſt. Hac Hierographia Princeps ad ſummā (dum maxime inimici eum opprimere ſtuderent) euectus; mundanum omnem honorem & potentiam vanam, pilæque ventoſæ inſtar inanem eſſe, nihilque præter oſtentationem quandā habere, oſtendere voluit. Egregia profecto ſimilitudo. Nam vt pila hæc magna & dura, ac in altum percuſſa, multis admirationi eſt; examinata vero, inanis, leuis, ac vento tantum repleta deprehenditur, riſumque mouet: ita res quæ multis permagnæ, vt honores ſummi, & dignitates, videntur, ſi penitius inſpiciantur, & perpendantur, vanitate pleniſſimæ, & neq; corpori, neque animæ vtiles, ſed potius illorum carnificinæ deprehenduntur. Quantam enim ſeruitutem corpori inducant dignitates; dum curam adipiſcendarum diuitiarum, ſine quibus ſeruari non poſſunt, poſcunt, & curam curandæ valetudinis, libertatemque faciendi, vel ruri, vel domi quod velis, vel quibus delecteris impediunt, cuiuis notum eſt. Dignitate enim tanquam aurea cathena, homo perpetuo ligatur, facultateque viuendi vt velit priuatur, ac dignitatis honorumque mancipium fit. Animæ ſaluti honores raro vtiles ſunt, quod ſuperbiendi, ac vitiorum multorum præbeant occaſiones; quibus ſi maculetur anima, neque mundetur, æternis pœnis cruciatur. Recte itaque Myſta mundana hæc omnia, quantumuis magna & ſublimia videantur, vaniſſima, ventoq; ſimilia eſſe agnoſcit. Is enim pilas, magnas & turgidas, duraſque facit, attamen nihilo ita proximus eſt, vt emiſſus, neque conſpici, neque comprehendi poſſit.

QVIS DICERE FALSVM AVDEAT.

VT nemo viſu præditus, ortum Solem, ac illius lucem inficiari poteſt, ita vir probus & pius, ea quæ vera ſunt, negare neque debet, neque poteſt. Veritas enim Solis inſtar eſt: quam hac Hierographia Myſta ſe profiteri Solis imagine, & Symbolo oſtendit: Sol enim illius eſt Hieroglyphicon: quia ſolus, & vnus eſt, vt veritas: duplicia namque & multiplicia veritati contraria, & mendacia ſunt. Veritatis cultor imprimis T. Pomponius eques Romanus fuit, qui mendacium nec ipſe dicebat, nec pati poterat, quapropter omnes ei res ſuas, amici curandas certatim dabant: conſiliumque ab eo de republica, deque rebus magnis petebant. Vt itaque veritatis laus & vtilitas magna; ita mendacij

dacij vituperium ingens, cui & id accedit, vt qui eo delectatur, vir probus eſſe non poſſit, qui execratur bonus ſit teſte Comico:

Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς σοφὸς καὶ χρήσιμος.

id eſt:

Mendacium odit, qui vir eſt frugi & ſapit.

Mendacium etiam raro prodeſſe, ſæpius obeſſe ſolet. Nam mendaces id lucrantur, vt cum vera dicunt, iis non credatur, & ſi commercia exerceant, nunquam emergere, & rem facere poſſint: Nemo enim mendaci fidit. Fide autem amiſſa, & eluſa; quia ex alienis ac creditis bonis decerpendi fructus tollitur occaſio, omnes facultates, ac fundamentum diuitiarum vitæque ſuſtentandæ ratio corruunt: vt mercatoribus & principibus, qui alieno ære plerunque mercari, & bella gerere debent, notum eſt.

SIC ITVR AD ASTRA.

ARcvs extenſus cum ſagitta in cœlos deſtinata, in Hieroglypto conſpicitur, quæ ſi emittatur, vt figura oſtendit, ſurſum fertur, & ad altra tendit. Huius exemplo Myſta & ſe, & quemuis ad aſtra ire, id eſt, extremum beatitudinis ſcopum adire poſſe, ſignificat. Vt autem in arcu vis requiritur, quo iaculum ſeu ſagitta emittitur, & ſagitta ſic concinnati debet, vt facile ſurſum ferri poſſit; Ita etiam animus hominis, vim, ſtudium & diligentiam requirit: vt ad ſublimia & diuina pellatur, ac ſummi boni compos fiat. Ipſe deniq; animus ita compoſitus eſſe debet, vt à cæteris adiutus, cœleſtia facile aſſequatur. Regnum enim cœlorum, vt inquit Hierographus, vim patitur, & violenti rapiunt illud: Quæ autem iſta ſint, arcus, & ſagittæ forma oſtendit. Imprimis enim baſi, & fundamento opus eſt, cui ſagitta innititur, videlicet chorda & arcus: Deinde vis humana, quæ arcum & chordam ita extendat, & diducat, vt ſpes ſit, ſcopum propoſitum attingi poſſe, requiritur: ac poſtremo ſagittam alis & mucrone inſtructam eſſe oportet, vt facile optatum ſcopum feriat. Vt vero iſta deſiderantur, ſi quis ſagittam in ſublime emittere velit; ita iſtorũ exemplo, tria, ſi animus cœleſtia petere velit, videlicet fides, ſpes, & charitas ſunt neceſſaria: Fides enim fundamentum ſalutis eſt, ac arcu & ſagitta deſignatur. Spes ipſorum extenſione. Charitas vero alis, & mucrone ipſius ſagittæ, quæ animum hominis leuem, & penetrantem facit, vt facile cœleſtia adire, & aſſequi poſſit.

SOLA, NON SOLA, REPRAESENTO.

DVabvs iſtis candelis ardentibus, non eſt dubium quin hæc Principiſſa, & ſe, & maritum notare voluerit, ac ſerpente, qui candelabrum vtrumq; complectitur prudentiam, qua inter coniuges vinculum coniugij regitur, atque conſeruatur. Id dum fit, fides ab vtroque ſeruatur, ac coniugij fœlicitas & amor, ignis & flammæ inſtar lucet, vt quilibet coniugum, ſolus quidem ſit, non tamen videatur, vt Symbolum ait, SOLA NON SOLA REPRÆSENTO, ſupple, lumen: Quemadmodum enim duarum candelarum lux ita confunditur, & vnitur, vt etſi vniuscuiuſque candelæ ſola ſit: tamen non appareat, ſed vna lux tantum; ita in coniugio, cuilibet coniugum ſolus, ſi perſona, non ſolus, ſi animus, qui in alterius coniugis corpore viuit, ſpectetur, eſt. Voluit itaque hæc Principiſſa oſtendere, ſe non ſolum ptopter cõiugalem amorem, viuere beneficio mariti, ſed etiam maritum ita animo ſuo inhærere, vt abſens, ſemper præſens ſit, atque hoc modo ſe nunquam ſolam eſſe.

NIL

NIL AMABILIVS.

VT animalibus nihil Sole eſt amabilius, non ſolum propter calorem, quo fouet cuncta, ſed propter lucem, qua omnia conſpicua ſuis colorib. illuſtrat, & exornat: abſque luce enim color nullus eſt, nullaque rerum in hoc orbe pulchritudo: ita probæ matrifamilias nihil amabilius viro ſuo, à quo fouetur, defenditur & ornatur. Mulieris enim decus & ornamentum vir eſt, ac omnis viri dignitas, cum illa propter conjugale vinculum communicatur; Quo fortaſſis hæc Principiſſa reſpexit; niſi illam cenſeamus Symbolo voluiſſe, NIL æterno illo & inuiſibili Sole eſſe AMABILIVS; hac enim ratione Hierographice interpretabimur ſculpturam & bene; Cum nihil eo Sole poſſit eſſe amabilius, à quo creati ſumus, cujus beneficio animam adepti ſumus, viuimus, intelligimus, ac æternæ beatitudinis capaces ſumus; Quis enim id, à quo omnia bona & æterna conſequitur, & quod omni pulchro, pulchrius, ac omnis pulchritudinis parens, & principium eſt, non amet. Poſtremo ſi Sole veritatem deſignare voluerit Principiſſa, eleganter Solis, qui vnus eſt, vt veritas, figura vſa eſt. Veritate autem, quæ Deus ipſe eſt, NIL eſſe AMABILIVS, cuilibet notum eſt. Proinde laude digni, qui eam obſeruant, colunt, ac venerantur.

180 *PRINCIPES MARCIHONES ITALIÆ.*

Mutius Sforza Marchio Carauaty filius Ioanni: Pauli.

Constantia Coluna Sforza Marchio: nisa Carauaty Muty uxor.

Philippus de Croio Marchio Arecotæ.

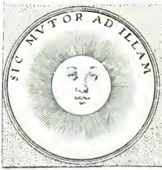
Andreas Sforza Marchio Pallauicini Generalis Venetorum Reip

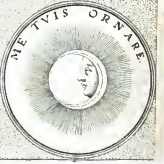

Guilhelmus Marchio Turre Maioris etc.

Hippolita Carrezza Marchionis Guilhelmi Turre Maioris uxor.

NON TALI AVXILIO.

ÆTHNAM montem in Sicilia, & Heclam in Islandia perpetuos euomere ignes ſulphureos, ac vaſte omnia exurere, cuiuis notum eſt. Vt autem nulli imbres, nullæque pluuiæ ignes iſtos extinguere poſſunt: ita Myſta oſtendere voluit, hac Hierographia ſe etiam igne vri, qui tali ac vulgari auxilio non tollitur. Exiſtimo autem flammas amoris intelligere, quæ medullas exurunt, hominemque interdum ad inſaniam, vel tabem redigunt, ac id habent, vt quo magis tegantur, magis ardeant, Ouidio teſte.

Quoq; magis tegitur, tectus magis æſtuat ignis.

Et alibi:

Quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma ſuo.

Exemplum vehementis amoris narrat Valerius Max. Seleuci nempe regis filium Antiochum nouercæ Stratonices amore correptum ad extremum decubuiſſe, & moribundum iam, Eriſiſtrati medici prudentia, amorem erga Stratonicem deprehenſum fuiſſe: quod cum illa ingrederetur cubiculum, rubore perfunderetur, & cum egrederetur, iterum palleſceret, ac anhelitus, & pulſus fieret mutatio: ac propterea à patre conceſſa Stratonice filium fuiſſe valetudini reſtitutum. Fortaſſis Princeps conjugis ſuæ amore ſe ita flagrare, nullaque alia re, quã ipſius copia, & præſentia, flammas amoris extingui poſſe, oſtendere voluit.

HIS SVFFVLTA.

RESPONDET hac Hierographia vxor marito, ac vt ille priori Hierographia abſq; vxore viuere non poſſe, ita nec ſe abſq; marito vitam vllam habere, oſtendit: Refert enim arbor Principiſſam, & Sol maritum: vt enim arbor virere & viuere, niſi à Solis radijs illuſtretur, & foueatur, non poteſt: ita nec illa, niſi indies viri præſentia fruatur: Hæc enim conjugalis amoris verum fulcimentum, & pabulum eſt, ſine quo lugent, & tabeſcunt veri amantes. Conjugalis amoris exemplum præ cæteris præbuit Hiſpicratea, Mithridatæ regis Ponti vxor: Mariti enim cauſa, præcipuum formæ ſuæ decorem in habitum virilem conuertit: Tonſis enim capillis, equo, & armis ſe aſſuefecit, quo facilius laboribus, & periculis mariti intereſſet. Quinetiam victum à C. Pompeio, per efferatas gentes fugientem, animo pariter, & corpore infatigabili ſequuta eſt: Cujus tanta fides aſperarum, & difficilium rerum Mithridatis, maximum ſolatium, & jucundiſſimum lenimentum fuit, teſte Val. Maximo.

PRÆ NIMIO PONDERE.

VT equi rhedam præter modum oneratam, trahere non poſſunt, & præ nimio pondere procedere vlterius impediuntur: ita principes viri gubernaculis rerum præfecti, ſi multitudine negotiorum obruantur, & impares rantæ moli regendæ ſint, (niſi à cõſiliarijs, & adjutoribus juuentur) rerum proceſſus intercipitur, quieſcit, & ſiſtitur, paciſque tempore bonus reipublicæ ſtatus paulatim tabeſcit, ac extinguitur, belliqque tempore occaſiones rerum bene gerendarum amittuntur. Fortaſſis hanc Hierographiam eo tempore, cum Dux Albanus Belgij præfectus, ac rerum Belgicarum ſtatus periculoſiſſimus eſſet, Princeps iſte edidit. Tunc enim hic Dux nullum publicum munus ſuſcepit. Nam rerum gerendarum magnitudine deterritus, ac metuens ne præ nimio pondere ſuccumberet, priuatam vitam ſapienter egit, ac ſolus & vnus fere ſano illo conſilio ex antiquis Belgarum familiis ſuperſtes remanſit, reliquis omnibus bellis, ac alijs calamitatibus extinctis. Dum bello inteſtino laborat patria nihil pru-

dentius quiete. Quia cuiuſcunque defendes cauſam, alteri iniuriam facere videberis,ac in reipublicæ,cuius & tu membrum,cum illis,quos oppugnas es,tanquã in propria rues viſcera. Vir bonus in bello ciuili, neutri parti adhæret, quod vtriuſque cauſa & bona & mala ſit, ac proinde dubiam cauſam defendere viri boni non ſit officium.

IMMOBILIS.

VERE immobilis eſt pyramis ſeu obeliſcus, etſi alas addideris, vt in Hierographia. Obeliſcus à pyramide non differt figura, ſed ſtructura,quod ex vno lapide obeliſcus, pyramis ex pluribus conſtructa ſit. Vtraque conſtantiam deſignat,quã Principes plerunque profitentur: Nihil enim elegantius Principi conſtantia,vt nihil turpius leuitate. Conſtantia circa res arduas,& aduerſas verſatur, quibus cedere viro conſtanti non licet, ſed contra ſtare & obſiſtere; Inde enim nomen habet conſtantia. Qui hac virtute prǽditus eſt,nullo malo opprimi plane poteſt. Nam preſſa latitat quidem aliquamdiu virtus, vt ignis ſub cineribus, verum non extinguitur, ſed dimotis impedimentis, recentique accedente rerum gerendarum occaſione, iterum luculentius, vt ignis remotis cineribus, refulget, aſſurgit, & emicat; Verum diſcrimen faciendum inter conſtantiam, & pertinaciam; illa enim virtus, hæc vitium eſt. Conſtantia in rebus laudabilibus, & quæ virtutis aliquid continent, pertinacia in rebus malis,aut vitiis exercetur.

SIC MVTOR AD ILLAM.

DE vxore loquitur Sol, id eſt,maritus Princeps,qui ſe Solis figura denotat: eſt enim Vxori vir Solis inſtar, cum ab illo illuſtretur, & ornetur, vt à Sole inferiora hæc omnia. Inquit autẽ Symbolũ: SIC MVTOR AD ILLAM. Sed quænam quæſo mutatio Solem ſubit? cum ſemper vniuſmodi, eadem luce, eadem pulchritudine,eodemque motu appareat? Mutatur ſane non ſibi,ſed nobis, dum Luna inter noſtrum, & illius corpus interponitur; tum enim Ecclipſin patitur, & figura orbicularis, in lunarem mutatur; id in coniunctione Lunæ & Solis,alias non fit. Voluit itaq; Myſta indicare, ſe amore coniugali ita teneri, vt ſuus amplius non ſit; dumque præſentia & copia coniugis ſuæ fruitur,ita mutari, vt vita animoque ſuo in ipſius corpus tranſlato, ecclipſin patiatur, priſtinamque formam non retineat: vulgare enim eſt, amantes in aliorum corpore animum,non in ſuo habere. Id vt in ſolutis coniugo,vituperio dignum: ita in coniugibus ſummopere laudandum eſt.

ME TVIS ORNARI.

VT Luna lucem à Sole habet, eiuſque beneficio illuſtratur, nobiſq; conſpicua fit: ita vxor, & materfamilias, à viri conſortio, illiuſque dignitatibus ornatur, & illuſtratur. Hoc beneficium ſe à viro habere hæc Principiſſa agnoſcit Symbolo ME TVIS ORNARI, ſibi enim gratulatur, quod illius ſocietate, & dignitate, tanquam ſolaribus radiis ornetur, & illuſtretur, Mulieris ſiquidem ornamentum vir eſt,qui ſi improbus & frugi non ſit: vitium omne cum muliere communicat, illamque ſuis vitiis quaſi infamem reddit: vt è contra virtutibus illuſtrem, ſi illis ipſa careat. Celebretur itaque hæc Principiſſa, quæ ſe viri encomiis ornati fatetur.

Hipolita

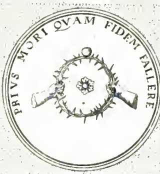
505

184 MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ

Hipolita Fiaramonda. Marchionissa Scaldasole

Joannes Baptista Azzia Marchio Terza

Joannes Petrus Marchio Polig: nani .

Pagarus Doria Marchio Generalis Regis Hispaniarū

Guilhelmus Malatesta Marchio Terrasanæ

Leonora Malaspina Marchionissa Terasanæ

ITA ET VIRTVS.

VT Laurus inter iratos leones in hac Hierographia virere conſpicitur, ac illorum iras non perſentiſcit: ita & virtus inter Tyrannos floret, neq; illorum rabiem percipit. Id Lucretiæ caſtitas inuicta docuit, quæ vitiũ corpori illatum propria nece expiauit, ne virtutis fama ante mortem deſtitueretur; manſit enim animo caſta donec expirauit: Et ſcelus in ſe commiſſum, maiori virtute, quã fœmineus ſexus fert, deleuit. Forte Marchioniſſa lauri exemplo ſe perpetuo virtutibus, Heroinis dignis, ac præcipue caſtitate florere velle, neque procorum, maleuolorum, & potentiorũ adulationes, minas, aut iras metuere, oſtendere conatur. Eſt enim caſtitas inter alias virtutes, matronis maximũ & præcipuum ornamentum, qua ſi deſtituantur, omnes aliæ virtutes defædantur, & vitiorum potius vices ſubeunt. Vna caſtitas, reliqua matronarum vitia tegit, obliterat, & ex vitio virtutem facere videtur. Liuia Auguſti Cæſaris vxor, cum nudos homines, qui ſibi facti erant obuiam, inſpexiſſet, & ideo à nonnullis damnaretur, dixit eos matronis honeſtis, & continentibus, nihil à ſtatuis differre: Cor enim hominis pudici, rerum impudicarum aſpectu, malis cogitationibus non tangi.

PRIVS MORI QAM FIDEM FALLERE.

CORONAM ſpineam, duæ vtrinque manus comprehendunt, in cuius medio roſa conſtituitur. Duæ manus fidem datam notant; corona difficultates, ærumnas & moleſtias, quę fidem ſeruantibus nonnunquam contingunt, ac roſa bonum nomen, & laudem, quam ij, qui fidem ſeruant conſequuntur, oſtendunt: Vt enim ex ſpinis roſa, flos pulcherrimus, ac odore ſuauiſſimus prouenit; ita ex difficultatibus, quæ propter fidei cultum incidunt, plerunque vel honor, vel emolumentum, vel memoria æterna prouenit. Fides duplex: Theologica, & Politica. Theologica, quæ Deo debemus, & in fonte baptiſmi datis vadibus promiſimus, ſeruamus & colimus, ac mortem potius ſubimus (martyrum multorum exemplo) quam illam fallamus. Politica fide, rempublicam, ac rem familiarẽ conſeruamus & augemus: Si enim reſpublica, propter hoſtium, aut vicinorum potentiam periclitetur, pax offerri & obtineri facile poteſt, dum modo hoſtes ſciant petentes fidẽ non fallere: Quia certa pax, & lucroſa, dubiæ victoriæ, hoſtibus eſt vtilior, ac præferenda. Si rempublicam augere eſt animus, nihil ad id fide vtilius. Nam pace, & libertate promiſſa vicinis, vel hoſtibus, fideque religioſe ſeruata; voluntarie & libenter paretur. Romanis maximum telum fides fuit, quo plures pace ſuſceptæ, quam bello gentes fuerũt deuictæ. Quanti autem momenti ad rem familiarem ſeruandam, & augendam ſit fides, imprimis mercatorib. notum eſt, qui omnibus facultatib deſtituti, facile diteſcunt ſi mercibus illorũ fidei creditis, eas diuendant, & fidem ſeruẽt. Hac enim ratione plura illis creduntur, ac illi ex aliena re lucrum, & diuitias captant, atque non ſolum ſua conſeruant, ſed augent. Quiuis etiam illis, quos fidem ſeruaturos non dubitat, ocioſas pecunias libenter mutuo dat. Fidem vero non ſeruanti, quia nemo credit, is nunquam emergere (ſi pauper ſit) & rem familiarem augere poterit, quod pecuniis diuitiarum acquirendarum, organis ac mediis deſtituatur. Potius itaque moriendum quam fidem fallere.

INOPEM ME COPIA FACIT.

CVM Tantalus Deos lauto excepiſſet conuiuio, inter cæteros cibos, Pelopen filium ad epularum magnificentiam illis appoſuit. Verum Dij factum, & faci-

& facinus male ferentes, priſtinæ vitæ puerum reſtituerunt, ac Tantalum ad inferos damnarunt, vbi perpetua ſiti, etiamſi ſemper in aqua ſit, ac vſque ad mentum illa aſſurgat, cruciatur. Nam quoties labris eam attingere conatur, ſtatim refugit. Ab huius hiſtoria Hieroglypton deſumptum videtur, ſed prorſus alio ſenſu, vt Symbolum declarat. Nam figura humana linguam exerens, Principem honorem & gloriam ſitientem & appetentem (nequaquam ob delicta commiſſa furiis infernalibus agitatum) indicat. Verum ob occaſionum (quæ gloriam & honorem parere poſſunt) multitudinem, quæ ſeſe quotidie offerunt, ita angi, vt neſciens, quamnam præ cæteris eligat, nullam acceptet; ac ita ob copiam, inopia explendi deſiderij laborare: Id enim familiare viris magnis multiſque virtutibus præditis eſt; vt plures dignitates ſimul illis offerantur, ac copia impediti nullas acceptent, amantium exemplo, qui dum ſe multas in poteſtate habere fœminas putant, non facile ex iis vnam, anxij quænam aliis præferenda ſit, ſibi vxorem eligant. Optionis enim libertas, electionem tardat ac tollit; forte Princeps ita hanc Hierographiam intelligi voluit; ſed ſæpe difficile eſt Principum cogitata aſſequi.

AVNQVE OS PESE.

id eſt:

ETIAMSI ILLI DISPLICEAT.

VT Sol etiamſi nubibus illius aſpectus prohibeatur, nihilominus lucẽ ſuam per illas nobis tranſmittit, propter eximium & incomparabilem ſplendorem: Ita viri magni, & boni, etiamſi inuidi & improbi obſtent, non poſſunt non fauore, beneuolentia ac facultatibus cuiuis benefacere: Omne enim bonum ſui communicatiuum. Qui aliis ſeruire, aut prodeſſe abſque damno poſſunt, ac id non faciunt, pro viris bonis habendi non ſunt: Vt nec illi, qui merita non compenſant, nihilque gratis faciunt, quos pro ſordidis, auaris & ſceleratis habere oportet: Boni enim, Solis inſtar, etiamſi inuidis id diſpliceat, ſemper ad officia prompti ſunt, ac vt vnicuique, dum datur occaſio, benefaciãt. Talem ſe Symbolo Hiſpanico: A V N Q V E O S P E S E, id eſt, etiamſi illi diſpliceat, profitetur eſſe Myſta: Cum nihil laudabilius ſit, quam principem eſſe liberalem, beneficum, ac ad iuuandum paratum: Hac enim ratione populi beneuolentiam ſibi conciliat: ſtatum ſuum ſecurum facit: inimicos latentes perturbat, abigitque ac ad quiete viuendum occaſionem præbet.

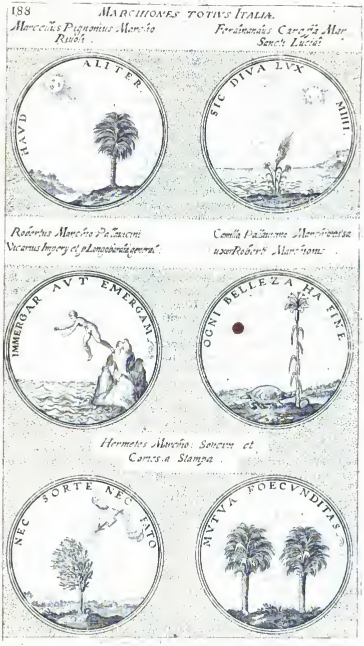
FVLMINAT HIC BELLO.

AD bella bene fœliciterque gerenda requiruntur, dexteritas, prudentia, ardor animi, & arma. Hæc quatuor per belle Hieroglypto demonſtrantur: Dexteritas enim, quæ experientia comparatur, annulo deſignatur, quem gladij mucrone, non niſi ſæpius expertus, & dexter ſuſcipere poteſt. Prudentiam, ſine qua bellum felici ſucceſſu caret, ſerpens gladium obrepens denotat. Animi ardorem & voluntatem, quo bella geruntur, ignis ſignificat. Ac gladius, brachiumque armatum, arma quibus bella geri debent. Quicunque igitur his quatuor inſtructus eſt, HIC vere F V L M I N A T B E L L O, præcipue autem cui ardor animi magnus: Hic enim igne & gladio nihil inuium ſinit, ac intactum, ſed quæuis fulminis inſtar ſternit. An ſe talem, aut alium deſcribat Myſta, incertum eſt, lectoris itaq; iudicio id relinquendum puto.

SPLENDOR VANESCENS.

VT eandelæ flamma, & ſplendot, à leuiſſimo afflatu & humote extinguitur, ac euaneſcit, ita quicquid in hoc orbe ſplendidum, egregium & pulchrum videtut: Siue enim quis formam, ætatis florem, éotporis vires, & ſanitatem intueatur, hæc profectò citiſſime tranſeunt: Pauci enim anni, & momento, morbus, aut caſus aliquis humanus hæc adimunt. Si veto quis magnificentiam, diuitias, honores, dignitates, clientum & ſubditorum numerum, faſtum mundanum, ac rerum affluentiam, qua potentes & Principes præ aliis ſplendere ſolent, inſpiciat: Hæc omnia, non minus quam priota, leui fortunæ aduerſæ afflatu, vel morte pereunt, & delentur: ita vt ſplendidiſſima quæq; vana omnia deprehendantur, ac indigna ſint, vt in iis fœlicitas aliqua conſtituatur. Id dum perſpexiſſet Sapiens, exclamabat, vanitas vanitatum, & vniuerſa vanitas, & afflictio ſpiritus. Et Eſaias: omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos agri, Exiccatum eſt fœnum, & cecidit flos, & omnis gloria ejus. Hanc rerum mundanarum vanitatem, hæc Principiſſa cognoſcens, & pertæſa, numiniſque amore flagrans, Hierographiam hanc edidit, amicis & poſteris, judieium hac de te ſuum rclinquens.

Marcellus

188
MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ.
HAVD ALITER
SIC DIVA LVX MIHI
Robertus Marchio Pallavicini
IMMERGAR AVT EMERGAM
OGNI BELLEZA HA FINE
Hermetes Marchio: Soncini et Comes a Stampa
NEC SORTE NEC FATO
MVTVA FOECVNDITAS

HAVD

HAVD ALITER.

INTER auguſtas arbores Palma cenſetur, quod ea victores, & in vrbē ingredientes Imperatores triumphantes, in ſignū victoriæ ornarentur ac coronarentur. Diſtinctio inter palmas ſexus eſt, ac femellæ, appetitus maſculi tā vehemens, vt ſi non procul abſit, ad illum ramos & folia inclinet, ſoloq; afflatu & odore, aut puluere foliorum eius aſperſa, fructus faciat. Sola plantata ſterilis m̄anet. Hoc etiam peculiare habet palma, vt phœnicis auis inſtar, dum ſenio aut alio caſu interierit, iterum à ſeipſa renaſcatur, ac perpetuitatem obtineat. Deinde vt fructus, non circa medios ramos, ſed in ſummitate producat, ac eo loci, vbi à Sole foueri, ac calefieri poſſit. Nam dum Solis aſpectu & radiis priuatur, nullos edit fructus. Huc reſpicere Myſta videtur, dum ait Symbolo: ſe HAVD ALITER fructus facere: Sole enim Deum Opt. Max. intelligi vult, ad quem mentem, ac omnes animi vires, vt eius ope & auxilio aliquid boni proferre poſſit, dirigit: Abſque enim illius radiis, ac beneuolo aſpectu, vix aliquid frugiferum effici poteſt, cum ille omnis boni parens ſit, ac noſtra indoles primorum parentum culpa ita vitiata, vt illius gratia deſtituta, nullos vtiles virtutum fructus gignere, & producere poſſit. Propoſitum itaque huius Principis ſanctiſſimum, ac vere Hierographicum eſt.

SIC DIVA LVX MIHI.

PRINCEPS dum iuuenis in aula Caroli Quinti Imperatoris educaretur, animique & corporis donis excelleret, armiſque & literis operam daret, hanc Hierographiam inuenit, in qua ſpectatur Lotus herba florens, fluminiq; innatans, ac ad Solem ſe gyrās. Herba à Theophraſto, ac Plinio deſcribitur, Euphratique fluuio innaſci dicitur, idque proprij habere, vt cum Sol oritur, ac Hemiſpheriū aſcendit, paulatim ex aquis prorumpat, ſeque ita eleuet, vt cum Sol meridianam attigerit lineam, erecta ſtet, apertis floribus, iterumque occaſum petente Sole, ſequendo paulatim occidat; donec poſt Solis occaſū, ita ſe aquis alte immergat, vt amplius ne manibus quidem comprehendi poſſit. Ab admitanda huius herbæ hiſtoria Myſta Hierographiā deſumpſit, qua oſtendit: quemadmodū Lotus herba Solē perpetuo ſequitur, & abſq; ipſius radiis, neq; ſe erigere, neq; florere poteſt; ſed aquis immerſa languet, ac vt mortua latitat: ita nec ſe viuere abſq; amaſiæ cōſpectu poſſe, illoq; priuatus, lachrymis, variiſq; animi anxietatibus tanquam vndis fluentib. obrui, vitamq; infœlicem ac morti ſimilē agere, donec DIVA LVX iterū affulgeat. Poteſt etiā Theologice interpretari Hierographia, mentem videlicet & animum hominis gratia diuina affulgente florere, ac mundanas omnes tempeſtates ſuperare.

IMMERGAR AVT EMERGAM.

PRÆCIPITEM ſe nudus homo dat, ex ſcopulo in Oceanum, ait. IMMERGAR AVT EMERGAM. Similem aleam ſe Myſta ſubire velle docet: Quiſquis enim in republica verſari, & rebus præfici vult, neceſſe eſt multa adoriatur, tentet & audeat, quæ periculis non vacant, ac iis ſe committat: hæc enim ſi ſuperauerit, tandem non minimam laudē conſequitur. Qui nihil tentare audet, ac audendo gloriam ſibi comparare negligit, raro emergit, aut ex priuato loco ad publicum euehitur. Audendum vt fortuna ſequatur: audaces enim iuuat timidoſq; repellit. Indignus bona videtur, qui aduerſam nunquam ſenſit. Aduerſam paſſo, ſecunda dulcior eſt, teſte Ænea:

Reuocate animos, mæſtumq; timorem
Mittite: forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit:

Ea enim natura boni eſt, vt neque intelligatur, neque cognoſcatur, niſi

eius

eius contrarium malum in ſenſum aliquando inciderit. Lauda da itaque Myſtæ voluntas, quod tentare in rebus arduis fortunam, ac illi ſe committere grauioris & vtilioris rei obtinendæ cauſa voluerit. Id in rebus bellicis ſæpe contingit, vbi vt ait Horarius:

Concurritur hora momento
Cito mors venit aut victoria læta.

Verum ea pericula, quæ omni ſpe emergendi carent, laudem non pariunt; ſed tantum quæ cum iudicio & ſpe ſalutis ſuſcipiuntur: illa enim temerarium faciunt, hæc fortem.

OGNI BELLEZA A FINE.

GARIOPHYLLVS flos depingitur, qui cæteros omnes non ſolum forma, coloribus ac pulchritudine vincit: verum etiam odore, vnde nomen habet; Olet enim Indicum Gariophyllum, cuius priuſquam ſe aperiat, formam reddit. Herba veteribus incognita à recentionbus tunica vetonica & ſuperbia appellatur, quod floris elegantia alios flores omnes contemprui habeat: Celebratur florum cum ſaccharo exrractum ad peſtis contagia ac cordis paſſiones, quibus cum vino aut aceto ſumptum mirifice mederur. Vt porro in Hieroglypto teſtudo, animal vile & tardum, caulem floris morſu ſauciat, ac mox floris inde manat interitus: ita viliſſimum & minimum quid, pulchritudinem & ſplendorem retum magnarum minuere ac delere poreſt: Omnis enim pulchritudo finem habet, vt inquit Symbolũ. Nulla autem pulchritudo (de qua Camilla agere videtur) citius perit mulieris, teſte Ouidio:

Quam cito, me miſerum, laxantur corpora rugis
Et perit in nitido, qui fuit ore color.

Formæ inconſtantiam flos iſte eleganter exprimit: Dum enim teſtudo carpit floris caulem, illius paulatim promouet interitum, vt

Florem decoris ſinguli carpunt dies.

Ac canente Ouidio:

Forma bonum fragile eſt, quantumq́ accedit ad omnes,
Fit minor & ſpacio carpitur ipſa ſuo.
Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent,
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.
Et tibi iam venient cani formoſe capilli:
Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Iam mollire animum, qui duret & adſtrue formam,
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec leuis ingenuas pectus coluiſſe per artes
Cura ſit, & linguas edidiciſſe duas.

Admonemur itaque Hierographia, ne corporis aut animi donis multo minus externis tam facile interituris ſuperbiamus.

NEC SORTE, NEC FATO.

LAVRVS triumphis olim dicata fuit, gratiſſima domibus, Ianitrix Cæſarum, Ponrificumque, quæ ſola & domos exornabat, & ante limina excubabat. Eius plures ſunt ſpecies. Quæ olim regia, vel auguſta appellabatur, ampliſſima eſt arbore & folio baccis guſtatu non aſperis. Romanis præcipuæ læticiæ, victoriarumque nuncia addebatur literis, vt & militum lanceis piliſque; faſces Imperatorũ decorabat, & in gremio Iouis Opr, Max. deponebatur, quoties lætitiam nouã victoria adferebat. Hoc peculiare habere ſcribitur, quod fulmine non iciatur, ac geſtantem ramos, ne lædatur ab ictu, defendat. Vt itaque Laurus natiua facultate ſe contra fulminis impetum tuetur, ita Myſta virtutibus ſuis con-

confidens, NEC SORTE, NEC FATO ſe cedcte velle, oſtendere conatur: Fortunam enim virtus ferendo, ac fatum prudentia auertendo, vincit, ſuperatque Vtrumque maximi in rebus humanis momenti eſſe putatur. Verű tale, vt altero poſito, alterum non eſſe videatur. Si enim fortuito quæuis homini contingere ſtatuantur, fatalis omnis neceſſitas excluditur. Si vero fato & neceſſario, tanquam à Diis præuiſa, & præſcripta, omnis fortuna excludetur, ac voluntas homini adimitur. Verum hoc quia rationi contrarium, & quilibet in ſe falſum agnoſcit, moderate de fortuna & fato cenſendum, ac complura homini accidere, quorum ipſemet cauſa eſt; vnde adagium: vnuſquiſque faber ſuæ fortunæ. Nonnulla naturæ certa lege aduenire, quæ nec ille vitare, nec pellere poteſt, vt mors: quæ olim fati neceſſitate & Parcarum ſtatuto ſic fieri dicebantur. Nam antiqui exiſtimarunt, animalia, plantas, ædificia ac ciuitates, aliaque infinita, non ſolum proprium habere Genium, à quo gubernarentur, ſed etiam ſub fati ac parcarum poteſtate eſſe ſita, ita vt quoties aliquid naſceretur, illi poſt aliquod tempus ordine fati, ferro, igne, aqua, vel ægritudine, alioue mortis genere, eſſet pereundum. Quam neceſſitatem nulla ratione, nullaque hominis prudentia, deuitari poſſe exiſtimabant. Imo & Diis ipſis dominati fatum, & Parcas Herodoto teſte, putabant. Chriſtiani diuinam prouidentiam quæ ſupra fatum eſt, & futura omnia in æternitate ſine tempore, & tanquam præſentia intuetur, agnoſcunt. Hæc libertatem hominis non adimit: ſed quid nam libertas aget, & libere eliget, antequam fiat, ineffabili modo & facultate præuidet.

MVTVA FOECVNDITAS.

PRINCEPS Hermes cum eccleſiaſtico ſtatui ſe per aliquod tempus cõſecraſſet, ac interea familiæ ſtirps paulatim deficeret, relicto cælibatu, matrimonium contraxit, cujus vt cauſam oſtenderet, ac conjugij ad res humanas perpetuandas, neceſſitatem & vtilitatem, hanc Hierographiam edidit. Dum cælebs & ſolus viueret, poſteritati & naturæ nullum ſui fructum relinquere poterat: cõjugio vero inito, quia indubia prolis, & poſteritatis ſpes præ manibus eſt, eam commode Hieroglypto duabus nempe palmis confirmat: Palma enim ſexu diſtinguitur, ac femella nunquam fructificat, niſi vicinum habeat marem, vt ejus halitu, & exſpiratione, vel aura concipiat, & fructum faciat. Auram deferre ventus poteſt; Si proximus ſit mas, ad illum fœtus auida ſe inclinat, vt attingat, & voti compos fiat; alias ejus puluere aſperſa, quæ nunquam fructum ferret, (vt à multis obſeruatum eſt) fœcunda efficitur.

* * *

Petrus

513

MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ 193

Petrus Franciscus de Malaspina Marchio Acasficerum.

Joannes Baptista Castaldus Marchio Montorç Gener Ferd. Imp. p Transiluania.

Jo: Iacobus Triultius March. Viguen: Fránč Fibung ac præfect. militum Italiæ

Theodorus Triultius March. Picichitoni. Præfectus militum Regis Franciæ

Sigismundus Malatesta Arimini Princeps Pandulphi filius

Robertus Malatesta Arimini Princeps Sigismundi filius.

JNTREPIDA FIDES.

INTREPIDAM eſſe canum erga dominum fidem, nemo eſt qui neſciat, cum multis ea exemplis ab hiſtoriis petitis comproberur. Nã ſæpe aduerſus latrones pro domino pugnaſſe conſtat, confectumq; plagis, à corpore non receſſiſſe, ac volucres, ferasq; abegiſſe. Colophonij, itemq; Caſtabalenſes cohortes canum habuiſſe dicuntur, quæ primum dimicabant in acie, ac nunquam pugnam detrectabant. Hæc eranr fidiſſima auxilia, nec ſtipendiorum indiga. Canes defenderunt Cimbris cæſis, domus eorũ plauſtris impoſitas: Canis Hircanus accenſo regis Lyſimachi rogo iniecit ſe flammæ, ſimiliterque Hieronis regis. Ab hac animalis intrepida fide Hierographia haud dubie deſumpta eſt, qua Myſta demonſtrare cupit, ſe perpetuo fidum ſuis & vocationi ſuæ eſſe, ac omnia pericula lubenter ſubire velle, vt de fide ipſius conſter; imo mortem potius, quam datam fidem nõ ſeruet, ſubire paratum eſſe. Virtus hæc vt omni laude digna, ita ſeruanti vtiliſſima; fidelis enim, quauis fortuna extinctus propemodum, facile reuiuiſcit, ac priſtinum vitæ ſplendorem recuperat, dum amici fidelem virum auxiliis, non perituris libenter adiuuent, vt ſimili caſu & inforrunio laceſſitus, illis viciſſim beneficij accepti memor opem ferat. Id nouerat Plautus in Aſinaria, qui fidem ſeruandam ei, qui integer manere vult ſuadet:

Eidem homini, ſi quid recte curatum velis
Mandes: moriri ſe ſe miſere mauolet:
Quam non perfectum reddat, quod promiſerit.

Tanti fiebat olim apud Romanos fides, vt moriendum potius, quam fidem non ſeruandam putarent.

LIBERALITATE ET MORA.

TIGRIN Hircani & Indi ferunt animal velocitatis tremendæ: totus enim fœtus, qui ſemper numcroſus eſt, ab inſidiãre rapitur equo quam maxime pernici. At vbi vacuum cubile reperit, fœta fertur præceps, odore veſtigans: Raptor appropinquante fremitu fera, abiicit vnum è catulis. Tollit illa morſu, & pondere etiã ocior acta, remeat, iterumq; conſequitur, ac ſubinde donec in nauim regreſſo raptore, illa ſæuit in littore. Dum per mare effugium nõ datur, conſtituit in via raptor plurium facierum ſpecula, non plana, ſed paulum connexa, vt minores fera ideæ catulorum æmulæ reddantur. Has fera intuita, dum catulos arbitrarur, ac ſedulo vnguibus è ſpeculis eximere conatur, moram trahit: Interea effugit raptor, feramque illudit. Ita fit feram, & liberalitate raptoris, & mora deceptam fœtus iacturam facere. Iſtius exemplo exercituum ſummi Imperatores ſciunt ſæpiſſime hoſtes etiam ferociſſimos ac ſtrenuiſſimos ſtratagemate aliquo militari citius quam magna vi ſuperare. Inter quæ profecto pecuniis, ad conatus hoſtium impediendos, nihil fere eſt accommodatius. His enim ſi, vt aiunt, aſinus oneretur, facile mœnia transuolabit, ac obſidentibus viam in vrbem faciet: Tanta enim eſt pecuniæ vis, propter cupientium auiditatem, vt nihil ram arduum, nihil tam difficile ſit, quod non leue & facile reddat. Huic ſi militum Duces parcere nolunt, facile compores voti redduntur, ac victoriam liberalitate, & largitionibus emunt. Alterum ſtratagema mora eſt, qua hoſtium impetus ſpe alicuius boni, retardanrur, & tempus inſidianti datur, vt ea, quæ ad obtinendam victoriam neceſſaria ſunt, tempeſtiue curare poſſit, aut ſi in periculo ſit, elabendi tempus habeat. His itaq; duobus LIBERALITATE ET MORA, Myſta ſe ferociſſimos quoſuis recte domare, & cicurare velle proponit: Liberalitas enim animũ officiis ad murua officia inuitat, & cogit, ac mora ferocem animum, tempore molliorem reddit.

NON

515

NON CEDIT VMBRA SOLI.

INTER præcipuos ſui temporis Duces haud dubie Ioannes Iacobus Triulcius, tum authoritate, tum prudentia, ac rei militaris peritia clarus fuit. Is dum ambitionem Ludouici Sfortiæ, qui ducatum Mediolanenſem nepoti, ac legitimo ſucceſſori auferre, ac ſibi vſurpare volebat, animaduetteret: ipſius amicitiam reliquit, ac iniquitatem ægre ferens ac deteſtatus, partes regis Aragonij ſecutus eſt, qui tunc temporis ſe ob eandem cauſam hoſtem Ludouici eſſe, palam oſtenderat. Cum vero omnibus notum cuperet, ſe non minus aptum eſſe ad regendam prouinciam Ludouico, Hierographiam exhibuit, qua quadrato marmori ſtilus ferreus infixus eſt, ac Soli oppoſitus, vt vmbram iaciat; Antiquæ Triulſiorum familiæ ſignum, adiecto Symbolo NON CEDIT VMBRA SOLI. Quibus ſignificatur: vt currentem Solem, vmbra perpetuo ſequitur, nec illi cedit, ita Principem, nec duci Ludouico cedere vlla in re velle & debere, nec ad gubernacula rerum gerenda, minus idoneum eſſe, minuſq; iuris quam Ducem Ludouicum habere. Generoſi profecto animi ſignum eſt pupillis, ac iis, qui defendere ſe non poſſunt, illatas iniurias vlciſci, miſerorumque oppreſſores exectari, ac hoſtium loco perſequi.

METVIS ADHÆRERE RAMIS.

INTER viros bonos nihil laudabilius eſt, quam vt eos, à quibus beneficia accipimus, magnifaciamus, & viciſſim mutuis officiis colamus, beneficiorumque acceptorum illis nos memores eſſe, oſtendamus. Id Theodotus Triulcius regis Franciæ militum præfectus ſibi faciendum eſſe exiſtimauit: Ac propterea Hieroglypto oſtendere voluit: vt vinea ſine alterius arboris fulcimento, cui adhæreat, neque creſcere, neque commode fructus ferre poteſt: ita nec ſe boni quippiam præſtare, imo ne viuere abſq; regis fauore ac beneuolentia poſſe: Gratulatur enim ſibi, dum Symbolo ait: METVIS ADHÆRERE RAMIS, ſupple vtile eſt; Quia ſine iis vita nulla eſt; Si qua alibi vita conceditur, effœta, inutilis & ſine fructu eſt. Hac Hierographia Myſta gratitudinem magnam benefactori ac patrono oſtendit. Cui vix aliquid gratius, quam beneficij accepti recognitio, & memoria eſſe ſolet. Beneficium enim acceptum qui agnoſcit, is agnitione id rependere, & compenſare danti videtur, propter obligationem, quã agnitio parit, & officia, quæ ipſam vt vmbra ſequuntur.

HIS GRAVIORA.

CELEBRATVR ab hiſtoricis C. Mutij facinus: qui cum Porſenam regem ac Romanorũ hoſtem trucidare vellet, errore ſcribam pro rege interfecit, captuſque à regiis ſatellitib. ac igne vt combureretur extructo, vltro dexteram, qua errauerat, igne cremauit, regique agere & pati fortia, Romanum eſſe, effatus eſt. Verum rex iuuenis virtutẽ admiratus, ac facinoris miraculo attonitus, ſimileſque complures in illius necem conſpiraſſe intelligens, Mutio ad ſuos redire iuſſo, pacem cum Romanis ſanciuit. Myſta porro grauiora ſe pro iis quibus fidem & vitam debet, tolerare, quam C. Mutius perpeſſus fuerit, velle: Symbolo HIS GRAVIORA promittit. Patria autem, parentes, & amici, ea ſunt, quibus vita & fides debetur, ac pro quibus pericula quæuis ſubire, & mortem oppetere, clarum & glorioſum eſt. Patriam qui negligit, ac contra hoſtes non tuetur, ingratus erga eam, & eos qui illum aluerũt: ac indignus, vt ab illa ſuſtentetur, eiuſque fruatur donis & fructibus, eſt. Qui vero eam deſtruere conatur, lacerat, aut oppugnat, vt omni ærumnarum & calamitatum genere obruatur digniſſimus. Singulare in patriã fidei extat Codri regis Athenienſis exemplum, qui vitam vt patriam ſaluaret, profudit: Cum enim ingenti exercitu Attica regio ferro

P 2 ignique

ignique vaſtaretur, diffidentia humani auxilij, ad Apollinis oraculum legatos miſit, ſciſcitatum; quonam modo tam graue bellum diſcuti poſſet? reſpondit oraculum: ita illi finem fore, ſi ipſe hoſtili manu occidiſſet: quod quidem non ſolum totis Athenienſium caſtris, ſed etiam contrariis percrebuit. Eoque factum eſt, vt ediceretur, ne quis Codri corpus vulneraret. Id poſtquam cognouit, depoſitis inſignib. imperij, familiarem cultum induit, ac palantium globo ſeſe obiecit, vnumque ex his falce percuſſum, in cædem ſuam compulit. Cuius interitu, ne Athenæ occiderent, effectum eſt. Myſta vt ſe gratiſſimum erga patriam oſtenderet, non ſolum dexteram, ſed vitam offert, qua nihil neque grauius, neque maius dare poſſumus.

OMNIA FORTVNÆ COMMITTO.

FORTVNA, penes quam omnes humanæ vitæ mutationes, omneq; facultatum, honorum, amicitiarum, & commodorum arbitrium eſſe creditur, Oceani filia ab Homero ſtatuitur, ante quem incognita prorſus fuit, nullumque nomen obtinuit. Hanc putant res humanas ſurſum ac deorſum ſubuertere, pro ſuo arbitrio, in ſingulos homines ius habere, ciuitates, regna, amicitias euertere, cum libuerit, illa euerſa, & iacentia demum erigere, opulentia, hominumque frequentia replere, & florentiſſima efficere. Quare ſi quid proſperum, ſi quid ex voto, ſi quid fœlix ex obſcuris cauſis eueniat, aut contra, ſi quid turbulentum, moleſtum, calamitoſum contingat, id totum fortunæ tribuitur; Ita vt vna rerum domina exiſtimata fuerit, ac vitam mortalium illius ludum eſſe, multi crediderint; Fortunæ ſignum primus Bupalus apud Smyrneos effinxit, eiuſq; capiti polum impoſuit, ac alteri manui cornu Amaltheæ. Deinde Archilochus dextra flammas, ac ſiniſtra manu aquam geſtantem effinxit, vt fœlicitatem donare & calamitates afferre ſignificaretur. Poſtea à poetis rotæ Oceano innatanti, adiecto velo inſiſtere fingitur; vt hac ratione nullam ſtabilitatem habere, ac leuiſſimo vento moueri, locumque mutare oſtenderetur. Huic Myſta ſe omnia ſua committere, Symbolo afferit. Forte imprudenter; Quis enim prudens rei inconſtantiſſimæ ſua omnia committit? Reſpondeo Myſtam Chriſtianum eſſe, qui fortunam non agnoſcit, ſed eum, qui cuncta gubernat, ac ſine cuius ſcitu & voluntate, ne capillus capitis decidit. Huic dum fortunæ ſe committere ſua dicit, vere ſancte & prudenter committit; Is enim Fortunam, ſi qua eſt regit, ac vniculque fœlicia, vel infœlicia, ineffabili ſua prouidentia & bonitate, prout ſaluti expedire iudicat, tribuit; Multis enim bona fortuna, vt aliis benefaciant, & benefaciendo, æterna bona mereantur, datur; multis mala, vt crimina, dolorib. ac anxietatib. expient, expiatique, compotes regni cœleſtis fiant. Hæc qui meditabitur rite Myſtæ exemplo: curis nullis ſe cruciabit, ſed Deo Opt. Max. ſua commendans omnia, aduerſa non ſolum facillime, ſed animo modeſto, & hilari, tanquam ad æternam beatitudinem facilius obtinendam, data calcaria & ſubſidia, feret.

198 *MARCHIONES TOTIVS ITALIÆ*

Virginia Sauella Vitella Marchionissa Andridoce — *Olympia Vrsina Cesi Marchionissia Moliceli*

Portia Ceri Angilare Cesi Marchio-missa Riani — *Clelia Farnesia Cesarina Marchionissa Cimlatis noue.*

Petrus Medices filius Magni Ducis Cosmi Hetruriæ. — *Petrus Medices filius Laurentij Duces Vrbini.*

NON DEFICIT ALTER.

FOEDERA, & olim & nunc datis vtrinque dextris, contrahuntur, ac firmantur, ac is mos in coniugiis celebrandis obſeruatur: in quibus fidei cultus non ſolum vtiliſſimus, ſed etiam ſanctiſſimus eſt. Vtiliſſimus, quia eo coniuges fœlicem & beatam vitam, mutuo animorum conſenſu, ac prolium deliciis degunt. Sanctiſſimus; quia matrimonij fœdus Sacramento, ac Deo teſte, firmatum eſt. Quod qui violat, in coniugem ſceleratus, in Deum impius, gehennæ dignus eſt cruciatibus. Coniugale fœdus frangentem, leges imperatoriæ & ciuiles capite plectunt, ac in rebuspub. bene conſtitutis ſimilis pœna paſſim ſtatuitur. Hæc itaq; Principiſſa cum fœdus coniugale iniſſet, & cor id eſt, animum, omnemque voluntatem marito conſecraſſet, indicare voluit hac Hierographia, neque mariti erga ſe mutuam fidelitatem deficere, neq; minus coniugalem fidem, quam ſe ſeruare. Cũ coniunx vero amore coniugalia fœdera ſeruat, & NON DEFICIT ALTER coniugum, fœlix & ſuaue coniugium eſt. Contra dum deficit alter coniugum infœliciſſimum, ac orci faucibus peius fit: propter iurgia, rixas & zelotypiam, quæ inde oriuntur, & rem familiarẽ perdunt: Vbi enim mutuus neq; amor, neq; fidei coniugalis cultus eſt, concordia in diſcordiã mutatur, res familiares negliguntur, diſſipantur, & tandem plane intereunt. Concordia res paruæ creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur. Recte itaque ſibi gratulatur Principiſſa, quod fide, & amore non deficiat illi maritus.

DEORSVM NVNQVAM.

IGNIS ea natura eſt, vt deorſum nunquam, ſurſum ſemper tendat, cauſam philoſophi putant, quod ſupra aetem ignis locus ſit, ac elementum quoduis quietem quærat, ac nuſquam, quam in proprio & naturali ſuo loco quieſcere poſſit. Ob hanc cauſam terreſtria & grauia vniuerſi centrum petunt, ac ſurſum nunquam, deorſum ſemper feruntur: Ibi enim naturaliter quieſcunt, etiamſi à nulla re alia ſuſtententur. Sic terræ totus globus, centro innititur vniuerſi, neq; vlla re fulcitur. Vt autem ignis quo magis augetur, altius flammas mittit: ita amor coniugalis; Nam incrementum capiens ignis inſtar, ardore & flammis excreſcit, neque ab ignis ingenita natura degenerat, vt diminuatur, aut decreſcat. Quod autem de fœdere coniugali ſacro, ac cœleſti intelligenda ſit Hierographia, manus ſe mutuo complectentes, & è nubibus ac cœlo porrectæ ſignificant. Propoſuit enim Olympia, non ſolum marito datam fidem ſeruare, ſed etiam amorem erga maritum, tanquam fidei vinculum indies augere, ac maiorem facere velle. Hoc Myſtæ propoſitum, laudem non paruam meretur: Cum nihil laudabilius ſit matronis magnis, quam fidem marito promiſſam colere, ſinceroque amore firmare, quem obſequia & officia viro præſtita pariunt: iis enim ad mutuam fidem & amorem cogitur: Qui enim amatur, vix non poteſt redamare, hinc vulgare:

Vt ameris amabilis eſto,
Obſequium amicos parit.

VTRVMQVE.

VNA figura hæc Principiſſa, & Palladem, & Iunonem exhibet. Pallade virtus, Iunone maieſtas dignitaſque ſignificatur. Quæ duo, ſi prudentia, (quam anguis haſtam obrepens notat) regantur ac exerceantur, mirum in modum, Principi conueniunt: Virtute enim hominum animi ad amorem incitãtur, cum nemo non (licet iniquus) virtutem, ac qui virtute prædirus ſit, àmet. Maieſtate

vero

vero ſeu dignitate, populi ingenia cicurantur, ac ad obſequia flectuntur; ita vt vltro ijs quos ſe præſtantiores, ac in dignitate conſtitutos ſcit, libenter pareat, ac eos veneretur. Amorem itaque & obſequium ſuorum, ſibi parere virtute, & maieſtate, hæc Principiſſa prudenter voluit: His enim ſtabile reipub fundamentum ponitur, ac Principis perſona ita ornatur, vt amicis & ſubditis admirationi, hoſtibus vero terrori ſit. V T R V M Q V E igitur & Palladem, quæ artium ac virtutum Dea à poetis ſtatuitur, & Iunonem, quæ Iouis coniunx, omniumque Dearum regina eſt, hęc principiſſa refert: Virtutibus enim ita ornata fuit, vt aliis exemplar virtutis eſſet. Maieſtas etiam perſonæ tam augusta, vt maiori loco & dignitate digna viſa fuerit.

VOLENTE.

NON eſt dubium, quin hac Hierographia Fortunæ imago depingatur, quod volubili Spheræ inſideat, velumque manibus vento agitatum contineat. Hac enim forma in veterum monumentis figurari ſolebat. Quid autem velit Gnome: V O L E N T E, ingenioſus facile aſſequi poteſt: Sperantis enim & expectantis eſt, vt propterea V O L E N T E, videlicet fortuna, Myſta ſibi fœlicem rei alicuius iam ſelectę euentum promittat. Non tamen eo fine, vt propterea Fortunam cauſam quandam Diuinam humano intellectui occultã, à qua omnes effectus fortuiti fiunt, ex Stoicorum ſententia ſtatuat: nihil enim aliud eſt, quam actio aliqua ſecundum electionem procedens, quã conſequitur finis aliquis non intentus, & raro contingens: Sed quod illius, qui fortunã regit, & cui nihil fortuitum eſt, opera, & auxilio, hæc Principiſſa ſe deſideratorum & optatorum cõpotem fore, oſtendere cuiuis velit. Deo enim qui omnium præſcius eſt, & ipſius actioni, qua cum omnibus cauſis particularib. concurrit, nihil eſt fortuitum, aut caſuale. Nam caſus à fortuna differt, cum caſus tantum ſit cauſa per accidens, in his quæ agunt propter finem eorum, quæ raro contingunt. Fortuna vero in his, quæ propter finem ſecundum electionẽ: Qua ratione intelligitur, in bruta non fortunam, ſed caſum tantum cadere poſſe. Fatum vero quia aliqui cum fortuna confundunt, ab ea definitione ipſius poſita, & intellecta facile diſtinguitur Eſt autem, Boethio teſte, fatum inhærens, mobilib. diſpoſitio, ſecundum quam diuina prouidentia ſuis quæque nectit ordinibus. Idque ita fit, vt propterea rebus omnibus neceſſitatem non imponat: Deus enim ad effectus contingentes, cauſas præordinauit contingentes, ad neceſſarios, neceſſarias: ita vt quamq; cauſam agere ſecundum modum ſuæ naturæ, & effectus pariter modo ſuæ naturæ prouenire permittat.

SEMPER.

FALCO annulum adamante ornatum vnguibus continet, adiecto Symbolo S E M P E R: his omnibus ſimul Myſta ſe conſtantem, & inuictum adamantis inſtar eſſe, atque in Heroibus, viriſque generoſis maxime conuenire, indicare voluit. Falcone enim generoſam pectoris ſui indolem Myſtice ſignificat, cum falco cæteras aues fere omnes animi magnitudine ſuperet. Id enim proprij habet, dum in ſubuolantem prædam impetum fecit, ac eam non rapuit, vt ſibi ipſi indignabundus ob errorem commiſſum ſe præda indignũ cenſeat, neque eam amplius perſequatur. De adamante vulgatis opinio eſt neque malleo neque igni cedere, vtrumque tamen falſum eſt. Nam adamas malleo in puluerem redigitur, ac vnguibus humanis abſque alicuius inſtrumenti ope, peculiari artificio teritur, ac confringitur. Huic falſæ opinioni, tanquam veræ nititur Hierographia, qua Myſta inuictum ſibi animum, tum contra fortunæ procellas, tum contra hoſtes & aduerſarios eſſe, palam oſtendere voluit. Qui plura de adamante habere vult, legat priores Hierographias.

IN VIRIDI TENERAS EXVRIT FLAMMA MEDVLLAS.

AMATORIA hæc eſt Hierographia,ab Angelo Politiano,Iouio teſte,inuenta, ac huic Principi iuueni dicata, qua teſtari Princeps amaſiæ ſuæ amoris vehementiam,ac quo pactoamoris flammis,nondum ſucci plenum, ac ad virile robur perductum corpus conſumatur,atq; tabeſcat,voluit. Magna ſiquidem vis amoris eſt,& tanta vt non ſolum ad tabem,ſed ſæpe ad rabiem, & inſaniam ducat amantes. Cur autem tam ſæuis Symptomatis amantes afficiantur, difficile ſcitu eſt. Exiſtimo propter appetitus, & imaginationis in rem amatam perpetuam intentionem facultatum cerebri inſtrumenta, quorum beneficio imaginatio exercetur,debilitari, ac iis debilitatis non ſufficere ad alia munia rationis exercenda. Quod cum fit,inſania vel furor,vel delirium præ manibus eſt: ſicque intrinſecis ſenſibus vehementi intentione, quod extrinſecis vehementioribus obiectis. Obſeruamus enim luce Solis diutius inſpecta, non ſolum viſum hebetari, ſed Solis ſpeciem præ oculis verſari, & tormentorum boatu ſurditatem & perpetuum aurium tinnitum induci. Tabes autem aut marcor inducitur amantibus,quia ſpiritus omnes nobiliores corporis iugi cogitatione rei amatæ occupati à coctione, digeſtione, & aſſimilatione partium nutriendarum diuerruntur,ſine quibus corpus neque conſeruari in ſuo ſtatu, neque ali poteſt. Non mirum eſt itaq; Myſtam cauere ſe amorum ignibus exuri,licet iuuenis adhuc ſit,& propter virilem ætatem fortius amori, lignorum viridium inſtar reſiſtere deberet: Tantam enim erga amaſiam ſuam amoris vehementiam oſtendere voluit, vt illi reſiſti non poſſit.

INDEX HIEROGLYPTORVM ET Symbolorum tertii Tomi,

Ducum, Principum & Marchionum totius Italiæ.

NVMERI NOTANT PAGINAM.

Hieroglyptorum ſculptura:		*Symbolorum explicatio:*
	Duces Venetorum.	
Pagina 1.	*Sic immortalis ſum.*	Pag. 2.
	Conſtanter & ſincere.	ibid.
	Sic ſemper.	ibid
	Vis coniuncta maior.	3.
	Immortale quod opto.	ibid.
	Bona ſpei.	ibid.
	Duces Venetorum.	
Pag. 5.	*Læſa libertatis affectus.*	6.
	Nulli cedit.	ibid.
	Cum patientia.	ibid.
	Non mihi Domine, ſed nomini tuo da gloriam.	7.
	Copia me perdit.	ibid.
	Naſcetur.	7.
	Duces Venetorum.	
Pag. 8.	*Feſtina lente.*	9.
	Suſtinet nec fatiſcit.	ibid.
	In ollis venari.	ibid.
	Libertas ſub metu.	ibid.
	Sumus.	10.
	Audaces iuuat.	ibid.
	Duces Venetorum.	
Pag. 11.	*Nulla hora ſine linea.*	12.
	Paulatim, paulatim.	ibid.
	Non ſunt tales amores.	ibid.
	Vi parua non inuertitur.	ibid.
	Aliis inſeruiendo conſumor.	13
	Vltra nubila.	ibid.
	Duces Venetorum & Mediolanenſium.	
Pag. 15.	*Sola mihi re dolet.*	16.
	Sydera cordis.	ibid.
	Humentia ſiccis.	ibid.
	Humentia ſiccis.	17.
	Volin ara.	ibid.
	Battituti ſo non guaſta.	ibid.
	Duces Mediolanenſes.	
Pag. 19.	*Quietum nemo impune laceſſet.*	20.
	Quietum nemo impune laceſſet.	ibid.
	Me trahit altus honos.	20.
	Sola facta, ſolum Deum ſequor.	ibid.
	Eſto Duces.	21
	Securitas altera.	ibid.

Duces

Hieroglyptorum sculptura. — *Symbolorum explicatio.*

Duces Mediolanenſes & Sabaudiæ.

Pag. 12.
- *Brevis vita magnanimorum.* 23
- *Salus & victoria noſtra.* ibid.
- Mit der zeit. ibid.
- *Accipio nullas ſordida turris aves.* ibid.
- *Fortitudo eius Rhodum tenuit.* 24.
- *Ductore Deo.* ibid.

Duces Sabaudiæ.

Pag. 25.
- *Tracta magis ferimus.* 26.
- *Iacta creſcimus.* ibid.
- *Præſtantior animus.* ibid.
- *Natura maiora facit.* ibid.
- *Hærent ſub corde ſagittæ.* 27.
- *Fortitudo eius Rhodum tenuit.* ibid.

Duces Sabaudiæ.

Pag. 28.
- *Infeſtus infeſtis.* 29.
- *Fide & conſilio.* ibid.
- *Con Eſtas.* ibid.
- *Inſtar omnium.* ibid.
- *Reconduntur, non retunduntur.* 30.
- *Spoliatis arma ſuperſunt.* ibid.

Duces Sabaudiæ & Hetruriæ.

Pag. 31.
- *Quis dicere laudes.* 32.
- *Nec degenero.* ibid.
- *Præmio & Pœna.* ibid.
- *In Virtute tua, N.* ibid.
- *Non buelue ſin vincer.* 33.
- *Premitur non opprimitur.* ibid.

Duces Hetruriæ.

Pag. 34.
- *Cum pudore læta fœcunditas.* 35.
- *Cum pudore læta fœcunditas.* ib.
- *Vno avulſo non deficit alter.* ib.
- *Dualius.* ib.
- *Feſtina lente.* 36
- *Fidem fati virtute ſequemur.* ib.

Duces Hetruriæ.

Pag. 37.
- *Dei virtus eſt nobis.* 38
- *Integer vitæ, ſceleriſque purus.* ib.
- *Tuſcorum & Ligurum ſecuritati, Sylva renaſcens.* ib.
- *Superabo.* ib.
- *Feſtina lente.* 39
- *Hetruria pacata.* ib.

Duces Hetruriæ.

Pag. 40.
- *Famam ſeruare memento.* 41
- *Proſpere motu.* ib.
- *Ladentem lado.* ib.
- *Amat victoria curam.* ib.
- *Garrula & Vade.* 42
- *Aude & ſiet.* ib.

Duces Hetruriæ & Modenæ.

Pag. 44.
- *Piſa in vetuſtate Maieſtatis memoriam.* 45.
- *Maieſtate tantum.* ib.
- *In fide & iuſtitia fortitudo.* ib.
- *Nil amabilius.* 46
- *Nec igne, nec ferro.* ib.
- *Vtrumque.* ib.

Duces Ferrariæ.

Pag. 47.
- Οὔτως ἄπαντα. 48
- Οὔτως ἄπαντα. ib.
- *Si repugnant.* ib.
- *De forti dulcedo.* 49
- *Loco & tempore.* ib.
- *A Lieu & temps.* ib.

Duces Ferrariæ.

Pag. 51.
- *In hoc ſigno vinces.* 52
- *In te qui ſperat non confunditur.* ib.
- *Perficit & conficit.* ib.
- *Qui iudicatis terram diligite iuſtitiam.* 53
- *Deus Fortitudo mea.* 53
- *Vrget maiora.* 54

Duces Ferrariæ, ac Modenæ, & Marchiones Mantuæ.

Pag. 55.
- *Vna fuit.* 56
- *Excelſa firmitudini.* ib.
- *Obſtancia nubila ſoluet.* 56
- *Heſperias unus laceſſet.* ib.
- *Ad nos laudis amor.* 57
- *Ex glacie Cryſtallus evaſit.* ib.

Marchiones Mantuæ.

Pag. 58.
- *Solus indeficiens.* 59
- *Domine probaſti me, & cognouiſti ſeſſionem meam.* ib.
- *Domine probaſti me, & cognouiſti me.* ib.
- *Vnum ſufficit in tenebris.* 60
- Ἀμαντος. 61
- *In æternum.* ib.

Duces Mantuæ.

Pag. 62.
- *Quod hic deeſt me torquet.* 63
- *Vias tuas Domine demonſtra mihi.* ib.
- *Spolias mors munera noſtra.* ib.
- Ολυμπος. 64
- *Coſi morir mi piace.* ib.
- *Semper viua.* 65

Duces Mantuæ & Parmæ.

Pag. 66.
- Φύσει. 67
- *Probaſti Domine.* ib.
- *A fundamentis erexit.* ib.
- *Sic.* 68
- *Se ſibi.* ib.
- *His artibus.* ib.

Ducum Parmenſium.

Pag. 69.
- *Virtutis imperio.* 70
- *Nubes excedit.* ib.
- *Placentia floret.* ib.
- *PLACentia ROMANorum COLOnia.* ibid.
- *Securitas Placentiæ & Parmæ.* 71

Duces Vrbini.

Pag. 72.
- *Non quouis teror.* 73
- *Virtus vnita.* ib.
- *Non degener addam.* ib.
- *Semper.* 74
- *Ea ſola voluptas.* ib.
- Φιλαρετώτατοι. ib.

Hieroglypterum ſculptura: — *Symbolorum explicatio:*

Duces Vrbini.

Pag. 75.
Meritis minora. 76
Aduerſis, aduerſa ſolatio. ib.
Ad lachrymas. ib.
Non deeſt generoſo in pectore virtus. 77
Inclinata reſurgo. ib.
Inclinata reſurgo. 78

Duces Vrbini, Trajecti, & Dariani.

Pag. 79.
Vt creſcit. 80
Decus & tutamen in armis. ib.
His impij terrentur. ib.
Iuuat empta labore gloria. 81
Viuo o morto. ib.
Sic alias deuorat vna mons. 82

Duces & Principes Dariani, Melphetæ, & Dd. S. Martin.

Pag. 83.
Hac eſt ſola noſtra gloria. 84
Nemo ſine te. ib.
Par vbique poteſtas. ib.
Virtutis formaque prauia. ib.
Fruſtra non deſinam. 85
Feſtinata minuuntur. ib.

Marchiones Soluarini & Caſtilionis.

Pag. 86.
His Deus otia fecit. 87
Qui viuens ladit, morte medetur. ib.
Il mio ſperar. ib.
Pur che ne godan gli occhi, ardenle piume. 88
Sic quieſco. ib.
Coſi viuo. 89

Princeps & Marchiones Italiæ.

Pag. 90.
Crocodili lachryma. 91
Virtutis trophaa noua non degener addam. ibid.
Vtroque clareſcere pulchrum. ib.
Potius mori quam abſtinere. 92
Ad meliora. ib.
Vi & Religione. 93

Principes & Marchiones Italiæ.

Pag. 94
Probantur fortes impetu. 95
Nec ictu, nec igne. 95
Virtutem extendere factis: ib.
Solatur conſcientia & finis. 96
Erit altera merces. ib.
Videt & volat. 97

Duces, Principes, & Marchiones Italiæ.

Pag. 98.
Meliora quaro. 99
Patientia in aduerſis. ib.
Rerum viciſſitudo. ib.
Reſpice finem. 100
Contraria iuuant. ib.
Nil moror ignauos. 101

Duces, Principes & Marchiones Italiæ.

Sauciat & defendit. 103
Vigilia & moderatione. ibid.

Pag. 102.
Inculpata tutela. ibid.
Ingenio experior funera digna meo. 104.
Me per pioggia, ne per viento. ibid.
Nil linquere inauſum. 105.

Duces & Marchiones Italiæ.

Pag. 106.
Fortia facere & pati Romanum eſt. 107
Contemnit tuta procellas. ibid.
Adimit qua ingrata refulgens. ibid.
Parcopias ſcelerare manus. 108.
Motus ornari. ibid.
Omnes ſub iugo meo. ibid.

Duces, Principes, & Marchiones Italiæ.

Pag. 110.
Semper pertinax. 111.
Natura dictante feror. ibid.
Opes non animum. ibid.
Semper immota. 112.
Vna fuit. ibid.
Tandem. ibid.

Duces Camerini, Seminariæ & Calabriæ.

Pag. 113.
Fontes deriuarunt. 114.
Flaueſcent. ibid.
Vndique fruſtra. ibid.
Ex vulnere vigor. 115
Nondum in auge. ibid.
Cautius. 116.

Duces Andri, Montis alti, Adriæ, Termolis & Soræ.

Pag. 117.
Semper ardentius. 118.
Non cæca condemur in aluo. ibid.
Prudens ſimplicitas. ibid.
Quid in arido. 119.
Fortibus non deerunt. ibid.
Semel in aternum. 120.

Duces & Principes Italiæ.

Pag. 121.
Candor illaſus. 122.
Quis noſtros expiet ignes. ibid.
Non ſan queſti occhi mei volger ſo altrui. 123.
His perfuſa. ibid.
Che mi puo far di vera Gloria lieta. 124
Iuuat aer & imber. ibid.

Duces & Principes Italiæ.

Pag. 125.
Hebetat & acuit. 126.
Non vego vnde oſſa. ibid.
Ex bello quies. 127.
Obuius vlnis. ibid.
Non dormit qui cuſtodit. 128.
Vias tuas Domine demonſtra mihi. 129.

Duces & Principes Italiæ.

Pag. 130.
Illo meos. 131.
Celeritate & mora. ibid.
Omnia fortuno committo. ibid.
In mora & velocitate, 132.
Mi trouo in alto Marcenza gouerno. ibidem.
Si te fata vocant. ibid.

Princi-